

CUPRINS

Porunca Iubirii apare cu binecuvântarea **Arhiepiscopiei Sibiului**

C R E D I N Ț Ă	7	Veniți la Mine ! Predici, convorbiri, conferințe		C A L E A
	16	Arătările Domnului Hristos după Înviere	<i>Arhim. Teofil Părăian</i>	
		Exegeza Sfintei Scripturi, preocupare majoră a Sfinților Trei Ierarhi	<i>Pr. Lect. Univ. Teodor Baba</i>	
		Războiul nevăzut. Isihasmul		
	26	Despre rugăciunea isihastă	<i>Protos. Gamaliil Boboc</i>	
		Pagini de Pateric. Orizonturi spirituale		
	36	Monahismul românesc atonit - Arhim. Dometian Triherea	<i>Arhim. Ioanichie Bălan</i>	
N Ă D E J D E	46	Bătrâni de la Colciu (1)	<i>Monahul Nicodim</i>	A D E V Ă R U L
	57	Lumina cerească din Rarău (completare)	<i>Arhim. Ioan L. Neagoe</i>	
		Religii și popoare. Ecumenism și globalizare		
	58	Provocarea globalizării - mutația umanului	<i>Arhid. dr. Ioan I. Ică jr.</i>	
	66	Politica regimului comunist împotriva B.O.R. Decretul 410 / 1959 (5) - <i>Mărturii inedite</i>	<i>Surcel Răzvan</i>	
		Știință și religie. Medicină creștină		
	92	Viața lungă și viața spirituală	<i>Ioan Cișmileanu</i>	
I U B I R E	101	Evoluționismul ateist și teist	<i>Ion Vlăduca</i>	V I A Ț A
		Arta creștină. Poezia religioasă		
	105	Lacrimi și nădejdi în Prohodul Domnului	<i>Arhid. Lucian Petroaia</i>	
	113	Poezii	***	
		Dumnezeu este iubire - Dragostea dintâi		
	119	Poruncă nouă...	<i>Ierom. Petroniu Tănase</i>	
	124	Însușiri ale lui Dumnezeu în Psalmii lui David	<i>Arhim. Teoflact Ciobica</i>	
α		Tinerete cinstită - Bătrânețe fericită		Ω
	136	Tineretul și ispitele modernismului	<i>Pr. Mihai Iosu, Pr. drd. C-tin Necula</i>	
		Familia creștină.		
	148	<u>Pravila albă</u>	<i>Pr. Arsenie Boca</i>	
	163	Să se fi inventat mama artificială?	<i>drd. C-tin Necula</i>	
	166	De la abort la BTS (boli cu transmisie sexuală)	<i>Brian Clowes</i>	
		Biserica în mileniul III (4)		
Ω	172	Viitorul ortodox al României	<i>Ierom. Dionisie Ignat</i>	Ω
	180	Conștiința eclesială	<i>IPS Serafim, Christos Yannaras</i>	
	190	Răbdare, veghere și vindecare în Biserică	<i>Ierom. Damaschin</i>	
	206	Mileniul 3 va fi ortodox...	***	
	209	Relațiile juridice între stat și comunitățile religioase în Europa	<i>Prof. Gerhard Robbers</i>	
	214	Sfântul Andrei - Apostolul românilor	***	

Veniți la Mine !

Arătările Domnului Iisus Hristos după Înviere

Arhim. Teofil Păraian

Adevărul Învierii și actualizarea ei

Un eveniment sărbătorit, adus în atenția celor care-l sărbătoresc, devine un eveniment actual. De pildă, Învierea Domnului Hristos este ceva de departe, dar ceva ce nu sărbătorim ca un lucru care s-a întâmplat cândva demult-demult, ci este un eveniment adus în actualitatea noastră; nu este o comemorare ci o actualizare, așa cum Evanghelia nu e ceva de departe ci e ceva de aproape. Evanghelia e Hristos în mijlocul nostru. Învierea Domnului Iisus Hristos, noi o sărbătorim ca și când noi am fost de față la toate cele ce s-au întâmplat atunci și asta nu este o artificialitate, în sensul că așa vrem noi, ci așa vrea Biserica. Biserica ne pune în fața evenimentului nu numai aducându-ne aminte de el, ci făcându-L accesibil: și noi stăm în fața mormântului gol, și noi parcă am vedea giulgiurile, și noi parcă am fi împreună cu cei doi care au mers spre Emaus, și noi parcă am fi de față când Domnul Hristos s-a arătat în ziua Învierii Sale. Așa încât, cred că e potrivit de data aceasta și pentru întâlnirea noastră de acum, să ne gândim la arătările de după Învierea Domnului Iisus Hristos, pe baza Evangheliilor, adică să luăm fiecare dintre cele 4 Evanghelii cu relatările făcute de evangheliști în legătură cu Învierea Domnului, ca să avem o privire de ansamblu.

Se știe că Învierea Domnului este mai presus de lume, imposibil de înțeles cu mintea omului care nu gândește în supralogic. Dacă gândești în dimensiunile obișnuitului, atunci n-ai posibilitatea să înțelegi nimic din Înviere și ai posibilitatea să o refuzi, așa cum de fapt au refuzat-o toți cei care au auzit despre Înviere. Cei doi care mergeau spre Emaus vorbeau despre Înviere ca despre ceva despre care spun alții, dar ei nu erau convingși că lucrurile s-au petrecut așa. S-au convins de ea prin puterea Mântuitorului înviat, abia atunci când L-au văzut (cunoscut) pe

Domnul Hristos, când au avut conștiința că s-au întâlnit cu Domnul Hristos Înviat; fără asta ei ar fi rămas tot la o afirmare a altora: am auzit, ni s-a spus, zic femeile că au văzut arătare de Înger, că Îngerul a spus că El este viu, au văzut giulgiurile în mormânt și așa mai departe. Prin urmare ei n-au zis „Hristos a Înviat” ci „se spune că Hristos a Înviat”, „ar zice unii că Hristos a Înviat”. Dar când au avut întâlnirea cu Domnul Hristos, sau conștiința că s-au întâlnit cu Domnul Hristos, n-au mai zis că au zis alții că Hristos a înviat ci ei înșiși s-au dus și au zis către alții că Hristos a Înviat. Ceilalți Ucenici din Ierusalim când s-au întâlnit cu cei care au zis „Hristos a Înviat”, au putut zice și ei “Adevărat a Înviat”, că e scris în Sfânta Evanghelie de la Luca că ei ziceau „Cu adevărat a Înviat Hristos și s-a arătat lui Petru”.

Deci să luăm lucrurile în raport cu relațiile celor 4 Evanghelii și începem în ordinea care sunt Evangheliile, începem cu Sfânta Evanghelie după Matei. Mai întâi de toate, dacă vrem să știm unde a scris despre Învierea Domnului Hristos, e de trebuință să cercetăm Sfintele Evanghelii și atunci știm, sau putem să știm că în Sfânta Evanghelie de la Matei despre Învierea Domnului Hristos e scris în ultimul capitol, în capitolul 28, în Sfânta Evanghelie de la Marcu în cap 16, în Sfânta Evanghelie de la Luca în cap. 24 și în Sfânta Evanghelie de la Ioan în două capitole, cap. 20 și cap. 21 (cel din urmă, cap. 21, este de fapt un capitol scris nu de Sfântul Evanghelist Ioan, ci de ucenicii Sfântului Evanghelist Ioan. Adică Sfântul Evanghelist Ioan și-a terminat cuvântul cu cap. 20, ultimul verset; acolo se termină Sfânta Evanghelie de la Ioan, dar s-a adăugat încă un capitol scris de ucenicii Sfântului Ioan. Noi zicem tot de la Ioan citire, precum că e în spiritul Sfântului Evanghelist Ioan).

Arătările Domnului în Sf. Evanghelie de la Matei

În Sfânta Evanghelie de la Matei se spune că Învierea Domnului Hristos s-a petrecut într-un fel în care n-a văzut nimeni cum s-a petrecut. De ce? Pentru că mormântul era păzit de străjeri. E singura Evanghelie în care se spune despre niște păzitori ai mormântului. De ce? Pentru că potrivnicii Domnului Hristos s-au temut de afirmația că Domnul Hristos va învia și ziceau despre Domnul Hristos că este înșelător și s-au dus la Pilat și au spus că înșelătorului acela, amăgitorul acela (adică Domnului Hristos nici nu i-au spus pe nume, Iisus), a spus că va învia. Ei au reținut faptul că Domnul Hristos a spus că va învia din morți și e curios faptul că Ucenicii n-au reținut că Domnul Hristos a spus că va învia din morți. Și de fapt Domnul Hristos a spus de câteva ori în vremea

Propovăduirii Sale că va Învia din morți. Ei au reținut că Domnul Hristos va pătimi dar n-au reținut că Domnul Hristos va Învia din morți. Dar fariseii au reținut și au zis că înșelătorul acela spunea, fiind El viu, că după 3 zile ca Învia, deci au zis ei: „pune strajă la mormânt ca să nu cumva să vină ucenicii Să-L fure și după aceea să spună că a Înviat și după aceea va fi rătăcirea cea de pe urmă mai rea decât cea dintâi”. Și Pilat le-a spus: „Aveți păzitori. Duceți-vă și păziți”.

Sfântul Evanghelist Matei, care relatează despre punerea unei paze la mormânt a scris în Evanghelia sa că paznicii care erau la mormânt, deci ostașii care păzeau mormântul, când s-a cutremurat pământul la Învierea Domnului Hristos au căzut cu fețele la pământ. De fapt au căzut cu fețele la pământ nu numai din pricina cutremurului ci și din pricina unui înger care era strălucitor și i-a învăluit în lumină și ei în lumina aceasta fiind, au căzut cu fețele la pământ. Și atunci S-a întâmplat Învierea; cum s-a întâmplat Învierea nu se spune în Sfânta Evanghelie. Îngerul a dat la o parte piatra de pe mormânt și a rămas acolo și a vorbit cu femeile mironosițe. Bineînțeles că între timp și străjerii s-au dezmeticit și au înțeles că Domnul Hristos nu mai e în mormânt. Biserica, și asta este important din punct de vedere ortodox, Biserica învață că de fapt Domnul Hristos a Înviat trecând prin piatră deci nu i s-a făcut loc prin faptul că a fost dată piatra de pe mormânt. Se zice că El a Înviat trecând prin piatră și chiar spunem *“Păstrând pecetea întregi Hristoase ai Înviat din mormânt, Cel ce n-ai stricat cheile Fecioarei întru a Ta Naștere și ne-ai deschis nouă ușile Raiului”*. E un cuvânt o alcătuire chiar de la Paști. Deci, *“Păstrând pecetea întregi Hristoase - fără să miști piatra fără să strici pecetea - ai Înviat din mormânt Cel ce n-ai stricat cheile Fecioarei întru a Ta Naștere Cel ce Te-ai născut din Fecioară fără să vateri cu ceva fecioria ei și ne-ai deschis nouă ușile Raiului”*. De ce vă spun eu lucrul acesta? Bineînțeles că și lucrul acesta e supralogic, nu e în condițiile obișnuitului, ci e în supralogic. Cu mintea obișnuită nu poți să înțelegi cum Domnul Hristos a trecut prin piatră trupul, care de fapt avea și un fel de materialitate. Sigur că Dumnezeu poate toate. Noi nu vrem să încărcăm de mister lucrurile de care vorbim, ci doar constatăm misterul. Asta-i învățătura Bisericii. Evanghelia nu ne spune nimic despre piatra pecetluită rămasă neclintită și Învierea Domnului Hristos prin piatră. Dar icoanele Învierii Domnului Hristos sunt icoane prin care se vede cumva trecerea prin piatră, adică Domnul Hristos cu o parte din trupul Său, partea din sus, iese prin piatră. Aceasta este icoana autentică a Învierii Domnului Hristos. Mai sunt și alte afirmații, cu alte ocazii. De exemplu, noi spunem: *“Piatra fiind pecetluită și ostașii străjuind, prea curat Trupul Tău Înviat-ai a treia zi Mântuitorule, dăruind lumii viață”*.

La Acatistul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, la fel se face afirmația că Domnul Hristos a trecut prin piatră, a înviat trecând prin piatra pecetluită. Sfântul Evanghelist Matei, mai departe, relatează că s-au dus femeile mironosițe la mormânt, ca să ungă cu miresme trupul Domnului Iisus Hristos. De fapt ele știau că Iosif și cu Nicodim au înmormântat pe Domnul Hristos înfășurându-L în giulgiu odată cu miresmele, așa cum era obiceiul de înmormântare la iudei. Femeile mironosițe au vrut să ducă miresme și din partea lor, să-și reverse cinstirea prin a-i oferi Mântuitorului miresme. Însă miresmele au rămas neîntrebuințate pentru că n-au avut la ce le folosi dacă Domnul Hristos a înviat din mormânt.

Poate ați sesizat că, în icosul de la Slujba Învierii, au zis femeile una către alta: *“Veniți prietenelor să ungem cu miresme trupul cel purtător de viață și îngropat, trupul care a înviat pe Adam cel căzut și care acum zace în mormânt, să mergem să ne sânguim ca și magii și să ne închinăm și să aducem miresme în loc de daruri, Celui ce nu în scutece ci în giulgiu este înfășurat și să plângem și să strigăm: „O, Stăpâne, scoală-te Cel ce dai celor căzuți învierea”*”. Vedeți, este foarte interesant că Biserica noastră folosește mereu asociațiile de idei: Nașterea și Învierea, giulgiu și scutece, minuni și daruri. Deci femeile mironosițe s-au dus la mormânt ca să-L ungă pe Domnul Hristos cu miresme, să-și reverse cinstirea lor, iar îngerul le-a spus că Domnul Hristos a înviat. Apoi îngerul le-a spus să vestească Apostolilor. După aceea ele au plecat să se ducă către Apostoli și când s-au întors s-au întâlnit cu Domnul Hristos în apropierea mormântului, Care le-a spus: **“Bucurați-vă”** (salutul acesta este și un dar de bucurie, dar în principal este un salut) și **“Nu vă temeți”**. Le-a spus să le spună Ucenicilor că Domnul Hristos a înviat din mormânt și că se vor întâlni cu El în Galileea și le-a spus și unde anume urmează să se întâlnească.

În continuare, există în Sfânta Evanghelie de la Matei o digresiune în legătură cu ceea ce au făcut ostașii: cum s-au dus ostașii și au spus că Hristos a înviat și cum au fost îndemnați să răspândească un zvon în sensul că n-a înviat ci a fost furat, zvon ce s-a răspândit până în ziua de azi, adică până în ziua în care Evanghelistul a scris Evanghelia sa. Și urmează relatarea întâlnirii Domnului Hristos cu Ucenicii în muntele din Galileea. Prin urmare, în Sfânta Evanghelie după Matei sunt menționate 2 arătări după Înviere: **arătarea în fața femeilor mironosițe și arătarea în fața Ucenicilor**. Nu ni se spune despre vreo altă arătare din Ierusalim. De ce anume, nu știm.

Arătările Domnului în Sf. Evanghelie de la Marcu

În Sfânta Evanghelie de la Marcu avem prezentată o **arătare către Maria Magdalena** despre care doar se menționează că a Înviat Domnul și S-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scoase 7 draci. E o mare bucurie să știm că cel dintâi moștenitor al Raiului a fost un tâlhar, un tâlhar pocăit, și că cea dintâi care L-a văzut pe Domnul Hristos Înviat, după mențiunea Sfântului Evanghelist Marcu, a fost Maria Magdalena, deci o femeie păcătoasă. Evanghelia este totdeauna dătătoare de nădejde. Sfântul Evanghelist Marcu amintește despre o **arătare la doi care mergeau la sat**, nu spune la ce sat (e vorba de cei care mergeau la Emaus) și o **arătare în Ierusalim**, care e aceeași (din seara zilei Învierii) care o menționează Sfântul Evanghelist Luca și Sfântul Evanghelist Ioan. Deci 2 arătări, adică respectiv 3 arătări: una menționată, a doua prezentată foarte pe scurt și a treia prezentată, tot pe scurt, în Evanghelia de la Marcu.

Arătările Domnului în Sf. Evanghelie de la Luca

Sfântul Evanghelist Luca prezintă și el câteva arătări. În Sfânta Evanghelie de la Luca apar pentru prima dată informații în legătură cu giulgiurile care au rămas în mormântul Domnului Hristos. Deci Domnul Hristos a fost înfășurat în giulgiu, a fost înmormântat în giulgiu, iar când a înviat a ieșit din mormânt lăsând giulgiurile în mormânt. În Sfânta Evanghelie de la Luca avem o relatare amănunțită în legătură cu călătoria spre Emaus, când Domnul Hristos a călătorit cu cei doi și când El **s-a descoperit în Emaus că este cel ce a Înviat**. E interesant de observat faptul că Domnul Hristos i-a muștrat pe cei doi, care erau nedumeriți, nu erau convinși de ceea ce spuneau și că a zis: **“O, nepricepuților și zăbavnici cu inima în a crede toate câte au spus prorocii. Oare nu trebuia ca Hristos să pătimească și să intre întru Mărirea Sa?”** (Lc.24, 25-26). Și mai este ceva de menționat în legătură cu cele spuse de Sfântul Evanghelist Luca și anume faptul că Domnul Hristos i-a întrebat **“De ce sunteți triști?”**. Întrebarea aceasta ne pune în atenție faptul că Domnul Hristos nu vrea ca cei ce sunt ai Lui să fie triști, ci vrea să fie oameni ai bucuriei. De altfel, ei au spus după aceea, că inima lor era arzând, bineînțeles de bucurie, când le vorbea pe cale și când le tâlcuia Scripturile.

Sfântul Evanghelist Luca pomenește de **arătarea din Ierusalim**, din seara zilei Învierii, când Domnul Hristos i-a încredințat pe Ucenici de Învierea Sa (când a zis că nu e un duh cum credeau ei, când a mâncat în fața lor dintr-o bucată de pește și

le-a spus că întru numele Lui trebuie să se propovăduiască Învierea și iertarea păcatelor pretutindeni.

În sfârșit, în Sfânta Evanghelie de la Luca mai e menționată **arătarea față de Sfântul Apostol Petru**. Ucenicii spuneau că s-a arătat Domnul Hristos lui Petru, în ziua Învierii. Domnul Hristos, înainte de a se arăta tuturor, s-a arătat lui Petru. De ce? Pentru că Petru se lepădase de Domnul Hristos. Să știți că de fapt, reprimirea Sfântului Apostol Petru în ceata Ucenicilor a fost atunci când i s-a arătat, deci nu la Marea Tiberiadei, la Lacul Ghenizaret. La Lacul Ghenizaret s-a confirmat reaşezarea Sfântului Apostol Petru între ceilalți Ucenici, însă arătarea Domnului Hristos din ziua Învierii e dovada că Domnul Hristos L-a cuprins pe Sfântul Apostol Petru, nu l-a lăsat în confuzie, nu l-a lăsat în nedumerire.

Și mai este menționată **arătarea Domnului Hristos la Muntele Măslinilor, când S-a înălțat la Cer**. Sfântul Evanghelist Luca e singurul Evanghelist care prezintă ceva despre Înălțarea Domnului Iisus Hristos. Sfântul Evanghelist Marcu spune și el, dar numai menționând lucrul acesta că Hristos S-a înălțat la cer și șade de-a dreapta Tatălui. Sfântul Evanghelist Luca spune ceva mai mult și anume că Domnul Hristos și-a ridicat mâinile și i-a binecuvântat și pe când îi binecuvânta s-a depărtat de ei, S-a Înălțat la Cer (Lc.24, 51). Și după aceea spune despre Ucenici că ei s-au închinat Lui, sau întors în Ierusalim cu bucurie mare și erau în Templu laudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Sfântul Evanghelist Luca însă, în a doua scriere din Noul Testament scrisă de el și anume în Faptele Apostolilor, spune că Domnul Hristos a petrecut cu Ucenicii, după Învierea Sa, încă 40 de zile. De aceea Biserica prăznuiește Înălțarea Domnului Iisus Hristos la 40 de zile după Înviere.

Arătările Domnului în Sf. Evanghelie de la Ioan

În Evanghelia de la Ioan sunt prezentate și aici câteva arătări. **O arătare, în fața ucenicilor, este identică cu cea din Sfânta Evanghelie de la Luca**, cea despre care s-a citit la Vecernia de astăzi și în care se spune că Domnul Hristos a suflat peste Ucenicii Săi și Le-a spus: *“Luați Duh Sfânt! Căroră le veți ierta păcatele, li se vor ierta; căroră le veți ține, vor fi ținute”* (In.20, 22-23).

Interesantă atitudinea Sfântului Apostol Toma și faptul că Evanghelia de la Vecernia de azi s-a terminat cu o mărturie de necredință, nu cu o mărturie de credință: *“Nu voi crede”*. Nu numai „nu cred”, ci „nu voi crede” nici mai târziu. Sfântul Evanghelist Ioan își termina Evanghelia cu a doua arătare a Domnului Hristos după

Învierea Sa și anume cu **arătarea**

care s-a întâmplat la 8 zile după Înviere, când Sfântul Apostol Toma a fost și el de față și când a fost mărturisit de Sfântul Apostol Toma ca Domn și Dumnezeu.

Mai este o arătare în Sfânta Evanghelie de la Ioan și anume **arătarea din fața Mariei Magdalena** (care e poate aceeași arătare de care amintește Sfântul Evanghelist Marcu), când Maria Magdalena L-a considerat întâi ca fiind grădinarul și a considerat că Domnul Hristos a fost furat de cineva (de grădinar) și atunci Domnul Hristos i s-a descoperit și ea l-a zis: *“Rabunî”*. Interesant de observat că cei care L-au întâlnit pe Domnul Hristos după Înviere, când au avut conștiința că s-au întâlnit cu Domnul Hristos, nici unul dintre ei n-a stat mult de vorbă cu Domnul Hristos, afară de Ucenici, care L-au întrebat despre vremea când va veni Împărăția lui Dumnezeu. Ceilalți, și Maria Magdalena și Sfântul Apostol Toma, n-au spus decât cuvinte puține: *“Rabunî!”* sau *„Domnul meu și Dumnezeul meu!”*.

Sfânta Evanghelie de la Ioan se termină cu cuvintele: *„Acestea s-au scris ca să credeți...”* A făcut Iisus și alte multe minuni, dar acestea s-au scris ca să credeți *„și crezând, viață să aveți”* (In.20, 31). Și cu aceasta se încheie de fapt Evanghelia de la Ioan așa cum a scris-o Sfântul Evanghelist Ioan. Urmează un capitol, al 21 – lea, în care e prezentată încă o arătare după Învierea Domnului Hristos, **arătare de la Marea Tiberiadei** când erau de față 7 Ucenici ai Domnului, între care Sfântul Apostol Petru, Sfântul Apostol Toma, Natanail, Sfântul Evanghelist Ioan, și încă doi care L-au văzut pe Domnul Iisus Hristos Înviat și care s-au învrednicit să mănânce cu Domnul Hristos. După ce au mâncat din pește pescuit printr-o minune, Domnul Hristos i-a zis Sfântului Apostol Petru: *“Simone al lui Iona, Mă iubești tu pe Mine mai mult decât aceștia?”* și el a zis: *“Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc”*. Domnul Hristos i-a zis: *“Paște oile Mele... Simone al lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?”*. *“Da, Doamne, Tu știi că te iubesc”*. *“Paște mieluşei Mei... Simoane al lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?”*. S-a întristat Sfântul Apostol Petru: *“Da, Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc”*. Și Domnul Hristos a zis *“Paște oile Mele”* (In.21, 15-17). Și după aceea vin niște cuvinte pe care le-a rostit Domnul Hristos spunând cu ce moarte va preamări Sfântul Apostol Petru pe Dumnezeu: *“Când erai mai tânăr te încingeai tu însăși și mergeai unde vroiai, iar când vei îmbătrâni alții te vor încinge și te vor duce unde nu-ți este voia”* (In.21, 18-19).

Apoi Sfântul Apostol Petru s-a interesat de Sfântul Evanghelist Ioan și a zis: *“Dar ce va fi cu acesta”*, și l-a zis Domnul Hristos. *“Dacă vreau să rămână acesta până la venirea Mea, ce-ți este ție? Tu urmează-mi Mie”* (In.21, 22). Cuvântul aceasta e important pentru noi, în sensul că

Domnul Hristos îi atrage atenția Sfântului Apostol Petru și nouă, să nu ne intereseze de alții și să ne intereseze doar cum să-i urmăm noi Domnului Hristos. Asta e și pentru noi valabil, în sensul că noi de multe ori ne interesăm de lucruri care nu ne privesc și care nu sunt de folos pentru noi. Dar importanța cea mai mare o are faptul de a urma Domnului Hristos.

*

Cu aceasta se termină ceea ce spun Sfinții Evangheliști în legătură cu Învierea Domnului Hristos. Mai avem să menționăm doar faptul că Sfântul Apostol Pavel, în *Epistola I către Corinteni*, mai amintește pe lângă acestea de o **arătare în fața Sfântului Apostol Iacob**, probabil cel dintre fiii lui Zevedei. Și mai amintește de **arătarea în fața a 500 de oameni**, care probabil e tot aceeași arătare care e menționată de Sfântul Evanghelist Matei în cap. 28, pe Muntele Galileei. În sfârșit, amintește de **arătarea de care Bunul Hristos L-a învrednicit pe Sfântul Apostol Pavel pe drumul Damascului**.

Acestea sunt arătările Domnului Hristos după Învierea Sa. Dacă cineva care vrea să aibă o perspectivă a celor petrecute după Învierea Domnului Hristos, a arătărilor Domnului Hristos Înviat, poate să citească ultimele capitole ale Evangheliilor, câte unul la cele 3 Evanghelii sinoptice și două la Sfânta Evanghelie de la Ioan (deci 5 capitole, în total) și al 15-lea capitol din Epistola I către Corinteni.

V-am desfășurat în scurte cuvinte lucruri pe care le-ați fi putut citi și singuri și care de fapt le găsim în capitolele amintite, dar e bine să ne facă cineva o sinteză a acestora pentru că parcă le înțelegem mai bine atunci când sunt menționate și mai ales când sunt și corelate.

Cea mai iubită carte a anului 2001!

Apariția în anul 2001, la Editura "TEOGNOST" din Cluj-Napoca, a cărții Părintelui Arhimandrit Teofil Părăian, intitulată "**Veniți de luați bucurie**", continuă să răspândească precum ecoul, VOCEA UNUI MARE DUHOVNIC AL PREZENTULUI, care cheamă la statornicia simțirii întru Hristos, atât de necesară vremurilor în care trăim.

Nu ne propunem să facem o prezentare a cărții. Ea însăși se recomandă de la sine, de la fiecare gând rostit de Părintele Arhimandrit Teofil Părăian până la cei care s-au îngrijit de înregistrarea lui scrisă, de ordonarea alfabetică a ideilor, într-o sinteză care înlesnește aflarea mai lesnicioasă a răspunsurilor la întrebările cu care ne confruntă viața și până la coperta, pe care imaginea unei flori deschise, ofrandă de frumusețe și dar de la Domnul, invită să luăm bucurie!

Am ales din carte un fragment esențial care a avut pentru mine efectul ecoului, la propriu: A răsunat în mine și mi-a adus în auz vocea binecuvântată a Părintelui Teofil de la Sfânta Mănăstire Sâmbăta de Sus, iar cuvintele s-au izbit de inimă precum ecoul de munți, ca să reverbereze în mine și în cei care îl vor mai auzi înmulțind cu fiecare clipă a vieții înțeleșurile lui:

“Dacă lipsa vederii trupești este o excepție, lipsa vederii sufletești parcă este o regulă generală!

Este important de știut că mai ales două lucruri trebuie să vadă omul în această lume că să fie într-adevăr cu lumină sufletească. Să vadă pe Dumnezeu și lucrurile lui Dumnezeu. Să nu vă-nchipuiți că cineva care vede pe Dumnezeu, își ridică ochii spre Cer și-L vede pe Dumnezeu undeva în nori, sau undeva în Soare, sau undeva în stele, sau undeva în Lună, sau ca o umbră, sau ca știu eu ce, cum vin unii și spun: << Părinte, eu am văzut pe Domnul Hristos cum îl vedem în icoane ș.a:>>.

Nu-i vorba de așa ceva. Pe Dumnezeu îl vezi atunci când știi că nu-L poți vedea!

Și mai trebuie să vedem ceva. Ce? Păcatele noastre. Cine nu-și vede păcatele încă nu a văzut ce trebuie să vadă !”

Am citat din cartea Părintelui Arhimandrit Teofil Păraian **“Veniți de luați bucurie”**, fragmentul VEDEREA, pag. 172.

Acest fragment a stârnit în mine următorul răspuns în versuri pe care l-am adresat Părintelui Teofil cu mulțumiri pentru marea revelație pe care această carte mi-a adus-o, urându-i LA MULȚI ANI! (pentru data de **3 martie 2002**, când Sfinția Sa a împlinit **73 de ani**) și LA MULTE ASEMENEA MINUNATE CĂRȚI .

Firesc...

Avem atâtea daruri, firesc ni le-nsușim,
Firesc ne e umblatul, firesc ne odihnim,
Firesc avem nevoie de hrană și de apă,
Firesc rodește glia, izvorul ne adapă,
Firească e vederea, auzul tot la fel,
Firească deasupra-i Cerul, Pământul e sub el.
Obişnuim cu-acestea, nu mai găsim firesc
Să ne-amintim să spunem: O, Doamne, -ți mulțumesc!
Umblăm fără zăbavă, nu știm să ne oprim,
Odihna nu e tihnă, în pace nu sporim,
Mâncăm: i-e foame gurii, stomacul e-nsetat,
Glia nu mai dă roade, izvorul a secat...
Privim cu ochii noștri, dar nu știm să vedem,
Și auzim prea bine, dar surzi îngenunchem.
Domnul ne rabdă însă, ca Tatăl pe copil,
Că vă avem DUHOVNIC, Părinte TEOFIL!

Maria Gabor

Exegeza Sfintei Scripturi

preocupare majoră a Sfinților

Trei Ierarhi

Pr. Lect Univ. Teodor Baba

Cuvântul lui Dumnezeu, descoperit oamenilor în Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament, prezent în aceeași măsură și în Sfânta Tradiție a constituit un viu interes și o permanentă preocupare a Sfinților Apostoli și Părinți ai Bisericii creștine încă de la întemeierea ei. Cunoașterea și aprofundarea Cuvântului lui Dumnezeu va crește în intensitate în primele veacuri pentru a rezista în lupta împotriva ereziilor și a se putea fundamenta pe el dogmele creștine în Sinoadele ecumenice. Între marii cugetători și trăitori ai Cuvântului lui Dumnezeu, primul loc a fost ocupat de cei trei mari Dascăli și Ierarhi: *Vasile* cel Mare, *Grigorie* Teologul și *Ioan* Gură de Aur în veacul al IV-lea creștin.

Sfântul Vasile cel Mare

Originar din Cezareea Capadochiei (330-379) a ajuns aici pe cele, mai înalte trepte ale slujirii arhieriești, remarcându-se prin lupta sa neobosită pentru întărirea ortodoxiei niceene față de diferitele forme ale ereziei ariene.¹

Ca exeget, Sfântul Vasile cel Mare a scris 9 omilii la Hexaimeron, alcătuind un tablou al Creației, prin exemplificarea și dezvoltarea textului din Geneză 1, 1-26, interpretat în sens literal, nu alegoric. Se întemeiază pe cercetările științifice ale vremii, cu concluziile morale care se impuneau, combătând fatalismul astrologic și arătând maniera în care pot fi folosite rezultatele științei și filosofiei de către creștini.² Cele 9 cuvântări exegetice la Hexaimeron ale Sfântului Vasile cel Mare reprezintă o lucrare de seamă a cugetării patristice și un model de exegeză biblică, prin care se comunică în chip nemijlocit peste veacuri ceea ce este esențial din spiritualitatea unei epoci, în care Sfinții Părinți fructificau în chip autentic învățătura Sfintei Scripturi.³

Creația lumii este un prilej foarte lămurit de explicitare a problemelor de antropologie; ea este o întoarcere a privirii către Ziditorul lumii și totodată către măreția cosmică, care este zidirea mâinilor Lui.⁴ Cosmosul adus la ființă din nimic

pentru că el este o zidire “frumoasă” (cosmos=podoabă), pentru că frumosul este o altă față reflectată din lumina adevărului. Chipul în care se deslușește în mintea Sfântului Părinte podoaba alcătuirii dintru început a lumii se aseamănă cu chipul unei încercări misterioase de înălțare către începuturi. Nu este întâmplător faptul că omiliile pornesc de la începutul lumi, ca să facă înțeles cosmosul, întreaga frumusețe de după început.

În **Omilia I: “La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul”**, Sfântul Vasile cel Mare arată că “filosofii eleni, necunoscând pe Dumnezeu n-au pus la temelia creației universului o cauză rațională, ci ideile lor despre facerea lumii, care sunt concluziile neștiinței lor inițiale despre Dumnezeu. De aceea, unii, pentru a explica facerea lumii au alergat la ipoteze materiale, atribuind elementelor lumii cauza creării universului; alții și-au închipuit că natura celor văzute este formată din atomi, corpi indivizibili, molecule și pori, care se unesc și se despart unii de alții și astfel duc la nașterea și distrugerea existențelor din natură...”⁵ Sfântul Vasile aseamănă filosofia elenă despre crearea lumii cu o pânză de păianjen, punând la facerea pământului, a cerului și a mării niște cauze atât de slabe și lipsite de trăinicie.⁶

Prin **“cer și pământ”** – aceste două margini – Moise a lăsat să se înțeleagă existența întregului univers; a dat cerului întâietate în ordinea creației și a spus că pământul este al II-lea în ordinea existenței.

*“Cercetarea ființei fiecărei existențe – spune Sfântul Vasile cel Mare – ar lungi mult de tot interpretarea acestui citat și nu ar fi de folos Bisericii”.*⁷

În fața tainelor dumnezeiești, ascunse în Sfânta Scriptură, Sfântul Vasile se oprește, chemând pe creștini la ascultarea celor grăite de Moise. Sensul acestei chemări îl dă în chip tainic Biserica, care are toată autoritatea tâlcuirii Sfintei Scripturi.⁸

Vorbind în general despre omiliile Sfântului Vasile cel Mare la Hexaimeron, putem spune că ele cuprind minunate descrieri ale puterii creatoare a lui Dumnezeu și ale frumuseților naturii. Citind acest minunat comentariu al zilelor creației, nu știi ce să admiri mai mult: cunoștințele multiple ale Marelui Vasile, care cuprind întreaga filosofie a antichității, cu toate teoriile ei despre geneza lumii, temeinicia argumentelor scripturistice și raționale cu care surpă aceste teorii și prezintă concepția creștină despre creație, cu dragostea sa de Creator pe Care-L preamărește pentru frumusețile create de El în lumea aceasta.

Omiliile la Hexaimeron i-au impresionat pe contemporani și pe cei din viitorime.

Sfântul Grigorie de Nazianz exclamă cu admirație: *“Când pun mâna pe Hexaimeronul lui Vasile și citesc cu glas tare, mă simt*

aproape de Creator și încep să pricep temeiurile creațiunii și admir pe Creator mai mult decât mai înainte".⁹

Frumusețea lumii, bună armonie și întocmire dovedesc singure înțelepciunea Ziditorului, Care a întipărit în zidire un început și un sfârșit: *"Începutul învățăturii insuflate de Dumnezeu este mai înainte vestire a dogmelor celor pentru sfârșit"*, spune Sfântul Vasile.¹⁰ Ca un meșter desăvârșit, Ziditorul pe toate le-a săvârșit întru Slava Numelui Său, după cuvântul Psalmistului: *"Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria"*. (Ps. 19, 1). Organizarea minunată a lumii, mișcarea regulată a ei, formarea ei în etape (cele 6 zile ale creației), ca și alcătuirea progresivă a formelor ei de viață sunt obiectivele majore ale operei Hexaimeronului.

O altă lucrare esențială de exegeză biblică a Vechiului Testament a Sfântului Vasile cel Mare este **Omilii la Psalmi**.

S-au păstrat până astăzi omilii la 13 psalmi: 1; 7; 14; 28; 29; 32; 44; 45; 48; 59; 61 și 114. Psalmului 14 îi consacră 2 Omilii. În Omilia I comentează versetele 1-4, iar în a doua numai versetul 5 (împotriva cămătarilor).

În Omilia la Psalmul I, Sfântul Vasile vorbește despre valoarea și folosul psalmilor astfel: *"Altele ne învață Profeții, altele Legea și altele felul de sfătuire al Proverbelor. Cartea Psalmilor, însă, cuprinde ce este folositor în toate: profetește adevărul, ne aduce aminte de faptele istorice, dă legi pentru viață, ne învață cele pe care trebuie să le face. Și, ca să spun pe scurt, Cartea Psalmilor este o visticie obștească de învățături bune, dând fiecăruia după sânguința lui ce i se potrivește. Tămăduiește rănilor vechi ale sufletelor și aduce grabnică însănătoșire celui de curând rănit; îngrijește pe cel bolnav și păstrează sănătos pe cel care nu-i atins de boală; într-un cuvânt îndepărtează, pe cât e cu putință, patimile care se incubaseră în felurite chipuri în viața oamenilor; și face aceasta cu seducție măsurată și cu dulceață, sădind un gând de înțelepciune"*.¹¹

Pe lângă Psalmi, Sfântul Vasile cel Mare comentează și alte locuri din Vechiul Testament, îndeosebi pe unii dintre Profeți. Astfel, în Comentariul de la Isaia cap. II, Sfântul Vasile stăruie cu deosebire asupra textelor hristologice: *"În zilele de apoi, muntele Casei Domnului din Ierusalim se va înălța mai sus decât dealurile și vor veni la el toate neamurile"* (Isaia 2, 2-3). "Zilele de apoi" indică epoca mesianică, iar "Muntele Casei Domnului" este o metonimie în privința Ierusalimului, căruia i se va deschide un orizont larg în viitor. În Ierusalim se va petrece un eveniment atât de înălțător, încât spre această cetate se vor îndrepta toate popoarele, "mânate de Evanghelia, care se va propovădui la toată lumea", precum

Textul clasic din Isaia 7, 14: *“Iată Fecioara naște fiu și-l vor numi Emanuel”* află în comentariul Sfântului Vasile o interpretare autentică. Pentru a apăra tradiția creștină, Sfântul Vasile scria: *“Întâiul Adam (om) a luat ființă fără împreunarea între bărbat și femeie, tot așa noul Adam (om) se naște pe cale supranaturală”*.¹³

Valoarea cu adevărat providențială a Sfântului Vasile a constat tocmai în aceea că, după ce a trecut prin cele mai înalte școli păgâne ale vremii sale, a știut să rețină din cultura antică numai atât cât servește ca mijloc de exprimare a adevărului veșnic cuprins în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.¹⁴

Sfântul Grigorie de Nazianz

Originar tot din Cezareea Capadochiei (330-390), supranumit și Teologul, a fost cel mai apreciat și bun prieten al Sfântului Vasile cel Mare, luminat ierarh și vajnic apărător al Ortodoxiei. Filosof, retor, poet sensibil, iubitor al naturii, al omului și al lui Dumnezeu, Sfântul Grigorie a fost mai presus de toate Teologul care a știut să tâlmăcească neîntrecut tainele revelației divine, cuprinse în Sfânta Scriptură.

Bazat pe principiul fundamental, că teologul care nu se hrănește cu citirea zilnică a Sfintei Scripturi moare duhovnicește, ne dăm mai bine seama de ce Sfântul Grigorie Teologul a aprofundat-o atât de mult. Nu numai Noul Testament, ci și Vechiul Testament era cunoscut în toată profunzimea de marele teolog. “Puțini sunt cugetătorii creștini din primele veacuri – zice un cercetător al operei sale – care să cunoască și să mânuiască cu atâta precizie Sfânta Scriptură a Vechiului Testament. În dogmele cele mai grele, precum și în demonstrațiile mai ușoare, sau în construirea predicilor, Sfântul Grigorie se folosește la fiecare pas de textele Vechiului Testament. Fie servindu-se numai de înălțimea gândirii Legii și a Profeților, fie împletind această gândire și profeție cu elementele istorice din viața lui Hristos, fie folosind deodată aceste procedee, Sfântul Grigorie teologhisește mai mult de jumătate sub auspiciile Vechiului Testament.”¹⁵

În **Cuvântarea sa apologetică**, sau apărarea pentru fuga în Pont, îndată după hirotonire și arătarea demnității, valorii și menirii preoției, Sfântul Grigorie de Nazianz se referă atât de concludent la preoția Vechiului Testament astfel: *“Însuși Moise ne spune că atunci când Dumnezeu vorbit cu el, au fost chemați să se apropie de munte mai mulți bărbați. Între aceștia a fost și Aaron, împreună cu cei doi fii ai săi, care erau preoți, precum și cei 70 din sfatul bătrânilor.*

Tuturor acestora li s-a poruncit să rămână totuși la o

oarecare depărtare de munte și de acolo să se închine lui Dumnezeu și numai Moise singur să se apropie, iar poporul să nu urce, deoarece, după cum se știe, nu este dat tuturor să se apropie de Dumnezeu, ci numai celor care, întocmai ca Moise, pot privi în față slava și strălucirea lui Dumnezeu.” (Exod 24, 1-11).

Și citind mai departe, vedem că Nadab și Abiud, numai fiindcă au îndrăznit să tămâieze cu foc străin (Levitic 10, 1), ca pedeapsă au fost mistuiți de foc, tocmai în locul și în timpul în care au săvârșit păcatul. Nici chiar Aaron, părintele lor, care era al II-lea după Moise înaintea lui Dumnezeu n-a putut să-i izbăvească de această pedeapsă. Cunoscut apoi și cazul arhiereului Eli și ceva mai târziu și pe acela al lui Oza. Primul a fost pedepsit pentru nelegiuirea fiilor săi, pentru că aceștia au îndrăznit, cu prilejul aducerii jertfelor, să ia mai înainte de vreme pentru ei, pârgă din vasele sfinte, cu toate că el, arhiereul, n-a aprobat nelegiuirea fiilor săi și i-a certat cu asprime (I Regi 2, 12-23). Cel de al doilea, Oza, numai pentru că a îndrăznit să se atingă de Chivotul Legii, pe care un bou era să-l răstoarne și a fost pedepsit. El a salvat, ce-i drept, Chivotul, dar a pierit, deoarece Dumnezeu prin aceasta, a respectat venerarea, respectul ce trebuie dat Chivotului. (II Regi 6, 6).

În continuare, Sfântul Grigorie spune: “Mai știu apoi și aceea că nici defectele corporale ale preoților, nici defectele animalelor de jertfă nu rămâneau necercetate (Lev. 21, 17) și era rânduit ca numai (preoții) cei desăvârșiți să aducă jertfe și numai animalele deplin sănătoase să fie acceptate pentru jertfă (Lev. 22, 18 și Deut. 18, 13), ceea ce, după părerea mea simbolizează curățenia sufletului. La fel, nu era îngăduit oricui să atingă veșmintele preoțești sau vasele sfinte (Num. 4, 15), iar jertfele puteau fi consumate numai de anumite persoane și în anumite locuri și timpuri (Lev. 6, 26). Pregătirea untdelemnului, necesar ungerilor, a tămâiei și chiar intrarea în Templu nu erau îngăduite decât celor curățiți trupește și sufletește (Exod 30, 9-25).

Cu atât mai mult nu era îngăduită intrarea oricui în Sfânta Sfințelor, lucru care era îngăduit numai unui singur om și o singură dată pe an. (Exod 30, 10). Și tot la fel nu era îngăduit oricui să privească tâmpla sau tronul împăcării, chivotul sau heruvimii, nici să se atingă de acestea”. În acest sens, ne întreabă Sfântul Părinte pe toți dintre noi: “*Cine ar îndrăzni să se facă preot fără să-și fi aprins inima de cuvintele cele curate ale lui Dumnezeu, de explicările Sfintei Scripturi (Luca 24, 32), fără să le fi înscris de trei ori pe placa inimii sale, pentru ca să aibă înțelesul lui Hristos (I Cor. 2, 16) și fără să fi pătruns în comorile cele ascunse, cele nevăzute și acoperite de întuneric pentru cei mulți, pentru ca privind bogăția lor, să poată îmbogăți apoi și pe alții*

oamenilor duhovnicești.

Cine ar îndrăzni să se facă preot înainte de a fi pătruns, cât mai bine posibil, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, toate numirile și însușirile lui Hristos, atât cele vechi și înalte, cât și cele mai umile și anume; Dumnezeu, Fiu, Chip, Cuvânt, înțelepciune, adevăr, lumină, viață, putere, suflare, emanație, strălucire, creator, rege, cap, lege, cale, ușă, temelie, stâncă, mărgăritar, pace, dreptate, sfințire, răscumpărare, om, serv, păstor, miel, arhiereu, sacrificiu, întâi născut, înainte de crearea lumii, cel dintâi născut, învierea din morți și altele ? Cine, zic, auzind aceste numiri și adevăruri va îndrăzni să se facă preot, atâta timp cât sunt printre ele cuvinte, numiri și adevăruri lipsite de înțelegere pentru el, atâta vreme cât nu este încă pătruns de puterea Cuvântului și nu cunoaște înțelesul și sensul fiecărei numiri?!”¹⁶

Importanța cunoașterii Sfintei Scripturi și a învățaturii creștine de către fiecare tânăr teolog și de către preot este de netăgăduit.

Sfântul Grigorie Teologul, ca și Sfântul Vasile cel Mare și Ioan Hrisostom considerau cuvântul Sfintei Scripturi hrana cu care preotul trebuie să-și alimenteze zilnic forțele sufletului. Pornind de la porunca Sfântului Apostol Pavel, adresată ucenicului său Timotei, Sfântul Grigorie Teologul ne îndeamnă *“să ne hrănim cu Cuvintele vieții veșnice cuprinse în Sfânta Scriptură așa cum ne hrănim cu Sfânta Euharistie”*.¹⁷

Sfântul Ioan Hrisostomul sau Gură de Aur

Cu genialitatea sa și harul lui Dumnezeu, care, după istorisirile aghiografe ale vieții sale, l-a secondat pururea a scos din textele Sfintei Scripturi sensuri și aspecte nebănuite și nesesizate de alții. De altfel, toată teologia Sfântului Ioan Gură de Aur nu este decât o interpretare a Sfintei Scripturi, sau altfel spus: Cuvintele Sfintei Scripturi sunt transfigurate de geniala interpretare a Sfântului Părinte.¹⁸

Opera exegetică biblică și cea teologică în general se întinde pe suprafața a mii de pagini, cuprinse în 18 volume din Patrologia Greacă a abatelui Jean Paul Migne, de unde am desprins doar o mică parte.

Sfântul Ioan Hrisostom, originar din Antiohia Siriei (354-407) este pe drept cuvânt cel mai mare exeget creștin. El a comentat aproape toate cărțile Sfintei Scripturi, atât a Vechiului, cât și a Noului Testament, călăuzindu-se de cele mai sănătoase principii ermeneutice servindu-se de cea mai bună metodă de cercetare și de expunere și lăsând Bisericii un model inegalabil de profunzime, precizie, claritate și artă retorică.¹⁹ De la el, știința exegetică păstrează cu sfințenie următoarele *principii și norme călăuzitoare*:

a) Sfânta Scriptură, Cuvântul lui Dumnezeu, ca cel dintâi izvor al descoperirii divine celei mai presus de fire, este o carte destinată tuturor creștinilor, lectura ei vindecând toate relele sufletești, iar necunoașterea ei pricinuind toate ereziile și rătăcirile;

b) Pentru a putea înțelege cuprinsul Sfintei Scripturi, în vederea explicării lui, exegetul trebuie să-și însușească în prealabil toate cunoștințele introductive referitoare la autorul, destinatarul, timpul, locul, motivele, scopul, limba și caracterul fiecărei scrieri;

c) Interpretarea Sfintei Scripturi, comentatorul nu trebuie să folosească ideile sau gândurile sale ori ale semenilor săi, ci ideile sau gândurile pe care Dumnezeu ni le comunică prin intermediul aghiografilor, iar pe acestea le află stabilind în primul rând sensul literal, istoric sau gramatical al fiecărui text;

d) Sensul tipic, care se află în aproape toate textele cu caracter profetic, trebuie sprijinit întotdeauna pe cel literal, printr-o pătrundere cât mai atentă a spiritului limbii ebraice și grecești, prin analiza gramaticală și istorică a fiecărui text biblic, prin respectarea riguroasă a contextului și prin studiul comparat al textelor paralele și asemănătoare;

e) După aflarea sensului fiecărei pericope biblice, exegetul este dator să arate și consecințele lui pentru viața noastră practică insistând asupra datoriei de a ne confunda întotdeauna cugetele, cuvintele și faptele cu învățăturile divine cuprinse în Sfânta Scriptură.²⁰

În acest sens, majoritatea comentariilor alcătuite de Sfântul Ioan Gură de Aur îmbracă formă de omilii. De la el ne-au rămas un număr cunoscut de 67 de Omilii la Geneză, 5 Omilii despre Ana, mama lui Samuel, 3 Omilii despre Saul și David, 60 de Omilii la Psalmi, 6 Omilii la profetul Isaia, 90 de Omilii la Sfânta Evanghelie după Matei, 88 de Omilii la Sfânta Evanghelie după Ioan, 55 de Omilii la Faptele Apostolilor, 250 de Omilii la Epistolele Sfântului Apostol Pavel și numeroase alte comentarii omiletice asupra Cronicilor, cărții Iov, a Proverbelor, a cărții profetice a lui Ieremia și a Epistolelor Sobornicești, dintre care o bună parte sunt traduse și în românește.²¹

Dintre Omiliile la cărțile Vechiului Testament cele scrise și rostite la Cartea Genezei pot fi împărțite în două: 9 Omilii sau cuvântări întocmite la Antiohia și rostite de pe amvon în timpul Postului Mare al anului 386 și celelalte 67 de Omilii, în care este interpretată întreaga Geneză, scrise și rostite la Constantinopol între anii 399-401. În cele din prima categorie, Sfântul Părinte explică actul creării cerului și pământului cu viețuitoarele de pe el, urmând creația omului “după chipul și asemănarea Sa” (Geneză 1, 1-3, 6).

Creația lumii văzute s-a făcut prin puterea Cuvântului și voinței

lui Dumnezeu, iar a omului prin participarea directă și afectivă, desăvârșind opera creației Sale.²²

Sfântul Ioan explică apoi, că deși i s-a dat omului putere asupra tuturor viețuitoarelor pământului, ca dovadă a mării solitudinii divine, ea a fost diminuată mult prin păcatul lui Adam, prin care suntem pedepsiți toți oamenii.²³ În esență, Sfântul Părinte a voit să-i edifice pe ascultătorii săi că dacă nu ar fi fost săvârșit păcatul adamic, n-ar fi fost justificată venirea Mântuitorului și mântuirea obiectivă a neamului omenesc.

Între comentariile Psalmilor amintim, spre exemplu cele de la Psalmii 41-49, în care se arată purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru toți oamenii și, îndeosebi, pentru cei nedreptățiți și în necazuri, care vor fi izbăviți de Dumnezeul cel Atotputernic.²⁴

În Psalmii 108-124, Sfântul Ioan vede pe autorul inspirat în duh de rugăciune, mijlocind pentru pacea Ierusalimului și punându-și încrederea neclintită în Dumnezeu.²⁵ Exegetul urmărește și aici deprinderea credincioșilor cu învățăturile religios-morale cuprinse în Psaltire. În continuare îndeamnă la preamărirea lui Dumnezeu prin cântări de laudă (cf. Ps. 134-135), dar și deplânge starea de decadentă a celor păcătoși, asemenea iudeilor la râul Babilonului (cf. Ps. 136, 40). Scopul final al comentării psalmilor este nu atât cunoașterea lor teoretică, cât, mai ales, împlinirea în viață a preceptelor religios-morale.²⁶

La capitolul Profeți, Sfântul Ioan se referă îndeosebi la cartea profetului Isaia. Comentariul său la Isaia urmărește tematica primelor 6 capitole, de la chemarea profetului până la preamărirea Dumnezeului Savaot. Exegeza făcută capitolelor 6-9 sugerează faptul că Sfântul Părinte s-a ocupat și de alte capitole din cartea profetului Isaia, îndeosebi de cele referitoare la Patimile Domnului (50, 53, 61, ș.a), pe care le-a predicat credincioșilor în a doua parte a Săptămânii Patimilor, atât la Antiohia cât și la Constantinopol.²⁷ Vădită este și frământările prin care a trecut au făcut ca acestea să nu se mai păstreze astăzi. Privitor la celelalte cărți ale Profeților mari s-au păstrat doar scurte fragmente din comentariile la Ieremia și Daniel.²⁸

În predici, Sfântul Ioan Hrisostom s-a folosit de numeroase citate biblice, atât din Vechiul cât și din Noul Testament, însumând impresionanta cifră de 18.000 citate, ceea ce denotă preocuparea și atenția sa deosebită pentru întreaga Sfântă Scriptură, ca izvor al Revelației divine. Ca operă divino-umană, Sfânta Scriptură este unică, distinctă și superioară tuturor creațiilor literare universale. Fiind de origine divină, autorul ei este însuși Duhul Sfânt, iar scriitorii ei văzuți sunt organe ale Duhului – gura lui Dumnezeu.²⁹ Duhul Sfânt a inspirat și a luminat mintea autorilor Sfintei Scripturi, făcându-i vrednici să pătrundă adevărurile divine, pe

care le-au așezat apoi în scris, cu amprenta personalității lor, dar prin continua asistență și lucrare a Duhului Sfânt se explică uimitoarea unitate a cărților Sfintei Scripturi.³⁰

Deși, am prezentat numai în parte opera sa exegetică, referindu-mă mai mult la câteva cărți biblice vechitestamentare, prin întreaga sa activitate omiletică, pastorală și predicatorială, Sfântul Ioan Hrisostom a fost și a rămas modelul neîntrecut al preotului și episcopului creștin, credință caldă, viață sfântă, putere de a învăța, îndemna și îndrepta, dragoste nesfârșită față de sufletele oamenilor, entuziasm răscolitor pentru bine și progres, curaj neînfrânt împotriva răului, luptă necurmată împotriva păcatului, foc misionar nestins.³¹

Referindu-ne la cei trei Sfinți Părinți și Mari Dascăli ai lumii și Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan, interpreți neegalați ai Sfintei Scripturi, conchidem că dânsii și-au fundamentat preceptele gândirii teologice pe Cuvântul lui Dumnezeu cuprins în Sfânta Scriptură.³²

În învățătura Sfinților Părinți, a face teologie stând în afară de Dumnezeu este un nonsens și a face teologie, stând în afară de Biserică, de problemele, frământările și aspirațiile umane ale credincioșilor, înseamnă a face o teologie artificială, dezorientată, care în loc să îndrume viața bisericească o derutează.

Aceste adevăruri stau la temelia întregii cugetări patristice, cu deosebire a Sfinților Trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan.

(Arad, 30 ianuarie 1999, La prăznuirea Sfinților Trei Ierarhi)

¹ Lect. Dr. Cezar Vasiliu, *1600 de ani de la moartea Sfântului Vasile cel Mare*, Ortodoxia nr. 1/1979, p. 12.

² Ibidem, p. 13.

³ Pr. Ioan Avramescu, *Hexaimeronul Sfântului Vasile cel Mare*, Pagini Patristice, M.M.S., 3-6/1979, p. 362.

⁴ Ibidem, p. 363

⁵ Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri partea I, Omilii la Hexaimeron*, trad. Pr. D. Fecioru, București, 1986, pp. 72-73.

⁶ Ibidem, p. 76.

⁷ Ibidem, p. 79.

⁸ Ibidem, p. 80.

⁹ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Apologia despre fugă; Elogiul Sfântului Vasile*, trad. Pr. Prof. N. Donoș, Huși, 1931, p. 187.

¹⁰ Pr. I. Avramescu, *art. cit.*, p. 364.

¹¹ Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, trad. Pr. D. Fecioru, București, 1986, p. 36.

- ¹² Pr. Prof. N. Neaga, *Vechiul Testament în preocupările Sfântului Vasile cel Mare*, în *Ortodoxia*, nr. 1/1979, p. 136.
- ¹³ Ibidem, p. 137.
- ¹⁴ Pr. Prof. Dr. T. Bodogae, *Sfântul Vasile cel Mare în conștiința creștinătății*, *Altarul Banatului*, nr. 4-6/1991, pp. 13-17.
- ¹⁵ Pr. Prof. Dr. I.G. Coman, *Geniul Sfântului Grigorie de Nazianz*, București, 1937, p. 47.
- ¹⁶ Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuvântare Apologetică*, trad. Pr. C. Teofil, *Mitropolia Banatului*, nr. 10-12/1982, pp. 675-678.
- ¹⁷ Protos. Prof. Veniamin Micle, *Sfântul Grigorie Teologul, propovăduitor al Cuvântului lui Dumnezeu*, *Glasul Bisericii*, nr. 1-2/1976, pp. 116-118.
- ¹⁸ Pr. Prof. Dr. D. Fecioru, Referat principal la teza de doctorat a Diac. Prof. C. Voicu, *Teologia muncii la Sfântul Ioan Gură de Aur și actualitatea ei*, în *M.A.* 3-5/1975, p. 195.
- ¹⁹ Diac. Prof. N. Nicolaescu, *Biserica Ortodoxă, păstrătoarea celor mai bune tradiții și metode de exegeză biblică*, în *S.T.* 3-4/1952, p. 121.
- ²⁰ Ibidem, p. 122.
- ²¹ Ibidem, p. 123.
- ²² Pr. T. Baba, *Opera exegetică a Sfântului Ioan Gură de Aur*, în *M.B.* nr. 4/1988, p. 27.
- ²³ Ibidem, pp. 28-29.
- ²⁴ Pr. Prof. Dr. D. Abrudan, *Cartea Psalmilor în spiritualitatea ortodoxă*, *S.T.* nr. 7-8/1985, pp. 458-462.
- ²⁵ Ibidem, p. 463.
- ²⁶ Ibidem, p. 464.
- ²⁷ Ibidem, nota 22, p. 30.
- ²⁸ Ibidem, p. 31.
- ²⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Isaia*, în J.P. Migne, *P.G.* 54, col. 110.
- ³⁰ Ibidem, coll. 111-112.
- ³¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la Rusalii*, trad. Pr. Dr. D. Fecioru, *M.B.* nr. 7-9/1968, p. 438.
- ³² Ibidem, p. 439.

Războiul nevăzut. Isihasmul

Despre rugăciunea isihastă

dialog cu Protos. Camaliil Boboc

Mănăstirea Neamț - 1990

Cum ați vedea posibilitatea de înviore a Bisericii Ortodoxe Române?

Reînviorearea Bisericii Ortodoxe Române se poate face numai și numai întorcându-ne la viața creștinească, adică la trăirea vieții creștinești conform învățăturilor Mântuitorului și ale Sfinților Apostoli. Numai prin trăire se poate ajunge la ceea ce dorim noi. E bine că astăzi întreaga omenire este la un nivel științific destul de avansat, în toate domeniile, dar în domeniul credinței adevărate, al trăirii adevărate, din nefericire suntem aproape analfabeți. Acum ne trebuie multă-multă luptă pentru a cunoaște calea și după ce o cunoaștem să o punem în practică și să mergem pe ea până la adevăratul scop, la adevărata chemare a noastră de buni creștini.

Ce ne puteți spune despre isihasmul atonit?

În Muntele Athos, în general, este același fel de viață creștină, de liniște, de rugăciune, de meditație, ca în orice țară creștină. În ziua de azi sunt mai puțini liniștitori, isihasți. Majoritatea trăiesc în mănăstirile de obște și au o viață cu totul deosebită: ei nu se îngrijesc prea mult de lucrurile materiale, chiar din existența zilnică. Am stat și eu un an și jumătate în pustia Kapsali, unde am încercat, după putere, să gust puțin din dulceața isihasmului, a liniștii, a trăirii și pot să spun că, nu datorită mie, că sunt un om neînsemnat, am putut, în anumite limite, să gust din această fericire. În primul și în primul rând un isihast trebuie să aibă o veșnică preocupare a minții lui, să-și păzească mintea cu cât mai multă curățenie, rugăciune și meditație și pe lângă acestea, rugăciunea lui Iisus, pe care isihasții o zic de obicei, ei o practică foarte mult. Pe lângă rugăciunea lui Iisus ei au și viața deosebită de a celorlalți din mănăstirile de obște, prin faptul că nu au atâtea obligații și pot să ajuneze

mai mult – de obicei ei mănâncă la trei ore după-masă, nu gustă nimic până atunci și nu gătesc mâncarea cu untdelemn decât sâmbăta și duminica. E un post destul de greu, de riguros, dar lor nu le vine greu căci s-au obișnuit, sunt bine dispuși, se simt foarte bine.

Isihasmul este același lucru cu rugăciunea minții și a inimii sau isihasmul este o formă mai largă a misticii creștine în general?

Cu adevărat, este o formă mai largă, căci rugăciunea lui Iisus poate fi practică și de cineva care este în lume, dar un isihast nu poate fi în lume. Rugăciunea aceasta poate fi spusă și pe drum și la serviciu și oriunde. Sfinții Părinți recomandă ca rugăciunea aceasta să fie practică de câte ori respirăm. Acei care practică aceasta își dau seama de câtă mângâiere, de câtă pace se învrednicesc. Chiar fiind lipsiți cu totul de cele materiale, practicând această rugăciune simți că ești cel mai fericit și parcă ai avea toate bogățiile lumii. Mi s-a întâmplat și mie, cu nevrednicie, lucrul acesta și spun și alții mai avansați de câtă bucurie și mângâiere sufletească se învrednicesc.

Care sunt semnele trăitorului isihast?

Atât ale trăitorului isihast cât și ale altui trăitor de viață duhovnicească, semnele sunt destul de evidente. În primul rând se observă după mersul lui, după vorba lui, după mișcările lui. După tot ceea ce face, se vede că el are o așezare duhovnicească bună, o trăire; așa după cum spune o maximă: *exteriorul trădează interiorul*. El se observă de la distanță în tot ceea ce face, în tot ceea ce vorbește sau gândește.

Ne vorbiți puțin despre bucuria pe care ați simțit-o?

Este foarte greu de exprimat în cuvinte. Se simte cam în felul următor: chiar fiind cu totul lipsit, neavând nici cele necesare existenței, simți așa o mângâiere că parcă ai avea toată fericirea, toată cinstea, tot ce ceilalți luptă ca să poată dobândi. De unde vine această bucurie? Omenește nu găsești răspunsul. Am vorbit cu bătrâni: bucuria aceasta a trăirii se simte nu numai în timpul rugăciunii ci și în alte pravile (a citirii rugăciunilor ș.a.). Simți această mângâiere și nu numai atât: simți o adevărată căldură care vine dinăuntru, o căldură plină de mângâiere și de fericire. Acestea te transformă căci nu poți uita ușor aceste clipe de liniște și de bucurie și cauți totdeauna și pe orice cale să fii cât mai des, dacă se poate nedesprins de acele clipe de mângâiere și de bucurie.

După primirea acestei bucurii, rugăciunea se rostește singură?

După multă-multă strădanie și exersare; la început e foarte greu, e o plictiseală extraordinară, îți amortește degetul numărând boabele mătăniilor. În *Pelerinul rus* scrie și am constatat-o și eu cât de multă luptă trebuie până se obișnuiește omul cu rugăciunea lui Iisus. După ce te obișnuiești nu se mai poate altfel, nu mai e nevoie să numeri boabele, rugăciunea vine instantaneu și numai te trezești cu gândul la ea; odată cu respirația zici rugăciunea. Se poate ca omul să se roage din obișnuință fără să se gândească la rugăciune - aceasta nu-i o rugăciune adevărată: te rogi mecanic zici din gură, dar nu simți nici o bucurie duhovnicească pentru că nu se roagă mintea și nu se roagă inima. Cuviosul Paisie de la Neamț spunea lucrul următor: „*Când stai să te rogi, să faci mintea ta preot și inima ta altar și-n felul acesta să-ți prezinți preotul în fața altarului, adică mintea ta în fața inimii și acolo să te rogi și atunci cu adevărat ai să simți dulceața rugăciunii, rostul rugăciunii*”. Cum a spus Mântuitorul samaritencii: Dumnezeu caută rugăciunea în duh și în adevăr. Aici trebuie să ajungă fiecare; fiecare creștin trebuie să lupte ca să se roage cu adevărat lui Dumnezeu, să se roage cu mintea, cu inima și cu gura și atunci rugăciunea e primită de Dumnezeu și e folositoare, înseamnă că cel care se roagă nu pierde timpul.

Poate să lipsească gura, să se roage doar cu mintea și inima?

Se poate. Când ești între oameni, fără să deschizi gura, mintea lucrează prin inimă. Mi-aduc aminte că în Vechiul Testament, când Moise se ruga la Marea Roșie, se ruga în minte lui Dumnezeu să-l ajute să-și ducă poporul, și rugându-se a auzit în mintea lui un glas: „*Ce strigi așa de tare!*”, dar el nici nu-și deschisese gura. De aici avem o mărturie fermă că Dumnezeu știe ce este în mintea noastră și nu e nevoie să strigăm tare către El, ci doar să ne rugăm cu mintea și să cerem cele ce sunt de folos și El este gata să ne ajute.

Ce este mintea? Ce este inima?

Mintea este un conducător al trupului nostru. Sigur că neavând o minte sănătoasă nu putem avea nici un corp sănătos și nici o viață sănătoasă. Mintea este arbitru sau dirijorul vieții noastre.

Duhovnicește vorbind, inima putem să o asemănăm cu o cetate pentru care se luptă două mari puteri să o cucerească. Inima este acel loc scump care îi place lui Dumnezeu pentru că din inimă, așa cum spunea Mântuitorul, ies toate lucrurile, bune și rele. Inima este lucrul cel mai scump, atât pentru trup cât și pentru suflet. De aici pornește toată bucuria, toate sentimentele de înălțare duhovnicească și chiar de bucurie trupească. Toate sentimentele din

pornește dorința, iar mintea constată după aceea.

Sfinții părinți văd mintea și ca o sită în care se separă gândurile bune de cele rele; după cum o gospodină când face pâinea cerne făina, așa și un om când vrea să facă ceva își cerne scopul ca să vadă dacă e bine sau nu ceea ce vrea să facă. Din gând se naște cuvântul.

Cum se coboară mintea în inimă?

Prin dorință și prin voință. Gândindu-ne în inima noastră: când facem rugăciunea să ne coborâm mintea și privirea, deoarece de multe ori și ochii împrăștie. Trebuie să-ți concentrezi toată atenția în inimă. Atunci apare bucuria duhovnicească, când mintea ți-o cobori în inimă. Te desprinzi de tot ce există în jur. Marii anahoreți, isihasții, au ajuns în acest extaz când nu-i mai interesa nimic din ce se petrece în jurul lor, erau uniți în trup și suflet, în minte și inimă, cu Dumnezeu și cu pacea și cu mângâierea și bucuria ce veneau din această practică.

Isihasții care au primit lumina sunt fără de boli sau nu? Iar dacă suferă, ce semnificație are acest lucru?

Au fost mulți isihasți care au fost bolnavi. Sfântului Vlasie de exemplu, datorită rugăciunii sale curate i s-a dat de către Dumnezeu darul mai înainte-vederii și al facerii de minuni (în special, vindeca pe toți bolnavii care mergeau la dânsul). Avea o peșteră și avea doi ucenici care introduceau lumea bolnavă. La un moment dat bătrânul s-a îmbolnăvit de dropică, corpul lui era umflat tare și totuși veneau bolnavi din toate părțile și stăteau la ușă să se vindece. Nu mai putea nici să-și ridice mâna, iar unul dintre ucenicii lui îi ridica mâna și i-o pune pe capul bolnavului și imediat acesta se vindeca. Într-o zi unul din ucenici l-a întrebat: *Avo, de ce nu te rogi lui Dumnezeu să te vindece?* Sfântul Vlasie i-a răspuns: *Mă rog lui Dumnezeu și rugați-vă și voi pentru mine, ca dropica să nu ajungă la sufletul meu.* Sfinții plăcuți de Dumnezeu nu mai țineau la fericirea lor trupească, ci toată atenția și strădania era ca să fie plăcuți lui Dumnezeu, ca să fie întotdeauna în comuniune cu Dumnezeu, prin acea mângâiere și bucurie. Deci foarte mulți sfinți au suferit boli.

Cum priviți legalizarea avorturilor?

Nu e deloc după Dumnezeu, nu e deloc creștinește. Dumnezeu a orânduit căsătoria și a ridicat-o la rangul de Taină, dar numai cu un singur scop: nașterea de copii (nicidecum pentru plăcerea trupului). Cel care nu vrea să aibă copii, acela nu trebuie să se căsătorească: să meargă la mănăstire sau să rămână în lume, dar în curăție, dacă vrea să se mântuiască. Altfel, îmbolnăvindur

făcând fel de fel de lucruri ca să nu aibă copii, se poate numi, pe drept cuvânt, criminal, omorător al propriilor copii. Este cu totul interzis să faci avort.

Unde se poate greși ca să nu capeți lumină și să cazi în nevroză sau chiar iad?

Omul când pornește la drum se înarmează cu ceva, ca soldatul care se înarmează cu sabie sau altceva. Astfel, un om care vrea să meargă pe calea mântuirii creștine, care e adevărata cale pentru fericirea noastră personală, familială și socială, trebuie să trăiască viață creștinească. Mai întâi trebuie să ne punem întrebarea: ce este un creștin? și apoi să căutăm răspunsul. Creștinul este un următor al lui Iisus Hristos. Ce trebuie să facă un creștin?... După ce dăm răspunsuri la aceste întrebări și după ce cunoaștem cu adevărat ce trebuie să facem, pornim la drum, adică la punerea în practică a vieții acesteia creștinești. Când noi suntem înarmați cu lucrurile acestea și pornim la drum, Dumnezeu, care vede și știe gândurile noastre și scopul nostru, ne și ajută și nu ne lasă, dacă am pornit pe calea cea bună, să cădem într-o faptă rea, care să ne dăuneze sau să fie o pricină de sminteală pentru cei din jur. Dumnezeu ne păzește deci, chiar dacă se întâmplă ca omul să cadă, căci fiecare om are trei dușmani care se luptă cu dânsul.

Primul dușman este corpul nostru. Poruncile creștine spun că omul trebuie să postească, trupul însă se opune: cum să postești, vrei să te îmbolnăvești? Altă învățătură spune că omul trebuie să facă milostenie, dar trupul se opune: cum să dau eu munca mea la unul sau altul? Deci nu vrea să facă nici acest lucru. Se recomandă ca omul să trăiască în curătenie, dar trupul iarăși se revoltă cu ale lui.

Primul dușman al nostru e **trupul** nostru, al doilea dușman e **lumea** din jur sau anturajul și al treilea este **diavolul**. Deci noi, fie că greșim forțați de noi înșine, de firea noastră, de obiceiurile noastre, cu care ne-am născut sau cu care am crescut, fie forțați de lumea care ne înconjoară, fie, dacă ne-am ținut tare și nu ne-am biruit acești dușmani, de diavol, care nu se lasă până nu aruncă pe om în păcat.

Cum să-și închipuiască un tânăr diavolul?

Diavolul este orice lucru rău, orice viciu. Unul din sfinții părinți spune că la sfârșitul nostru toate faptele noastre rele o să se prefacă în diavoli și toate faptele bune o să se prefacă în îngeri. Și aceste fapte rele, când va ieși sufletul nostru din corp și va merge în fața lui Dumnezeu ca să dea răspuns pentru faptele pe care le-a făcut, vor fi ca niște copii obraznici, care nu vor voi să se mai depărteze de noi. Toate

faptele noastre vor fi arătate ca într-o oglindă: în ziua cutare, la ora cutare am făcut ceva rău. Omul vrea să scape de acești copii obraznici care vor veni cu el și ei o să-l întrebe: de ce vrei să scapi de noi că tu ne-ai făcut? Nu poți scăpa de noi și cu adevărat nu poate scăpa omul de faptele lui decât mărturisindu-se curat unui duhovnic, căindu-se de ce a făcut și punând început bun de viață nouă. Atunci acele duhuri dispar și nu mai deranjează sufletul.

Trebuie neapărat să-ți aduci aminte de toate păcatele tale, pentru că uneori se mai uită anumite lucruri?

De obicei lucrurile mai mari nu se uită. Totdeauna se recomandă ca cel care merge la mănăstire, cu câteva zile înainte să-și facă un proces de conștiință, dacă n-a făcut-o niciodată, de când era copil, iar dacă a mai făcut, numai de la ultima mărturisire.

Poți să te spovedești și altui duhovnic?

Sfinții părinți recomandă ca cineva, când se hotărăște să pornească la viața aceasta nouă, să-și aleagă un duhovnic mai bun, mai iscusit și trebuie să țină după aceea legătura cu duhovnicul respectiv. Nu poate să-și părăsească un credincios duhovnicul lui decât dacă se mută undeva până la circa 100 de kilometri. Altfel nu e voie. Să spui duhovnicului totul.

Am citit într-o carte că doi sfinți părinți spuneau: “În 1990 se va lua lumina și va fi o turmă”. Ce să înțelegem prin asta?

Un prooroc este un om insuflat de Dumnezeu care prevede unele lucruri care se vor întâmpla și e forțat de Dumnezeu să spună, să avertizeze poporul că dacă nu se va schimba va fi nenorocire, cum a fost cu proorocul Iona care a fost trimis în Ninive să-i avertizeze pe oameni să se lase de viciul lor. De multe ori proorociriile nu s-au împlinit. De ce? Fiindcă Dumnezeu, fiind îndelung milostiv și răbdător, nu vrea să-i piardă, poate se vor îndrepta. După cum un părinte își iubește fiul, cum spune Evanghelia: *“De-ți va cere fiul tău pâine, îi vei da piatră? Sau de îți va cere pește și îi vei da lui scorpii? Și dacă voi știți să dați acestea fiilor voștri, cu cât mai mult Dumnezeu vă va a vouă cele bune”*. Însă mai târziu, neîndreptându-se respectivii, căroră le era adresată proorocirea, tot au fost pierduți. Așa s-a întâmplat în Ninive: spunea proorocul Iona că în trei zile Ninive va fi distrusă iar atunci împăratul a dat poruncă și toată suflarea chiar și animalele, a fost supusă la post, n-a dat mâncare nici copiilor mici, s-au îmbrăcat în sac și și-au pus cenușă pe cap – simbol al smereniei și al umilinței – iar Dumnezeu văzându-i așa s-a milostivit și nu i-a mai pierdut. Iar

a rămas de minciună cu proorocirea lui. Însă tot a fost pierdută Ninive peste 400 de ani. Iar ca răspuns la întrebarea pusă: dacă lumea se va îndrepta, poate Dumnezeu să facă ce a făcut cu Ninive, poate să prelungească cât știe El perioada aceasta.

Cum poate omul să se roage neîncetat, mai ales în somn?!

Meditațiile pe care le ai înainte de a adormi se perpetuează în somn. Cum spune în Sf. Scriptură: „*eu dorm dar inima mea veghează*”. Acest lucru se practica foarte mult înainte: să meditezi seara, să te rogi și să adormi cu aceste gânduri frumoase. Fiind obișnuit din timpul zilei și adormind cu acest gând, el se continuă și în somn.

Trebuie să ne rugăm nu numai când stăm în genunchi, când e ora rugăciunii. Cum spune Sf. Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat”. Iată cum se poate omul ruga neîncetat: și făcând o faptă bună și păzindu-se de o faptă rea, toate sunt privite tot ca o rugăciune înaintea lui Dumnezeu. Rugăciunea se poate face și fără să citim, căci de multe ori citind o rugăciune mai mare ne putem împrăștia cu mintea, în timp ce, spunând în minte o rugăciune foarte scurtă, cum ar fi rugăciunea lui Iisus, dar și ale rugăciuni („Doamne, întărește-mă”, „Doamne, ajută-mă”, „Doamne, fii cu mine”, „Doamne, păzește-mă de orice viciu, de orice rău”) și spunându-le des și din inimă, ele se înalță din minte către Dumnezeu ca niște săgeți. Rugăciuni scurte și dese.

Cum putem să ne apărăm împotriva atacurilor din timpul somnului?

Atacul din timpul somnului depinde de noi, de cât este de acuzabil sau neacuzabil. De exemplu, s-ar putea ca cineva să fie atacat în timpul somnului fiindcă a meditat la acele lucruri în timpul zilei sau altă dată. Dacă n-a meditat niciodată și totuși i s-a întâmplat, el n-are nici o vină, nu este acuzabil, se datorează potrivnicului care întotdeauna caută să facă rău.

Când începi să simți căldura în jurul inimii ce să faci ca s-o menții cât mai mult?

Acest lucru este foarte greu și nu depinde de noi. Și eu aș fi vrut foarte mult să nu mă mai despart de acea mângâiere, cum a spus Sf. Apostol Petru când a văzut lumina pe Tabor („Doamne, bine ne este nouă aici. Poruncește să fac aici trei colibe una lui Moise, una Ție și una lui Ilie”), fiind copleșit de lumina, de slava și de mângâierea aceea. Însă ridicându-și capul nu l-a mai văzut decât pe Mântuitor, restul dispăruse. Deci toți dorim acest lucru, însă acesta este un mare

dar de la Dumnezeu, pe care îl dă El cui vrea, când vrea, cât vrea. Să ne rugăm lui Dumnezeu: "Doamne dă-mi și mie rugăciune curată, vreau și eu să mă rog curat, să mă rog desprins de această materie", căci Dumnezeu caută rugători în duh și adevăr. Trupul, mai devreme sau mai târziu, se pierde, însă duhul este nemuritor. Rugătorii în duh și adevăr sunt cei care caută pacea în ei, în familia lor, în lumea întreagă. Pacea o găsim numai prin rugăciune și prin trăire duhovnicească. Pacea pornește din noi înșine iar dacă noi nu avem pace cu noi înșine, nu putem avea pace cu nimeni și nici în lume. Pacea se coboară în noi de la Dumnezeu, după cum spunea însuși Mântuitorul: "*Pacea vouă, pacea mea dau vouă, nu după cum o dă lumea*". Trebuie să ne rugăm cu toate ființa noastră, ca Dumnezeu să ne învrednicească, să ne dea rugăciune curată și pacea Sa, așa cum a dat-o ucenicilor.

Pericole există?

Există, dar tot de noi depinde a le îndepărta. Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute. Atacurile sunt puternice iar noi, cu puterea noastră, nu putem să rezistăm dacă nu ne rugăm lui Dumnezeu.

Când suntem atacați de o rafală de vorbe rele, ce să facem?

Nimic, decât să tăcem și să ne rugăm pentru cei care ne atacă. Așa făcea și Mântuitorul: câte acuze i se aduceau iar el stătea cu capul plecat și nimic nu zicea. Numai așa putem să ne alinăm și chiar să-i întoarcem pe atacatorii noștri; văzând răbdarea și nerăutatea noastră, văzând că avem gânduri curate, ei se pot întoarce la adevăr.

În ce măsură și natura participă la trăirea duhovnicească?

Natura a participat, participă și va participa la viața duhovnicească. Natura e de o complexitate, de o corectitudine și de o punctualitate cum nu se poate vorbi. Ea își are drumurile ei, legile ei de la Dumnezeu pe care nu le încalcă decât numai atunci când Dumnezeu vrea ca pentru unele abateri ale noastre să pornească cumva și natura împotriva noastră. Natura însă în genere este plină de farmec și, după cum spune un psalm, ne îndeamnă pe toți spre a lăuda și a proslăvi Creatorul. În natură ne includem și noi.

Spuneți-ne ceva despre rațiunea lucrurilor, despre dumnezeirea din lucruri.

Să fim atenți să nu ajungem la erezie, unde se spune că Dumnezeu este orice lucru, orice ființă, orice fir de iarbă. Acestea sunt creaturi ale lui Dumnezeu. Prin aceste creaturi noi vedem pe

Dumnezeu, nu-L vedem față către față, ci îl înțelegem și ne dăm seama de înalta lui pricepere, înalta lui dragoste față de om și de bunurile pe care le-a făcut cu atâta pricepere; cum se spune în Cartea Facerii că după ce Dumnezeu a făcut cerul și pământul, a văzut că toate au fost „*bune foarte*”.

Nu trebuie să zeificăm sau să îndumnezeim făpturile Lui: soarele nu este un Dumnezeu, luna nu este un Dumnezeu, pământul nu este un Dumnezeu, sau marea sau focul cum făceau unele popoare care se închinau lor; toate acestea sunt numai creaturile lui Dumnezeu și ele sunt în mâna lui Dumnezeu și El face ce vrea cu această natură, cu acest furnicar din cosmos; poate să le ridice împotriva noastră atunci când suntem depărtați de El, sau să le facă să slujească spre binele nostru. În Vechiul Testament întreaga natură era supusă lui Adam: apa nu-l îneca, focul nu-l ardea, fiarele sălbatice nu-l atacau. Dar din clipa în care a călcat porunca lui Dumnezeu și a greșit, nu l-au mai respectat nici animalele, nici pe apă nu mai putea umbla, nici focul nu îi mai era prieten, deci numai datorită păcatului, natura fiind tot o slugă a lui Dumnezeu, nu ne mai servește deși suntem un fel de împărat al universului.

Cum este practica isihastă și liturgică la schitul Prodromul?

Practica isihastă este aproape nedeosebită de viața din mănăstirile cele mai bune din țara noastră, cum ar fi Sihăstria sau Frăsinei. Dimineața, de fapt la ora 2 noaptea începe slujba la biserică, se face utrenia și apoi sfânta liturghie pe la ora 6-6:30. După sfânta liturghie foarte puțini sunt cei care se odihnesc puțin, o oră-două, ceilalți fac lucruri gospodărești. Toți se luptă ca în lucrul lor să fie nedespărțiți de rugăciune, să fie cât mai multă *tăcere* în raport cu oamenii, dar în *vorbire* cu Dumnezeu. Masa se servește la ora 11 și la 18, în afară de luni, miercuri și vineri când e o dată pe zi, la ora 15.

Cum vedeți viitorul României?

Biserica Ortodoxă n-a încetat niciodată a chema lumea spre o viață nouă, de trăire cu Dumnezeu dar potrivnicul n-a încetat niciodată a lupta împotriva binelui, a trimis pe slugile sale care au căutat să pună piedici în viața duhovnicească și în progresul duhovnicesc al oamenilor. Dumnezeu milostivindu-se, știind că nu vom mai exista mult pe acest pământ, cu un ceas mai devreme, ne-a dat posibilitatea să ne trezim. Viitorul și fericirea viitorului stă tot în mâinile noastre. Dacă noi ne vom da seama de clipele acestea scumpe și vom căuta să trăim cu adevărat, să le folosim la maximum, printr-o viață de renaștere duhovnicească, vom fi ca niște odoare scumpe în familiile noastre și în societate, ca o

lumină, ca un far. Tocmai aceasta aduce fericire: cu cât vor fi mai mulți astfel de oameni, cu atât mai mare va fi binecuvântarea și fericirea ce se va revărsa asupra patriei, scumpa noastră Românie. Izvorul fericirii este însuși Dumnezeu, acolo este sursa a tot ce avem noi. Noi facem ce putem dar Dumnezeu este izvorul înțelepciunii, al științei, al frumuseții, al fericirii. Numai prin El și cu El putem noi să realizăm fericirea familială, socială și în patria noastră.

Cum ați primit lumina prima dată?

Prima dată toți am primit lumina la sfântul botez. După aceea fiecare din noi, mai mult sau mai puțin, s-a bucurat de această lumină, care este un dar al lui Dumnezeu pe care nici nu putem să-l explicăm. Mila și pacea sufletească vin dacă ne concentrăm în noi înșine și căutăm să ne depărtăm de tot ceea ce e contrar vieții duhovnicești, spirituale și chiar și materiale, căci un om bun, cu judecata sănătoasă, își dă seama că un abuz sau viciu nu-i dăunează numai sufletului ci chiar și trupului lui. De exemplu un om care are patima beției: câte pagube pricinuieste acest viciu, nu numai că-și cheltuiește banii dar își distruge sănătatea și-și nenorocște familia. Deci nu pierde numai omul, individul respectiv, ci dăunează și celor din jur.

Ne puteți da un sfat care să înglobeze toată înțelepciunea vieții dumneavoastră?

Nu pot să zic că aș fi înțelept sau că aș avea o viață atât de înaltă să folosească cuiva. Dar e destul ca omul să se cunoască pe sine. Cunoscându-ne pe noi, ne cunoaștem atât calitățile cât și lipsurile, scăderile noastre. Când cineva se arată pe sine înțelept, tocmai atunci e neînțelept. Dar Dumnezeu face ca cel înzestrat cu minte să tragă chiar din sângeții esența învățăturii pe care o dorește. Dumnezeu să vă binecuvinteze.

Ce putem face pentru tinerii din jurul nostru?

Ceea ce facem pentru noi, căci văzându-ne viața noastră, corectitudinea, evlavia, respectul nostru, am putea fi ca niște bunici pentru cei din jur. Nu trebuie vorbe, ci viață, trăire, model. Azi lumea e plină de știință, dar în latura spirituală suntem în urmă și trebuie să prosperăm.

*Această convorbire între părintele Ioanichie și **Bătrânul Dometie** ne ajută să zugrăvim o retrospectivă mai detaliată asupra monahismului atonit românesc din secolul XX, care a hrănit și crescut Bătrânii de la Colciu. Chilia Sfântul Ipatie se află și ea pe teritoriul mănăstirii Vatopedu și Bătrânul Dometie urma să devină părintele duhovnicesc al **Bătrânului Dionisie Ignat** după adormirea întru Domnul a Bătrânului Ghideon Chelaru. Am inclus această convorbire pentru a completa tabloul lumii în care s-au mișcat acești Bătrâni și pentru a arăta o altă sursă a formării spirituale a Bătrânului Dionisie, care va fi prezentat în următoarele pagini ale grupajului "**Bătrânii de la Colciu**". (N. red.: în acest număr al revistei puteți citi un dialog cu părintele Dionisie Ignat, intitulat „Viitorul ortodox al României”, iar în numărul viitor vom publica viața sfinției sale).*

Monahismul românesc atonit

Arhimandritul Dometie Trihenea

de la Chilia Sfântul Ipatie din Muntele Athos (1909-1985), în dialog cu

Arhim. Ioanichie Bălan

Am pornit de-a lungul unui drum de vreo doi kilometri, printr-o vale largă, spre Chilia Sfântul Ipatie, una dintre așezările atonite românești cele mai frumoase și mai liniștite. Aici locuiesc trei călugări români având părinte duhovnicesc pe venerabilul arhimandrit și duhovnic Dometie Trihenea, originar de prin părțile Sibiului. Chilia Sfântul Ipatie se află pe un mic platou însoțit, înconjurată de măslini, viță de vie și câțiva chiparoși uriași.

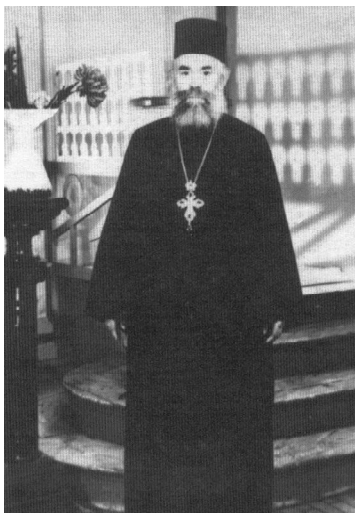
Părintele Dometie ne aștepta chiar la intrare, împreună cu mica sa sinodie (gr. *Synodia* = frăție). Ne sărutăm întru Domnul, ne închinăm la icoanele din biserică, mâncăm ceva împreună, ne deschidem sufletele și inimile unii altora și ne rugăm lui Dumnezeu să coboare mila Sa asupra noastră și peste toată lumea. Această micuță așezare monahală este locuită de români de peste 120 de ani și a fost renovată în întregime de un ucenic al Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, ieromonahul Orest Baldovin. Nu mai puțin de 20 de călugări români (majoritatea ardeleni), unii în vârstă destul de înaintată, s-au nevoit aici timp

îndelungat. Sunt peste 30 de ani de când Chilia românească Sfântul Ipatie este condusă de smeritul arhimandrit Dometie Trihenea, un duhovnic vestit în tot Muntele Athos, ales sfătuitor, stareț blând și părinte duhovnicesc al tuturor părinților atoniți veniți din România.

Părintele Dometie este un suflet curat, deschis tuturor, plin de râvnă în cele sfinte, sfătos cu cei mai tineri, bărbătos în lupta cu ispitele, dulce la vorbă și adânc legat de pământul străbun. Ca unul care, din iubire pentru Hristos, a trăit 60 de ani departe de cei dragi, părintele Dometie are experiența exilului, a rugăciunii cu lacrimi, a răbdării fără nici o mângâiere de la oameni. El are experiența suferinței pentru Dumnezeu, a tăcerii, a bucuriei cu duhul și a smereniei. Știe să vorbească și să se roage ca puțini alții, știe cum să mângâie și să întărească sufletul întristat, cum să îndure jignirile din partea străinilor și cum să țină neștirbită tăcerea – și toate, toate acestea numai și numai din iubire de Dumnezeu, fiindcă vrea să-L urmeze pe Hristos, Care a suferit pentru noi, fiindcă sufletul său dorește încă din copilărie să dobândească mântuirea.

După o priveghere de toată noaptea și rugăciune în biserica de la Chilia Sfântul Ipatie, ne-am adunat iarăși, a doua zi, în jurul părintelui Dometie, și l-am rugat pentru cuvânt de folos. Era o zi senină de septembrie, cu soare strălucitor, bucurie în suflet și o liniște adâncă peste Athos, peste mare și peste toți cei ce-L iubesc din inimă pe Hristos.

Arhim. Dometie Trihenea

- De unde sunteți de loc, părinte Dometie?

- M-am născut la Tilișca, un sat de lângă Sibiu, pe 8 iunie 1909 și am fost botezat pe 17 iunie cu trei scufundări, după rânduială, de părintele Petru Iuga. La botez mi s-a dat numele de Dumitru.

- Cu ce se ocupau binecuvântații părinți ai dumneavoastră, preacuvioase părinte?

- Părinții mei, Dumitru și Maria Trihenea, oameni dreptcredincioși, erau mari păstori și crescători de oi. Mi-au dat o bună educație religioasă încă de mic copil. În 1915, când aveam doar 6 ani, părinții ne-au lăsat în grija bunicilor mei, iar ei s-au dus cu turmele de oi în niște

munți dintre Dunăre și Marea Neagră, după cum era obicei vechi la păstorii transilvăneni. A venit primul război mondial și ei nu s-au mai putut întoarce acasă. După mai mulți ani au murit în Crimeea, lăsând doi copii orfani în Tilișca și alți doi acolo, în Crimeea, care mai târziu s-au și căsătorit pe meleagurile acelea, departe, fără să ne cunoaștem unii cu alții...

- La ce vârstă ați plecat la mănăstire și cine v-a inspirat să-L urmați pe Hristos?

- Pe când aveam 12 ani, am avut o vedenie: tot Sfântul Munte cu toate mănăstirile. Mai mult încă, eu fusesem dăruit de părinții mei Maicii Domnului - ocrotitoarea Muntelui Athos. La vârsta de 13 ani, adică în 1922, am plecat spre Sfântul Munte împreună cu tânărul Gheorghe Cornățan [ierodiaconul Gherontie menționat mai jos în cadrul convorbirii] din Vingard, o comună de lângă Sibiu. Acela avea doar 9 ani! La plecare, mulți oameni din sat ne-au ieșit în față spunându-ne: *“Unde vă duceți voi băieți, atât de tineri și de sănătoși?! Dacă ați fi chiori sau șchiopi, dar așa, întregi, de ce plecați la mănăstire?”* Noi le-am răspuns: *“Vă dați seama că țineți tot ce este bun pentru voi înșivă și lui Dumnezeu îi dați doar pe orb și șchiop?”* Și așa ne-au lăsat în pace.

- Cum ați călătorit spre Sfântul Munte, unde v-ați stabilit și cum v-ați simțit în primii ani ai luptelor voastre duhovnicești?

- Am plecat din Constanța la Tesalonic pe un vas, cu ieromonahul Diomid Velasă, care era din satul nostru și care trăia în Athos încă din tinerețe. Pe 10 octombrie 1922 am sosit la Sfântul Munte - Grădina Maicii Domnului și ne-am dus direct la Chilia românească a Sfântului Ipatie, aflată pe pământurile mănăstirii Vatopedu. Pe vremea aceea nu erau nici un fel de piedici să mergi în Muntele Athos. L-am găsit la Chilie pe stareț, ieroschimonahul Teodosie Domnaru, împreună cu ucenicii lui: ieromonahul Diomid Velasă și călugării Visarion, Gherasim, Ipatie și Filaret. Bătrânul Gherasim, un desăvârșit exemplu de monah îmbunătățit, ales de Dumnezeu, a început să ne învețe rânduiala slujbelor și a glasurilor de la strană. Lucram în grădină, sădeam flori, aveam grijă de vie, dar și cântam tropare să-L preamărim pe Dumnezeu! Răsunau cântările noastre în toată valea, amestecându-se cu ciripitul păsărelelor și șopotul pâraiașelor limpezi-cristal curgând spre mare. Era așa de multă bucurie duhovnicească în sufletele noastre!... Bătrânul ne-a învățat rugăciunile, cântările mai deosebite și psalmii pe dinafară. Eram nelipsiți de la slujbele din biserică, ziua sau noaptea. Și pentru restul timpului ne-a dat un canon de rugăciune cu mătăanii mari însoțite de *“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”*.

- Ce sfaturi duhovnicești mai deosebite v-a dat starețul

Chiliei Sfântul Ipatie?

- Starețul nostru era duhovnicesc, aspru cu noi, frații începători. Timp de 7 ani am trecut printr-un greu dar frumos răstimp al încercării întru călugărie, fiindcă starețul nu-mi îngăduia să fac voia mea chiar în nimic. Fără binecuvântarea sa nu aveam voie să citesc nici o carte, nici să scriu ceva, nici măcar o scrisoare în România. Odată am dat peste niște manuscrise cu literă cirilică aflate pe acolo și am copiat 150 de pagini din ele pentru că un părinte îmi spusese că este păcat să se risipească și să se prăpădească o astfel de moștenire prețioasă. Când m-a văzut starețul cu asta, mi-a zis: "Ce-i cu cartea aceasta?" I-am povestit. Mi-a luat-o și mi-a spus: "E bună de pus pe foc!" și n-am mai văzut-o 20 de ani!! Câteodată mă necăjeam și mă tulburam atât de tare de cine știe ce, încât spuneam: "Dacă așa stau lucrurile, dați-mi binecuvântare să mă duc în altă parte!" Iar Bătrânul răspundea: "Ei! O să poți merge mai târziu, dar acum, nu!". Timp de 20 de ani starețul nu mi-a dat voie să învăț nici măcar un singur cuvânt din limba greacă și-mi spunea: "*Frate, dacă nu-ți tai voia proprie de la bun început în toate, este cu neputință să devii călugăr – tot ce vei putea face va fi să-i porți straiile!*" Și-mi mai spunea, altădată: "*Frate Dumitru, să trăiești în ascultare și simplitate, pentru că aceasta are mare putere în fața lui Dumnezeu!*" Mereu îi mulțumesc lui Dumnezeu fiindcă Bătrânul mi-a jertfit voia ca pe un alt Isaac. Așa m-a pregătit părintele meu duhovnicesc din Sfântul Munte, m-a pregătit să-L urmez pe Hristos!

- Când ați fost călugărit și hirotonit aici, în Muntele Athos?

- După ce am fost probat timp de 7 ani, am primit tunderea întru călugărie, cu mare smerenie și lacrimi de mulțumire către Dumnezeu în anul 1929. În 1937 am fost hirotonit întru diaconie și preoție de Mitropolitul Ieroftei, iar în 1964 am fost făcut și părinte duhovnic la Chilia Sfântul Ipatie, al cărui stareț eram pe atunci.

- Câți monahi români erau în Sfântul Munte în 1922?

- Acum 60 de ani, 700 de călugări români se nevoiau pe Muntele Athos. Acum, cel mult 60 de călugări români viețuiesc aici și aproape toți sunt bătrâni, au vârsta peste 70 de ani.

- Care sunt cele mai importante schituri și chilii românești unde se nevoiesc monahi români?

- Primul este Schitul Prodromul. Aici s-au ostenit peste 120 de călugări până în 1925. Mulți erau foarte înaintați în lucrarea ascultării și a rugăciunii. În prezent sunt doar 16 la Prodromul; ei se află sub conducerea starețului protosinghel Ilarion Lupașcu. Apoi mai sunt chiliile cele mari, ca de pildă Provata și Catafighi, împreună cu Schitu Lacu, așezat aproape de vârful Athosului.

Pe vremuri, nu mai puțin de 80 de monahi români se osteneau în lucrări ascetice la Schitu Lacu și 10-20 de români la celelalte două chilii. Acum sunt 7 monahi cu totul.

La Capsala, cam 100 de călugări români viețuiau în chilii izolate. Acum nu mai sunt decât câțiva. La fel și pentru sihăstriile de la capătul Muntelui: Cherașa, Capsocalivia, Catonache, Schitul Sfintei Ana ș.a.m.d. La Chilia Sfântul Gheorghe de la Colciu, Schitul Iviru și Vatopedu, se aflau zeci de isihăști români. Acum mai avem 4 monahi la Colciu; iar la Chilia noastră, a Sfântului Ipatie, suntem numai trei: eu, ierodiaconul Gerontie Cornățan și monahul Ilarion Dincă. Dar nu numai noi, românii, am scăzut ca număr – la fel au mers lucrurile și pentru cei din toate celelalte neamuri. Zeci de chilii rămân pustii, părăsite de mulți ani; altele s-au dărăpănat, au ajuns ruine, iar în altele nu sunt decât unul sau doi călugări. Tot așa și schiturile Athosului – multe din ele au fost părăsite și s-au ruinat. Dintre mănăstirile mari – 20 la număr – jumătate sunt idioritmice, jumătate cenobitice [nota “The Orthodox Word”: idioritmice: mod de viață cu conducere prin sine însuși; cenobitic: o viață în comun sub conducerea unui stareț]. Cele idioritmice, deși mai bogate, se află în decadere mai mare, în fiecare viețuiesc 20-25 de călugări. Cele cenobitice sunt de obicei mai sărace, dar ele mențin tradiția monastică și viața duhovnicească mai bine. În ele se află călugări tineri, sunt bine întreținute, sunt mai primitoare și cuprind 60, chiar și 80 de călugări și frați [nota “The Orthodox Word”: acest interviu a fost luat la începutul anilor 1980. De atunci încoace, situația din Sfântul Munte s-a îmbunătățit, lent dar constant și aproape toate mănăstirile idioritmice sunt acum cenobitice].

- Ce alți călugări pioși români s-au mai ostenit în Sfântul Munte de la sfârșitul veacului al XIX-lea până acum?

- Deși noi nu am avut o mănăstire proprie, în care să aducem slavă lui Dumnezeu în limba română, călugării români sunt totuși considerați, și pe bună dreptate, printre cei mai pioși, mai tăcuți, mai smeriți, mai iubitori de liniște și de nevoiță ascetică. De aceea toți îi respectă și se zidesc de la viețuirea lor. Câțiva dintre cei mai îmbunătățiți au fost:

- ieroschimonahul Nifon Ionescu (+1901), întemeietor al schitului românesc Prodromul;
- schimonahul Nectarie Crețu (+1898), cel mai mare cântăreț bisericesc al Athosului din secolul trecut, denumit și “privighetoarea Athosului” sau “al doilea Cucuzel”;
- cuviosul Avxentie (sec. XIX), un mare isihast care a trăit chiar sub piscul Athosului;
- monahul Vitalie (+1945).

lar printre părinții duhovnicești amintesc pe:

- ieromonahul Gherasim Sperchez
- Ilie Vulpe
- Antipa Dinescu și
- Macarie Untan,

pe care i-am cunoscut bine și la care ne spovedeam noi toți. Am cunoscut de-aseenea și alți călugări destul de înaintați pe care îi cercetam la chilia lor pentru cuvânt de folos, cum ar fi:

- Ignatie, de la Schitul Iviru;
- Isaia și Teofilact, de la Cherașa;
- Ghenadie, de la Chilia Vigla a Prodromului;
- Visarion și Gherasim, de la Sfântul Ipatie;
- Ilarion, de la Calimița;
- Arsenie Neluș, de la Xeropotamu

și alții. Mulți din ei nici nu vor să le fie amintite numele...

Au fost mulți astfel de călugări și faptele silințelor lor frumoase și minunate, dar trebuie să se știe că părinții din vechime își ascundeau numele lor și locul mormintelor și faptele lor cele bune. Dacă o lucrare bună de-a lor era descoperită cumva de cineva, acea lucrare și faptă o socoteau pierdută! Părinții care au fost înaintea noastră, de obicei se învinuiau și se defăimau pe ei înșiși și fugeau de slava deșartă ca de un șarpe care ar fi răvnit toată roada bunelor lor osteneli și fapte bune. Starețul meu, Diomid Velasă, mult timp nu ne-a dat binecuvântare să discutăm cu cineva sau să convorbim cu părinții, tocmai spre a ne obișnui cu tăcerea, ascultarea și rugăciunea inimii.

- În prezent, în Muntele Athos, ca de altfel în toată lumea creștină, monahismul trece printr-o mare criză spirituală. Care ar putea fi cauzele slăbirii vieții duhovnicești în această cetate fără seamăn a monahismului ortodox?

- Suntem călugări din veacul XX și odată cu schimbarea lumii în general, fiecare lucru s-a schimbat. Mănăstirile au slăbit și numărul de călugări a scăzut, așa cum s-a întâmplat și cu credința în Dumnezeu, dragostea, viața de rugăciune, râvna pentru jertfirea de sine. Acum sunt mai puțini eroi, mai puțini sfinți și jertfelnicia s-a slăbănogit. Așadar, trebuie să recunoaștem că și aici, la Athos, nimeni nu e scoborât din ceruri, ci toți vin din tumultul lumii și nu e nimeni să-l ridice, să-l formeze duhovnicește, ca să-l înalțe la măsura părinților noștri, fiindcă nu se mai află nicăieri părinți duhovnicești iscusiți. Călugării buni sunt făcuți de duhovnici buni!

Cele mai importante cauze ale slăbirii monahismului în Muntele Athos sunt acestea: dragostea de lucrurile materiale, adică bani, mâncare și avuții; deplina uitare a îndatoririlor călugărești, adică părăsirea

bisericii, a rugăciunii, postului, mătăniilor și a ascultării, ceea ce îi duce pe mulți la distrugere; apoi depărtarea de frica de Dumnezeu, adică slăbirea credinței și a râvnei, moleșeala în citirea Sfintelor Scripturi și a cârților sfinte, delăsarea de la cugetarea asupra morții.

- Nădărduiți într-o reînnoire a vieții monahale în Muntele Athos și pretutindeni? Cum s-ar putea împlini un lucru atât de necesar?

- Monahismul ortodox și în special cel athonit a mai cunoscut perioade de declin, dar niciodată ca acum. Slăbirea monahismului în trecut a avut loc din cauze externe, cum ar fi războiul, ocupațiile străine, persecuțiile, ereziile și așa mai departe. Acum însă, slăbirea vine dinăuntru, ca urmare a slăbirii credinței noastre, a iubirii, a râvnei, ceea ce este ceva mult mai dificil și se poate vindeca doar cu mare greutate.

Ar fi fost cu puțință să se mențină și chiar să se reînnoiască viața duhovnicească în Athos dacă legile, canoanele și tipicul vechi al Sfântului Munte nu ar fi fost rupte, încălcate. Înainte, Sfântul Munte avea auto-guvernare – era ocârmuit doar dinăuntru și nici un stat din lume nu se putea atinge de el. Dar acum este guvernat de legi seculare, din afară; nu mai are independență și nu mai este posibil pentru oricine să vină aici. De aceea, încet-încet, puterile întunericului îl vor reduce la tăcere și-l vor anihila. Așadar, îmi dau seama căți vor mai veni pe viitor în Sfântul Munte... Pe termen lung, vor rămâne foarte puțini călugări, dar ei vor fi ca sarea în bucate!

Îndreptarea și reînnoirea monahismului încep însă totdeauna dinăuntru. Dacă monahii vor părăsi și lepăda cele ce i-au adus în starea de decădere; dacă mănăstirile vor avea iarăși duhovnici buni; dacă ne vom reîntoarce spre cele duhovnicești, adică, mai cu dinadinsul, spre biserică și rugăciune, spre iubire și ascultare, spre sărăcie și o viață mai curată, mai neprihănită; dacă vom lepăda lucrurile lumești, bunăstarea materială, avuțiile și voia proprie – atunci monahismul va fi din nou salvat, viața duhovnicească reînnoită, și vom fi iarăși ca lumini în sfeșnic pentru întreaga lume!

- Ce faptă bună este mai necesară pentru reînnoirea vieții mănăstirești în lumea creștină?

- Domnul nostru Iisus Hristos spune: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 35). Înainte de toate este nevoie de iubire și de frică de Dumnezeu, prin care fiecare se poate îndepărta și ieși de la rău.

- În ce perioadă ați fost starețul Mănăstirii Zografu, ctitorită de Ștefan cel Mare, binefăcător al Sfântului Munte?

- Pe 8 februarie 1965, conducerea Sfântului Munte m-a făcut stareț și arhimandrit al

Mănăstirii Zografu, prin Episcopul

Natanail al Marii Lavra, în prezența a opt reprezentanți de la Sfânta Comunitate (Chinotită) din Careea. La acea vreme am găsit doar puțini monahi bătrâni la Zografu și aceștia nici nu aveau pe nimeni care să facă slujbele în biserică. Înainte de orice, am organizat ținerea slujbelor după rânduială. Am sporit apoi numărul călugărilor, am reparat bună parte din chilii și am renovat arhondaricul (casa de oaspeți), care rămăsese cu totul neîngrijită. Am condus mănăstirea cam zece ani de zile. Sunt primul călugăr român care să fi fost stareț la una din cele 20 de mănăstiri împărătești ale Athosului.

- De când ați ajuns în Sfântul Munte un părinte duhovnicesc căutat, ați avut doar români fii duhovnicești ci și unii din alte neamuri?

- Timp de 15 ani am fost duhovnic la Mănăstirea Constamonitul pentru greci, români, bulgari, macedoneni și albanezi. Am spovedit și mireni, când au venit la Chilia Sfântul Ipatie, sau când au fost în vreo călătorie și a fost nevoie. Dar de obicei spovedesc o mare parte din călugării români și greci care trăiesc prin apropiere.

- În prezent, care sunt cei mai buni părinți duhovnicești români din Athos?

- Dintre cei vechi au rămas părintele Dionisie Ignat, părintele Iulian Lazăr și părintele Serapion Zaharia de la Prodromul, toți moldoveni, la care trebuie să-i alăturăm pe protosinghelul Petroniu Tănase și Chiril Șaramet, tot moldoveni de la Prodromul. Iar dintre cei răposați, pot aminti pe Ghenadie de la Vigla, Arsenie Neluș de la Xeropotomu, ieroschimonahul Ștefan de la Xeropotomu, care au trăit o viață de sfințenie. Apoi sunt Cosma Lupașcu și Calinic Pleșea, de la Schitul Vatopedu, basarabeni; de asemenea părinții Ilarie și Ioanichie sunt însemnați părinți duhovnicești din Muntele Athos.

- Ce îndatoriri au călugării și mănăstirile noastre în prezent? Cum ar putea fi, ei toți, mai în măsură să ajute lumea și oamenii și să mărturisească mai bine pe Hristos?

- Cercetând cu respect, cucernicie și în chip bine cumpătat slăvitul trecut al strămoșilor noștri, viețile sfinților, cuvintele de învățătură ale Părinților noștri... Nu avem decât un singur drum de urmat! Să pășim pe drumul lui Hristos! Să trăim Evanghelia lui Hristos, să mângâiem și încurajăm poporul lui Dumnezeu și să fim lumină în sfeșnic pentru toți. Altfel, nu ne putem mântui nici noi înșine, nici pe alții.

- La vârsta patriarhilor, la cei aproape 80 de ani, ce sfaturi duhovnicești dați fiilor duhovnicești ai sfinților voastre?

- Le aduc aminte o cântare din slujba bisericii: *“Iubiți-L pe Dumnezeu și viu va fi sufletul vostru. Nu dați cinste la nimic*

mai mult decât iubirii Lui...” Și apoi sunt alții mai înaintați și mai înțelepți decât mine, și ne spune Domnul: *“Să nu aveți mulți învățători [Nici învățători să nu vă numiți], că Învățătorul vostru este unul: Hristos!”* (cf. Matei 23, 8 și 10).

- De ce fapte bune avem cea mai mare nevoie ca să dobândim mântuirea?

- Împlinirea poruncilor dumnezeiești, spovedanie curată a păcatelor sub epitrahilul duhovnicului, fără a ascunde în inimă nici un cuget de-al nostru și împărtășirea cu Trupul și cu Sângele Domnului, cu lacrimi de pocăință, că acestea pun pecetea pe rugăciunile primite în cer.

- Ce binecuvântare și cuvânt duhovnicesc de învățătură lăsați călugărilor, preoților și tuturor celor din patria noastră care vă cunosc și vă prețuiesc?

- Ai milă de noi, o Stăpâne, Dumnezeu al toate, și cercetează-ne! *“Ridică mâna Ta peste neamurile cele străine, ca să vadă puterea Ta”* (Înțelepciunea lui Isus Sirah 36, 3). Cu dumnezeirea și măreția Ta, binecuvântează, o Doamne, țara românească, care a construit biserici și mănăstiri aproape pretutindeni, cu veșminte pentru ierarhi și preoți și cu monahi înveșmântați în mantia smereniei, cu care ei străbat prin toate cursele rele ale vrăjmașului – și astfel, bine-credincioșii creștini se vor îmbrăca în bucuria mântuirii!... *“De vor fi păcatele voastre cum e cârmăzul [roșu aprins, stacojiu], ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face. De veți vrea și de mă veți asculta, bunătațile pământului veți mânca”* (Isaia 1, 18-19).

Și acum, iubite părinte Ioanichie, binevoiește a primi de la mine aceste smerite cuvinte ca și când ar fi smaralde și rubine și binevoiește a socoti relele și proastele mele lucrări și fapte ca pe niște bunătați și virtuți, fiindcă numai pe această cale ne putem mântui noi toți. Amin!

(din „The Orthodox Word”, nr. 216 /2001)

Maica Domnului - Ocrotitoarea Sf. Munte Athos

În luna mai 1996, frăția Bătrânului Dionisie Ignat, de la Chilia Sfântul Gheorghe [gr. Kellion = o mică așezare călugărească de la Sfântul Munte, de obicei locuită de un singur monah sau un număr mic de călugări] a Schitului Colciu, o comunitate românească ținând de mănăstirea Vatopedu din Sfântul Munte, a scris frăției noastre [Sf. Herman of Alaska Brotherhood; SUA], rugându-ne să le trimitem cărți (atât de cult cât și scrieri duhovnicești) pentru pelerinii de limbă engleză care îi vizitau. Scrisoarea era semnată de un ucenic al Bătrânului Dionisie. În cei câțiva ani ce au urmat am întreținut astfel o corespondență destul de modestă și unii dintre noi am avut ocazia să-i cercetăm chiar pe frații noștri de la Sfântul Munte. De curând, am primit vestea că Bătrânul Dionisie, acum în vârstă de cel puțin 95 de ani, se află pe patul de moarte. Această serie de articole [din „The Orthodox Word”] despre Bătrânii care s-au nevoit în Schitul Colciu de-a lungul veacului al douăzecilea, îi este dedicată, cu recunoștință, părintelui Dionisie.

Bătrânii de la Colciu (1)

Monahul Nicodim

O noapte cu lună

Binecunoscutul scriitor bisericesc român, arhimandritul Ioanichie Bălan, povestește următoarele despre vizita sa la Muntele Athos și la Sfinții Părinți din Schitul Colciu:

„Privit e-a lungul istoriei, Muntele Athos se impune lumii întregi ca o adevărată cetate de afirmare și apărare a Credenței Ortodoxe bimilenare. De peste o mie de ani Athosul a fost și continuă să rămână cea mai înaltă școală de creștere și desăvârșire a monahismului ortodox, fără egal în țările creștine.” („Convorbiri duhovnicești” - pr. Ioanichie Bălan).

Se descrie apoi vizita la Chilia Sfântul Gheorghe-Colciu (convorbirea cu arhim. Dometie Trihenea) și se încheie descriind atmosfera de la o priveghere în biserica schitului: *„O noapte cu lună, cu liniște și tăcere de neînchipuit, care deșteaptă sufletul la rugăciune. Doar murmurul mării se aude ușor sub piciorul muntelui”*.

Schitul Colciu

Mare parte din informația privind istoria Schitului Colciu o avem din scrierile Bătrânului Ion Șova de la Chilia Sfântul Gheorghe. În continuare vom folosi fragmente ample dintr-o lucrare a sa, nepublicată:

„Scurt istoric al Chilie Sfântului Gheorghe și a Nașterii Înaintemergătorului”.

Tradiția atonită ne spune că Schitul Colciu al Mănăstirii Vatopedu a fost construit prima dată de un creștin evlavios, foarte bogat, din Italia, cu numele Colciu (pronunțat de greci Kolițu), la începutul sec. al 17 – lea. Atât schitul însuși, cât și multe chilii construite ulterior în jurul lui, fie au fost distruse, fie au căzut cu timpul în ruină și au fost reconstruite în mai multe rânduri, de-a lungul secolelor. Și pe fața dinspre mare a muntelui au fost multe mici sihăstrie și peșteri unde au sălășluit în pustinie nevoitorii isihasți.

Schitul a fost construit pe vârful cel mai înalt situat la sud de Vatopedu, de-a lungul coastei de răsărit a Athosului. Locul se bucură de o climă mult mai blândă și mai uscată decât în alte părți ale Athosului, întrucât nu este expus la vânturile și curenții de aer atât de vătămători pentru bolnavii de reumatism, fapt care este pus în legătură cu prezența pădurilor de castan. În prezent nu a mai rămas nimic din acel binecuvântat Schit de odinioară, cu excepția unui turn pătrat foarte mare, cu mai multe etaje, dar și acesta aflat complet în ruină.

Printre Chiliile care au existat aici se numără Chilia Sfânta Treime, Chilia Sfinții Apostoli, Chilia Sfântul Ștefan, Chilia Tuturor Sfinților, Chilia Întâmpinării Domnului, Chilia Sfinții Arhangheli, Chilia Sfinților Doctori fără de arginți Cosma și Damian, Chilia Sfântul Gheorghe, Chilia Nașterii Înaintemergătorului și Chilia Sfintei Ana. Din toate acestea doar ultimele 4 mai sunt locuite astăzi. Chiliile Sfântul Ștefan și a Sfinților Arhangheli mai sunt încă în picioare, dar aflate în părăsire. Din celelalte tot ce a mai rămas sunt niște fundații în mijlocul unor pajiști acoperite de tufișuri de mărăcini.

Poate cel mai vestit locuitor al Colciului a fost Sfântul Agapie (se pomenește pe 1 martie), care a trăit alături de Bătrânul său în Chilia Sfinței Treimi la mijlocul secolului 18. În urma unei incursiuni turcești, Sfântul Agapie a fost luat rob și ținut în prinsoare timp de 12 ani. În tot acel timp a slujit cu atât de bună credință pe stăpânii lui musulmani, care-l cumpăraseră, încât aceștia îi dădeau mai multă libertate de mișcare decât tuturor celorlalți sclavi ai lor.

Sfântul Agapie a fost eliberat în chip miraculos de o minune făcută de Maica Domnului. A fugit în taină și s-a reîntors la Bătrânul lui din Sfântul Munte. Bătrânul l-a certat cu asprime pentru că fugise și l-a trimis înapoi, ca să nu facă pagubă turcilor care-l cumpăraseră. Adevărat fiu al ascultării, Sfântul Agapie s-a dus fără murmur de împotrivire înapoi la turci. Când a sosit acolo și a spus stăpânilor tot ceea ce s-a întâmplat, turcul și întreaga lui familie au fost uimiți de asemenea lucrare și au

început să-l respecte foarte mult. Sfânta ascultare călugărească a robului lor a fost începutul luminării stăpânului și a întoarcerii lui spre creștinism. După un timp, acesta, împreună cu doi din fii lui au plecat cu Sfântul Agapie la Muntele Athos și s-au călugărit acolo. Au fost tunși întru monahism chiar de Sfântul Agapie. Au rămas în Sfântul Munte câte zile au mai avut, până spre Sfârșitul sec 18, trăind mireasma cea bună a nevoițelor lor.

Singurul răstimp în care Colciu a fost lipsit cu totul de orice prezență monastică a fost cel de după revolta grecească din 1821. Atunci grecii, tineri sau vârstnici, s-au sculat împotriva stăpânirii musulmane. Când s-a descoperit că unii greci atoniți se înrolaseră în armata ce lupta împotriva turcilor, turcii s-au năpustit asupra celorlalți călugări atoniți și au chinuit cu cruzime locuitorii peninsulei timp de mai mulți ani. Aproape toți, inclusiv cei de la Colciu, au fugit sau au fost uciși, devenind martiri. Călugării de la Colciu, de pildă, au fost înghesuiți în saci mari, câți oameni puteau încăpea în fiecare sac, atâția erau îndesați acolo, apoi sacii bine legați au fost târâți până în vârful muntelui Colciu și acolo li s-au dat drumul să se rostogolească în mare! Astfel de acte de teroare au dus la abandonarea în mare parte a Sfântului Munte în 1821.

Dar spre sfârșitul secolului 19, la Athos a început o mare reînviere spirituală. Câțiva călugări s-au ivit, ca niște stropi, și la Colciu, dar locul a început să reînfiorească duhovnicește abia după venirea marelui Bătrân Ilie Vulpe la Chilia Nașterii Înaintemergătorului.

Bătrânul Ilie Vulpe († 8 Decembrie 1928)

Bătrânul Ilie se născuse în 1851 în România, în localitatea Braghicea, ținutul Orhei (Basarabia), din părinții Ilie și Melania Vulpe. A primit la botez numele Eftimie. A fost crescut cu îngrijire în atmosferă tradițional creștin – ortodoxă a țării sale natale. Părinții săi cultivau vița de vie și făceau vin. La școală a făcut carte pe litere slavone.

În 1877 a efectuat serviciul militar la o unitate de transport provizii. Curând după lăsarea la vatră a intrat în vestita mănăstire Frumoasa, de unde, numai după un an, a plecat la Muntele Athos și a ajuns acolo în vara anului 1879.

După ce a vizitat mănăstirile athonite, s-a stabilit în nou întemeiatul schit isihast Lacu, aflat sub protecția Chilie Maica Domnului. Se afla la schit întemeietorul Schitului Lacu, Bătrânul Justin. A fost tuns întru călugărie primind numele Ilie și curând a fost hirotonit diacon și apoi preot, în 1880. A rămas cu Bătrânul Justin, la Lacu, timp de 10 ani.

În 1889, pr. Ilie s-a mutat la Schitul Vigla, situat mai spre sud,

lângă Schitul Prodromul și s-a stabilit într-o chilie închinată tot purtării de grijă a Maicii Domnului. A stat acolo 5 ani de zile împreună cu trei ucenici, doi din ei veniți cu el de la Lacu.

Era anul 1894 când Ilie, binecunoscut peste tot ca un părinte duhovnicesc cu experiență și lucrător a Rugăciunii lui Iisus, a sosit la Colciu și a început să locuiască în Chilia Nașterii Înaintemergătorului împreună cu cei trei ucenici ai săi.

După ce a restaurat încăperile Chiliei, s-au adunat în jurul lui ucenicii, formând o renumită familie duhovnicească: Eftimie, Andrei, Paisie, Gherasim și Ioan Guțu. Nevoința ieroschimonahului Ilie era tăcerea și neconținută rugăciune și el a ajuns cunoscut drept un lucrător al rugăciunii inimii. Săvârșea canonul de rugăciune al Bisericii și Sfânta Liturghie cu multă evlavie. Atunci când slujea în zilele de peste săptămână, în afară de Sfânta Împărtășanie nu mai mânca decât anafură – altă mâncare nu mai primea decât Sâmbăta și Duminica. Când nu slujea Sfânta Liturghie, mânca numai odată pe zi, dar și atunci, miercurea și vinerea nu mânca nimic. Dormea foarte puțin. Citea zilnic din Sfintele Scripturi și cuvintele Sfinților Părinți.

Pentru smerenia și înfrânarea sa, iubirea lui Dumnezeu și Harul Sfântului Duh se revărsa cu prisosință în inima părintelui. Ieroschimonahul Ilie Vulpe era un părinte iubitor și blând, aducând reînnoire pretutindeni în Muntele Athos, fiindcă era foarte primitor, plin de milă, fără de ascunziș, ca un copil și înțelept la vorbă.

Timp de peste 30 de ani părintele Ilie a fost unul din cei mai ziditori părinți duhovnicești din Sfântul Munte, îndreptând și conducând pe calea mântuirii sute de fii duhovnicești – români, greci, ruși, bulgari și sârbi. Toți îl căutau și aveau mare folos din cuvântul său. Dacă vedea că cineva se rușina în fața lui la spovedanie, în încuraja de îndată: „Îndrăznește, fiule, că și eu sunt tot un păcătos!”. Așa a adus multe sufletele la pocăință. Câteodată îi sfătuia pe ucenicii săi spunând: „Fii mei, să nu uităm că suntem în Sfântul Munte, unde Maica Domnului ne-a chemat pentru a lucra cele bune. Așadar să ne rugăm neîncetat la Dumnezeu pentru mântuirea lumii și pentru întreg neamul omenesc!”.

În alte ori spunea: „Fraților, să nu uităm cuvântul din Pateric și anume, a zis Avva Iosif către Avva Lat: <<Dacă nu te faci tot flacăra, nu poți fi călugăr>>. De aceea trebuie să ardă inimile noastre de iubirea pentru Hristos”.

Odată a venit un călugăr să se mărturisească la părintele și i-a cerut: „Părinte, dă-mi binecuvântare să fiu un nebun pentru Hristos”. Iar părintele i-a răspuns zâmbind: „Nu-ți este destul că deja ai fost nebun? Dorești să fii și pe mai departe așa?”. S-a rușinat și s-a smerit

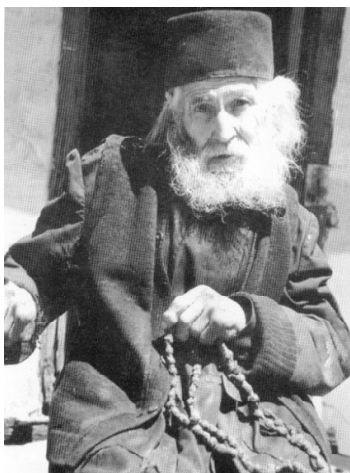
atunci acela și punând metanii până la pământ i-a spus: „Iartă-mă, cuvioase Părinte, că am căzut în păcat”. Dar Părintele, sărutându-l, i-a dat drumul cu pace .

Sfântul Bătrân Ilie Vulpe s-a nevoit la Sfântul Munte timp de 50 de ani, slăvind pe Dumnezeu ziua și noaptea și crescând mulți fii duhovnicești. Apoi, simțind că i se apropie sfârșitul, a binecuvântat pe fiecare. A adormit cu pace pe 8 Decembrie 1928, însoțit cu lacrimi la mormânt de mulți călugări atoniți.

Bătrânul Ilie fusese duhovnicul și sfătuitoarea multor monahi din tot Sfântul Munte. S-au adunat în jurul lui și mulți ucenici, printre care și viitorul Bătrân Ioan Guțu, care a ajuns contemporanul nostru, fiind cel care a trăit cel mai mult dintre acei ucenici.

Bătrânul Ioan Guțu († 5 Decembrie 1996)

Bătrânul Ioan Guțu s-a născut în Popești, ținutul Soroca (Basarabia) în anul 1906. A făcut școală în satul natal, adică patru clase, cum era obiceiul pe atunci. Se pare că avea înclinare spre călugărie încă din cea mai fragedă vârstă și auzise de Bătrânul Ilie Vulpe. În 1925, cu binecuvântarea tatălui său, pleacă de acasă în Muntele Athos și se duce direct la Schitul Colciu. Mai târziu tatăl său l-a vizitat la Colciu și i-a spus: „Fă cumva să fii sigur că aici vei muri!”. Această dorință a fost împlinită de ascultătorul fiu care nu a mai părăsit „chilia pocăinței mele” timp de 70 de ani, adică până la moarte.

A devenit ucenicul Bătrânului Ilie, iar după moartea acestuia, al unuia din ucenicii Bătrânului. A fost călugărit în 1927 (doi ani după ce venise în Schit), hirotonit diacon în 1929 (după moartea Bătrânului) și preot în 1931. ultimul din ceilalți ucenici ai Bătrânului Ilie murind în 1951, preotul Ioan Guțu a rămas într-o singurătate absolută timp de 40 de ani. În 1990 a venit părintele Augustin, care mai trăiește încă în Chilia lor și astăzi.

Părintele Augustin are multe de amintit despre părintele său Duhovnic, Bătrânul Ioan.

Odată, fiind de față la hramul Chilie Sfântului Gheorghe din Colciu, părinții discutau după terminarea slujbei, iar pr. Ioan stătea cu desăvârșire tăcut. Unul din ei i s-

de folos și pr. Ioan i-a răspuns cu o vorbă din Pateric: „*Dacă nu vă puteți folosi de tăcerea mea, nu o să vă puteți folosi nici de cuvintele mele*”.

Altă dată, când i-a cerut un altul vorbă de folos, a spus: „Sunt un om simplu și nu am cuvânt de folos. Eu însumi cer sfat duhovnicesc și îndrumare de la alții, înaintați. Dar dacă împlinesc făgăduințele călugăriei și merg până la sfârșit pe calea vieții care am început-o, am nădejde de mântuire”.

Avea dragoste mare pentru slujbele bisericești și pentru canonul de rugăciune. Participa neobosit la slujbele rânduite de Biserică zilnic și era mereu ocupat cu lucrarea rugăciunii inimii. Se pare că își petrecea întreaga noapte în rugăciune, fie în chilia sa, fie în bisericuță. În acel timp se auzea deseori zgomote și certuri din încăperea lui, dar Bătrânului Ioan nu-i plăcea să vorbească despre aceste lucruri... Ucenicul său Ilarion Dincă, care în prezent trăiește în chilia Sfântul Ipatie a Mănăstirii Vatopedu, afirmă că „dacă părintele Ioan nu priveghea într-o noapte, atunci era tulburat de diavol”. Dormea cel mult 3 ore pe noapte și acestea stând în capul oaselor.

Bătrânul Ioan avea darul rugăciunii.

O familie din Tesalonic nu avea nici un copil și atât soțul cât și soția erau înaintați în vârstă. Prin rugăciunile pr. Ioan ei au avut parte de o fetiță.

Altă dată, izvorul de la care se alimenta Chilia a secat! La insistența ucenicilor, pr. Ioan s-a rugat pentru apă. Izvorul s-a redeșteptat curând și de atunci nu a mai secat niciodată.

„În puține cuvinte spus”, ne arată pr. Augustin, „era un model de smerenie în toate: îmbrăcămintea sa, mâncarea, chilia, vorbirea ... în absolut orice”.

Întrebat odată ce lucrări bune este potrivit să le iubim cel mai mult, pr. Ioan a răspuns: „*Pe toate cele bune să le iubim în egală măsură, dar de început să începem cu frica de Dumnezeu și în cele din urmă să ajungem, în sfârșit, la iubirea de Dumnezeu, coroana tuturor faptelor celor bune – Rugăciunea pășește înaintea a toată lucrarea bună. Mai multă rugăciune, mai multă smerenie, mai multă iubire de Dumnezeu și de oameni ne duc mai cu ușurință spre Împărăția Cerurilor... Să ne rugăm unul pentru altul și să avem nădejde că Dumnezeu nu ne va părăsi. Cu toate acestea, nu putem fi mântuiți fără de ispite, răbdare și căință*”

Privirea părintelui Ioan era senină, vorba liniștită. „Trebuia să te obișnuiești să ai multă răbdare ca să-l poți asculta vorbind”, ne spune ucenicul său. Purta întotdeauna o îmbrăcămintă modestă. Avea mâinile mari. A suferit mult, mai ales spre sfârșitul vieții, când i s-au umflat picioarele și uneori chiar îi sângerau în timpul privegherilor de noapte (stătea în picioare) – dar nu s-a plâns niciodată, nici nu și înmuiat canonul de rugăciune. A refuzat să fie cercetat de vreun doctor. Iar

Dumnezeu i-a dăruit să-și cunoască ceasul morții, pe care l-a și făcut cunoscut ucenicului său cu două luni înainte de soroc.

Pe 3 Decembrie 1996, într-o zi de Duminică, pr. Ioan s-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului. Marți la ceasul al nouălea (15 PM) și-a cerut iertare de la toată frățietatea chilie Sfântul Gheorghe și a primit părinteasca dezlegare de la pr. Dionisie Ignat.

Bătrânul Dionisie Ignat a ținut să ne spună despre Bătrânul Ioan următoarele: „A sosit în Muntele Athos în Decembrie 1926. Părintele Duhovnicesc pe care l-a întâlnit atunci a fost pr. Ilie – un om vestit, cunoscut în tot Muntele! Mai erau alți 4 ucenici cu pr. Ilie, dar peste puțină vreme toți acei Bătrâni înduhovniciți au murit și el a rămas singur pentru vreo 20 de ani.

Am trăit cu pr. Ioan ca frații. Nu era nici o separare între Chiliile noastre. Întotdeauna slujeam în zilele de sărbătoare împreună. A fost un călugăr foarte bun și era foarte strict și exact în a trăi călugărește (acriția). Au mai venit unii, câteodată, și au încercat să trăiască alături de el – dar nu au fost în stare. Era numai preot, nu și duhovnic de spovedanie. Iar de când ultimul părinte duhovnic de la Chilia sa a murit, el nu a mai slujit niciodată – din smerenie!

Este un fapt al istoriei Bisericii: odinioară călugărilor li se da preoția doar ca un sprijin pentru viața duhovnicească. Fiindcă un adevărat călugăr, fie că este preot, fie că nu este, are ca temelie dorința de a fi cu Hristos [sau cu alte cuvinte, în ultimă analiza dorința sa unică este aceea de a fi cu Hristos]. Așa se face că în uriașele mănăstiri din vechiul Egipt creștin nu se aflau decât unul sau doi preoți! Toți călugării lucrează și se nevoiesc spre a dobândi adevăratul har al Rugăciunii către Iisus Hristos. Dar acest mare har, cu neputință de atins celor ce trăiesc în lume - (cu toate că se cade și este nevoie să lucreze și ei, după puteri rugăciunea!) -, se dăruiește doar la foarte, foarte puțini dintre călugări și anume numai la cei deosebit de smeriți. Părinții din vechime ne-au lăsat predanie că de-l primește cineva, acela trebuie să fi viețuit în singurătate, ca sihastru.

Părintele Ioan a mers pe drumul de obște, drumul obișnuit al monahilor athoniți. De Postul Mare, primele trei zile din Săptămâna Întâia le străbătea fără să mănânce nimic. După aceea nu mânca decât o dată la două zile. Dar de spus, nu a spus nimănui cum se nevoia! Trăia tainic. Nu se abătea de la pilda și canonul [=regula] după care se cuvine să trăiască un călugăr. Biserica are tot ceea ce este nevoie pentru mântuirea noastră. Noi trebuie doar să împlinim ceea ce ne spune ea. Părintele Ioan a făcut aceasta mai mult decât oricare din cei de acum, pe care i-am întâlnit sau i-am cunoscut eu.

Există o înclinare de a căuta după tot felul de lucruri

extraordinare și chiar străine, în încercarea de a obține mântuire, trecându-se cu vederea cele aproape de noi și pe care le putem săvârși cu mare folos duhovnicesc.

Doar puțini sunt aleși în chip deosebit de Dumnezeu, iar cei aleși deseori lucrează în taină. Cei mai mulți însă trebuie să meargă pe drumul de obște, calea comună tuturor.

În 1990 a venit părintele Augustin. Deși părintele Ioan era foarte bolnav în acei ultimi ani ai vieții sale, el și-a ținut rânduiala sa călugărească până la ultima suflare – adică Rugăciunea către Iisus, privegherile, și toate celelalte – lucrul de căpetenie pentru un monah. Era cel mai exact împlinitor al viețuirii monastice pe care l-am întâlnit vreodată, unul din cei mai buni călugări, cel mai zelos și un om foarte bun”.

În ziua în care s-a săvârșit, părintele Ioan a pierdut puterea de a vorbi, dar a rămas cu mintea limpede. A adormit în Domnul în timp ce ucenicul său era plecat să slujească la privegherea pentru praznicul Sfântului Nicolae. Era 5/18 Decembrie 1996, ziua pomenirii Sfântului Sava cel Sfințit.

Bătrânul Ghideon Chelaru († 30 august 1979)

„*Starea de astăzi a Chilie Sfântul Gheorghe*”, scrie părintele Ioan Șova, „*este strâns legată de numele schimonahului Ghideon*”. Ghideon a fost primul părinte duhovnicesc al Bătrânului Dionisie Ignat; un foarte încercat călugăr (cu experiență, adică), sfătuitor și lucrător al Rugăciunii către Iisus Hristos.

S-a născut în 1894 în Gădinți, Moldova, într-o familie evlavioasă (tatăl era dascăl la biserică) și a primit la botez numele de Gheorghe. După cele 4 clase de școală elementară în sat, tânărul Gheorghe a slujit timp de alți 4 ani în gospodăria boierului Bogdan din același sat. Au urmat 4 ani de serviciu militar.

Țara s-a aflat în acel timp în război cu Germania – era primul război mondial – și tot regimentul său a mers pe front. La intervenția boierului Bogdan, sergentul Gheorghe Chelaru a rămas în spatele frontului în cadrul serviciului ecleziastic militar. Astfel a scăpat cu viață, pentru că aproape toți camarazii săi au pierit în lupte.

Când a ieșit din serviciul militar, văzând că purtarea de grijă a lui Dumnezeu l-a ferit de moarte s-a hotărât să se călugărească și a plecat de îndată la Sfântul Munte. Era 1920... Odată ajuns, s-a îndreptat direct spre Chilia Sfântul Gheorghe din Schitul Capsala (în apropiere de Careia, capitala athonită, spre nord) căutând pe binecunoscutul Bătrân Gherasim Sperchez.

După cinci ani de formare

spirituală sub ochiul veghetor al

Bătrânului Gherasim așa cum este tradiția athonită, tânărul Gheorghe a fost călugărit și a primit numele Ghideon. Scurt timp după aceea, în 1925, a fost trimis în România să adune ajutoare bănești pentru Chilie. Eforturile pr. Ghideon de-a lungul următorilor 4 ani s-au dovedit deosebit de fructuoase, pentru că la reîntoarcerea în Muntele Athos, a adus peste 600.000 lei pe care i-a predat imediat, împreună cu pomelnicele, Bătrânului său, Gherasim.

Pe vremea aceea, Bătrânul Gherasim conducea și Chilia Sfântul Tihon de Zadonsk, tot din Capsala. Ținând seama de multe împrejurări, cum ar fi de pildă aglomerația mare din spațiul de locuit al Chilie Sfântul Gheorghe, maturitatea spirituală a promițătorului său ucenic, faptul că toți ceilalți călugări erau din Transilvania și doar pr. Ghideon moldovean, Bătrânul Gherasim a dat Chilia Sfântul Tihon în grija părintelui Ghideon (în anul 1929).

Scurt timp după aceea, părintele Ghideon a legat cunoștință și s-a apropiat de doi tineri călugări, frați între ei, care trăiau în sărăcie de bună voie, asprime și nevoită la Chilia Bunei Vestiri a Mănăstirii Pantocrator: ieromonahul Gimnasie și ierodiaconul Dionisie Ignat. Cei doi frați au văzut repede că părintele Ghideon era un bun vlăstar duhovnicesc al Bătrânului Gherasim Sperchez și l-au întrebat pe părintele Ghideon dacă nu ar putea să vină și să viețuiască alături de el în Chilia sa, a Sfântului Tihon. Părintele Ghideon a fost sfătuit de Bătrânul Antipa Dinescu, care trăia în apropiere, la Chilia Bunei Vestiri, ținând de Mănăstirea Stavronichita, să-i primească pe cei doi frați și astfel în anul 1933 ei s-au alăturat lui Ghideon (Bătrânul Antipa Dinescu a venit în Sfântul Munte în anul 1880 și a mers la Schitul Prodromu, unde a devenit ucenic al schimonahului Nectarie - cel mai mare cântăreț de strănă bizantin al timpului său, cunoscut pretutindeni drept „privighetoarea athonită” - și a altor bătrâni de seamă. Mai târziu a ajuns stareț la Prodromu, care, sub ocârmuirea lui înțeleaptă a cunoscut o înflorire duhovnicească; părintele stareț era cunoscut în tot Sfântul Munte drept un mare conducător al sufletelor, o călăuză. Și-a petrecut ultimii 8 ani ai vieții în deplină retragere și și-a dat sufletul în mâinile Domnului în anul 1942). Cu timpul, părintele Ghideon a devenit tot mai renumit, ca un călugăr încercat, cu experiență, iar Chilia Sfântul Tihon de Zadonsk a crescut la un număr de 10 călugări.

Dar Chilia Sfântul Tihon era prea mică și prea săracă în resurse pentru a asigura traiul atâtor viețuitori, părintele Ghideon s-a hotărât să se mute iar, într-o chilie mai încăpătoare. După căutări, a ales Chilia Sfântului Gheorghe din Colciu, aparținând Mănăstirii Vatopedu și a cumpărat-o în 1937.

Chilia Sfântul Gheorghe era

formată din două clădiri: prima,

în față, cuprindea vechea biserică (din anul 1613), iar a doua, așezată mai în spate, era o construcție cu două nivele. Amândouă ajunseră niște dărăpănături. S-a început cu reconstrucția primeia dintre ele, și, cu mari eforturi și multe necazuri, a fost dusă la bun sfârșit în următorii câțiva ani. Materialele erau aduse de la mare depărtare cu bărci și pe catări și toată lucrarea din piatră, lemn și ciment s-a executat manual.

După restaurarea Bisericii, s-a continuat cu o construcție nouă, în extindere: o trapeză mare, o bucătărie, un atelier de tâmplărie, o presă de măline, un cuptor – vatră din cărămidă și o magazie. În spatele parterului s-a adăugat și o cămară de alimente pe toată lungimea – apoi deasupra bisericii și a noii clădiri atașate ei s-a construit un etaj cu locuințe pentru călugări și o încăpătoare casă de oaspeți.

Voia lui Dumnezeu a fost ca Bătrânul Ghideon să nu poată lua parte din plin la această reconstrucție. El se dusese în 1940 în România cu gândul de a mai colecta ceva bani pentru lucrări și a fost surprins acolo de izbucnirea celui de-al doilea război mondial. A reușit să revină în Muntele Athos abia în 1963 și atunci, bineînțeles fără nici un ban! Din nefericire știm foarte puțin despre viața sa în timpul acestor lungi 23 de ani. Au fost anii în care hitleriștii și apoi comuniștii au tulburat România. În calitatea sa de călugăr și preot, desigur că nu s-a găsit deloc într-o situație comodă.

Când în sfârșit s-a reîntors, în 1963, tocmai anul în care se împlineau 1000 de ani de la trecerea în veșnicie a Sfântului Atanasie al Muntelui Athos, părintele Ghideon avea aproape 70 de ani, era plăpând și bolnăvicios, dar binecuvântat duhovnicește mai mult ca niciodată. A ajuns renumit ca un Mare Bătrân (Gheronda) într-un monahii athoniți.

Pe atunci erau doar 5 călugări în Chilia Sfântul Gheorghe: Starețul Ghideon, ieromonahul Gimnasie Ignat, ieromonahul Dionisie Ignat (care începuse să ia asupra sa tot mai multe îndatoriri, cum ar fi acelea e a slui ca preot și duhovnic în absența prelungită a Bătrânului Ghideon, călugărul Agatanghel și călugărul Arsenie. Nu mult după întoarcerea părintelui Ghideon, trei din acești călugări au murit – pr. Gimnasie în 1965, pr. Arsenie în 1967, pr. Agatanghel în 1971 – și au rămas doar Bătrânul Ghideon și pr. Dionisie. Dar în octombrie 1977 au venit din România călugării Ioan Șova și Ilarion Dincă.

În 1974 până la moartea sa, Bătrânul Ghideon a fost grozav de bolnav. Doar cu mare greutate putea veni la Biserică și la trapeză sau să se plimbe scurt timp prin curtea de lângă Chilie. În restul timpului rămânea în camera sa și citea mereu din Psaltire. Vocea însă era în continuare bună și cânta la slujbe.

Bătrânul Ghideon era o comoară de sfaturi și profeții pentru cei ce veneau la el. Avea o

vieții mănăstirești de la Athos și-l împlinea pe măsura puterilor ce-i mai rămăseseră și întotdeauna îi îndemna și pe alții să-l iubească și să trăiască după canonul tipiconal. Se silea în special să țină canonul de seară – mătânii și rugăciuni - , spunând că, duhovnicește, sunt prețioase ca aurul. Avea mare răbdare și blândețe și stărpise desăvârșit orice bârfire sau osândire a altuia. Cuvinte ca „binecuvântează și iartă-mă” sau „și aceasta va trece” [ca toate] se aflau mereu pe buzele lui - iar dacă vreodată se stârnea vreo mică neînțelegere între frații de la Chilie, el făcea îndată Paraclisul Maicii Domnului, pe care o considera apărătoarea sa și grabnica Ajutătoare, așa cum știu și fac de altfel toți adeverații călugări atoniți; se ruga deci Maicii Domnului pentru reîntoarcerea păcii.... Iar atunci când nu se afla în Biserici, sau în camera sa citind Psaltirea, spunea neîncetat Rugăciunea către Iisus Hristos.

Simțind apropiatul sfârșit, Bătrânul Ghideon a început să se împărtășească la fiecare două săptămâni. Cu toată vârsta înaintată și boala sa, el postea, ca în Postul Mare, timp de trei zile înainte de a se împărtăși.

Trei luni înainte de a muri, Bătrânul Ghideon a căzut greu bolnav și nu a mai putut merge nici la Biserică, nici la masă. Nu mai ieșea pe afară la aer curat. Părintele Dionisie îi aducea Sfânta Cuminecătură în chilie.

Pe 10 iulie, părintele Ilarion Dincă a plecat la Chilia Sfântul Ipatie, la Bătrânul Dometie Triherea.

Pe 28 august, părintele Dionisie s-a dus să se roage la icoana Maicii Domnului „Repede ascultătoare” din Mănăstirea Dochiaru și s-a întors a doua zi la Chilia Sfântul Gheorghe. Pe 29 august, tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, părintele Dionisie a slujit Sfânta Liturghie. Părintele Ghideon nu a mâncat nimic în ziua aceea, a rămas treaz toată noaptea și la vremea când se începe Utrenia a început să sufle greu. A continuat așa până pe la ora două după masă, când, după o viață lungă trăită întru plinirea iubitelor lui canoane ale vieții monastice atonite, și-a dat în sfârșit duhul în mâinile lui Dumnezeu.

În ziua următoare, 31 august, a fost înmormântat. Au slujit șapte preoți. Frații rămași la Chilie au zâmbit înduioșați, gândindu-se ce mult i-ar fi plăcut abia plecatului Bătrân – întotdeauna îi plăcuse să slujească în sobor mare... (va urma)

(*The Orthodox Word*, nr. 216 / 2001)

Erată și completare :

Lumina cerească din Rarău

Articolul „**Lumina cerească din Rarău**”, publicat în „Porunca Iubirii” nr. 6 / 2001, conține câteva greșeli de redactare (la pag. 26 jos și 27 sus). Pentru a corecta și completa articolul, am primit următorul text:

Pietrele Doamnei. Voievodul Petru Rareș a plecat să lupte cu *turcii* și a lăsat în Poiana Sihăstriei pe Domnița Ruxanda și comorile Moldovei, sub paza a 2000 de oșteni. Aici, aceștia au fost atacați de *tătari*, în număr de 30.000. După câteva zile de hărțuiri, moldovenii s-au retras în vârful muntelui, cu tot cu comori, pe care le-au ascuns la poalele stâncilor, înalte de 70-80 metri. Dar tătarii au descoperit comorile, însă când căpeteniile tătarilor s-au aruncat asupra lor ca să le ia, atunci s-a desprins o stâncă de sus și căzând, i-a îngropat în pământ (i-a omorât). *Tătarii* speriați și rămași fără conducători, s-au împrăștiat, fugind.

Întorcându-se voievodul Petru Rareș biruitor din lupta cu *turcii* și aflând cele ce s-au întâmplat, a hotărât să ridice ofrandă de mulțumire o biserică ce a devenit schit, unde viețuiau câte 3-4 pustnici ce făceau slujbă aici. Iar stâncile din vârful Rarăului, de atunci se numesc Pietrele Doamnei (adică ale Domniței Ruxanda).

Icoana Maicii Domnului. În 1775, când au năvălit austro-ungarii, icoana a dispărut din ramă de 3 ori, reîntorcându-se în urma rugăciunilor de la schit. A treia oară, întrebând ieroschimonahul Sisoe, de ce pleacă Icoana Maicii Domnului, s-a auzit un glas din icoană: „*Unde pleacă icoana mea, acolo mutați schitul; austriecii îi dau foc*”.

A doua zi, monahii au adunat cai și catări, au încărcat totul din mănăstire, rămânând numai construcția propriu-zisă (s-a încărcat și catapeteasma ce se află în mănăstirea Rarău. Înainte de a pleca, ieroschimonahul Sisoe (starețul schitului) a făcut rugăciune, întrebând pe Maica Domnului unde să meargă. S-a auzit din nou glas din icoană: „*Veniți după mine*” și icoana s-a ridicat în aer și a pornit peste munte, căzând copacii în stânga și-n dreapta și făcându-se astfel drum prin muntele ce era nestrăbătut de oameni (pădure seculară).

“Lipsit de transcendență și de rădăcini (de Cer și de Pământ), omul recent globalizat este singur, fără apărare.”

Provocarea globalizării – mutația umanului

Arhid. Conf. Dr. Ioan I. Ică jr.

Aproape că nu mai are nevoie de nici o prezentare, deoarece părintele Ică jr. se prezintă cu întreaga sa armătură teologică în mai toate palierele de manifestare ale vieții de slujire prin cuvânt scris ori vorbit (editura Deisis, al cărei mentor și prefațator este același pr. Ică, e relevantă în acest sens). S-a născut la 15 august 1960, la Sibiu. Între 1980-1984 urmează cursurile universitare și pe cele de doctorat (1984-1987), specializarea Teologie Dogmatică și simbolică, la Institutul Teologic Universitar sibian. În 1989 este hirotonit diacon. Din octombrie 1990 până în octombrie 1991 efectuează un stagiul de documentare și specializare la Universitatea din Erlangen. Între 1988-1990 este asistent pentru Limbi clasice, Istoria religiilor (1991-1992), Istoria Filosofiei (1992-1993), lector titular de Misiologie și Ecumenism (1993-1994) la Facultatea de Teologie – Sibiu, apoi la cea din Cluj-Napoca. Susține cursuri de Filosofie patristică la Facultatea de Filosofie a Universității din Cluj-Napoca (1992-1993). A publicat studii de teologie sistematică, traduceri și comentarii patristice, documentare și comentarii în reviste teologice, traduceri și eseuri pe teme de antropologie, artă, filozofie, în reviste de cultură din țară și străinătate.

- Preacucernice părinte profesor, care este chipul civilizației actuale supuse fenomenului globalizării la acest nou început de mileniu?

- În zorii celui de-al treilea mileniu creștin, civilizația umană și creștinismul însuși se confruntă cu o provocare de proporții și fără precedent atât prin dimensiuni, cât și prin implicații (departe încă de a se fi manifestat): mondializarea sau, mai exact, globalizarea în curs de realizare a întregii existențe. Fenomen social total, globalizarea nu are analogie cu nimic din trecut și reprezintă o realitate care sfidează toate paradigmele sociale și mentale cunoscute până acum, o gigantică mutație civilizațională care traumatizează societățile și intimidează inteligențele, manifestându-se printr-o ruptură tot mai evidentă atât cu ierarhiile de valori ale culturilor tradiționale neoccidentale, cât și cu valorile modernității occidentale „clasice” față de care apare ca o dificil de definit post-modernitate.

Gravitatea derivei totalitare a ultraeconomismului liberal, care e ideologia dogmatică a globalizării, stă în faptul că preconizează triumful eficienței economice cu prețul distrugerii coeziunii sociale, a destrămării statelor și națiunilor, și a dizolvării și fragmentării culturii. Succesele macroeconomice accentuează inegalitățile și haosul social (paradoxul țărilor care se îmbogățesc în timp ce cetățenii lor sărăcesc), iar reprimarea vieții netrăite sau prost trăite duce la renașterea barbariei (a se vedea analizele lui Richel Henry). Disperați de șocul ultraliberalismului și traumatizați de ritmul inovațiilor tehnologice, marginalizați, oamenii care refuză să le accepte aleg calea violentă a radicalismului revoluționar, a revoltelor naționaliste sau a mișcărilor religioase fundamentaliste. Sau se complac în hipnoza mediilor și a societății de consum ca societate a spectacolului total.

Cucerită de piață, dopată de televiziune, sport sau internet, lumea globalizată trăiește în același timp un dezastru educațional și cultural global, simptom al barbariei viitorului. Cultura tradițională a societăților dispare sau se preface în spectacol și marfă, cultura umanistă e eliminată tot mai mult de tehnosciența invadatoare și transformată într-o pseudoștiință; în locul unei transmițeri formative, cultura științifică se ultraspecializează, și toate fac loc mediocrității absolute a culturii de masă și de consum vehiculate de mediile electronice contemporane — cele mai profitabile industrii ale economiei globale. Globalizarea riscă astfel să devină agentul „sfârșitului istoriei” și al basculării civilizației umane prin crearea „ultimului om” (a se vedea diagnoza lui A.Kojeve și F.Fukuyama): „omul mondial”, homo economicus pur — omul

atomizat care trăiește numai pentru producție și consum — golit de cultură, politică, sens, conștiință, religie și orice transcendență. Produs al unei veritabile inginerii sociale și ideologice, el evoluează într-o veritabilă „geopolitică a haosului”, rezultat final al mondializării economiei, destructurării politicii și distrugerii generalizate a culturilor atât tradiționale, cât și moderne, de tăvălugul comunicațiilor, speculațiilor financiare și al tehnologiilor digitale.

- Acest fenomen de masă își revendică cumva noi forme de existență la nivel pan-uman?

- Distinct de realitatea pozitivă a globalității și a posibilității fără precedent a contactelor dintre indivizi și culturi în cadrul unei civilizații și umanități planetare ca unitate în diversitate bazate pe dialog și schimburi reciproce, globalizarea este o extrem de primejdioasă utopie post-modernă sau mai exact a modernității târzii, vizând crearea unei „noi ordini mondiale”, respectiv a unei civilizații unice și omogene, perfect integrate economic prin anihilarea diversității indivizilor și culturilor tradiționale și umaniste și producerea unui individ în același timp golit de orice transcendență („Cer”, valori etc.) și dezrădăcinat din identitatea sa naturală, culturală („Pământ”), nivelat și aservit conformist tehnno-științei și economiei pieței libere globalizate. Instrumentul economic al globalizării este piața, iar cel ideologic cuprinde deconstructivismul, „corectitudinea politică”, feminismul și multiculturalismul prin care se realizează dislocarea indivizilor și a comunităților într-o serie de grupuri minoritare agresive, inspirate de ideologia de stânga.

Asistăm la o monstruoasă simbioză între o politică economică ultraliberală și o ideologie neocolectivistă, care urmăresc să dizolve indivizii și comunitățile naturale și statale în „minorități electivă” și revendicative. Capitalismul financiar global de azi nu mai are nevoie de individualismul omului modern clasic, nici de serviciile statului național modern, centralizat și unitar, iar pentru a-și realiza expansiunea economică mondială preia în serviciul „liberalismului” o parte din ideologia și practicile comunismului în serviciul grupurilor minoritare multiculturale pentru a teroriza, victimiza și diaboliza în același timp atât majoritățile naturale, cât și indivizii. Fapt elocvent, globalizarea nu este administrată de un stat universal, o confederație planetară, și nu duce la o societate cosmopolită omogenă făcută din indivizi raționali și liberi, ci la fragmentarea socialului într-o puzderie de particularisme de grup care-și găsesc identitatea și solidaritatea în organizații private și sunt gestionate economic de organizații supranaționale. O excelentă fenomenologie a acestei evoluții o oferă Horia-Roman Patapievici. Omul „tradițional” al Evului

Mediu, organizat corporatist pe baza principiului ierarhiei impus de legea divină și naturală, a fost urmat de omul „modern” organizat democratic pe baza omogenității impuse prin legea socială de statele naționale; omul „recent” globalizat (post-modern) este organizat minoritar pe baza segregării voluntare impuse statelor de grupuri prin strategii de presiuni pentru obținerea de privilegii și de statut de minoritate privilegiată („receptă”).

- Asistăm astfel la o destabilizare ontologică, la crearea unei noi identități a omului modern?

- Cert este că asistăm atât la sfârșitul accelerat al identității religios-culturale a omului tradițional, cât și la cel al identității național-politice a omului modern. Rădăcinile acestei evoluții sau, mai degrabă, involuții care au dus la formarea noii identități a „omului recent” economico-minoritar al globalizării sunt mai profunde. În joc este un conflict ontologic între realitatea naturală a lumii „create” și a omului (re)„născut” din Dumnezeu, aflate în centrul creștinismului și al metafizicilor religioase și „clasice”, pe de o parte, și realitatea tehnică „produsă” artificial de un om, el însuși „făcut” în retortele ingineriilor sociale, politice, economice și, mai nou, și genetice, pe de altă parte. În esență, este vorba de metamorfozele finale ale procesului de secularizare desfășurat începând cu secolul XIV, globalizarea reprezentând faza lui ultimă, rezultatul final al logicii prin care în zorii modernității s-a produs răsturnarea metafizicii tradiționale a „platonismului”, respectiv transferul atributelor tari și esențiale de la ființă la devenire, de la eternitate la timp, de la teologie la tehnică, de la Dumnezeu la lume, de la „născut” la „făcut”. Problema modernității stă în discreditarea eternității și temporalizarea radicală a existenței, mai exact în învestirea timpului cu atributele tari ale ființei, ceea ce face ca omul să devină captivul fluxului temporalității, în cele din urmă al neantului și al morții, obligat să construiască și să inventeze mereu totul, inclusiv propria sa natură.

- Care sunt efectele teologice, culturale, politice și economice ale acestui nou flux de existență?

- Acest proces de secularizare, în dublul sens al lui „saeculum” de lume și de veac/timp, deci de mundanizare și temporalizare a existenței, s-a desfășurat în etape prin care, plecând de la secularizarea științifică a Cerului și Pământului din Crezul niceo-constantinopolitan în orizontul spațial infinit mai exterior al unor obiecte fizice, teologiei spirituale revelate a Bisericii i-a luat locul într-o primă fază teologia politică a modernității incipiente, pentru ca, într-o a doua fază cea a modernității târzii (post-modernității) actuale, teologia politică să fie înlocuită cu o

teologie pur economică. Revelației și Bisericii i-au succedat în prima etapă a secularizării rațiunea și statul național, înlocuite, la rândul lor, în etapa actuală a secularizării totale de tehnica digitală și piața globală. Lupta rațiunii și a statului modern împotriva teologiei, tradiției și Bisericii s-a transformat azi în lupta economiei și tehnicii atât împotriva statului, cât și a Bisericii/religiilor/tradițiilor, în lupta și triumful omului „recent” atât asupra credinciosului, cât și a cetățeanului. Credinciosului medieval i-a luat locul cetățeanul, pentru ca astăzi acesta să se dizolve în omul „minoritar” recent, lipsit de orice pământ și cer, de orice transcendență și înrădăcinare, redus la fluxul temporal al producției și consumului, în care ființa este confiscată nihilist de posesiune, ca esență a puterii. Nihilismul a devenit (cum sesizase deja M. Heidegger și pe urmele lui alți gânditori lucizi) atât în versiunea sa politică, cât și economic-tehnică actuală, destinul civilizației occidentale transformate prin globalizare într-un regn planetar, un destin implacabil al civilizației actuale, fiindcă reprezintă o stare permanentă. Lipsit de transcendență și de rădăcini (de Cer și Pământ), omul recent globalizat e singur, fără apărare, atât împotriva manipulărilor tehnico-economice, cât și a forțelor oarbe ale instinctelor și agresivității, ale concupiscentei și violenței. Destin istoric al modernității târzii, piața și capitalul confiscă total timpul și munca oamenilor, subordonând prin tehnosciență și spectacol mediatic politica, arta, cultura, etc. (a se vedea analizele pătrunzătoare ale lui Claude Karnoouh). Mutația este însă mult mai profundă și se petrece în plan ontologic prin reducerea nihilistă a ființelor la obiecte și marfă și a ființei (*etre*) însăși la bunăstare (*bien-etre*) sau la simpla valoare de schimb (după expresia lui G. Vattimo). Faimoasa „tranziție” e intrarea întregii lumi globalizate în sfârșitul istoriei și al omului integral, aservit logicii economiei și spectacolului și realizării virtualităților tehnoscienței planetare.

- *Putem vorbi despre un divorț față de spiritualitățile tradiționaliste, pentru o nouă spiritualitate improvizată și adaptată noului om de care ați amintit?*

- Destinul tradițiilor și al religiilor în lumea globalizată este simptomatic. Tradițiile populare au devenit fie temă de speculație filozofică, fie folclor, fie obiect al științei etnografice, fie marfă și spectacol, degradându-se sub formă de obiecte artisanale, turism folcloric sau spectacole folclorice destinate consumului unei comunități care vede în ele un garant al consensului ei etno-istoric. Religiile, la rândul lor, fie se repliază colectivist, identitar și antimodern în mișcări extreme de tip integrist sau fundamentalist, cu caracter radical, exclusivist și polemic, fie se dizolvă într-o religiozitate individuală difuză, eclectică, relativistă și sincretistă,

dezangajată politic. Asistăm astfel la o dublă descompunere și reducere — și secularizare — actuală a religiosului: politic-naționalistă sau psihologic-individualistă, în fapt la o dizolvare a lui în sentimente fie colective și instrumentate voluntarist, fie private și centrate pe fericirea individuală. Sociologii identifică fenomene generale de declin ale religiilor instituite și de proliferare a religiozităților paralele sub forma unei nebuloase mistico-ezoterice, a unei spiritualități improvizate magico-ezoterice, terapeutice sau paraștiințifice, pur umaniste, desprinse de orice instituții și tradiții religioase, și care reprezintă nu atât o recompunere cât o descompunere și secularizare individualistă a oricărui sacru și religiozități. Sub efectul globalizării, societățile occidentale traversează actualmente o mutație nihilistă a religiosului caracterizată prin apariția „religiilor fără Dumnezeu”(titlul revistei “Esprit” nr.223/1997). Analistii subliniază declinul și reculul simultan în Occident atât al creștinismului, cât și al marxismului, generate în fond de o slăbire generală a tradiției iudeo-creștine fie religioasă, fie secularizată, în politicul democratic modern. Creștinism și secularism, credință și rațiune, teologie și politică, Biserică și stat decad împreună o dată cu declinul speranței și progresului, al percepției unui timp liniar orientat evolutiv în favoarea unei religiozități și înțelepciuni atemporale, apolitice, cosmopolite și privatizate (de tipul epicureismului, scepticismului și stoicismului din Imperiile alexandrin și cel roman târziu, sau extrem-oriental budist și taoist). Acestea nu mai sunt orientate pe axa verticală transcendent–imanent sau temporală trecut–viitor, ci strict immanent, pe axa orizontală sens–nonsens, viață–moarte, sănătate–boală, eu–noneu, imaginar–real etc., noile teorii și practici religioase marcând de fapt sfârșitul comun al istoriei, creștinismului, filozofiei și politicii.

- Care este raportul creștinismului cu acest nou tip de spiritualitate?

- Avataruri ultime ale secularizării, globalismul ca ideologie a tehnofinanței și globalitatea ca etapă actuală a civilizației umane repun în discuție relația de principiu dintre creștinism și modernitate și impun regândirea radicală și fundamentală a sensului prezenței creștinismului în lume, a parametrilor mărturiei creștine actuale, precum și a figurii sociologice adecvate a Bisericii în noua realitate a umanității globale și globalizate.

În principiu, creștinismul a evoluat în trei tipuri de contexte sociale distincte, adoptând figuri sociale adecvate acestora. Decisivă este sesizarea naturii *istorice*, deci relative, condiționată și temporal, a acestor figuri sociale, care trebuie riguros distinse de nucleul esențial, dogmatic, liturgic, sacramental, etic și spiritual al creștinismului ca revelație,

comunicare și însușire de către credincioși în Biserică a Vieții lui Dumnezeu. Prin această comuniune de viață în Biserică cu Dumnezeu și întreolaltă, creștinii cunosc și dau mărturie lumii întregi că „Dumnezeu este lumină” (1 Ioan 1,5) și „este iubire” (1 Ioan 4,8. 16).

Mărturia dată Vieții de Biserică prin credință, slujire și iubire s-a întrupat însă în contexte diferite: 1. într-un context de minoritate separată persecutată în Imperiul roman păgân; 2. într-un context de majoritate triumfătoare și luptătoare în Imperiul roman creștin medieval și în statele naționale moderne care i-au succedat, în care s-a promovat idealul așa-numitei „creștinătăți” constantiniene ca simbioză totală (socială, politică, culturală) între Biserica creștină și societate; 3. în fine, începând cu modernitatea, într-un context post-constantinian, cel actual, marcat de o secularizare când agresivă, când tolerantă, ale cărei faze esențiale le-am văzut mai sus.

- *Secătuirea spirituală la nivel global, credeți că a determinat o slăbire a creștinismului însuși?*

- Distinctă de ideologia fățis antireligioasă reprezentată de secularism și laicism, secularizarea a reprezentat un proces legitim de autonomizare a domeniilor și segmentelor societății și culturii, nu neapărat sau obligatoriu însoțit de abandonarea religiei de către indivizi. Acest proces a fost determinat de criterii de funcționare pur imanente impuse de caracterul tot mai complex al vieții sociale care a impus inevitabil separația și specializarea domeniilor realității sociale și culturale. Evident, eliberarea științei, politicului, culturii etc. de sub tutela Bisericii medievale s-a realizat ca o ruptură de dubla figură teocratică (imperială în Răsăritul ortodox și papală în Occidentul catolic) a creștinătății medievale în favoarea unui regim democratic bazat pe separația domeniilor și a competențelor. În epoca modernă Biserica a devenit „volens nolens” o instituție specializată, depozitară de puteri publice, separată de politic și de stat, nu însă și de societate (cu excepția regimurilor de teroare ale revoluțiilor franceză sau bolșevică), limitată la gestionarea mântuirii indivizilor și obligată să-și exercite influența exclusiv pe cale tradițională sau morală și prin lobby-uri private.

Impuse adeseori dramatic și acceptate dureros, aceste restricții au meritul considerabil de a elibera creștinismul de tentația puterii și inflația instituționalului, de a-l obliga să se concentreze pe esențial și de a recurge la forțele sale spirituale interioare, iar nu la susțineri din partea actorilor statului sau la politici soldate de cele mai multe ori prin confiscare administrativă și aservire instituțională.

- *În acest nou context impus de respectivele mutații, care*

trebuie să fie atitudinea Bisericii?

- Într-un context radical secular cum este cel post-modern, actual, Biserica și creștinismul au obligația să-și reasume statutul de diasporă și minoritate activă spiritual, moral, social și cultural într-un mediu religios și ideologic pluralist, în sensul creștinismului mărturisitorilor și apologeților epocii pre-constantiniene. Nerepliindu-se și izolându-se sectar și apocaliptic de lume, creștinii sunt chemați să participe critic la viața lumii, nu numai denunțând profetic derivatele ei, ci, mai cu seamă, enunțând rațional și constructiv mutația personală și comunitară autentică a umanului în comuniune cu Dumnezeu, mutație realizată în Hristos și în Biserică.

- Credeți că redescoperirea umanului și revalorificarea lui cosmică în plan ontologic reprezintă șansa omului modern?

- În fața unei post-modernități hipertehnicizate și radical lipsite de orice transcendență și înrădăcinare, singura șansă de a rezista eficient colapsului ontologic nihilist al „ultimului” om, omul „recent” și mutațiilor sociale ale globalizării este aceea de a explicita și articula reciproc benefic ontologia divino-umană, transcendent-imanentă și personalist-comunitară a credinței Bisericii creștine cu figura intelectuală și instituțiile modernității clasice (rațiune, cultură, societate). Generate prin secularizarea creștinismului medieval, acestea nu se pot menține și justifica în contextul relativist al postmodernității în afara contextului spiritual care le-a făcut cu putință: umanismul creștin, sinteză armonioasă — ce trebuie relansată — între divin și uman, Revelație biblică și cultură clasică, iubire și rațiune. (*a consemnat Dunca Vasile, Sibiu, noiembrie 2001*)

Politica regimului comunist împotriva Bisericii Ortodoxe Române. Decretul de Stat 410 din anul 1959 (5)

Surcel Razvan

Absolvent în anul 1999 al Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad

Marturii inedite privitoare la aplicarea Decretului de Stat 410/1959, culese din câteva manastiri ortodoxe românesti (continuare)

Mănăstirea Bodrog

15.10.1998

Pe câmpia Aradului se ridică armonioasă mănăstirea Bodrog a cărei frumusețe șlefuită de veacurile care au zburat, mângâie dulce privirea trecătorului. Însă nici acest loc, binecuvântat de Dumnezeu nu a scăpat de intemperiiile comunismului. Despre această perioadă neagră din viața mănăstirii Bodrog am discutat cu părintele ieromonah **Pavel Ioaniță**, ultimul martor din obștea acestei mănăstiri care a suferit prigoana comunistă.

Răzvan: Părinte, v-aș ruga să-mi istorisiți câte ceva despre Decretul 410/1959, cum s-a aplicat aici la mănăstirea Bodrog?

Părintele Pavel: Înainte, la mănăstire era bună rânduială în toate. Însă, de la o vreme vedeam din partea conducerii o răceală față de rânduielile pe care le cerea credința. Vedeam aici, în mănăstirea noastră, că venea adesea Miliția și Securitatea. Erau atunci la noi vreo 3 frați care erau mai noi. Odată a venit un ordin de la Episcopie, prin care se solicita studii teologice. Cei trei aveau clasele primare, știau să scrie și să citească.

R.: Cam prin ce an s-a întâmplat aceasta?

P.P.: Prin '58. Și atunci i-au dat afară, trei deodată. Ne-a pus pe gânduri faptul acesta. Printre noi mai era unul mai bătrân, părintele Iov, care făcuse de două ori pușcărie pe motiv că fusese legionar. Legionarii nu aduceau un rău, ci erau oameni care aveau credință, voiau să facă un bine. Fostul regim l-a căutat

pe acest om și l-a găsit aici, la Bodrog. Pe motivul acesta, mănăstirea a fost luată la o atenție deosebită din partea Securității, crezând că acest părinte cine știe ce politică anticomunistă făcuse cu noi. Ori acest om își vedea de treabă și nu ne dădea nouă sfaturi politice. S-a pus problema să fie schimbat de la această mănăstire. Eu cel puțin eram cu el, îi țineam partea. În '59, aproape de Paști, într-o noapte, au venit aici la mănăstire armata cu reflectoare și l-au ridicat pe părintele Iov. Au percheziționat cu de-amănuntul toată mănăstirea să vadă dacă nu sunt arme ascunse. Nu s-a aflat nimic. La poarta mănăstirii era un camion cu prelată în care l-au suit pe părintele Iov și mai erau acolo și alții printre care și monahia Patricia de la Gai, fosta stareță. După ce au plecat am găsit ușile de la biserica mănăstirii larg deschise, ușile Altarului deschise, au intrat pe ușile Altarului profanând-o prin nesăbuiința lor, neținând seama de sfințenia Bisericii. Când s-au dus, noi am rămas plângând. Eram aproape de sfintele Paști. Să nu aibă nimeni parte de așa sărbători triste cum am avut noi!

După aceea și eu, prin faptul că mai înainte eram cu el, la vreo lună, a venit consilierul episcopiei, pe la ora 1 (13), când eram noi la masă, unul Vancu și cu Macovei. Au venit și m-au chemat de la masă. Consilierul Vancu se uită la mine și zice: "Părinte Ioaniță, scurt pe doi, dumneata trebuie să părăsești mănăstirea". „— Eu? Cum să părăsesc mănăstirea? Că eu am venit la mănăstire pentru ca aici să-mi fie viața, aici să-mi fie masa, aici să-mi fie și mormântul". Mi s-a înnegrit în fața ochilor. Ei m-au observat cum tremuram plângând. S-au sculat și m-au lăsat pe bancă. Am plâns cum nu știu să mai fi plâns vreodată. Ei au crezut că mă voi bucura că mă scot din mănăstire. Mi-au dat ordin ca a doua zi de dimineață să fiu la episcopie, dar ras. Eu nu m-am ras. M-am dus așa la episcopie. Când m-am dus la episcopie, împuternicitul de atunci, unul Câmpeanu, m-a ținut acolo vreo două ore. După vreo două ore a ieșit afară și m-a văzut că-s neras. S-a uitat la mine și mi-a zis: "Ei, du-te înapoi și stai acolo". Eu eram atunci în postul de econom al mănăstirii și n-avea cine să conducă treburile ei. Pe acest motiv mi-au dat drumul.

Părintele Ioasaf Murzenco, preot al acestei mănăstiri, s-a retras la o parohie și Mamina starețul, s-a retras la o biserică de mir ca paroh. Ei au simțit ceva. Am rămas eu cald de bătaie aici în mănăstire. Mai era bătrânul Isaia de vreo 60 de ani și mai câțiva. Toți eram dezorientați. Preot nu aveam la Altar. Nu era cine să ne facă slujbele. Era un preot bătrân în Arad și el mai venea și ne făcea slujbe la biserică.

Trăia pe atunci Prea Sfințitul Andrei Magieru – el s-o ținut da' n-o putut să fie atât de tare să le țină piept ci și el a trebuit să se plece în fața lor. A căzut pe pat de boală care l-a ținut un an de zile și nu se mai putea cere audiență la el. A venit veste că Prea Sfințitul Andrei Magieru a murit. Eu și monahul Damaschin care era cioban la oi și surd, am hotărât să mergem la episcopie să citim Psaltirea la capul Prea Sfințitului. Însă consilierul nu ne-a aprobat: "Stați liniștiți acasă." Atuncea am citit-o toată noaptea în mănăstire.

După o lună de zile a venit acela care m-a dat afară, preotul Macovei. Eu eram econom și magazinier și vine și-mi cere cheile de la magazie. Preotul era pregătit cu ceară, hârtie, ștampilă, să meargă la ușile magaziiilor și să pecetluiască ușile. A sigilat chiliile goale, iar nouă ne-a pus în vedere ca până seara să părăsim mănăstirea. Eu i-am cerut răgaz de câteva zile până îmi găsesc un loc unde să merg. Atunci părintele Macovei s-a întors și a zis (era în fața bisericii): "*Să nu care cumva să-mi dați prilej să anunț Miliția. Aici se va desființa! Va lua măsuri Statul! Va face ce va găsi el de cuviință!*", adică mănăstirea se va desființa și fără să mai zică nimic a plecat. Eu am rămas cu lacrimi pe față.

mănăstire că nu era voie să ieșim cu ele. Când m-am ras nu mi-a trebuit apă căci mi-au curs lacrimile. La plecare ne-a dat vreo 1500 lei, sumă stabilită în funcție de bugetul episcopiei.

Am plecat atunci în Moldova, la mănăstirea Sihăstria, unde am stat un an și nouă luni. Părintele Cleopa nu era atunci acolo, era ascuns la niște credincioși. Mănăstirea nu se mai numea Sfânta Mănăstire Sihăstria ci Azilul de bătrâni Sihăstria. Așa că am stat pe acolo și starețul Caliope mi-a zis: "Nu poți sta la mănăstire că nu avem voie să ținem pe aicea. Ci mergi în pădure și te angajează ca muncitor și atunci avem pe aici o casă în care îți dăm o cameră." Trebuia să lucrez la pădure cel puțin 17 zile lucrătoare pe lună, fiindcă altminteri nu eram ținut nici acolo. Eu am lucrat nu pentru bani ci pentru a sta lângă mănăstire.

Mănăstirea era locuită numai de bătrâni, vreo 60, care aveau aprobat un bucătar mai tânăr. Erau dintre bătrâni persoane care se puneau de acord cu regimul. Am simțit că sunt urmărit și am fost nevoit să plec.

Apoi m-am întors la Bodrog și părintele bătrân de aici mi-a zis să stau prin apropiere fiindcă era nevoie de mine acolo. Unul dintre călugării bătrâni fusese dus la azilul din Arad. La Bodrog mai era monahul Damaschin cu câteva oi și încă un olog.

Avea grijă atunci de mănăstire Sfânta Episcopie. Comuniștii au confiscat tot avutul mănăstirii: pământ, grădini, grajduri, vite. Toate erau la colectiv. Mănăstirea avea numai biserica și cele două clădiri cu chilii. Eu atunci nu stăteam în mănăstire ci prin sat, pe la oameni. Am obținut aprobare de a lucra la mănăstire cu condiția de a nu sta acolo. Atunci era episcop Înalțul Nicolae.

Când a venit Prea Fericitul Teoctist ca episcop la Arad, avea nevoie de un om de credință și atuncea, părintele consilier Ioan Nădăban m-a recomandat pe mine. La 1 ianuarie 1963 am fost integrat în personalul episcopiei. Părintele a lucrat 21 de ani la episcopie ca simplu muncitor. Abia în 1983 a fost transferat la mănăstirea Bodrog și hirotonit ca preot.

Că scris este "Fără știrea lui Dumnezeu nimic nu se întâmplă" și eu m-am consolatat cu gândul acesta. Cei care ne-au scos afară erau convinși că Biserica lui Hristos în frunte cu mănăstirile se vor termina. Acel om care ne-a dat afară, preot fiind, a strigat către noi care mai eram acolo: "*leșiți afară toți! Putorilor! Ce stați ca niște trântori în acest loc!?*" El a fost convins că acești comuniști vor termina cu Biserica, mai ales că fratele acestui preot era căpitan de Securitate în orașul Iași. Să ne întrebăm, Doamne ferește, ce preot a fost acela?

"Căutata-m pe Domnul și m-a auzit și din toate necazurile mele m-a izbăvit. Iar fața Domnului spre cei ce fac rele, ca să piară de pe pământ pomenirea lor." (Ps. 33, 4, 15)

Mănăstirea Bistrița de Vâlcea

11.11.1998

Zăbovind pentru câteva zile în mănăstirea Bistrița, am dialogat despre Decretul 410/1959 și cu stareța acestei mănăstiri, **Mihaela Tamaș**. Aceasta a venit la mănăstirea Bistrița în anul 1992 când s-a redeschis această mănăstire.

Înainte de Decret, maica Mihaela fusese monahie la schitul Înălțarea Domnului din eparhia Romanului. Acolo era 20 de viețuitoare. Decretul a zdrobit viața monahală a acestui schit în vremea toamnei, aducând după sine și desființarea sa. Maicile când prindeau de veste că vin oamenii Securității fugeau și se ascundeau prin pădure. Dar acest obicei nu l-au putut continua până la infinit. Fiind nevoită să-și câștige existența în societate, au intrat ca muncitoare necalificate prin fabrici.

Conform mărturiei maicii Mihaela, în primii 5 ani după Decret fostele maici ale schitului au fost urmărite pas cu pas de către Securitate.

După Decretul 410/1959, în eparhia Romanului, din totalul de mănăstiri și schituri de care dispunea, a rămas o mănăstire de maici, Sihastru, unde au fost aduse starețele de la schiturile și mănăstirile desființate din această eparhie și un schit de călugări, Nichifor; doar aceste două așezări monahale au rămas în picioare după tăvălugul Decretului.

Reușind să scape de hărțuiala Securității, maica Mihaela a plecat la mănăstirea Sucevița. Aici situația nu era atât de precară ca și în alte părți, fiindcă stareța acestei mănăstiri, maica Axentia avea un frate în conducerea Securității din Iași, și drept urmare mănăstirea Sucevița se bucura de un regim de toleranță din partea autorităților.

Maica Mihaela își amintește că de câte ori venea Ceaușescu în vizită la mănăstirea Sucevița, din fericire rar, mănăstirea era împânzită de securiști. Toate bucatele ce urmau să fie servite președintelui și oficialităților erau testate ca nu cumva să fie otrăvite.

“Scoate sabia și închide calea celor ce mă prigonesc; spune sufletului meu: Mântuirea ta sunt Eu! Să fie ca praful în fața vântului și îngerul Domnului să-i necăjească. Să fie calea lor întuneric și alunecare și îngerul Domnului să-i prigonească.” (Ps. 34, 3-5)

Mănăstirea Bistrița de Vâlcea

11.11.1998.

Tot la Sfânta mănăstire Bistrița am avut prilejul să o cunosc și să o ascult pe cea mai bătrână maică din obștea mănăstirii, care se află aici încă de la înființarea ei ca obște pentru maici. Astfel, **monahia Maftidia** mi-a povestit interesante pasaje decupate din perioada de înflorire a mănăstirii Bistrița.

Faptul că mănăstirea Bistrița era renumită atât prin vrednicia și hărnicia maicilor cât și prin viața culturală intensă ce se desfășura acolo, a grăbit desființarea mănăstirii de către comuniști. Epurarea maicilor din mănăstirea Bistrița a început înainte de aplicarea Decretului 410/1959.

Răzvan: *Comuniștii au desființat mănăstirea Bistrița, sau au lăsat aici câteva viețuitoare?*

Maica Maftidia: Au dus aici o școală profesională specială de copii înapoiată mintal și pe maici le-a scos afară.

R.: *Pe toate?*

M.M.: Nu. Numai două au oprit pentru îngrijirea bisericii și copii au locuit în toată mănăstirea; iar pentru cele două maici au lăsat aici două camere și una pentru preot, încolo tot ne-au luat.

R.: *Și atunci din ce trăiați?*

M.M.: Aveam aicea în fața o grădiniță de zarzavat, pe care nici asta n-au vrut să ne-o lase. Și au locuit – copiii – până s-a stricat tot de nu se mai putea locui. Pe urmă i-au scos afară și le-au făcut un internat – funcțional până în ziua de astăzi – tot pe locul mănăstirii.

R.: *Cam câte maici ați fost înainte de Decret?*

M.M.: Păi am fost până la 2-300. Aici a fost grădiniță de copii, școală primară, liceu teoretic și industrial. Veneau eleve din toată țara să facă liceul aici, așa că eram până la 800 de suflete de toate.

R.: *Pe ce motiv au desființat mănăstirea? O bănuia că ține legătura cu partizanii?*

M.M.: Nu știu. Maica stareță a noastră zicea așa: “Pleacă ai noștri, vin ai noștri”. Era foarte miloasă. Când au scos maicile de aici, maica stareță

Evghenia Racoviță s-a dus la mănăstirea Govora și acolo și-a terminat viața. Aici au rămas două maici: una nu mai este și eu. Sfântul Grigore ne-a ajutat în toate.

R.: *Maicilor scoase le dădea o sumă de bani?*

M.M.: Nu le dădea nimic. Nici salariu nu le dădea. Aici a fost mănăstire de călugări la început, până în 1916. Și stareța a fost directoare la București, la Leagănul Sfânta Ecaterina. Și avea două nepoate la școala normală de acolo. De acolo, împreună cu nepoatele astea două au venit aici. Și s-a unit Leagănul Sfânta Ecaterina cu orfelinatul de la Palatul Ghica și au venit toți copiii aici. Eram în locul ăsta vreo 24 de copii și pe urmă, când s-a auzit că se face orfelinat aici, a început să aducă lumea copii săraci. Apoi Primăria capitalei trimitea copiii pe care-i găsea pe străzi, abandonati. Eu de atunci sunt aici, din 1916. Se primeau copii numai de la trei ani în sus, că nu avea cine să-i crească dacă erau mai mici.

La noi se făcea cor, dacă eram atâtea sute. Venea lumea de la București să asculte corul maicilor de la Bistrița; ziceau: "corul Bistriței întrece corul patriarhal." Venea aicea și regina Maria cu Mihăiță. Era o sărbătoare atunci la Bistrița. Maica stareță a compus și un cântec pentru primirea reginei:

"Regină înaltă, stea slăvită
Ce ne apari zâmbind voios
Ca steaua Dalbă răsărită
Pe cer când s-a născut Hristos.
Bine-ai venit, bine-ai venit
De fericire să-ți faci parte Cel de sus
Cum nouă scumpă a ta sosire
Azi fericirea ne-a adus.

R.: *Pe maici le-a scos după prevederile Decretului 410?*

M.M.: Așa se auzea, dar au scos și de la 70 de ani. La noi nu au fost așa maici în vârstă. Vă închipuiți, dacă am fost crescute aici de la 3-4 ani... Și eu sunt aicea de la 4 ani și jumătate.

R.: *Maicile au fost scoase treptat sau toate odată?*

M.M.: Nu toate odată, veneau liste. Zicea că scoate până la 50 de ani și eu aveam 51 de ani. Erau unele care mai spionau pe colo, pe colo și spuneau la Securitate. Tot se auzea ce făceam aici. Aveau ei oamenii lor. Nu știu dacă erau maici.

R.: *Pe dumneavoastră și pe cealaltă maică v-au oprit în mănăstire pe anumite considerente?*

M.M.: Noi aveam în grijă biserica mare și bolnița.

R.: *Patriarhul Iustinian, care era prieten cu maica stareță, nu a putut interveni în favoarea mănăstirii?*

M.M.: Nu, nimeni nu a putut face ceva, n-au putut interveni. Ei au scos tot ce au vrut.

R.: *După desființare mai avea mănăstirea preot?*

M.M.: Ne-a lăsat preotul paroh care avea însă încă trei biserici: Schitul Păpușa, la Păr și Pietreni. Nici preot nu aveam. Acesta venea la trei săptămâni și făcea slujbă. Nici clopotele nu ne-au dat voie să le tragem nu știu câți ani. Cineva din sat a făcut o cerere la episcopie și atunci ne-a dat voie. Era foarte strict la început.

"Necredința călcătorului de lege spune inimii mele, că nu este într-însul frica de Dumnezeu. el singur se amăgește în ochii săi, când zice că ar fi urmărind fărădelegea și ar fi urând-o." (Ps. 35, 1-2)

Originala ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu, mănăstirea Horezu a fost și ea trecută sub lovitură necruțătoare a Decretului 410/1959. Despre această problemă am reușit să vorbesc cu maica proestareță, care fusese stareță în acele timpuri și cu monahia **Eftimia Ciungara**, care venise de la mănăstirea Bistrița.

Grația bunăvoinței celor două maici am putut încheia evenimentele care au precedat aplicarea Decretului cât și consecințele lui la cele două mănăstiri: Bistrița și Horezu.

După anul 1948, în mănăstirea Bistrița, după cum relatează maica Eftimia, au fost aduse maici romano-catolice de la școala din Blaj și Jug. Erau maici de confesiune romano-catolice dar de origine română. Școala de la Blaj era susținută de Roma și ele erau profesoare acolo. Au dus cu ele și o statuie a Maicii Domnului ca să le ajute. "Le-au dus cu forța în mănăstirea Bistriței, că doar nu au vrut ele să iasă de bunăvoie. Și veneau mereu oameni politici și de la episcopie și le ziceau: <<Primiți, că doar sunteți românce și treceți la Ortodoxie și atunci veți avea libertate>> Și dacă nu au vrut să treacă la Ortodoxie, într-o bună zi le-au dezbrăcat pe toate și ziceau că le duce la Canal. Când au plecat, au zis: <<Azi ne scot pe noi și mâine pe dumneavoastră. Asta e politica, care continuă.>>"

După acest episod, comuniștii au elaborat o strategie de desființare treptată a mănăstirii Bistrița. Mai întâi au desființat orfelinatul și apoi celelalte școli.

Răzvan : *Cine era stareță la Bistrița în acea vreme?*

Maica Eftimia : Era maica Olga Gologan, ajutată de sora ei Teodosia Gologan. Mănăstirea a întemeiat-o Epiharia Moisescu. Ea a fost la început stareță la Horezu și avea mare trecere la Guvern. În timpul ei s-a făcut obștea, fiindcă aici la Horezu, maicile erau de sine, fiecare avea casa ei. Și ea a obligat maicile să facă o obște, și unele care nu au vrut au plecat. Era învățată bine maica; are cărți scrise de muzică care și acum se folosesc, de exemplu la praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Fiindcă se înmulțiseră copii orfani, maica Epiharia a deschis un orfelinat la Bistrița, era după primul război mondial și erau aduși nu numai orfani ci și alții găsiți la poarta mănăstirii. Deci a făcut două orfelinate și la Horezu și la Bistrița. La Bistrița era școală și avea profesori dintre maici, pe când la Horezu veneau din sat. La un moment dat, la Bistrița erau aproape 1000 de persoane. Din fetele orfane au ieșit intelectuale care au fost trimise pe la facultăți. După Epiharia a venit stareța Olga Gologan iar sora ei Teodosia era secretară. Ultima stareță a fost maica Evghenia Racoviță, profesoară de germană, crescută acolo.

Dacă s-au desființat școlile, toate maicile au intrat în Cooperativă. Și atunci, patriarhul Iustinian a fost de bună înțelegere cu statul, n-a stat să se certe cu ei, a desființat școlile de la Bistrița dar a făcut seminar pentru maici la Plumbuita. Patriarhul a luat personalul didactic de la Bistrița și l-a dus la Seminarul de la Plumbuita.

R.: *Care a fost motivul desființării mănăstirii Bistrița?*

M.E.: Motivul a fost că vroiau să facă acolo școală pentru copiii bolnavi mintali, fiindcă maicile nu produc pentru Stat. Le-a dat afară cu forța acolo. Și la Horezu, după 1059 s-a desființat Seminarul monahal. Eu eram în anul al IV-lea la teologie și a venit ordin care spunea că n-au voie să mai învețe călugării și călugărițele.

Decretul i-a scos pe călugări și călugărițe din mănăstiri ca să meargă să lucreze în fabrici, că aicea nu produc. Aveau o diplomație diavolească, că i-a luat cu frumusețelul. A venit inspectorul de la Pitești și a zis așa: "Toate maicile să facă o cerere: unde se duc, la cine se duc...". Asta a fost o șmecherie extraordinară ca să

nu se facă tulburare. Apoi le zicea: "Dacă umbli acum brambura și nu ieși, nu te mai primește nimeni – în vederea obținerii unui loc de muncă." Și ele de frică au ieșit. Veneau cu mașinile și ne încărcă. Iar pe unele le-a dus la Sibiu, la Brașov.

La mănăstirea Horezu au mai rămas vreo 9-10 fiindcă și-au dat seama că mai era nevoie de ele pentru întreținerea mănăstirii. Eu veneam de la București și știam că așa era Decretul: toate pleacă sub 50 de ani, afară de cele cu pregătire duhovnicească. Cu pregătire duhovnicească erau cele cu școala monahală, cu seminarul, cu teologia. Însă, la Bistrița le-a dat pe toate afară. Și ele de frică plângeau și plecau. Le dădea câte 500 de lei și un rând de haine.

Foste stareță a mănăstirii Horezu mi-a relatat că și ea a fost obligată de către autorități să scoată în jur de 40 de maici din mănăstire. Pentru o parte a intervenit motivând că e necesar să nu rămână mănăstirea pustie, tocmai când s-a deschis șantier de restaurare. "Veneau liste, primeam telefoane; și de la episcopie veneau presări, că la Prea Sfințitul îi era frică de ei. <<Duceți-vă, ca să mă scap de ei!>>".

R.: *După '59 comuniștii mai veneau să interogheze sau să controleze?*

M. pr.: Păi, veneau, dar ei nu erau oameni răi, erau tot ai noștri. Și dacă veneau, vroiau să se informeze cine a venit și ce urmărește. La masă când veneau străinii, discutam banalități pentru că atunci când ne întrebau despre ce s-ar fi discutat, le ziceam: "Aaa! Eu am condus discuțiile – fleacuri."

În fiecare lună trebuia să prezentăm raportul: cine a venit, câți străini, ce s-a vorbit etc.

R.: *S-au atins comuniștii de patrimoniul mănăstirii?*

M. pr.: Nu, nu s-au legat. Sora lui Ceaușescu și-a făcut un covor aicea. A lucrat Domnul și nu i-a lăsat să vină. Dacă venea cucoana cine știe ce făcea.

M.E.: În fiecare an făceam cursuri de ghizi și veneau cei mai buni profesori de la Academie. S-au ținut la Cozia, Sinaia, București, Techirghiol.

Securiștii erau periculoși. Veneau aici și spuneau: "Maică, ce tot le spui la ăștia povești? – Nu-s povești, eu le citesc de pe pereți." Noi aveam cursuri de ghizi care erau în așa fel concepute încât protejau poporul, cultura, neamul și sfinții despre care nu puteai vorbi atunci. Veneau ca fiarele împotriva și plecau blânzi. Veneau miniștrii cu cucoanele lor și făceau pomelnic fără să vadă soțiile lor și ele făceau pomelnic fără să vadă soții lor. Erau credincioși dar se fereau și de umbra lor.

R.: *Primii ani după Decret au fost mai grei pentru viața mănăstirii?*

M.pr.: Primii 5 ani după Decret au fost mai grei. Nici pâine nu ne dădea voie să luăm. Noi, ca să luăm pâine de la Horezu, ne sculam la miezul nopții și mergeam cu calul.

R.: *Ați avut viață liturgică, aici în mănăstire, după Decret?*

M.pr.: Da, am avut preot, viață liturgică, tot timpul. Trebuia să ne purtăm cu multă diplomație cu Securitatea. Nu trebuia să te iei în gură cu ei, aveau și ei superiori lor. Toți străinii care veneau, erau urmăriți prin noi, fiindcă ne avertizaseră că străinii își găsesc locuri ascunse în mănăstire și își schimbau acte între ei, documente.

R.: *Înainte de Decret câte viețuitoare avea mănăstirea Horezu?*

M.pr.: Erau aproximativ 120, cu tot cu seminaristele. Ne-au scos din ordinul episcopiei, și episcopia din ordinul Statului.

"Sabia au scos păcătoșii, întins-au arcul lor ca să doboare pe sărac și pe sărman, ca să junghie pe cei drepti la inimă. Sabia lor să intre în inima lor și arcul lor să se frângă." (Ps. 36, 14-15)

Mănăstirea Cozia

13.11.1998.

Situată pe malul Olteului, mănăstirea Cozia, plină de legende, sfidează de veacuri moara timpului. Aici l-am găsit pe părintele protosinghel **Emilian Scânteie**, fost stareț al mănăstirii Govora. Părintele a avut amabilitatea să-mi povestească din evenimentele ce au pendulat în jurul anului 1959. Conform mărturiei sale, comuniștii încercau să transforme mănăstirea Govora într-o casă de nașteri.

Părintele Emilian spunea că de câte ori afla că vor veni securiștii în inspecție, era nevoie să ascundă în toalete sacii cu grâne pentru a nu fi confiscați de către aceștia. De asemenea, într-un an a tăiat câțiva porci și au venit de la Securitate trăgându-l la răspundere pe motivul comercializării cârnii de porc fără avizul autorităților. Și din laptele vacilor erau obligați să dea cotă parte statului.

Părintele Emilian și-a amintit că într-un an a primit vizita soției lui Dej, căreia i s-a plâns că până și laptele vacilor, puțin cum e, trebuia să-l împartă cu Statul. În urma acestei vizite, securiștii au lăsat-o mai moale cu inspecțiile la mănăstirea Govora.

Înainte de Decret, călugării acestei mănăstiri au primit dispoziție să plece la mănăstirile Cozia și Turnu. În locul lor au venit câteva maici de la mănăstirea Bistrița împreună cu stareța lor, Evghenia Racoviță.

Conform amintirilor părintelui Emilian o serie din mănăstirile eparhiilor Râmnicului și Argeșului au fost desființate, unele lăsate în paragină, iar altele transformate în azile, cum este cazul mănăstirii Mamo în care a fost deschis un azil pentru bătrâni, care există până astăzi.

“Că ne-ai smerit pe noi în loc de durere și ne-a acoperit pe noi umbra morții. Deșteaptă-Te, pentru ce dormi, Doamne? Soală-Te și nu ne lepăda până în sfârșit.”
(Ps. 43, 21-25)

Mănăstirea Cozia

14.11.1998.

Părintele stareț al mănăstirii Cozia, **Gamaliil Vaida** este un monah scund, în vârstă dar cu un spirit vioi și tânăr. Rugându-l să-mi povestească câte ceva din evenimentele ce s-au derulat la Cozia în timpul aplicării Decretului 410, părintele stareț și-a dovedit amabilitatea în a-mi relata din experiențele sale dureroase prilejuite de acest Decret.

Părintele stareț Gamaliil își amintește perfect ziua de 9 martie 1960, când episcopia Râmnicului a chemat pe toți stareții din eparhie pentru a fi instruiți în aplicarea Decretului 410/1959. De față erau Prea Sfințitul Iosif, inspectorul cultelor Bărbulescu, ce s-a dovedit radical în aplicarea prevederilor Decretului și toți stareții din întreaga eparhie a Râmnicului. Fiecare stareț a fost obligat să facă o statistică a viețuitorilor din mănăstirile și schiturile pe care le conduceau și să comunice numărul disponibilizaților. În cazul mănăstirii Cozia, în acea vreme au fost 30 de viețuitori, iar după Decret trebuiau să rămână 4.

Văzând situația critică și dureroasă în care era pusă mănăstirea Cozia, părintele stareț Gamaliil care era stareț și atunci, a înaintat P.S. Iosif o cerere prin care își dădea demisia în cazul în care nu vor fi respectate condițiile pe care le-a formulat în cerere, spre exemplu: solicita un număr de 8 călugări fiind nevoie de ei atât pentru viața liturgică cât și pentru întreținerea mănăstirii. Respectiva cerere a fost aprobată în mod tacit de către episcopie.

Părintele stareț Gamaliil mai păstrează încă acea cerere de demisionare pe

care am citit-o și eu.

De asemenea, comuniștii au confiscat toate pământurile și averea mănăstirii.

Pe diverse motive, starețul mănăstirii Cozia a fost chemat la București și anchetat de Securitate. De altfel, mănăstirea primea deseori inspecțiile Securității care controla numărul de călugări și starea lor de spirit.

După restaurarea frescei interioare, tovarășa academician Ceaușescu a dat dispoziție ca să nu se mai officieze slujbe în biserica mănăstirii pentru a nu se degrada fresca proaspăt restaurată. Așadar, monahii au fost nevoiți o perioadă de timp să officieze sfintele slujbe în bolnița mănăstirii unde se află o pictură murală mult mai valoroasă! Au fost cazuri când mai oficiau sfintele slujbe în biserica mănăstirii, dar când treceau tovarășii sau oficialități de la București, erau înștiințați dinainte ca nu cumva să încalce ordinul tovarășei.

Părintele Gamalii consideră că, de nu era sprijinul Occidentului mănăstirea Cozia urma să fie desființată.

Părintele stareț își aduce aminte că P.S. Iosif a fost o persoană fricoasă, temătoare, care și-a lăsat fără sprijin călugării într-o perioadă când aveau mai mare nevoie de sprijinul său. După cum mărturisea părintele, într-o ședință, P.S. Iosif s-a ridicat făcând următoarea afirmație: "Și fără monahism merge înainte Biserica", sau a mai fost un alt episod în care un părinte vizat să părăsească obștea mănăstirii Turnu s-a ascuns în cuptorul de uscat prune din care a refuzat să mai iasă. Drept urmare, P.S. Iosif le-ar fi zis celorlalți călugări: "Dacă nu-l puteți da afară, atunci ieșiți voi din mănăstire!"

"Dumnezeu îmi va arăta înfrângerea dușmanilor mei. Să nu-i omori pe ei, ca nu cumva să uite legea Ta; risipește-i pe ei cu puterea Ta și doboară-i pe ei, apărătorul meu, Doamne" (Ps. 58, 11-13).

Mitropolia Banatului

28.11.1998.

La mitropolia Banatului am avut-o ca interlocutoare pe monahia **Patricia Codău**, fost stareță a mănăstirii Gai din Arad și care a suferit de pe urma comunismului o înțemnițare nemotivată. Maica Patricia a fost închisă înainte de aplicarea Decretului 410, fiind acuzată de activitate religioasă ilegală și crimă de uneltire împotriva ordinii publice.

Răzvan: Maică, v-aș ruga să-mi povestiți despre evenimentele ce au însoțit aplicarea Decretului 410/1959.

Maica Patricia: Decretul a scos tot tineretul din mănăstiri. La mănăstirea Viforâta s-a făcut casă sanatorială pentru maicile pensionare, dacă voiau să primească pensie; dacă nu, stăteau la mănăstirile lor fără pensie și nu aveau cu ce să trăiască. În mănăstiri au rămas cele bolnave și cele peste 50 de ani.

R.: Ce s-a întâmplat la mănăstirea Gai?

M.P.: Nu știu, că eu atunci am fost arestată. Atâta știu că s-a desființat mănăstirea, le-a expediat pe maici și au făcut acolo o crescătorie de pui.

R.: De ce v-au arestat?

M.P.: Pentru activitate religioasă, crimă de uneltire împotriva ordinii publice. Pe oficialitățile de atunci ale Aradului le-a deranjat progresul mănăstirii Gai. Secretara de la primărie mi-a spus că într-o ședință s-a pus în discuție mănăstirea Gai, care umbrește activitatea colectivelor pentru că vin elevi de la școli și văd ordinea și frumusețea de la mănăstire și văd mizeria și dezordinea de la colective. Asta i-a deranjat întâi. În al doilea rând, pe secretarul de partid, care era unul Baba, un analfabet care nu se ocupa decât de desfrâu și de chefuri, asta i-a fost

activitatea, l-a deranjat faptul că nu se poate face colectivizare, dând vina pe mănăstire. S-a ridicat în timpul unei ședințe și a zis profesorilor adunați acolo: "Am auzit că vă duceți la Gai! O aranjez eu pe stareța aia!"

Împuternicitul Câmpeanu, pe care l-am rugat să dea o declarație în legătură cu activitatea mea, că nu am făcut absolut nimic fără aprobarea Episcopiei și a lui, a zis că nu poate să o dea. După ce m-a arestat mi-a spus că am fost condamnată fără nici un motiv.

M-au ținut 5 luni și 5 zile în Securitate, ca să-mi găsească motiv de a mă aresta. Atunci au găsit că prin 1940 și ceva, când s-au desființat toate asociațiile ("Rugul aprins", "Oastea Domnului"), mi-au găsit o scrisoare de la niște credincioase de pe lângă Brad, în care scriau: "Maică Stareță, ne-am adunat toate de la Oastea Domnului și ne-am gândit să adunăm niște poame ca să le trimitem la mănăstire". Asta au găsit-o și au spus că am făcut parte din Oastea Domnului.

Am avut la mănăstire o maică de la Măsca, a cărei familie credincioasă mă tot ruga să mă duc la Măsca, fiindcă sunt acolo femei bătrâne care nu pot veni la Arad și ele n-au văzut o maică ortodoxă niciodată. Știam că nu-i bine să merg acolo și tot am amânat. În cele din urmă, am făcut o cerere la episcopie pentru a merge acolo, care mi-a fost aprobată. Și m-am dus împreună cu 2 maici. După Sfânta Liturghie ne-au chemat oamenii la ei în vizită. Și atunci a zis – Securitatea – că am cântat cântece de la Oastea Domnului, am participat la adunările ei și că am fost membră a sa.

La anchetă una spuneam și alta se consemna. Ne puneau să semnăm declarațiile. Nu trebuia să semnez, dar am crezut că mă achită, după felul în care au decurs lucrurile și când colo, am fost condamnată la 15 ani muncă silnică.

R.: *Și câți ani ați făcut?*

M.P.: 5 ani 3 luni și 19 zile.

R.: *Și unde v-au dus?*

M.P.: La Jilava, Miercurea Ciuc, Arad, Timișoara și Oradea. Și când am ieșit, P.S. Teoctist a renovat mănăstirea și a rânduit să se poată face slujbă acolo, duminica și-n sărbători.

R.: *Ce s-au întâmplat cu lucrurile din mănăstire?*

M.P.: De la episcopie, preoții Vancu și Oroș au distrus și au furat lucrurile.

Apoi maica Patricia mi-a povestit și despre părintele Macovei, cel care cu brutalitate a alungat călugării mănăstirii Bodrog.

M.P.: Macovei era preot în Gai. De la început a fost contrariat fiindcă a vrut să fie administratorul mănăstirii și eu am spus că nu am nevoie de administrator, eu pot să conduc mănăstirea și fără administrator. Atunci a amenințat credincioasele că dacă mai vin la vecernii la mănăstire, le dă afară din biserică. Dar ele tot au venit. El ne-a reclamat fiindcă a văzut că pun pomelnice pentru cei închiși. Și când au venit să mă aresteze, prima dată au intrat în Altar și au pus mâna pe pomelnice.

R.: *Când a fost reînființată mănăstirea Gai?*

M.P.: La 1 mai 1955 s-a reînființat mănăstirea. Înainte episcopia avea 200 ha de pământ în jurul mănăstirii pe care le-a dat în arendă la Penitenciar ca să le lucreze. Așadar, în clădirile mănăstirii au stat deținuții, care au distrus până și podelele fiindcă tăiau lemne pe ele.

R.: *Cum de s-a reînființat mănăstirea Gai într-o perioadă când Biserica era prigonită?*

M.P.: A apărut un decret în 1955, prin care toate monumentele istorice trebuia să li se redea frumusețea și valoarea lor. Pe baza acestui decret s-a

reînființat mănăstirea Gai. P.S. Andrei m-a chemat de la mănăstirea Țigănești, acolo eram, să vin la Arad, la Gai. Am înființat la mănăstire ateliere de țesătorie, croitorie, tricotate. Vara lucram la grădinărit iar iarna în ateliere.

R.: *Cine a fost inspectorul cultelor la Arad?*

M.P.: La Arad era Câmpeanu; era învățător și greco-catolic.

R.: *Ce puteți spune despre atitudinea P.S. Andrei?*

M.P.: P.S. Andrei a fost socotit reacționar de către comuniști. Însă, părintele Oroș, care de 2 ori a trecut la greco-catolici și înapoi și cu Vancu, fost greco-catolic, dirijau episcopia.

R.: *Când ați ieșit din închisoare, ați venit la Timișoara?*

M.P.: Nu. În familie, că nu m-a primit nimeni. Tot timpul eram suspectată să nu mă duc la mănăstire. Și veneau deseori de la Securitate ca să mă întrebe ce gândesc, ce fac.

R.: *Ați reușit să vă angajați undeva?*

M.P.: Am fost la episcopie și mi-au zis că nu au post pentru pregătirea mea, ca licențiată. Dar până la urmă am lucrat la atelierul de lumânări câțeva vreme. Apoi am fost 5 ani contabilă.

După ce am venit de la închisoare, am stat 6 săptămâni în spital, că nu avem putere să umblu.

În 1975 m-a chemat Înalțul Nicolae care mă cunoștea de la București de la Facultatea de Teologie, să vin la mitropolie. Și am venit după un an, după ce Înalțul Nicolae a dat garanții pentru mine.

R.: *Dar ce s-a întâmplat cu maicile de la mănăstirea Gai, după ce aceasta a fost desființată?*

M.P.: O parte din ele au plecat la părinți, altele au rămas în Arad și s-au angajat. A rămas în mănăstire numai o maică bătrână, bolnavă de plămâni, care făcea prescuri la biserica din sat.

Asta-i tot ce știu.

Îată, în încheiere, o întâmplare adevărată ce s-a petrecut la Sibiu și pe care maica Patricia mi-a povestit-o:

„La Sibiu a fost o profesoară de religie, încă se mai preda religia în școli, și le-a vorbit elevilor despre dovezile existenței lui Dumnezeu la lecția la care era asistată de un inspector. Inspectorul avea pălăria pusă pe catedră. La finalul lecției, inspectorul a vrut să arate că ceea ce a spus profesoara este fals. Și a zis: „Copii, vedeți cuierul?” „Îl vedem”. „Există cuierul?” „Există”. „Ce dovezi avem că există?” „Că-l vedem”. Și prin întrebări de genul ăsta a vrut să scoată în evidență cu numai ceea ce cade sub simțuri există. <<Vedem pe Dumnezeu? Nu-L vedem. În concluzie, nu există!>> Asta a fost concluzia. Și atunci profesoara a intervenit: „Copii, vedeți pălăria domnului inspector pe catedră?”. „Vedem”. „Există pălăria?”. „Există”. „Ce dovezi avem că există?”. „O vedem”. „Vedeți mintea domnului inspector sub pălărie?”. „Nu”. „Există?”. „Nu!”. Pe chestia asta era să fie dată afară din învățământ. Însă Înalțul Bălan a intervenit pentru ea.”

„Păzește-mă Doamne, de mâna păcătosului; scoate-mă de la oamenii nedrepti, care au gândit să împiedice pașii mei. Să cadă peste ei cărbuni aprinși; în foc aruncă-i pe ei, în necazuri, pe care să nu le poată răbda.” (Ps. 139, 4-10)

Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române în fata atacurilor comuniste repetate, dupa anul 1948

Motto:

*“Cel mai teribil paradox al libertății
creștine este că a fi ales de Dumnezeu
înseamnă a fi părăsit de El.”*

Simone Weill.

Biserica Ortodoxă, de-a lungul celor 2000 ani de existență, a suferit persecuții, a împărțit dragoste, a adus pace, s-a supus stăpânirilor după cuvântul Apostolului, păstrându-și însă integritatea și învățătura curate. Toate acestea le-a făcut urmând exemplul Mântuitorul Iisus Hristos, “Biserica Ortodoxă, deși a dat cezarului ce este a cezarului, deși a acceptat aparent Istoria, a rămas în afara Istoriei. Ea nu a declarat niciodată război Istoriei, nu s-a amestecat în Istorie, a coexistat a găsit întotdeauna acomodări cu secolul niciodată cu cerul. Biserica Catolică găsește acomodări cu cerul. Rămâne în Biserica Ortodoxă ceva insolit, ceva ascuns, pur, imuabil.”¹

Secolul XX a zămislit din pulberea veacurilor o persecuție mai viguroasă ca oricând îndreptată împotriva Bisericii. Din nou închisorile au fost pline de creștini, de preoți, de monahi, de episcopi, toți suferind pentru Hristos ideal de libertate și dragoste eternă. Biserica din nou a deschis șirul martirilor primelor veacuri creștine, adăugând alții noi.

De la apariția comunismului, creștinismul a fost în conflict de idei cu această nouă orânduire socială. “Între creștinism și comunism există un antagonism ireductibil. Prin toate fibrele sale, unul neagă pe celălalt... Necredința e partea organică a comunismului. Și de aceea el dă peste tot un fiasco deplin. El este un regim nenatural, anormal pentru oameni.”²

Înainte de a se instaura regimul comunist în România, Biserica Ortodoxă a simțit pericolul acestei ideologii, drept pentru care a lansat semnale de alarmă împotriva elementelor comuniste care au pătruns în țară. “Aceștia, sprijiniți de alți semeni de-ai lor de peste hotare, au început să propovăduiască și la noi învățături străine de sufletul nostru, rătăcirii care duc popoarele la pierzare, cum este rătăcirea comunismului, care prin cuvinte înșelătoare făgăduiește a aduce raiul pe pământ. Prețul acestui rai ar fi: să răsturnăm prin volnicie actuala așezare de stat, să dezlănțuim războiul dinlăuntru nostru, ucigând frate pe frate și să prefacem în cenușă bisericile alungând pe Dumnezeu din lume și religia din suflete.

Nu s-a pomenit pe lume o mai grozavă rătăcire și o mai mare erezie, decât aceasta a comunismului, care ca o fiară sălbatică pândește să se arunce asupra tuturor popoarelor.”³

Cel mai mult a avut de suferit de pe urma orânduirii comuniste Biserica Ortodoxă Română. "După datele existente la Securitate și M.A.I. se poate considera că atacul principal în toate momentele numeroase de acalmie și chiar de căutare a unui anumit *modus vivendi* – a fost îndreptat totuși contra Bisericii Ortodoxe fie și pentru simplu motiv fundamental că a reprezentat în toți acei ani religia cea mai răspândită și cea mai urmată de populație."⁴

Biserica a încercat prin diverse modalități să vină în ajutorul poporului român, să-l sprijine moral dar de fiecare dată a fost împiedicată de către comuniștii ateï. Așa s-a întâmplat și cu inițiativa patriarhului Nicodim de a înființa un post de radio al Patriarhiei.

Ideea înființării acestui post de radio, propriu Patriarhiei române, a apărut după terminarea celui de-al doilea război mondial când în România regimul politic s-a schimbat, iar vremurile erau destul de tensionate pentru români.

Patriarhul Nicodim obține aprobarea Guvernului, la 30 noiembrie 1946, de a înființa un post de radio al Patriarhiei. Nedispunând de fondurile necesare achiziționării unui aparat de radio emisie pe unde scurte care la acea vreme se ridica la suma de 500 mil. lei, comitetul care s-a ocupat cu înființarea postului de radio a luat legătura cu un specialist în domeniu în persoana inginerului electronist Petru Popescu-Mălăiești. Acesta s-a oferit să construiască o stație de radio-emisie pe unde scurte pentru suma de 350 mil. lei.

Pentru ca lucrurile să meargă mai repede, la propunerea inginerului, comitetul a fost de acord să achiziționeze un aparat de radio-emisie mai slab care să emită în București și în împrejurimi. De asemenea s-a stabilit pentru început, ca postul să funcționeze provizoriu la domiciliul inginerului.

De asemenea, s-a stabilit ca membrii comitetului de redacție și administrație să fie alcătuit din rândurile monahilor, spre exemplu: fratele Paul Lecca de la mănăstirea Antim, ierodiac. Nicodim Bujor de la mănăstirea Cernica, ierom. Calistrat Haidamac, arhim. Benedict Ghiuș, ierom. Arsenie Boca și alții. Totul a fost pus la punct pentru a începe emisia.

La 10 decembrie 1946 când Patriarhia a înmănat Guvernului Petru Groza evidența cu pregătirile ce s-au făcut, aștepta încuviințarea Guvernului de începere a emisiunilor religioase. Pus în fața faptului împlinit Guvernul și-a retras aprobarea inițială, zădărniciind toată munca și planurile Patriarhiei.

Acest gest de refuz e de la sine înțeles. După alegerile falsificate din 19 noiembrie 1946 comuniștii au acaparat toate mijloacele mass-media în folosul propriu pentru a-și face cunoscut peste tot programul de guvernare incompatibil cu Biserica.

"Deși neizbutită, încercarea patriarhului Nicodim de a înzestra Patriarhia cu un post de radio propriu pentru emisiuni religioase, rămâne înscrisă în cronica acestor ani ca o puternică mărturie a strădaniilor Bisericii pentru întărirea suflotească a poporului și se adaugă atâtor răspunsuri ce se pot da la întrebarea pe care unii și-o pun astăzi: ce a făcut Biserica în

perioada comunismului?”⁵

Biserica în frunte cu membrii Sfântului Sinod s-a arătat ostilă comunismului care a promovat crima și teroarea în rândul credincioșilor. Efectul acestei opoziții frontale nu au întârziat să se arate. *“Nicolae Popovici, (episcop al Oradiei n.n.) a fost atunci glasul de protest al întregii ierarhii și al întregii Bisericii împotriva celor ce începuseră lupta cu religia, cu Biserica și cu slujitorii ei. Cincisprezece mitropoliți și episcopi au fost scoși din scaune și trimiși la mănăstiri, sute și apoi mii de preoți, călugări și călugărițe au fost scoși din locașurile și slujbele lor, ajungând pe la închisori și Canal.”*⁶

Biserica a fost vie și în închisori. *“Preoții și monahii ortodocși nu au stat degeaba, ci au învățat pe oameni acatiste și alte rugăciuni, pe care aceștia le scriau cu așchii rupte din uși pe săpun; ...dar cu toate persecuțiile și supravegheările îndurate, preoții și monahii au continuat să-și practice îndatoririle lor, săvârșind Sfânta Liturghie, precum și botezuri, cununii și înmormântări.”*⁷

După moartea patriarhului Nicodim a fost ales Iustinian Marina, fost preot de mir. *“Când patriarhul Iustinian s-a urcat pe tron, în 1948, toți îl considerau un instrument orb al noii puteri care n-ar fi putut face nimic pentru Biserica sa. Dar și această judecată trebuie să fie revăzută. Servindu-se de evidenta sa sensibilitate socială și de practica sa parohială, el a știut să conducă turma sa cu abilitate și prudență, i-a garantat o limită de independență și de siguranță, care face invidia bisericilor din alte țări socialiste.”*⁸

Pe tot parcursul păstoririi sale, patriarhul Marina s-a dovedit a fi un adevărat apărător al Bisericii, un reformator al vieții bisericești care prin măiestrie și diplomație a știut să dea un suflu nou Bisericii Ortodoxe Române, tocmai într-o perioadă de interdicții și persecuții religioase.

A ridicat Biserica săracă pe care a găsit-o la venirea sa, a creat fonduri proprii prin care Biserica putea să-și realizeze venituri prin propriile mijloace și să le administreze singură – realizare rămasă în vigoare până astăzi. A luptat pentru a crea preotului un statut demn într-o societate atee care îl desconsidera. *“Mă interesează ca preotul să fie pe un stat de plată, pentru ca și șeful organizației de bază, și primarul, și președintele sfatului popular să nu cuteze să se atingă de el ca de un ins nefolositor societății.”*⁹

În anul 1948, tuturor cultelor, pentru a fi recunoscute oficial de către stat, li se cerea să supună aprobării ministerului cultelor un statut care să reglementeze activitatea lor în conformitate cu legile Statului. În acest sens, patriarhul Iustinian a alcătuit Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române împreună cu profesorul Liviu Stan și alți specialiști. Prin acest Statut au fost solidificate structurile de bază ale Bisericii Ortodoxe Române ca să poată supraviețui sub jugul comunist. Alcătui și Mărturisirea de credință, lucrare la care au contribuit toate mințile luminate a teologiei românești.

Pentru instruirea și ridicarea nivelului cultural al clerului ortodox, a înființat 7 Seminarii teologice și a menținut două Institute teologice la București și Sibiu, cu un efectiv de 600 de studenți în fiecare an. Dorința de culturalizare a clerului este frumos creionată în afirmația patriarhului Iustinian, făcută la un moment dat: *“Am iubit știința și pe oamenii devotați ei și am luptat împotriva ignoranței și a apărătorilor ei. Am crezut că numai știința, unită cu adevăratul sentiment religios, va ridica preoții și Biserica noastră la înălțimea cuvenită și la conștiința datoriei. Am socotit că, fără cultură, clerul va continua să rămână stăpânit de prejudecăți, de vicii.”*¹⁰

De asemenea, patriarhul Iustinian a încercat și educarea și iluminarea monahismului românesc. a înființat 3 Seminarii monahale la mănăstirea Neamțu pentru călugări și la mănăstirile Horezu și Văratec pentru maici. Absolvenții și absolventele acestor Seminarii aveau acces la cursurile teologice universitare. Apoi a înființat școli monahale cu durata de studii de trei ani în aproape toate mănăstirile ortodoxe. *“Dintre elevii care au învățat atunci sub aripa patriarhului Iustinian sunt astăzi membri în Sfântul Sinod.”*¹¹

Patriarhul Iustinian a sprijinit plecarea definitivă a unor călugări cărturari peste hotare. Așa s-a întâmplat cu arhimandritul Felix Dubneac de la mănăstirea Antim care a plecat definitiv în S.U.A. sau monahul Andrei Scrima care, primind o bursă în India a rămas în Occident unde a scris într-o revistă franceză despre renașterea filocalică din România.¹²

A reorganizat tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române care a fost la un pas de a fi desființată. A diortosit *Cazania* pentru a fi la îndemâna preoților care se temeau să predice în biserici din pricina securiștilor care-și notau predicile lor. a redobândit mănăstirea Curtea de Argeș în schimbul mănăstirii Radu Vodă. Trebuie știut faptul că episcopia Argeș a fost desființată împreună cu mănăstirea, iar comuniștii urmăreau să le ocupe clădirile. Prin urmare patriarhul a fost nevoit să facă acest troc. Dar, Dumnezeu i-a ajutat și a redobândit mănăstirea Radu Vodă din mâinile comuniștilor. Aici se află și mormântul său. Întrebat fiind pentru ce și-a pregătit mormântul la mănăstirea Radu Vodă, patriarhul Iustinian a răspuns: *“<<În biserica catedrală a patriarhiei sunt deja doi patriarhi, și dacă mai intră și al treilea nu mai este loc pentru cei vii să se închine. Am găsit o firidă liberă în biserica de la Radu Vodă și acolo am hotărât să-mi fac mormântul>>... dar în gândul său mai era ceva: prezența mormântului său acolo, să nu mai facă posibilă niciodată înstrăinarea mănăstirii Radu Vodă.”*¹³

Patriarhul Iustinian, de la începutul păstoririi sale și-a dat seama că are de-a face cu un sistem politic ateu, intolerabil în ceea ce privește Biserica și activitățile ei. Conștient de aceasta, patriarhul s-a străduit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să confere Bisericii un viitor într-un stat ateu. Iată ce spunea în acest sens: *“Această stăpânire comunistă este de durată, iar strategia Bisericii trebuie să fie o strategie pe termen lung. Strategia pe termen scurt presupune confruntare cu un*

*este posibil acest lucru... Eu doresc ca, pe durata acestei stăpâniri, preoții mei să nu fie în pușcărie, ci în bisericile lor, ca preoți, pe cât este posibil. De aceea, o strategie pe termen lung presupune găsirea unui **modus vivendi**, un dialog cu noua putere și realizarea a ceea ce se numește un compromis în orice politică și în orice diplomatie.”¹⁴*

“La vreme de pârjol, Dumnezeu trimite oameni aleși și cum Ilie profetul a refăcut altarele și locașurile bine plăcute lui Dumnezeu, în ciuda stăpânirii izabelice, tot așa alesul providenței, Iustinian patriarhul, s-a îngrijit prin vremuri de furtună, de corabia română a Bisericii lui Hristos.”¹⁵ În acest sens, patriarhul a înmulțit și refăcut catargele acestei corăbii. Cu ajutoarele primite de la Departamentul Cultelor, a dispus construirea din nou a mănăstirilor: Dealu, Ghighiu, Ciorogiria și Schitul Maicilor din eparhia Bucureștilor. Tot din grija patriarhului au fost restaurate mănăstirile: Putna, Slatina, Neamțu, Căldărușani, Prislop etc.¹⁶

“A avut o mare vocație de ctitor... Dacă ar fi trăit în vremea lui Brâncoveanu și ar fi avut banii lui Brâncoveanu, l-ar fi întrecut pe acesta în activitatea ctitoricească.”¹⁷

Patriarhul Iustinian a avut grijă și de pensionarii, foști angajați ai Bisericii. Această grijă a patriarhului pentru vârsta a III-a a fost concretizată în anul 1960 prin înființarea caselor sanatoriale de la mănăstirea Dealu, pentru bărbați, și de la mănăstirea Viforâta pentru femei. Cele două case sanatoriale adăposteau pensionari din toate eparhiile Patriarhiei. “Acestea Case sanatoriale sun rodirea gândului P.F. Iustinian pentru liniștea, odihna, fericirea sufletească și pentru viața istovită a celor ce au slujit Biserica și credința în Hristos. Viața spirituală continuă în aceste Case sanatoriale prin rugăciunile și slujirea la Sfântul Altar.”¹⁸

Casa Sanatorială Viforâta avea un număr de peste 100 de bătrâne pensionare, foste salariate Bisericii Ortodoxe Române și preotese rămase fără vreun sprijin familial. Atmosfera ce domnea aici era una duhovnicească, “pensionarele participând regulat la slujba religioasă din biserică și ajutându-se reciproc în cerințele lor spirituale.”¹⁹

Efectuând o vizită în anul 1970 în R.F. Germania, patriarhul Iustinian făcea următoarea remarcă la cele două case sanatoriale: “La noi asistența socială a bătrânilor, bolnavilor, copiilor a preluat asupra sa Statul. Dar de o categorie de bătrâni se ocupă Biserica: pentru preoții, călugării, profesorii bătrâni ai Seminariilor și Institutelor teologice avem un Sanatoriu la mănăstirea Dealu, iar la mănăstirea Viforâta își găsesc îngrijire soțiile văduve ale preoților, călugărițele bătrâne și fostele salariate ale Bisericii. Personalul îngrijitor e compus din călugărițe, dedicate acestei slujiri. Asistentele medicale sunt călugărițe.”²⁰

Grija patriarhului Iustinian s-a manifestat și față de comunitățile române de peste hotare. Spre exemplu, s-a ocupat de schitul Podromul și de monahii români din Muntele Athos. În urma

ecumenică și Guvernului Greciei, Muntele Athos a primit noi călugări români, precum și însemnate ajutoare: alimente și îmbrăcăminte pentru toți monahii români din Athos, precum și suma de 7000 \$ pentru lucrările de reparație la Schitul Podromul. Mai mult decât atât, patriarhul Iustinian avea în plan să facă demersuri la organele în drept pentru ca și monahii români să aibă în Athos o mănăstire a lor, în care să se poată stabili fără greutate.²¹

Un alt eveniment deosebit de important care s-a petrecut în Biserica Ortodoxă Română care a demonstrat activitatea și vigoarea ei, a fost canonizarea sfinților naționali. În anul 1950 are loc prima canonizare a sfinților români: Sfântul Calinic de la Cernica. Acest lucru, patriarhul nu l-a făcut din orgoliu “ci pentru faptul că spovedindu-se la părintele Cleopa, acesta printre alte întrebări i-a spus: <<Ca șef de Biserică, te-ai îngrijit ca sfinții din neamul tău să capete sfințirea care li se cuvine? – Nu m-am îngrijit. – Păi să te îngrijești! – i-a spus părintele Cleopa, că asta face parte din datoria unui ierarh.>> Ascultându-și duhovnicul, patriarhul a pus la cale această performanță duhovnicească a canonizării Sfântul Calinic.”²² În anul 1955 canonizările de sfinți români a continuat.

Patriarhul Iustinian a fost și un mare apărător al tradițiilor românești. A încurajat datinile sărbătorilor creștine românești. “În mediul bisericesc <<Moș Crăciun>> nu a devenit <<Moș Gerilă>>.”²³

Meritele incontestabile ale patriarhului românilor erau cunoscute și apreciate și peste hotare. “Este un Ierarh în adevăr ales, în smerenie, simț, dulceață... cu înțelegere, cu capacitate administrativă, cu puternică influență asupra poporului și în adevăr un admirabil spirit organizator și creator.”²⁴

Faptul că a introdus munca organizată în ateliere meșteșugărești în aproape toate mănăstirile a fost făcută cu scopul de a asigura supraviețuirea acestora și totodată de a demonstra comuniștilor utilitatea călugărilor și călugărițelor. La o întâlnire cu stareți și starețe, patriarhul Iustinian a subliniat importanța rugăciunii pentru monahism. “Dar să se știe că rugăciunea primează în mănăstire, munca fiind pe al doilea plan. Nu putem să sacrificăm ceea ce viața monahală are esențial, adică rugăciunea, pentru a promova munca.”²⁵ Liniștea relativă de care s-a bucurat Biserica a durat până în anul 1959 odată cu apariția Decretului 410 care a scos din mănăstiri mai mult de jumătate din efectivul total al călugărilor și călugărițelor. “Decretul 410 din 1959 a fost tributul pe care l-a plătit Biserica noastră și una din suferințele mari ale patriarhului Iustinian.”²⁶

Atunci, în acele vremuri crude și de persecuție a monahismului, mulți călugări și călugărițe dezrădăcinați din mănăstiri și-au găsit ocrotire la patriarhul Iustinian. “El a iubit mănăstirile și pe călugări... după Decret patriarhul Iustinian, cât a putut a adăpostit pe călugări, ca și pe foarte mulți frați pușcăriași din primul val.”²⁷ Securitatea vedea în persoana patriarhului Iustinian un adversar tacit, înconjurat de un personal reacționar. Patriarhul era supravegheat zilnic de către un

Conștient că era urmărit la tot pasul până și în apartamentele sale patriarhul avea încredere numai în duhovnic și în Dumnezeu. *“Monahul Arsenie Papacioc împreună cu arhimandritul Cleopa spovedeau pe patriarhul Iustinian Marina... acesta le-a arătat picioarele pe care erau urmele unei otrăviri.*

*Și dacă acesta, ce era îngrijit de o călugăriță, stând de vorbă cu cineva, dacă aceasta îi aducea o cafeleuță și în 5 minute nu o bea, mai târziu nu mai cuteza să o ia. Iată condițiile în care trăia el, cel care avea protecția lui Gheorghiu-Dej.”*²⁹

În toți cei 29 de ani de patriarhat, patriarhul Iustinian “a dovedit o iscusință înaltă și vrednică de pomenire, în istoria Bisericii Ortodoxe Române și a dăinuirii monahismului.”³⁰ În acest sens iată ce mărturisea Î.P.S. Bartolomeu Anania, despre personalitatea patriarhului Iustinian Marina în jurul căruia se formase. “Ca fiu al mănăstirilor, eu am văzut, la vârstă fragedă, în statura sufletească a patriarhului Iustinian, cum trebuie să fie un ierarh al Bisericii noastre și să răspândească pretutindeni bunătate, înțelepciune, iertare, multă înțelegere, multă apropierea față de cei mici, față de cei mari, față de tineret, față de vârstnici și, îndeosebi, față de slujitorii Bisericii. Și-a dăruit viața sa, ca o făclie, zi de zi și nopți de nopți.”³¹

Patriarhul Iustinian s-a stins din viață în primăvara anului 1977. “Faptul că s-a săvârșit în drumul de la spital spre palat, văzând dezastrul provocat de cutremurul din 1977 arată sensibilitatea și dragostea sa pentru acest neam.”³²

Cu măiestria și experiența unui marinar încercat, patriarhul Iustinian a condus corabia Bisericii Ortodoxă Română prin furtuna apelor moarte, otrăvite ale comunismului care încercau să o afunde. Dar ea nu a navigat singură prin aceste ape spurcate ci alături de celelalte biserici din blocul comunist, care pentru a supraviețui au mai aruncat din încălcătura lor. “Bisericele vecine, de-a lungul anilor, de-a lungul deceniilor de comunism, au pierdut unele dintre valorile credinței, unele dintre tradițiile misionare ale Bisericii, în timp ce Biserica noastră, cu darul lui Dumnezeu, sub călăuză Sfântul Sinod de atunci, cu ierarhi formați în perioadele de dinainte, împreună cu vrednicul de pomenire patriarhul nostru Iustinian, a păstrat în întregime, și în formă și în fond, Ortodoxia noastră.”³³

Se poate spune cu certitudine că “nu a fost deloc banală apariția unei atare personalități (patriarhul Iustinian Marina n.n.) în Biserica Română a acelor vremi mai ales. Dacă înfăptuirile sale, să spunem exterioare, durează încă drept reușite instituționale, organizatorice, obștești, e mai greu de restituit omul însuși, așa cum a fost... mai adânc, el s-a vădit drept cineva care a asimilat cu adevărat conștiința slujirii ce-i revenea: de aici, autoritatea lăuntrică, precum și claritatea cu care înfrunta întortocheatele raporturi cu puterea politică a timpului.”³⁴

Ceea ce a înfăptuit Biserica Ortodoxă Română sub

conducerea patriarhului Iustinian Marina, a putut fi realizat numai pe calea compromisului. Acest compromis cu puterea politică comunistă i-a făcut pe cei gălcevitori, care văd paiul din ochiul celui alt să-i atribuie acestui mare patriarh al românilor în vremuri de încercare, titlul de “patriarhul roșu”. Probabil că aceștia s-au servit în afirmațiile lor, de textele de coloratură comunistă care abundă în publicațiile oficiale ale Patriarhiei române din timpul orânduirii comuniste. Referitor la politica de pace pe care o promovau comuniștii, și clerul Bisericii era obligat să se înroleze în această “nobilă acțiune”. “Mai mult de 80% din clerul Bisericii Ortodoxe Române s-a încadrat în Comitetele de Luptă pentru Pace, activând cu toată sinceritatea și conștiinciozitate pentru întărirea Frontului păcii, iar noi urmărim cu atenție această acțiune importantă, încurajând și evidențiind pe cei harnici și de bună credință... Până și clerul monahal din mănăstirile cele mai retrase, în obștile lui modeste, se interesează și conlucrează în această nobilă și patriotică acțiune.”³⁵

Pentru a se dovedi loială politicii agrare a Statului, ierarhii Bisericii erau nevoiți să o sprijine prin pastorale, îndemnând pe tot creștinul să participe la lucrările agricole. “*Atât I.P.S. patriarh Iustinian cât și ceilalți Chiriarhi eparhioți au dat pastorale cu prilejul însămânțărilor și muncilor de primăvară, îndemnând pe clerici și credincioși să lucreze ogoarele, să facă muncile la vreme, să aleagă semințele cele mai bune și să folosească unelte cele mai moderne puse la îndemâna plugarilor din stațiunile de mașini agricole.*”³⁶

Personal mi se pare un act samavolnic din partea celor care încearcă să mânjească imaginea unei personalități cum a fost cea a patriarhului Iustinian Marina, folosindu-se de limbajul de lemn pe care Biserica a fost nevoită să-l întrebuințeze în relațiile sale intersociale. “Se uită faptul că acele cuvinte de laudă – doar spuse, dar nu și gândite – erau adresate cu conștiința că de ele depindea activitatea întregii Bisericii de care ei erau în primul rând răspunzători. Se uită că, în general, Biserica - cu prețul acestor scurte și rare pomeniri verbale – a putut să-și continue toată activitatea liturgică și duhovnicească în vremea celor 45 de ani, cum n-a putut-o face Biserica din Bulgaria, Albania și în partea chiar din Iugoslavia.”³⁷

În tronul patriarhal, după moartea patriarhului Iustinian, a fost ales mitropolitul de atunci al Moldovei, Iustin Moisescu (1977-1986). Acesta a fost un ierarh cult, pasionat de relațiile interbisericești.

După moartea acestui patriarh din anul 1986, a fost ales actualul patriarh al României, P.F. Teoctist. Urmând exemplul patriarhului Iustinian și P.F. Teoctist s-a dovedit a fi un abil diplomat sub regimul Ceaușescu. “De la venirea sa în fruntea Bisericii Ortodoxe Române a reintegrat tainic mulți monahi scoși din mănăstiri prin Decretul din 1959 și a deschis, tot în taină, primirea multor tineri și tinere în mănăstiri și în școlile teologice.”³⁸

Fiind episcop la Arad (1962-1967), patriarhul Teoctist a ajutat la redeschiderea mănăstirilor Hodoș- Bodrog, Gai și Prislop. S-a îngrijit de restaurarea și pictarea unui număr

Aradului. A înzestrat cu un paraclis reședința episcopală din Arad.

Cât timp a fost mitropolit al Moldovei a sprijinit restaurarea a o serie de mănăstiri.

Pe perioada cât a activat ca episcop vicar al Bucureștilor a ajutat la restaurarea sau construirea următoarelor mănăstiri: Dealu, Viforâta, Țigănești, Pasărea, Cernica etc.

În anul 1986 a ajuns patriarh. Cu toată restricția și cenzura, publicarea Sfânta Scriptură, a sfintelor cărți liturgice precum și a cărților teologice nu a încetat niciodată. A reușit să publice în anul 1988 ediția jubiliară a Biblie de la București din 1688, antrenând în această lucrare a Bisericii mulți oameni de cultură.

Deși n-a putut opri demolarea unor biserici din București, totuși P.F. Teoctist a oprit demolarea altora și mai ales a catedralei și a reședinței patriarhale.³⁹

De asemenea, "este adevărat că fostul regim comunist nu s-a dat înapoi, chiar de la bun început, să naționalizeze proprietățile Bisericii, ca să submineze baza ei materială, să interzică misiunea socială a Bisericii, obligând-o să se limiteze la interiorul locașurilor de cult, să reducă drastic numărul monahilor și al mănăstirilor, considerate drept cuiburi de rezistență împotriva bolșevismului, să arunce în închisori sute de slujitori devotați ai Bisericii. Cu toate acestea n-a putut aplica în țara noastră tactica sovietică de neantizare a Bisericii, fiindcă s-a lovit de legătura profundă dintre cler și popor"⁴⁰ ce s-a oțelit odată cu trecerea timpului și s-a evidențiat cel mai bine în persecuția religioasă a comuniștilor.

După anul 1989, Biserica dimpreună cu națiunea română s-a descătușat de jugul comunist. Din nefericire, Biserica trebuie să facă acum, față unui val de acuzații netemeinice pe motivul că a pactizat cu comuniștii, că n-a luat o atitudine tranșantă împotriva lor. Se pare că acești post ateii sau neotei recrutați în mare parte din mediile, culmea, intelectuale vor să continue discreditarea Bisericii pe care au început-o comuniștii în rândurile maselor. Poate aceștia nu cunosc faptul că prin anii '30, înainte de instaurarea comunismului în țară, un cotidian bisericesc avertiza societatea românească de pericolul comunist care încerca să o penetreze de jos în sus. "Dragi fii ai neamului nostru! Nu ascultați de șoaptele învățătorilor mincinoși și de îndemnurile lupilor îmbrăcați în piele de oaie. Aceștia se ascund printre muncitorii din fabrici și diferite ateliere, răspândesc vorbe șoptite la urechile credincioșilor noștri, intră în sectele care atacă credința și biserica noastră, răspândesc pretutindenea neîncrederea în statul nostru... Oriunde veți întâlni oameni cu mintea tulburată de rătăcirea bolșevică, Voi să-i arătați paznicilor ordini din Statul nostru și să nu vă întovărășiți cu ei. Ci umblați pe calea înțeleaptă a părințeștilor datini, pe care Vă povățuiește cu iubire de mamă, Sfânta noastră Biserică Ortodoxă"⁴¹

Prin martirii pe care i-a dat Biserica din rândurile poporului

român în timpul celor 45 de ani de comunism, Biserica Ortodoxă Română, a fost mai activă și mai vie ca oricând. "Nu vom ști niciodată să subliniem îndeajuns caracterul activ al martiriului Bisericii Ortodoxe sub regimul comunist. Să fie clar: cultul nu fusese interzis, nu fusese scos în afara legii. Sprijinitorii înțeleseseră un adevăr elementar: un popor cu peste 80% din populație ortodox nu putea fi privat de exercițiul credinței lui strămoșești cu care apăruse în istorie și care-l menținuse viu timp de 2000 de ani. Deci, prezența în temnițele comuniste a peste 10 mii de slujitori ai Bisericii are înapoia ei o rezistență activă împotriva opresorului ateu."⁴²

La ora actuală, "Ortodoxia românească astăzi, este acuzată adesea, de mulți, că n-a fost la înălțime în timpul tiraniei comuniste, că nu a existat o rezistență puternică, așa cum s-ar fi cuvenit. Adevărul este că nici o biserică nu a suferit atât de mult ca Biserica Ortodoxă, ea a dat cele mai mari jertfe, preoții ei au fost înmormântați în numărul cel mai mare. Majoritatea marilor noștri părinți duhovnicești au trecut prin ani grei de temniță. Unii au murit acolo, alții au supraviețuit și o mică parte mai păstoresc și-n zilele noastre. Oare, ei nu sunt Biserica, oare ei nu sunt în primul rând reprezentativi pentru Biserica noastră?"⁴³

Găsesc nimerit să închei acest capitol prin cuvintele concludente în acest sens ale Î.P.S. Bartolomeu Anania: "*Pentru ca Biserica să-și mențină autoritatea, ea trebuie să se scuture de complexe, începând cu ierarhia și terminând cu clerul. Nu avem motive să fim complexați nici asupra trecutului, asupra unor compromisuri, mai mari sau mai mici, asupra unor pactizări cu comunismul... La urma urmei în toate țările foste comuniste, stăpânite de dictatura atee, toate Bisericile, fără excepție, au făcut compromisuri mai mari sau mai mici. Din acest punct de vedere nu trebuie să stăm tot timpul cu cenușă pe cap. Sfântul Sinod a făcut o pastorală, și-a făcut **mea culpa**. Cu alte cuvinte, Biserica să-și recapete conștiința de sine în deplină autoritate, conștiința că totuși Sinodul rămâne Sinod, cu succesiune apostolică, sfințenia Bisericii rămâne sfințenie și cuvântul Bisericii rămâne cuvânt care trebuie ascultat.*"⁴⁴

Concluzii

În paginile care s-a scurs m-am străduit să prezint scurte clișee din istoria contemporană vitregă a Bisericii Ortodoxe Române.

Fără voia ei, în trupul națiunii române a fost altoit sindromul comunismului care asemeni uni parazit s-a hrănit din tot ceea ce avea mai bun, mai curat această națiune. Ca orice parazit, comunismul a început să se dezvolte tot mai vertiginos prin anihilarea și distrugerea anticorpilor prin care poporul român încerca să-și păstreze demnitatea și libertatea spirituală. Văzând că nu pot face față maladii comuniste ce se răsfirea în toate sferele sociale, anticorpii au încercat să lupte împotriva ei mai organizat,

mai unitar gravitând în jurul Bisericii Ortodoxe Române ce le era aliat în această luptă anticomunistă.

Persecuția religioasă a comuniștilor a smuls din sânul Bisericii și a societății românești cele mai vii elemente care prețuiau la justa valoare libertatea gândului. Închisorile și lagărele de muncă s-au umplut de clerici și credincioși. Chiar dacă acești “nefericiți” au fost privați de orice drept elementar, Hristos și-a revărsat dragostea Sa asupra lor, a coborât în acele catacombe ale morții, mângâind și oblojind suflete zdrobite, dând un sens vieții lor, ca acum 2000 de ani.

Începând cu anul 1946, prigoana împotriva Bisericii Ortodoxe Române s-a derulat în mod tacit pentru ca în anul 1959 să răbufnească cu putere și să lovească dureros în monahismul ortodox românesc încercându-se astfel ruinarea Bisericii românilor. Lovitura de grație a constituit-o Decretul 410/1959 care a golit în bună parte mănăstirile de viețuitori. Pustiite, unele mănăstiri au fost închise, distruse sau li s-a dat alte întrebuințări. Prin scăderea numărului de mănăstiri și de călugări se spera într-o diminuare a Bisericii Ortodoxe Române precum și într-o depărtare a credincioșilor de Biserică și Dumnezeu, devenind astfel elemente ușoare pentru catehizarea comunistă.

Conform mărturiilor găsite fie pe cale orală (anchetele), fie din diferite articole se poate concluziona că în perioada de torționare a Bisericii Ortodoxe Române au existat membrii ai clerului care fiind animați de diverse interese s-au de fiorii rușinoși ai friei, nu au rezistat presiunilor comuniste și au pactizat în mod vădit cu regimul, chiar încurajând măsurile represive îndreptate împotriva Bisericii. Ce-a fost a trecut. Nici un folos nu am aduce societății și nici Bisericii dacă ne-am pune să judecăm și să condamnăm pe cei care au dovedit mai multă fidelitate Statului decât Bisericii lui Hristos.

Cu toate acestea, Biserica prin ierarhii ei a fost nevoită să găsească punți de legătură, de comunicare cu regimul comunist edificat pe minciună și teroare. Biserica trebuia să subziste în acea perioadă, mai ales că avea exemplul celorlalte Bisericii Ortodoxe din Blocul comunist, în special Biserica Ortodoxă Rusă. Care era meritul Bisericii noastre, dacă manifesta o ostilitate agresivă împotriva comunismului în urma căreia poporul român ar fi rămas fără preoți, fără biserici doar cu o amintire de Dumnezeu?

Canonul care i-a fost dat Bisericii Ortodoxe Române n-a fost unul ușor. Însă prin Întâistătătorii ei luminați, mari diplomați, cum a fost Patriarhul Iustinian Marina, s-a încercat menținerea unui echilibru între Stat și Biserică. Acest echilibru s-a putut face numai pe calea compromisului. Din această pricină, astăzi, ierarhia Bisericii Ortodoxe Române este comentată defavorabil de unele medii intelectuale. Însă se uită faptul că Biserica Ortodoxă Română a fost singura instituție română care și-a făcut *mea culpa* după 1989.

Dacă Biserica Ortodoxă Română a avut de suferit cel mai

mult în timpul opresiunii comuniste, tot ea a fost cea care a dat poporului român sute de martiri, care în condiții normale de viață nu s-ar fi putut mântui, n-ar fi avut posibilitatea, poate, de a muri pentru libertate și credință.

Este necesară o cunoaștere temeinică a trecutului pentru ca generațiile tinere să știe cum să întâmpine viitorul. Să aibă experiența trecutului pentru a putea evita pericolele viitorului care uneori sunt efecte târzii ale faptelor prezente.

Momentan Biserica Ortodoxă Română se bucură de o perioadă de liniște, pace și regenerare. Însă nu se poate ști cât va dura această perioadă de calm până ce din nou furia iadului va izbucni sub altă formă împotriva Bisericii lui Hristos și a fiilor ei. Iar dacă Biserica Ortodoxă Română își însușește experiența trecutului va putea depăși cele mai precare pericole pe care viitorul i le-ar putea pregăti.

Bibliografie

A. Izvoare

Mărturii orale culese de la monahii și monahiile câtorva mănăstiri ortodoxe, vizitate pentru elaborarea lucrării:

Stareța Semfora Gafton – Mănăstirea Techirghiol.
P.S. Iustinian Chira Episcop al Maramureșului și Sătmărulei – Mănăstirea Moisei.
Stareț Ilarion Ioan Neagoe – Mănăstirea Sihăstria Rarău.
Protos. Firmilian Olaru – Mănăstirea Neamțu.
Monah Paisie Dorotei – Mănăstirea Neamțu.
Monahia Paraschiva Ursu – Mănăstirea Agapia Veche.
Ierom. Nestor Pleșcanul – Mănăstirea Agapia Veche.
Monahia Emiliana Irimescu – Mănăstirea Agapia Nouă.
Monahia Macrina Toderuț – Mănăstirea Agapia Nouă.
Ierom. Pavel Ioaniță – Mănăstirea Bodrog.
Stareța Mihaela Tamaș – Mănăstirea Bistrița de Vâlcea.
Monahia Maftidia C. – Mănăstirea Bistrița de Vâlcea.
Monahia Eftimia Ciungara – Mănăstirea Horezu.
Satreț Gamaliil Vaida – Mănăstirea Cozia.
Protos. Emilia Scânteie – Mănăstirea Cozia.
Monahia Patricia Codău – Mitropolia Banatului.

B. Lucrări

1. *** *Biserica Întemnițată. România 1944-1989*, Institutul național pentru studiul totalitarismului, București, 1998.
2. *** *Cartea Neagră a Comunismului. Crime, teroare, represiune*, Editura Humanitas, București, 1998.
3. *** *Colecții de legi, decrete, hotărâri și dispoziții*, Editura Științifică, București, 1960.
4. Berdiaev, Nicolae, *Originile și sensul comunismului rus*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
5. Coman, Pr. Dr. Constantin, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Editura Bizantină, București, 1995.
6. Dură, Pr. Dr. Ioan, *Monahismul românesc în anii 1948-1989*, Editura Harisma, București, 1994.
7. Furet, Francois, *Trecutul unei iluzii. Eșeu despre ideea comunistă în secolul XX*, Editura Humanitas, București, 1996.
8. Grosu, Sergiu, *Calvarul României Creștine*, Editura Convorbiri Literare, Chișinău, 1992.
9. Istrati, Panait, *Spovedanie pentru învinși*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990.
10. Liiceanu, Gabriel, *Apel către Lichele*, Editura Humanitas, București, 1992.
11. Oancea, Pr. Zosim, *Datoriile de a mărturisii. Inchisorile unui preot ortodox*, Editura Harisma, București, 1995.
12. Scrima, Andrei, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 1996.

13. Stănculescu-Bârda, Pr. Alexandru, *Mănăstirea profanată*, Editura Cuget românesc, 1994.
14. Țuțea, Petre, *322 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea*, Editura Humanitas, București, 1997.
15. William von den Bercken, *Christian thinking and the end a Communism in Russia*, Interuniversity Institute for Missiological and Ecumenical Research Utrecht Leiden, 1993.
16. William B. Stroyen, *Communist Russia and the Russian Orthodox Church 1943-1962*, The Catholic University of America Press, Inc. Washington, D.C. 1967.

C. Articole și studii

1. Cristian Popișteanu, *Cazul grupului Pătrășcanu 1946-1954. Mari procese politice în România*, în "Magazin Istoric", serie nouă, an XXV, nr. 10, octombrie 1991, pp. 65-68.
2. Constantin Aioanei, Cristian Troncotă, *Contra Armatei negre a călugărilor și călugărițelor*, în "Magazin Istoric", serie nouă, an XXX, nr. 2, februarie, 1996, pp. 17-21.
3. Boris Buzilă, Radu Cuceanu, *Gulagul românesc și Biserica*, în "România liberă", an. II, nr. 589, 15-16 februarie, 1992, p. 5.
4. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, *Pământul nostru*, în "România liberă", an. II, nr. 619, 28-29 martie, 1992, p. 5.
5. "România Liberă", an. II, nr. 714, 8-9 august 1992, p. 6.
6. Dumitru Manolache, *Pelerinii la obârșile creștinismului românesc*, în "România liberă", an. III, nr. 1013, 3 iulie 1993, p. 7.
7. "România liberă", an. III, nr. 1025, 14 august 1993, p. 7.
8. "România liberă", an. VI, nr. 1761, 13 ianuarie, 1996, p. 2.
9. Gabriel Hirideș, *La monahia Veronica icoana Maicii Domnului a plâns*, în "Express Magazin", an. III, nr. 44, 4-11 noiembrie 1992, p. 31.
10. *Religia și Biserica în U.R.S.S.*, în "Studii Teologice", an. II, nr. 3-6, 1950, pp. 307-324.
11. *Prima serie de absolvenți dată de Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamțu*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXIX, 1951, nr. 3-6, pp. 340-346.
12. *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXI, 1953, nr. 4, pp. 394-420.
13. *Îndrumător al Strădaniei Bisericii Ortodoxe Române în slujba păcii*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXI, 1953, nr. 5-6, pp. 463-477.
14. *Darea de seamă a sectorului studii și învățământ asupra activității pe anul 1952*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXI, 1953, nr. 7-8, pp. 731-751.
15. *La seminariile monahale – la mănăstirea Hurezu*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXII, 1953, nr. 9-10, pp. 964-973.
16. *Solemnitatea comemorării a 70 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXIII, 1955, nr. 11-12, pp. 1007-1066.
17. *Dare de seamă asupra activității sectorului administrației patriarhale pe anul 1956*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXV, 1957, nr. 6-7, pp. 562-605.
18. "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXVI, 1958, nr. 5-6, pp. 509-522.
19. *Regulamentul vieții monahale*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXVIII, 1960, nr. 1-2, pp. 171-185.
20. *Vizita P.F. Iustinian în Anglia*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXIV, 1966, nr. 7-8, pp. 650-753.
21. *Vizita P.F. Iustinian și a membrilor Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Casele Sanatoriale Viforâta și Dealu*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXIV, nr. 9-10, pp. 895-909.
22. "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVI, 1968, nr. 6, pp. 750-762.
23. *Călătoria P.F. Iustinian în Africa și Orientul îndepărtat*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVII, 1969, nr. 1-2, pp. 30-116.
24. *La 10 ani de la înființarea Caselor Sanatoriale Dealu și Viforâta*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVIII, 1970, nr. 5-6, pp. 465-468.
25. *Vizitarea Bisericii evanghelice luterane din R.F.G.*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVIII, 1970, pp. 909-958.
26. Icon. Stavr. Burza Gavriil, *Aspecte din prigoane împotriva Bisericii*, în "Telegraful Român", an. 139, Sibiu, 1-15 iulie 1991, nr. 25-28, p. 3.
27. Pr. Ioan Dură, *Priviri asupra unor aspecte mai puțin cunoscute, ale lucrării marilor părinți duhovnici din ultimele patru decenii și jumătate*, în "Telegraful român", an. 139, nr. 37-38, 1 octombrie, 1991, p. 3.
28. Antonie Plămădeală, *Om pentru Biserică și pentru Țară la Oradea*, în "Telegraful român", an. 140, nr. 37-38, 1 octombrie 1992, p. 3.
29. Dumitru Stăniloae, *Biserica împotriva comunismului*, în "Telegraful român", an. 141, nr. 41, 1-25 octombrie, 1993, p. 1

30. *Pastorala episcopatului ardelean împotriva comunismului*, în "Telegraful român", an 141, nr. 41-42, 1 noiembrie 1993, p. 3.
31. Dumitru Stăniloae, *Prigoana Bisericii Ortodoxe strămoșești sub comunism*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an III, nr. 3, februarie 1993, p. 1.
32. Pr. V. Gavrilă, *Oaze spirituale în ținuturile vrâncene*, în "Vestitorul ortodoxiei", an III, nr. 37-38, 16-31 mai 1991, p. 7.
33. *Biserica Ortodoxă Română în date*, în "Vestitorul ortodoxiei", an IV, nr. 64, 15-31 ianuarie 1992, p. 5.
34. *Dialog între Eugen Ionescu și un preot catolic*, în "Vestitorul ortodoxiei", an IV, nr. 66, 15-29 februarie 1992, p. 4.
35. Maricel Popa, *Dialog cu Î.P.S. Pimen Suceveanul*, în "Vestitorul ortodoxiei", an IV, nr. 67, 1-15 martie 1992, p. 4.
36. *Biserica Ortodoxă Română în date*, în "Vestitorul ortodoxiei", an V, nr. 86, 31 ianuarie 1993, p. 5.
37. "Vestitorul ortodoxiei", an V, nr. 88, februarie 1993, p. 1.
38. *Interviu cu părintele Petroniu Tănase*, în "Vestitorul ortodoxiei", an V, nr. 104, 1 noiembrie 1993, p. 3.
39. Pr. Sever Negrescu, *Mănăstirea Măcrunea*, în "Vestitorul ortodoxiei", an V, nr. 89, 28 februarie 1993, p. 5.
40. Arhim. Ioasaf Popa, *Vocația monahală și conținutul voturilor călugărești*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VI, nr. 110, 15 februarie 1994, p. 3.
41. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, *Biserica și Poporul*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VII, nr. 128, 16-31 ianuarie 1995, p. 5.
42. *Patriarhii României*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VII, nr. 128, 16-31 ianuarie 1995, p. 8.
43. Gh. Vasilescu, în "Vestitorul ortodoxiei", an VII, nr. 139, iulie 1995, p. 2.
44. Petre Diaconul, *Schitul Sfânta Maria, Techirghiol. Galileea neamurilor*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VII, nr. 140, august 1995, p. 7.
45. Pr. Constantin Coman, *Interviu cu P.F. Teoctist*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VII, nr. 143, octombrie 1995, p. 8.
46. N. Nicolau, *Pătimirea Bisericii în închisorile comuniste*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VIII, nr. 151, 15-29 februarie 1996, p. 5.
47. Constantin Aioanei, Cristian Troncotă, *Contra Armatei negre a călugărilor și călugărițelor*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VIII, nr. 159-160, iulie 1996, p. 2.
48. Mitropolitul Moldovei și Bucovinei Daniel, *Un deceniu de priveghere în fruntea Bisericii – P.F. Teoctist la 10 ani de patriarhat*, în "Vestitorul ortodoxiei", an VIII, nr. 168, 15-30 noiembrie 1996, p. 1.
49. *Biserica Ortodoxă în date*, în "Vestitorul ortodoxiei", an IX, nr. 174, 15-29 februarie 1997, p. 4.
50. N. Nicolau, *Interogatorii drăcești...*, în "Vestitorul ortodoxiei", an IX, nr. 183-184, iulie 1997, p. 3.
51. Î.P.S. Bartolomeu Anania, *Păstoria Patriarhului Iustinian stă sub semnul providenței dumnezeiești*, în "Vestitorul ortodoxiei", an X, nr. 205, 15 iunie 1998, p. 2.
52. Idem, în "Vestitorul ortodoxiei", an X, nr. 206-207, 15 iulie 1998, p. 2.
53. Idem, în "Vestitorul ortodoxiei", an X, nr. 208, 1 august 1998, p. 2.
54. Ierom. Petroniu Tănase, *Întâmplări din timpul Patriarhului Iustinian*, în "Vestitorul ortodoxiei", an X, nr. 210, 1 septembrie 1998, p. 2.

NOTE

¹ *Dialog între Eugen Ionescu și un preot catolic*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an IV, nr. 66, 15-29 februarie 1992, p. 4.

² Dumitru Stăniloae, *Biserica împotriva comunismului*, în "Telegraful Român", an 140, Sibiu, 1-25 octombrie 1923, p. 1.

³ *Pastorala episcopatului ardelean împotriva comunismului*, în "Telegraful Român", nr. 42 din 11 octombrie 1936, Sibiu, p. 3.

⁴ Constantin Aioanei și Cr. Troncotă, *op. cit.*, în "Magazin Istoric", p. 21.

⁵ Gheorghe Vasilescu, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 7, nr. 139, iulie 1995, p. 2.

⁶ Antonie Plămădeală, *Om pentru Biserică și pentru Țară, la Oradea*, în "Telegraful Român", an 140, nr. 37-38, 1 octombrie 1992, p. 3.

⁷ Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 1.

⁸ Bartolomeu Anania, *Păstoria Patriarhului Iustinian stă sub semnul providenței dumnezeiești*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 10, nr. 205, 15 iunie 1998, p. 2.

⁹ *Ibidem.*, în nr. 206-207, 15 iulie 1998, p. 2.

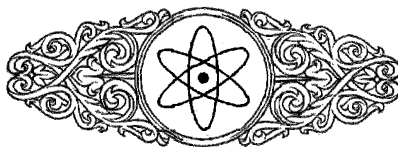
¹⁰ Bartolomeu Anania, *op. cit.*, nr. 206-207, p. 2.

¹¹ *Ibidem.*

- ¹² Pr. Ioan Dură, *op. cit.*, pp. 98-99.
- ¹³ *Ibidem.*, nr. 206-207, p. 2.
- ¹⁴ *Ibidem.*, nr. 205, p. 2.
- ¹⁵ Petre Diaconul, *Schitul Sfânta Maria, Techirghiol – Galileea neamurilor*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 8, nr. 140, august 1995, p. 7.
- ¹⁶ "Biserica Ortodoxă Română", an LXXVI, 1958, nr. 5, p. 522.
- ¹⁷ Bartolomeu Anania, *op. cit.*, nr. 206-207, p. 2.
- ¹⁸ Monahie Eufrasia Poiana, *La 10 ani de la înființarea Caselor Sanatoriale Dealu și Viforâta*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVIII, 1970, nr. 5-6, pp. 465-468.
- ¹⁹ "Biserica Ortodoxă Română", an LXXXIV, 1966, nr. 9-10, p. 897.
- ²⁰ *Vizitarea Bisericii Evanghelice Luterane din R.F.G.*, în "Biserica Ortodoxă Română", an. LXXXVIII, 1070, nr. 9-10, p. 910.
- ²¹ Ierom. Petroniu Tănase, *Întâmplări din timpul patriarhului Iustinian*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 10, nr. 210, 1 septembrie 1998, p. 2.
- ²² "Vestitorul Ortodoxiei", an. 10, nr. 208, august, 1998, p. 2.
- ²³ Bartolomeu Anania, *op. cit.*, nr. 206-207, p. 2.
- ²⁴ Î.P.S. Athenogaras al Tyatirei în "Biserica Ortodoxă Română", an LXXVIII, nr. 3-4, p. 569.
- ²⁵ "Biserica Ortodoxă Română", an LXXVI, 1958, nr. 5-6, p. 509.
- ²⁶ Antonie Plămădeală, *op. cit.*, nr. 208, p. 2.
- ²⁷ *Patriarhii României. Dialog cu părintele Constantin Galeriu*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 7, nr. 128, 16-31 ianuarie 1995, p. 8.
- ²⁸ Antonie Plămădeală, *op. cit.*, nr. 208, p. 2.
- ²⁹ "Telegraful Român", an. 140, nr. 25-26, 1 iulie 1992, p. 4.
- ³⁰ Pr. Ioan Dură, *op. cit.*, p. 96.
- ³¹ Antonie Plămădeală, *op. cit.*, nr. 205, p. 2.
- ³² *Patriarhii României...*, p. 8.
- ³³ *Interviul realizat cu P.F. Teoctist*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 7, nr. 143, octombrie 1995, p. 8.
- ³⁴ Andrei Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 121.
- ³⁵ *Îndrumător al Strădaniei Bisericii Ortodoxe Române în slujba păcii*, "Biserica Ortodoxă Română", an LXXI, 1953, nr. 5-6, p. 473.
- ³⁶ *Ibidem.*, nr. 7-8, p. 744.
- ³⁷ Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, nr. 3, p. 1.
- ³⁸ Pr. Ioan Dură, *op. cit.*, p. 99.
- ³⁹ *Un deceniu de priveghere în fruntea Bisericii – Prea Fericitul Părinte Teoctist la 10 ani de patriarhat*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 8, nr. 168, 15-30 noiembrie 1996, p. 1.
- ⁴⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, *Biserica și poporul*, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 7, nr. 128, 16-31 ianuarie, 1995, p. 5.
- ⁴¹ *Pastorală episcopatului ardelean împotriva comunismului*, *op. cit.*, p. 3.
- ⁴² Dr. Nicolae Nicolau, *Interogatorii drăcești...* în "Vestitorul Ortodoxiei" an. 9, nr. 183-184, iulie 1997, p. 2.
- ⁴³ Pr. Dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 13.
- ⁴⁴ Bartolomeu Anania, în "Vestitorul Ortodoxiei", an 5, nr. 89, 28 februarie 1993, p. 5.

Viața lungă și viața spirituală

Ioan Cișmileanu

*“Nu va rămâne Duhul Meu pururea
în oamenii aceștia, pentru că sunt
numai trup [carne păcătoasă]. De
aceea zilele lor să mai fie 120 de ani”
(Fac. 6:3)*

**Plata păcatului este boala și moartea, este scurtarea vieții
sau o viață lungă dar fără cinste, mângâiere și nădejde**

În Rai, omul pare să fi fost vegetarian: *“Iată vă dau toată iarba ce
face **sămânță**... și tot pomul ce are rod cu **sămânță** în el. Acestea vor fi
hrana voastră”* (Fac. 1:29). Dar din cuvintele următoare *„Din toți pomii
raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu
mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu **moarte** vei muri!”*
(Fac.2, 16-17), deducem două lucruri:

- Pomii din Rai nu sunt de natură vegetală ci spirituală și deci nu este vorba de hrană materială ci de hrană spirituală;
- Pomul cunoștinței binelui și răului are fructe (roade) **fără sămânță** și care ne aduc **moartea**, adică aceste roade (păcate) nu numai că nu au semințe dătătoare de viață nouă, înmulțitoare de viață duhovnicească, ci sunt chiar aducătoare de moarte sufletească („*Plata păcatului este moartea*”). Iar moartea sufletească și boala sufletească sunt cauzatoare de moarte trupească și boală trupească.

Desigur, se poate considera adevărată și afirmația că în Rai omul (Adam și Eva) era **vegetarian**.

După alungarea din rai omul a ar fi devenit **lacto-vegetarian** (Abel era păstor), consumarea laptelui și a derivatelor sale fiind poate o continuare firească a suptului la pieptul matern. Nașterea (urmată de suptul la piept), așa cum o știm, a apărut tot după alungarea din

Rai. Nu știm cum s-ar fi înmulțit omul în Rai, dar un studiu al unor cercetători francezi, publicat recent în „Nature genetics”, arată că gena care acum permite digestia lactozei din lapte, la origine nu permitea acest lucru, adică la început (în Rai) oamenii nu tolerau laptele. Și astăzi sunt multe persoane care nu suportă lactoza (unele din ele nici nu sunt conștiente de acest lucru). Cert este însă că atât Adam cât și Noul Adam (Iisus Hristos) nu au venit la viață trupească în urma împreunării bărbatului cu femeia.

Iar mai târziu, mai ales după potop, omul a devenit **carnivor**, sau mai bine zis omnivor, căci mânca de toate. Dar el a moștenit de când era vegetarian, un intestin subțire lung de 8 metri, așa cum au numai erbivorele, de 5 ori mai lung decât la carnivore.

Inițial, omul mai avea și alte două calități: **trăia mai mult și era mai blând**. Adam a trăit 930 de ani, Noe 950 de ani, Metușelah (sau Metușala), bunicul lui Noe, 969 de ani. Metușala este omul cu viața cea mai lungă de la el trăgându-se și expresia „*vârstă metusalemică*” (sau matusalemică). Cuvântul Noe înseamnă „*Mângâiere, Odihnă, „aducător de pace*” iar Metușelah înseamnă „*omul păcii*”.

Dar chiar și așa, „*pământul se stricase... și se umpluse de nedreptate*” (Fac.6, 11), ceea ce a adus potopul, ca un botez curățitor. După potop, cu timpul, omul a început să consume carne (de la „*tot ce se mișcă... numai carne cu viața ei, sângele... să nu măncați!*” – Fac.9, 3-4, s-a ajuns la „*nici grăsime și nici sânge să nu măncați*” – Lev.3, 17), astfel încât, din blând și longeviv omul a devenit mai agresiv (rău, egoist, păcătos) și cu o viață mult mai scurtă. Sfinții Părinți, în urma vieții lor pusnicești au observat că **postul alimentar** (hrană în cantitate mică și fără carne și lactate) ușurează mult și **postul spiritual** (fără păcate), în sensul că omul nu mai simte o înclinare (dorință) așa de puternică pentru satisfacerea instinctelor biologice (sex, hrană, apărare, etc.), instincte oarbe (iraționale) care ne pot împinge la păcate (hoție, curvie, minciună, crimă, vrăjitorie, idolatrie, etc.). În același timp, postul (alimentar și spiritual) conjugat cu credința și rugăciunea ne poate deschide poarta lumii spirituale (vezi Moise, Ilie, Daniel, Iisus, etc.). Trecând de această poartă, instinctele se „convertesc”, din servitoare ale trupului (și egoismului) devenind servitoare ale semenilor și ale lui Dumnezeu (ale iubirii). În locul instinctului sexual Dumnezeu ne dă milă, caritate; în locul instinctului de apărare Dumnezeu ne dă putere de sacrificiu, smerenie, răbdare, blândețe; iar în locul celorlalte instincte (foame, sete, somn, etc.) Dumnezeu ne dă haruri de vindecare, proorocire, propovăduire, înainte-vedere, scos demoni, etc.

Dar consumul cărnii e doar un stimulent al agresivității. Adevăratul izvor al agresivității este orgoliul, invidia, hula, lipsa fricii de Dumnezeu. Vedem acest

omenirii, care a trăit înainte de potop (când nu se mânca carne) și îl mai vedem la Satana și diavolii lui, care fiind duhuri, nu mănâncă nici carne și nici măcar vegetale.

În ce privește vârsta maximă atinsă, observăm cum după potop, când oamenii încep să consume carne (fără sânge și grăsime, pe care le jertfesc lui Dumnezeu – Gen. 9, 3 – 4; Lev. 3, 17; 7, 27; 17, 10 – 14; Deut. 12, 16; Fap. 15, 20), vârsta lor scade vertiginos, cu fiecare generație care trece. După Moise (120 ani) rar se mai depășește vârsta de 120 de ani. Iar pe timpul lui David *”zilele omului sunt 70 de ani, iar de vor fi în putere 80 de ani, iar ce este mai mult decât aceștia, osteneală și durere”*. Medicul grec Galenus (120 – 200 e. n.), care a pus bazele anatomiei umane spunea că *”prin prea mult sânge și grăsime sufletul e înăbușit și nu mai este în stare să ardă și să se împărtășească din lucrurile cerești și divine”*.

Dar și aici, **consumul cărnii doar favorizează scurtarea duratei maxime a vieții. Adeverata cauză a scurtării vieții o constituie însă preocuparea omului exclusiv de satisfacerea instinctelor animale ale trupului**, uitând de suflet și de Dumnezeu. Iată ce a hotărât Dumnezeu pentru unii oameni încă înainte de potop (când nu se mânca carne): *”Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup (carne păcătoasă). De aceea zilele lor să mai fie 120 de ani”* (Fac. 6, 3). Astăzi omul pare a fi în aceeași situație sau chiar mai rău. În ebraică există chiar o urare de sănătate până la 120 de ani („Ad mea ve esrim”). Oamenii de știință consideră că omul este programat să trăiască 120 de ani, însă puțini depășesc 80 de ani, dar nu ne dau și condițiile de viață care trebuie îndeplinite (ce mâncăm, cum ne purtăm, etc.). Una din cele 10 porunci date de Dumnezeu prin Moise este: *”Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți”* (Ieș. 20, 12). Și în general, urmând calea Domnului (a iubirii aproapelui și lui Dumnezeu), *”toate celelalte se vor adăuga vouă”* deci și o viață lungă, dar cu mențiunea că Dumnezeu știe mai bine ce ne trebuie. Din Sfânta Scriptură mai aflăm că pentru o viață lungă și sănătoasă trebuie să *nădăjduim în Dumnezeu* (Ps. 90, 14 – 16), iar un studiu al Fundației Naționale de Știință din SUA arată că, în general, persoanele care frecventează biserica trăiesc cu 7-14 ani mai mult decât ceilalți din comunitatea din care fac parte (*Religion Today*, 4 febr. 1999).

Daniel și cu alți trei tineri au mâncat 10 zile numai zarzavaturi și apă, apoi în continuare legume. Și arătau mai grași și mai frumoși decât cei ce mâncau bucate alese și beau vin. *”Și acestor patru tineri le-a dat Dumnezeu știință și pricepere în oricare scriere, precum și înțelepciune, încât Daniel putea să tâlcuiască vedeniile și visele”*

(Dan 1, 17). Mai mult, Daniel a fost unul din cei mai mari prooroci, el având vedenii (viziuni) chiar despre sfârșitul lumii. Este de reținut că el a mâncat numai vegetale nu pentru o viață mai lungă ci pentru o viață mai spirituală, pentru a nu se spurca (și nu a băut vin din același motiv), iar darul înțelepciunii și al proorociei nu sunt rodul strădaniei sale (al regimului vegetarian) ci sunt daruri de la Dumnezeu.

Sfântul Ioan Botezătorul a pregătit calea Domnului: *“Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici altă băutură amețitoare și încă din pântecul mamei sale se va umple de Duhul Sfânt”* (Lc. 1, 15). Pentru a avea o viață înalt spirituală omul trebuie ferit încă din pântec de mâncăruri și băuturi necurate. Adică mamele trebuie să postească alimentară și spiritual. Iată ce i-a zis îngerul Domnului, mamei lui Samson: *“Păzește-te dar, să nu bei vin, nici sică și nimic necurat să nu mănânci; că iată ai să zămislești și ai să naști un fiu... pruncul acesta va fi chiar din pântecul mamei sale nazireu al lui Dumnezeu...”* (Jud. 13, 4 – 5).

Ca o concluzie, menționăm că durată maximă a vieții pe care o poate atinge omul, depinde atât de **cât mănâncă**, cât și de **ce mănâncă**, dar mai ales de **cât păcătuiește** și **ce fapte** bune face. Peste toate acestea însă, stau **faptele părinților**, moștenirea spirituală: *“Fii desfrânaților nu vor avea desăvârșire și sămânța ieșită din patul nelegiuit se va stinge. Că de vor avea viață lungă, nu vor fi de nici o treabă și bătrânețea lor, la urmă de tot, va fi fără cinste. Iar de vor muri de timpuriu, vor fi fără mângâiere și fără nedejde vor fi în ziua judecării. Căci neamul celui nedrept are groaznic sfârșit”* (Întel. 3, 16-19). De unde putem trage concluzia că nu viața lungă trebuie să o urmărim în primul rând (ea fiind la voia Domnului), ci o viață cinstită, dreaptă.

Explicații științifice ale longevității și sănătății

Factori externi. Pentru o viață lungă medicina hindusă ne recomandă *lapte și miere*. Iar în templul lui Asclepios, zeul grec al medicinei, o piatră păstrează și azi inscripția: *“Să nu te enervezi, mult calm, să bei lapte cu miere, să frecventezi teatrul și să faci gimnastică”*. Cu un regim lacto-vegetarian Pitagora a trăit 100 de ani. Iar astăzi ni se spune clar și sinistru: *„omul își sapă groapa cu lingura și furculița”*.

Pentru a explica din punct de vedere biologic scăderea duratei de viață, biofizicianul Bennett Rosenberg consideră că îmbătrânirea și moartea sunt funcție de temperatura corpului uman. Acum ea este de 36,5 - 37°C și e reglată de hipotalamus, generatorul principal de căldură fiind ficatul (în timpul somnului temperatura scade iar în timpul

digestiei crește; la ora 5 ea este de 36°C iar la ora 18 poate atinge 37,4°C). Rosenberg consideră că dacă temperatura corpului ar fi de 35°C viața ar putea dura 200 de ani iar dacă ar fi de 33°C s-ar putea atinge vârsta de 700 de ani (vârstă deja matusalemică). Dar chiar și o temperatură mai scăzută a mediului în care trăim, poate contribui la lungimea vieții. Pentru o viață mai lungă, medicii recomandă ca nici noaptea termometrul camerei să nu depășească 17°C (lucru confirmat cercetării de la Universitatea din Boston și Marburg. Acest lucru s-ar putea datora metabolismului mai puțin intens la temperatură mai joasă. Șobolanul, de exemplu, are un metabolism mult mai intens decât al omului și implicit și o durată medie a vieții de numai 2 ani. Oamenii diferă între ei prin intensități diferite ale metabolismului. Cei ce au o respirație mai lentă (mai rară) și deci un metabolism mai scăzut, trăiesc mai mult (taoiștii spuneau că o reținere a suflului pe o perioadă de 1000 de respirații duce la nemurirea trupului!). O reducere a metabolismului se realizează și printr-un **consum alimentar scăzut**. Reducând consumul alimentar la maxim 1200 – 1500 de calorii pe zi, profesorul Ray Walford de la Universitatea din Los Angeles, crede că am putea atinge 120 e ani. Acest lucru s-ar putea realiza și prin renunțarea la masa de seară. Socrate spunea că numai barbarii mănâncă mai mult de 2 ori pe zi.

O alimentație abundentă în prima parte a vieții (la tinerețe), face ca excesul de insulină să favorizeze arderile celulare (metabolism intens) și să crească nivelul de secreție al factorului de creștere celulară, factor care dezvoltă mai rapid organismul, aducându-l mai repede la maturitate sexuală și crescându-i capacitatea reproductivă (fertilitatea). Însă, o alimentație abundentă în a doua parte a vieții (la bătrânețe) - când celulele ce secretă hormonii de creștere (de re-facere celulară) nu mai răspund așa de bine solicitărilor insulinice – face să apară un exces cronic de insulină, care forțează, fără eficiență, sinteza hormonului de creștere de către hipofiză (GH) și a factorului de creștere insulinică (IGF), necesar diviziunii, creșterii și proliferării celulelor umane. Așa se explică scăderea/pierderea fertilității odată cu vârsta, vindecarea mai lentă a rănilor la bătrâni, dar și de ce, după copii, bătrânii sunt cei mai mari consumatori de dulciuri. Soluția: **o alimentație moderată încă din tinerețe** (adică, implicit, mai puțină insulină secretată de organism în tinerețe); numai astfel, celulele ce secretă hormonii de creștere vor rămâne și la bătrânețe, sensibile la solicitările (stimulările) insulinice.

Se știe că printr-un **consum zilnic de 2-3 litri de apă**, multe persoane s-au vindecat chiar de boli incurabile și se crede că acest regim poate asigura o sănătate durabilă și o viață lungă. Dar, pentru

majoritatea dintre noi, este un remediu prea... simplu pentru a crede în el (mulți oameni nu se roagă din același motiv: ar fi prea simplu să poți rezolva totul doar prin rugăciune!). Unii cercetători consideră că longevitatea matusalemică s-ar datora conținutului mai mic de deuteriu al apei în acea epocă, deuteriul (D_2O) inhibând diviziunea celulară de 10,62 ori față de apa normală (H_2O). Dar un consum de apă de 2-3 litri pe zi, ar face ca *deuteriul să fie eliminat înainte de a-și face efectul negativ* și în plus, realizează o *mult mai rapidă eliminare de toxine*, atât la nivel celular cât și la nivelul întregului organism, apa înlocuind astfel ceaiurile detoxifiante, laxative, diuretice, etc. (menționăm că oamenii de știință români au descoperit de mult o apă cu conținut scăzut de deuteriu, pe care au numit-o „apă ușoară” sau „apă vie”, precum și o apă cu conținut crescut de deuteriu, pe care au numit-o „apă grea” sau „apă moartă”). Embrionul are 94% apă, nou-născutul 71%, adolescentul 69%, maturul 63%, bătrânul 58%. Cu creșterea vârstei omul se usucă, dar și invers: scăzând consumul de apă, omul îmbătrânește mai repede.

Actualmente se știe că programul de îmbătrânire este **accelerat** de o alimentație irațională, în special de un aport caloric și proteic crescut (glucide, lipide, protide) concomitent cu un aport scăzut de biocatalizatori și antioxidanți *naturali* (enzime, vitamine, oligoelemente și chiar apă, de care vorbeam mai sus), de lipsa mișcării fizice (deci și a respirațiilor ample) și implicit de obezitate. Oxigenul ne dă energia necesară dar el produce și radicalii liberi, care îmbătrânesc și distrug celulele. Toate acestea, la care se mai adaugă și factorul psihologic și educațional (comportament, reflexe condiționate, etc), duc la intoxicarea organismului, la scăderea imunității și vitalității, altfel spus la îmbolnăvire și îmbătrânire precoce.

Pentru a **frâna** procesul de îmbătrânire este nevoie de un regim alimentar sărac în calorii (hipocaloric), dar bogat în substanțe nutritive (adică crudități, nu fierturi și prăjeli; regim vegetalian, nu vegetarian; enzimele – viața – se distrug între 38 și 54 °C, iar vitaminele naturale peste 80 °C), precum și de un efort fizic moderat dar regulat. Acest regim crește eficiența metabolismului prin:

- creșterea capacității de reparare a ADN-ului celular;
- creșterea capacității de eliminare a radicalilor liberi și a altor toxine (a vindeca = a curăța);
- menținerea echilibrului acido-bazic (în sânge: pH 7,35 – alcalin);
- creșterea capacității de apărare a sistemului imunitar;
- creșterea secreției de hormoni de creștere ai glandei pituitare (în urma efortului fizic).

Astfel, cu un metabolism mai puțin intens (cu mai puține arderi), organismul se „strică” mai încet, îmbătrânirea are loc mai încet.

Factori interni. Să nu uităm însă că îmbătrânirea este programată genetic conform unui “ceas biologic”, și e urmată de moarte, așa cum este programată și îngălbenirea frunzelor, urmată de căderea lor (apoptoza = moartea celulară programată). Celulele umane se pot divide de 50 de ori, număr controlat de un ceas intern al celulei. La celulele canceroase acest ceas intern este oprit și celulele se înmulțesc la infinit, lucru ce nu ne aduce însă nemurirea ci moartea, căci celulele canceroase, fiind izolate funcțional unele de altele și de organism (egoiste), formează o tumoare. La începutul anului 2001, biochimista britanică (de origine saudită) Ilam Abulteadatel a reușit să inducă celulelor o schimbare în sens invers ceasului biologic, readucându-le la starea la care se aflau în momentul formării embrionului. Acest lucru ce pare fantastic (dar el s-a repetat cu succes și de savanții de la Cambridge) oferă posibilitatea cultivării organelor de rezervă, făcând inutilă clonarea umană!

Iar în vara anului 2001, cercetători de la Washington (Louis Kunkel de la Medical Center) și Boston (Thomas Perls) au anunțat că au localizat gena (cheia!) longevității în cromozomul 4 și că prin stimularea ei cu un medicament adecvat, oamenii ar putea trăi cel puțin 100 de ani, durata vieții normale ajungând la 150-200 de ani. („Așa că cine va muri la 100 de ani va fi tânăr și cine nu o va ajunge va fi blestemat” – Is. 65, 20). Din această descoperire rezultă și faptul că factorii externi și modul de viață au o influență neglijabilă în stabilirea duratei de viață. Dar facem mențiunea că în afirmația anterioară nu s-au luat în calcul accidentele, lipsa hranei, bolile (cu cauzele lor spirituale: păcatele), etc. De exemplu, broaștele țestoase (care ating și 120 de ani) și crocodilii, dețin „gene ale imortalității”, care fac posibilă regenerarea (repararea) la infinit a celulelor, aceste animale mărindu-și dimensiunile de-a lungul întregii lor vieți și murind în urma unor răniri, boli, din lipsă de hrană, etc.

Suntem ceea ce mâncăm! **- de la fructul oprit la Sfânta Împărtășanie -**

În aceste condiții, omul, deși nu a renunțat la o viață mai lungă și chiar la nemurire, el este totuși mulțumit dacă poate trăi sănătos și cu folos („Cine nu este sănătos, nu este nici de folos”; „Sănătatea nu e totul, dar fără sănătate totul e nimic”). Iar acest lucru este posibil și uneori este chiar o datorie. Uneori, boala și suferința le dă Dumnezeu unui om tocmai pentru că, deși sănătos el nu este de nici un folos, nu are nici un Dumnezeu, cum se zice (trebuie menționat că în ortodoxie, suferința îngăduită de Dumnezeu, ca și

un mijloc de ispășire a păcatelor, căci ele sunt iertate prin spovedanie, ci un mijloc de îndreptare). Dar luptând împotriva suferinței, a bolii și a morții, omul începe să-și dea seama (ca o aducere aminte) că viața este un dar de la Dumnezeu, care i se poate lua înapoi dacă nu o dăruiește la rândul lui oamenilor și lui Dumnezeu. Dar din dar se face Rai. Omul va prețui astfel viața la adevărata ei valoare (sufletească) și nu doar la valoarea ei trupească (biologică). Îl va interesa mai mult rostul vieții decât lungimea ei. Și paradoxal, Iisus Hristos ne-a arătat că o viață scurtă dar cu rost, o viață dăruită (chiar jertfită) semenilor și lui Dumnezeu, ne aduce învierea și nemurirea. *“Cine va voi să-și scape viața și-o va pierde, iar cine și-o va pierde pentru Mine, o va mântui”* (Luc. 9, 24 – 25; Ioan 3, 16 – 17), căci „*Cel care-L are pe Fiul, are viața; cel care nu-L are pe Fiul lui Dumnezeu, nu are viața*” (1In. 5, 12)

O viață fără rost ducea un yoghin care s-a apropiat cu mândrie de Buddha, *mergând pe apă*. Ani de zile i-au trebuit yoghinului ca să reușească acest lucru, dar Buddha i-a tăiat-o scurt, spunându-i că i-ar fi fost mai ușor dacă închiria o barcă! Tot așa, după întruparea lui Hristos (la 500 de ani după Buddha, dacă un budist s-ar fi apropiat de un preot creștin și i-ar fi spus că și-a învins Karma, că această viață este ultima lui încercare (după alte mii și mii de vieți! - cum cred budiștii) și că a ajuns și el un Buddha, preotul i-ar fi putut spune, poate cu o ușoară ironie, că ar fi fost mult mai ușor și mai cu rost dacă s-ar fi născut (încarnat) o singură dată, după Hristos, și s-ar fi botezat și apoi prin mărturisire *i s-ar fi iertat toate păcatele (karma)*, iar prin nevointă și prin împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos (preschimbate din pâine și vin) *ar fi scăpat și de înclinarea spre păcat* și în final ar fi ajuns în Împărăția Cerurilor (totalmente diferită de Nirvana), unde nu se poate ajunge decât cu ajutorul lui Iisus Hristos. Iată deci că Sfânta Împărtășanie (Sfânta Euharistie) – pâinea și vinul sfințite de Duhul Sfânt – este adevărata hrană materială (trupul și sângele lui Hristos) și spirituală (Duhul Sfânt) de care avem nevoie. Căci... suntem ceea ce mâncăm!! Să nu mâncăm deci din pomul cunoștinței binelui și răului, ci să ne străduim să ajungem să mâncăm din pomul vieții.

Împărtășindu-se cu Trupul lui Hristos - Fiul lui Dumnezeu, omul devine parte (mădular) al Trupului lui Hristos (al Bisericii) și în același timp fiu al lui Dumnezeu (1 Cor 3: 16; Rom 2: 14 – 16). În acest sens, se poate aminti și refuzul lamașilor din Tibet de a mânca carne (pe care o numesc stârv) pentru a nu prelua din trăsăturile (comportamentul) animalului respectiv. Carnea, spun ei, este pătrunsă de energii nocive, păcătoase pentru om. Unii dintre ei însă, au un obicei ciudat, aceea de a gusta din trupul maestrului (imediat după moartea acestuia), tocmai pentru a prelua din puterile și virtuțile lui spirituale. Fiind un

putea să fie o replică a împărtășirii creștinilor cu trupul și sângele lui Hristos (preschimbate din apă și vin), împărtășire prin care preiau și Duhul Sfânt cu darurile sale (răbdare, pace, iubire, milă, viață spirituală).

Acest principiu ("suntem ceea ce mâncăm") a funcționat încă de la crearea omului. Astfel, gustând din pomul cunoștinței binelui și răului (pomul nașterii și morții, al vieții trecătoare) omul a devenit și el trecător, muritor (Fac. 2: 17). Dacă după acest act de neascultare Dumnezeu l-ar fi lăsat pe om să mănânce și din pomul vieții veșnice, atunci omul păcătos ar fi fost – poate - în același timp și muritor și nemuritor, adică s-ar fi născut, murit și renăscut la infinit. Dar omul fiind alungat din rai, iar pomul vieții fiind păzit de heruvimi (Fac 3: 22 – 24), reîncarnarea nu este posibilă nici măcar o singură dată, mai ales ca mijloc de evoluție spirituală. Din contra, ea pare a deveni posibilă (dar nu prin re-naștere) numai pentru un om deja curat (cu inima curată, evoluat spiritual). Sfântul Ioan Botezătorul de exemplu, era sub puterea duhului proorocului Ilie. Dar și aici nu este vorba de o reîncarnare propriu-zisă, căci acesta ar trebui să aibă loc prin naștere. Iisus Hristos ne-a transmis prea Sfântul Ioan Teologul că accesul la pomul vieții veșnice se va da doar după a doua venire a Sa (după înviere și judecată) și numai acelora care au biruit răul din ei (Apoc. 2, 7), care și-au spălat "hainele murdare" (Apoc. 22: 12-14), care au eliminat din ei roadele (pomului) vieții trecătoare. Dar în acest caz nemurirea nu va însemna reîncarnare la infinit ci va însemna un trup menținut nemuritor prin Duhul Sfânt, care îl va păzi de păcat și deci de moarte (1 Cor. 15, 44, 52-54) și de către „pomul vieții”, care îi va fi hrană și leac. (Lez 47: 12; Apoc. 22: 2).

Pentru heruvimul Lucifer (Satana) însă, pentru cel care a fost "preaplin de înțelepciune" (Iez. 28: 12), nu era o problemă să creeze iluzia reîncarnărilor succesive. Căci pentru el, a pune cap la cap (în lumea spirituală, nevăzută) mai multe „biografii” ale unor oameni (vieți succesive!), este la fel de ușor ca realizarea unui montaj de film, film la care au acces doar cei "iluminați" (dar chiar și în cadrul unui vis obișnuit, omul poate intra succesiv în pielea mai multor personaje).

Dacă admitem că omul poate imita cumva curățarea de păcate (care nu este același lucru cu învingerea karmei), deci fără credință și pocăință, și că poate ajunge chiar în Împărăția Cerurilor fără roadele Duhului Sfânt, ajuns aici și fiind văzut fără "haine de nuntă" (roadele Duhului Sfânt), este alungat din Împărăția Cerurilor în "întunericul cel mai din afară" (Mat. 22: 1, 11-13; 2 Cor 5: 1-4; Apoc. 16: 15). Deci, chiar admitând că omul „virtuos” se poate „curăța” și „ilumina” singur, el nu se va putea și îndumnezei singur (asta vrea și satana). Pentru aceasta nu ajunge rugăciunea formală (Mat. 21) ci

mărturisească că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu (botez) și trebuie să se împărtășească des și cu vrednicie cu trupul și sângele Lui, căci numai devenind el însuși fiu al lui Dumnezeu poate să fie moștenitor (părtaș) al Împărăției Cerurilor și să trăiască veșnic și fericit.

Evoluționismul ateist și teist

Ion Vlăducă

Evoluționismul ateist

Evoluționismul ateist este ipoteza care afirmă că speciile de animale s-au transformat unele în altele, de la primele vietăți unicelulare până la maimuță și om, în miliarde de ani; mai afirmă că speciile de plante au evoluat de la formele unicelulare până la plantele cu flori. Se mai spune că acest proces evolutiv s-a desfășurat pe cale naturală, prin factori întâmplători.

În evoluționismul ateist se mai include de obicei și ipoteza trecerii spontane, întâmplătoare, de la neviu la viu (ipoteza generației spontanee)

Baza filosofică a evoluționismului.

Deși unele idei de tip evoluționism au existat din timpuri mai vechi, filosofia evoluționistă începe în secolul al XVIII-lea.

Filosofia lui Lamarck se baza pe apariția vieții prin generație spontană și pe trecerea de la simplu la complex. Aceste două idei nu au nici un suport științific.

Erasmus Darwin, bunicul lui Charles Darwin, considera și el că viața a apărut spontan, pe cale naturală. Mai considera că vietățile au evoluat datorită dorințelor lor și eforturilor lor de voință.

Chiar Charles Darwin reproșa acestor doi cugetători argumentația filosofică, prea săracă în dovezi. Dar și el a făcut erori grave de logică. De exemplu, considera că asemănarea dovedește descendența speciilor. Asemănarea superficială dintre om și maimuță l-a făcut să creadă că „*omul descinde dintr-un mamifer păros, având o coadă și urechi ascuțite, care trăia probabil în copaci*”.

Referindu-se la aspectele filosofice ale evoluționismului, Părintele Serafim Rose spune că teoria evoluției s-a ivit dintr-o căutare a unei legi științifice a progresului, care să justifice înaintarea revoluționară modernă. În cărțile de filosofie din timpul comunismului se accentua faptul că filosofia marxistă dă acțiunii umane de transformare revoluționară a realului o întemeiere științifică. Se vorbea foarte des despre trecerea de la inferior la superior, despre lupta dintre nou și vechi, despre sensul progresiv al dezvoltării sociale.

Evoluționismul se bazează pe erori de raționament.

- În evoluționism se consideră că *asemănarea speciilor este o dovadă a descendenței lor*. Această eroare de raționament se află la temelia evoluționismului. În scrierile sale contra evoluționismului, profesorul Nicolae Paulescu arăta că, dacă descendența implică asemănarea, asemănarea nu implică descendența.

- Se mai consideră că *asemănarea embrionilor în primele faze este o dovadă a descendenței*. Această ipoteză a fost formulată de Ernst Hæckel, în anul 1866. Dar asemănarea embrionilor în primele faze este normală, până la apariția elementelor de deosebire. Se constată lipsa mâinilor și picioarelor (în primele faze), atât la embrionul uman cât și la embrionul de pește. Dar, în scurt timp, mâinile și picioarele apar la embrionul uman; la embrionul de pește nu apar. Asemănarea se menține până la apariția elementelor de deosebire.

- Se mai spune că foarte *multe specii au dispărut, transformându-se în alte specii*. Dar dispariția nu implică transformarea. Există și astăzi multe specii pe cale de dispariție. Nici chiar evoluționiștii nu spun că ele sunt „pe cale de transformare”, ci spun că sunt „pe cale de dispariție”. Evoluționiștii se ocupă mult de problema dispariției dinozaurilor, dar nu explică apariția lor. În loc să explice apariția speciilor, evoluționismul studiază dispariția lor.

- *Se confundă adaptarea la mediu cu evoluția*. Adaptarea este un fenomen real, dar nu depășește granițele speciei; nu transformă o specie în alta. Nu există nici un exemplu concret de evoluție a speciei.

- *Se confundă selecția naturală cu evoluția*. În realitate, selecția naturală elimină variantele anormale, nu produce variante noi. Elimină specii, nu produce specii. De aceea nu este o dovadă a evoluției. Eliminarea unei specii nu înseamnă transformarea ei în altă specie. Așa numitele „dovezi directe ale evoluției” sunt de fapt exemple de adaptare sau de selecție nu de evoluție.

- *Se confundă variabilitatea cu evoluția*. Variabilitatea nu depășește anumite limite. De exemplu, apar rase de câini, dar felul animalului nu se schimbă. Din câini apar tot câini, nu alte animale. Din maimuțe apar tot maimuțe, nu oameni.

- În problema apariției vieții *se confundă trecerea de la anorganic la organic cu trecerea de la neviu la viu*. În aparatul lui Miller s-au obținut câteva substanțe organice simple din substanțe anorganice. Nu s-au obținut vietăți. Să presupunem că se va obține în laborator o celulă vie. Nici aceasta nu ar fi o dovadă a apariției spontane a vieții. Activitatea de laborator este realizată de cercetători (ființe raționale); nu este un fenomen spontan, întâmplător.

Evoluționismul se bazează și pe dovezi false

În încercare lor de a aduce dovezi ale descendenței omului din maimuță, evoluționiștii au construit numeroase dovezi false.

De exemplu, s-au pus la un loc câteva oase ale unui craniu, cu oase ale feței găsite la câțiva metri distanță de craniu și cu un maxilar inferior

aflat la 25 de metri distanță. La acest „hibrid”, un artist a desenat nasul, buzele, ochii, urechile, fața și părul. Astfel a apărut *Pithecanthropus pekinensis*, care a fost prezentat drept „strămoș al omului”.

În 1891, Dubois a descoperit o parte a unui craniu. După un an, la 15 metri distanță, a descoperit un femur. A considerat că cele două oase provin de la o singură vietate. Așa a apărut *Omul de Java*. În același strat a mai descoperit craniile umane dar le-a ținut ascunse, până în anul 1920. prezența acestor craniile nu îi convenea, deoarece arăta că cele două specii au trăit simultan. Cu puțin timp înainte de moarte, Dubois a recunoscut că a pus la un loc un craniu de gibbon cu un femur de om. Astfel a renunțat la propria „descoperire”.

Dawson a construit și el un „strămoș al omului”. Această dovadă falsă s-a menținut 40 de ani. Apoi, trei cercetători au arătat că oasele respective provin de la vietăți diferite: craniul era al unui om, iar maxilarul era al unei maimuțe. În plus, maxilarul a fost pătat cu bicarbonat de potasiu și săruri de fier ca să pară mai vechi. Astfel, *Eoanthropus dawsoni*, s-a dovedit a fi o dovadă falsă.

Omul de Nebraska a fost construit artistic, cu familie cu tot, pornindu-se de la un singur dinte. Doi ani mai târziu s-a constatat că era un dinte de porc.

Omul de Neanderthal a fost considerat strămoș al omului. Astăzi se consideră că a fost un om obișnuit, cu modificări osoase.

Remapithecus a fost considerat și el strămoș al omului. Astăzi, chiar evoluționiștii recunosc faptul că a fost un fel de urangutan, fără legătură cu omul.

Evoluționismul teist

Evoluționismul teist afirmă că evoluția speciilor de la unicelulare la maimuță și om s-a realizat în etapele prezentate de evoluționismul ateist, dar nu prin procese naturale întâmplătoare, ci prin lucrarea directă a lui Dumnezeu.

Evoluționismul teist a fost construit de unii filosofi care au dorit să împace evoluționismul ateist cu învățătura Bisericii. Acești filosofi, neavând suficientă pregătire științifică, au crezut că evoluția speciilor este un fapt dovedit; nu au înțeles că evoluționismul este o simplă ipoteză bazată pe dovezi false și pe erori de raționament. Deși unii de acești filosofi au avut studii teologice academice, ei nu au cugetat în duhul Sfinților Părinți. De aceea au îndrăznit să amestece învățătura Bisericii cu minciuna evoluționistă. Au ajuns să spună că „trebuie să includem teologia în faptul evolutiv”.

Referindu-se la erezia conform căreia omul provine din maimuță, Cuviosul Paisie Aghioritul spune: „*Dacă te gândești că Hristos s-a născut din om, din Maica Domnului! Adică strămoșul lui Hristos a fost maimuța? Ce blasfemie! Și nu îți dai seama că spun blasfemii*”.

Înșelarea îi prinde ușor pe cei naivi și pe cei care nu au un povățuitor duhovnicesc binecredincios. Îi prinde ușor și pe cei care au povățuitor bun, dar nu fac ascultare.

Dacă am accepta ca teologia să fie subordonată evoluționismului, am arăta că prețuim mai mult cugetarea lumească decât învățătura pe care am primit-o de la Dumnezeu prin Sfinții

Cuvânt

pentru doctorii spitalelor secularizate

Iubite coleg,

Am fost un timp directorul unui spital creștin. Îți mărturisesc că fără Hristos nu poți face nimic. Suferința care ne înconjoară are o semnificație mai presus de cadrul social în care lucrăm. Ea strigă către Dumnezeu și duce cu ea credința sau necredința noastră. Meșteșugul tămăduirii îl avem de la Dumnezeu, căci El dă daruri bune tuturor oamenilor. Dacă ești ateu sau indiferent religios, știința de a trata ți-a dat-o Dumnezeu *pentru bolnavii* care suferă.

Dacă adaugi la leacurile tale și rugăciunea, atunci știința de a trata devine o harismă pe care o ceri de la Dumnezeu și o meriți. Dacă prin noi bolnavul s-a apropiat de Hristos, de Biserică - Cerul se bucură. Dacă prin noi, prin prezența noastră, bolnavul s-a depărtat de Hristos, mai bine ar fi fost pentru el și pentru noi să nu ne întâlnească. (...)

Îți propun să nu ne asumăm nici un merit al vindecării bolnavilor, căci *Doctorul tratează, iar Dumnezeu vindecă*, iar noi suntem, conform Scripturii, doar *slugă netrebnică...*”.

Dacă directorul tău sau vreun regulament de ordine interioară îți interzice să vorbești despre Hristos, nu te supune, ca să nu faci voia iadului. Roagă-te pentru acel om și continuă să mărturisești.

Cu iubire în Iisus Hristos, Domnul nostru,
Dr. Pavel Chirilă

Lacrimi și nădejdi în Prohodul Domnului

(microanaliza teologico-literară)

Arhid. Prof. Lucian Petroaia

Seminarul Teologic „Sf. Andrei” – Galați

Slujba Prohodului în Ortodoxia românească.

Îndeobște așa se numește Utrenia Sâmbetei Celei Mari. Este, probabil, cea mai tulburătoare dintre slujbele Sfintelor Patimi, „*strălucind ca o nestemată în salba liturgică a Ortodoxiei*”¹. În viața liturgică a poporului român, Prohodul este una dintre cele mai iubite slujbe și, alături de Marele Praznic al Învierii, adună în biserici popor nenumărat.

Punem înaintea o mărturie de necontestat asupra acestei evlavii pe care poporul român și-o manifestă în Vinerea cea Mare: „Mai desfătătoare decât orice gală de operă din câte am văzut de atunci încolo, mi-au rămas pentru totdeauna Deniile Paștilor, marea și minunata Vinere, când cântăm Prohodul. Cu luni de zile înainte, îl învățăm împreună cu mama, fără greșală. Ocolirea bisericii, slujba triumfală a Învierii au pus pecetea indelebile pe o amintire ce nu aș vrea s-o pierd niciodată. Sunt emoții neștirbite, a căror intensitate o simt la fel acolo, în amintire, și astăzi”².

În Biserica Română, rânduiala Prohodului este adânc întipărită liturgic și istoric. Se pare că prima ediție a Prohodului în limba română ar fi cea de la Râmnic, 1731, făcută de episcopul Inochentie, după o traducere anterioară, nepublicată, a lui „*Damaschin, episcopul și dascălul*”³. Limba greacă în care se cânta până atunci, era neînțeleasă de popor, iar încercările de a cânta în horodie, antifonic, în strană dreaptă grecește, iar în strană stângă românește

Biserică, din pricina neregularității”, nota Chesarie, episcopul Buzăului, în prefața celei mai bune traduceri în limba română, făcută de Macarie ieromonahul și publicată la Buzău, în 1836 și perpetuată cu fireștile șlefuiuri de limbă până astăzi. În traduceri s-a urmărit mai ales să se păstreze frumusețea limbii române bisericești, clară, dar cu suflu poetic. Textul Prohodului are „rareori inversiuni silite, unele nepotriviri de accent, unele hiaturi greoaie...”⁴.

Chiar în Ardeal, unde limba liturgică a fost greu încercată de multe influențe (latină, maghiară, germană), prohodul a apărut în foarte multe ediții. Este consacrată versiunea lui George Ucenescu „*Psaltul bisericii din Șchei*”, care a apărut în nu mai puțin de 11 ediții, ultima în 1909, toate sub poeticul titlu „Sonorul sau frumos răsunătoarele plânse—cânturi ale înmormântării Domnului și Mântuitorului Iisus Hristos”⁵.

La originea ei însă, slujba Prohodului are la bază ceremoniile anamnetice din veacurile primare săvârșite în biserica ierusalimiteană, cu referiri la ultimele zile din viața Mântuitorului: Intrarea în Ierusalim, „Vai” – urile, vinderea Iudei, Cina de Taină, Rugăciunea din Ghetsimani și Patimile și Îngroparea⁶. Însă în ceea ce privește alcătuitorul slujbei, unii afirmă că este Sfântul Iosif Studitul (826),⁷ alții că ar fi Sfântul Teodor Graptul (826), autor al mai multor canoane la morți⁸.

Dincolo de aceste dispute mai mult istorice, dorim a reliefa capacitatea teologilor / traducătorilor de la început de secol XIX de a dăruii cultului liturgic, evlaviei poporului, traduceri inteligibile; astfel, un secol mai târziu avea să se afirme că, sub raportul frumuseții, al limbajului poetic, al forței de expresivitate și al puterii de sugerare, Prohodul este „*punctul culminant al creațiunii liturgice ortodoxe*”⁹ și al pietății la români, am adăuga noi. Forma de priveghere, de serviciu nocturn, sporesc taina slujbei. De altfel, frumusețea imnografiei este dublată de minunata desfășurare a mișcărilor liturgice: trecerea pe sub epitaf (simbolizând moartea și învierea împreună cu Hristos), cădirile, cântarea în cor cu lumânări în mâini și mai ales înconjurarea bisericii, cântând „*Mergi la cer...*” și celelalte ectenii întreprinse speciale. Acest lucru îl determina pe un mare prieten al ortodoxiei să afirme că „*singurul popor care plânge în cor la Calvar este un popor ortodox*”¹⁰. Acest periplu în jurul bisericii amintește de cele 14 stațiuni (care la Ierusalim, pe via Dolorosa, sunt marcate), de povara Crucii, de mamele Ierusalimului, de Simon Cirineul, de Veronica etc. De altfel, în Ardeal, în unele locuri, slujba Prohodului se numește chiar „*Înconjurarea bisericii*”.

Astfel se întregește frumusețea și mesajul slujbei. Un tâlcuitor al acestei splendori liturgice arăta atmosfera de la Prohod: „*Creștinii de la Prohod alcătuiesc un*

*sentimentele lor cu durere pentru patimile Stăpânului, de dragoste, de venerare, se revarsă prin laudele Prohodului precum stropii nenumărați ai apelor se împreună într-o singură albie, formând un fluviu...*¹¹.

Studiul textului va demonstra că prin Prohod, Biserica Ortodoxă plânge pentru răstignirea și moartea Domnului, dar păstrează nădejdi pentru apropiata Sa Înviere.

Starea întâi

Prohodul este un canon tristructurat. Cele trei stări, având stihiri cu structuri poetice și cu linii melodice diferite se completează foarte bine, nu repetă idei și nu obosesc deloc ascultătorul. Aceasta, deoarece au un dinamism și un tragism interior angajante, și eventualul ascultător devine imediat slujitor în soborul lăudătorilor. De ani și ani, începutul este același: preot și popor, „*cu adevărat familie unită și înlăcrimată de durerea petrecerii Domnului la mormânt... în fața Sfântului Epitaf stau ca niște străjeri...*”¹². Și așa începe, cântându-se lin și cu mare cuviință, Prohodul, „*cel cu atâta duioșie și poezie într-însul*”¹³.

Starea întâi are 73 de stihiri. Deși în iconomia divină totul fusese rânduit așa, moartea Domnului și punerea lui în Mormânt pricinuiesc spaimă și mirare oștilor îngerești. Acum este kenoza maximă; imnograful spune altfel, este „*plecăciunea cea multă*” (1)› astfel vom nota strofele. Punerea Domnului în mormânt este prilej de cinstire pentru oameni; această sălășluire în „*mic mormânt*” (4) a Ziditorului, care a tocmit cosmosul „*cu măsuri*” (legi foarte precise), nu este fără consecințe, tot cosmice: „*din stricăciune ne-ai izbăvit*”, „*pe cei ce au murit îi înviezi*”, „*dezrobești neamul omenesc*”. Moartea Domnului înseamnă moartea morții și viață pentru lume, viață care țâșnește din El ca dintr-un izvor nesecat. În altă parte se vorbește metonimic: „*În mormânt ai apus*” (14) (Tu, care ești Soarele Dreptății și Răsăritul cel de sus – n. n.). Mântuitorul stă în mormânt, sub pământ, dar nedespărțit de „*sânul Tatălui*” sau mai frumos, se așează în mormânt „*Ca lumina în sfeșnic / Se ascunde acum / Sub pământ, ca sub obroc...*” (19).

Una dintre cele mai frumoase imagini, mustind de teologie, este aceea a bobului de grâu, „*Ca grăuntul de grâu / Ce-ncolțește în pământ / Spic aducător de rod nouă te-ai făcut / Înviind pe toți urmașii lui Adam*” (29). Este celebra alegorie a bobului de grâu care, dacă nu moare, nu poate da viață. De aceea, pe epitaf creștinii aduc snopi fragezi de grâu încolțit, simbolul vieții, ca să „*semnifice înțelesul adânc a bobului de grâu care, dacă nu se pune sub brazdă nu aduce roadă*”¹⁴. Punerea în

mormânt este ca și cum Soarele s-ar înveli cu „*noaptea neagră a morții*” sau așa „*cum ascunde Luna / Fața sa de Soare...*” (31). Este cu totul excepțională imaginea Vieții care gustă moarte pentru a izbăvi pe om din moarte: Însuși Dumnezeu – Viață în Sine și Izvor al vieții acceptă să primească moarte. Reacția cetelor cerești de „*spăimântare*” (eludarea prefixului are farmec) și de acoperire cu aripile, aluzie la serafimii cei cu câte șase aripi care refuză să vadă această prea slăvită deșertare, este chemată pentru a mărturisi despre excepționalitatea faptului punerii în mormânt.

Tot referitor la punerea în Mormânt se folosesc două aluzii zoomorfe. Prima „*ca un leu Tu, Doamne / Adormind cu trupul / Ca un pui de leu Te scoli...*” (38), arată că Învierea L-a făcut mai viguros, mai puternic; ba, și bătrânețea trupului (vechimea, împătimirea păcatului în om – n. n) a fost lepădată. Cealaltă, de o cu totul altă factură, opusă, se referă la mielul pascal: „*Se înjunghia în taină / Mai înainte mielul / Iar acum Tu, pătimind fără să cârtești / Ești fățiș înjunghiat...*” (40). Referirea este directă la proorocirea Isaiei, 53, 7–8. De aceea, liturgic, Sfântul Agneț se înjunghie din două motive: amintește de înjunghierea mielului pascal, dar și de junghierea de pe Cruce. Din această a doua înjunghiere Mielușeaua (Maica Domnului) „*doborâtă de dureri strigă și îndemna / Ca și turma să se tângue cu ea*” (52). Turma este poporul care plânge îngroparea Domnului. Strigătul Fecioarei „*Vai, Lumina lumii / Vai, a mea Lumină / O, Iisus al meu! O, Fiule preadorit!...*” (59) este strigătul întregii omeniri. De aceea, ca *raisonneur*, imnograful îndeamnă: „*O, munți și vâlcele / Și mulțimi de oameni / Tânguiți-vă și plângeți cu mine toți / Și jeliți cu Maica Domnului ceresc!*” (66). Însă tânguirea ei ca Maică este supremă, intangibilă, solilocvă: „*Când am să Te mai văd / Veșnică Lumină / Bucuria și dulceața sufletului...*” (67). Drama sfâșietoare a Sfintei Maici este de nedescris, însă, printre lacrimi și bocete, dincolo de sfâșieri de cuget și întristări, se prevede marea bucurie a Învierii. Textul este paradoxal în acest sens; într-un fel, un ochi plânge și altul râde de speranță. În diferite locuri, aluziv sau direct, ideea Învierii răzbate ca lumina din întuneric:

- „*În mormânt nou te-ai dus / Înnoind Hristoase, firea oamenilor prin Învierea Ta*” (24)

- „*Ci Înviază Doamne, mântuind pe toți*” (35)

- „*Până la iadul îngrozitor Tu Te-ai coborât / Înviind tot neamul muritorilor*” (58).

Un loc special îl ocupă tratamentul care i se aplică lui Iuda. Pedagogic, fostul ucenic este supus unei triade de imprecății duhovnicești, pentru ca ascultătorul să realizeze ceva din grozăvia actului vânzării. Astfel, în stihirile 60 – 63, Iuda e „*ucigaș*”

neîmpăcat, vânzător, preablestemat satan". Aluzia la mirul cel ceresc este chiar profeția de la Cântarea Cântărilor I. 1 și, implicit la numele Domnului: Hristos = Mashiah = „Unsul Domnului”.

Starea a doua

Ceva mai puțin amplă, doar de 59 de strofe, capătă impetuozitate prin linia melodică mai angajantă. Se reiau și o serie din temele din starea I: punerea în mormânt văzută ca apus al Soarelui (*„Cel ce cu un semn / A făcut la început pământul / Azi apune sub pământ”* (8), *„Sub pământ apui”* (9), (15), (25), *„Doamne, ai apus”* (30). Numai că, împreună cu această apunere solidari sunt luna, soarele, *„care se înveșmântează în mantii negre”* și toată făptura (vezi stihirile 30, 35). O altă ipostază a morții este somnul. Eufemistic, Mântuitorul, *„a dormit puțin”* (38), iar somnul i-a fost *„înviator”* (4). Moartea nu L-a afectat, ci a fost ca un somn scurt, imaginea îndulcind ideea sumbră a morții. De altfel, moartea lui, care este reală, dar trupește, produce viața: *„De ai și murit / Dar ai dat vinul de mântuire / Viața* (în alte variante „viță” – n. n.) *care izvorăști viață tuturor...”*. În această idee textul pare a inspira acel mic „cântec al potirului” a lui Vasile Voiculescu. În unele vechi reprezentări iconografice Hristos este închipuit șezând în potir ca într-un tron și storcând un ciorchine bogat. În alte reprezentări, mai rare, dar foarte valoroase, Hristos stă pe o ladă (în iconografia românească este lada de zestre), iar din coasta sa crește o coardă viguroasă de viță de vie. Tot El ia un ciorchine și îl stoarce într-un potir.

Într-o inspirată imagine metaforică, imnograful teologhisește adâncă dogmă a unirii ipostatice. Mântuitorul este *„bob cu două fir”*, semănat cu lacrimi în pământ (16), iar răsărirea lui înseamnă bucurie multă.

Ne rețin atenția câteva trimiteri profetice, care anunțaseră venirea și pătimirea lui Mesia:

- Facere 2, 21–23; *„A adormit Adam / Și din coasta lui își scoase moarte”* (37).

- Iosua 10, 12–13: *„Oare când Navi / Opri soarele, zdrobind dușmanii”* (43).

- Luca 2, 35 *„Vai, s-a împlinit / A lui Simeon proorocire”* (48).

Ieremia 31, 15 *„Oare când jelea toată casa pe fiul Rafiei”* (56).

O altă idee, specifică celei de a doua stări ar fi o oarecare atenție acordată în unele locuri, rănilor, coastei însulițate, sângerării, într-un cuvânt o formă de teologie a dolorismului, care nu ar fi proprie Ortodoxiei, ci mai mult a catolicismului. În realitate, tehnica aceasta, a

presărării ici-colo a tot felul de senzații dolorice, nu este altceva decât sublimarea acelei „estetici a urâtului”, specifică îndeosebi autorilor suprarealiști sau naturaliști. Chiar imnograful recunoaște „*Nici chip ai avut / Nici frumusețe / Când pătimeai, Doamne...*” (33). În alte ediții este păstrat bisericescul „frumusețe”, care sună mai duhovnicesc. Aici este preluată imaginea profetică de la Isaia 53, 2 – 8, cunoscută îndeobște în teologie prin sintagma „Ebed Yahve” – „Robul Domnului”. Însuși Dumnezeu își devine rob, pentru ca omul să scape de moarte!

Pe cât de nefrumoasă este această schițare de portret, firească de altfel pentru un om „*sângerat și osândit*” (40), care a pățimit, „*palme și lovirii*” (57), coasta „*a l se împunge*” (55), remarcăm leitmotivul coastei; este însulițată, dar este vindecătoare pentru „*neînfrânarea mâinilor strămoșilor*” (55). Coasta lui Adam este pricinuitoare de moarte (37). Coasta Mântuitorului, sinonimă cu Euharistia, după tâlcuirea Sfântului Ioan Hrisostom, este vindecătoare și hrănitoare. Iată alegoria pelicanului, o nepereche facere imnografică: „*Ca un pelican / Te-ai rănit în coasta Ta, Cuvinte / Și ai dat viață L-ai Tăi fii, care au murit / Răspândind asupra lor izvoare vii*”. Imaginea are fundament real: Când nu mai găsește hrană pentru puii săi, pelicanul își sfâșie pieptul cu ciocul și așa le dă hrană. Euharistia este trupul lui Hristos, real, fremătând de viață. Unele miracole euharistice întâmplare pentru necredința lumii sau pentru șovăiala unor slujitori au arătat pe Sfântul Disc carne zvâcnind de viață¹⁵. Euharistia este trup de viață care dă oamenilor izvoare vii.

Colorează textul în chip deosebit o anumită particularitate lexicală: folosirea unor cuvinte specifice, arhaice, cu parfum interesant: „atuncea” (17), „rărunchi” (22), „priimindu-Te” (28), „pământe” (28) – o licență unicat de vocativ, „tins” – „întins” (n. n.). La nivel eufonic, sunt interesante unele eludări vocalice, pentru a se obține ritmul impus de linia melodică și de măsura versului:

- „să-Ți dăm slav(ă)-a toate, Zditorul” (2)
- „ochii dulci și-a(le) Tale buze, Doamne” (23)

Starea a treia

Celor 42 de stihiri li s-au rânduit două moduri de a se cânta:

- primul, având ca irmos „*Neamurile toate...*”, care este mai lin și se cântă dintr-o răsuflare;
- al doilea este ca un strigăt de jale sau de biruință, după idiomela „*Primăvara dulce*”.

Prima rânduire a cântării subliniază mai ales pregătirea

trupului Mântuitorului și punerea lui în mormânt după ritualul evreiesc. „*Arimatianul*” (2) (Iosif – n. n. – „Fericitul”) ia trupul împreună cu Nicodim, pentru a-l îngropa „*cu toată cuviința*” (10). Mai înainte de a se fi pus în mormânt, trupul trebuia învelit în giulgiuri și îmbibat în miruri parfumate. Aceasta era menirea mironosițelor, de a unge, „în psalmi de îngropare”, trupul celui mort. Textul actualizează scena, trece peste timp, ne face contemporani evenimentelor, martori și slujitori la prohodirea Domnului: „*Pe cel viu cu miruri / Ca pe un mort să-L ungem / Cu mironosițele...*” (5). Regăsim în fiecare dintre noi o vocație de mirofor, purtător de mir.

A doua parte a stării este o tunătoare „*vox clamantis*”; debutează cu teribila plângere a Maicii Preacurate „*Primăvara dulce / Fiul meu cel dulce / Frumusețea unde ți-a apus?*” (1). Repetiția „dulce” nu jenează. Este plină de gingășie chiar și arată noblețea suferinței Preacuratei, nemânia ei pe vreun vinovat de moartea Fiului. Ea plânge, se tânguie „*O, a mea Lumină / Fiul meu prea dulce* (remarcăm forma rară de superlativ absolut) / *Cum Te-ai ascuns în groapă?*” (24).

Este foarte interesant dialogul triplu ce se întrevede din text.

1. Maica vorbește cu Fiul său și Acesta, „*deși mort*” (14) îi răspunde: „*Nu mai plânge, Maică / Pe Adam și Eva / Ca să-i slobod, Eu sufăr*” (25).

2. Același anonim raisonneur care, asistent parcă la toate evenimentele, ne dă detalii:

„*Piere amăgitorul* (diavolul – n.n) / *Scapă amăgitul* (Adam – n. n.)” (17) – interesant joc de cuvinte.

„*Mult înlăcrimată / A strigat Fecioara*” (23)

3. Noi, cei de astăzi, grăim prin textul Prohodului cu Însuși Hristos. Este teribilă aggiornarea acestui al treilea fel de dialog, care trebuie înțeles numai în duh de rugăciune: „*Cu oțet și fiere / Te-au adăpat, Doamne / Gustarea veche s-o strici*” (27) - referirea este la gustarea din pomul oprit.

„*Înviază în grabă / Alungând durerea / Curatei Tale Maice*” – noi devenim rugători pentru Maica Domnului! Situația este unică în teologia intercesiunii care, în mod firesc ar avea alt sens, invers.

„*Altă dată – un Iosif / Te-a slujit în fugă / Și acum Te îngroapă altul*” – pentru a crede în iconomie, iată încă un argument. Iosif, fiul lui Israel se regăsește în antitipul Iosif din Arimateea. Aici omonimia este culmea iconomiei.

Intuiția imnografului este splendidă. Ea finalizează ecumenic și soteriologic Prohodul: „*Pace în Biserici / Lumii mântuire / Prin Învierea-Ți dă-ne!*”. Aceasta este tehnica arcului peste timp. După ce ne poartă prin prăpăstiile, jelaniile și plângerile de îngropare, dându-ne din când în când flash-uri de lumină, finalul Prohodului se luminează de

zorile Învierii și de liniștea rugăciunii. Cu atât mai strălucitoare pare lumina când ieși din întuneric! Cu atât mai luminoasă este speranța Învierii când ai trecut cu Hristos, prin moarte, iar, spre Înviere. Iată că „*prin jalea noastră răsar cântări pline de speranță, precum pe locul durerii mormântului se ivesc florile – simbol al vieții. Slăbiciunea omenească a lui Iisus cel Îngropat va lumina mai mult măreția Învierii*”¹⁶.

¹ Introducere la „*Prohodul Domnului*”, Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, p. 3–4.

² V. Voiculescu, *Gânduri albe*, Ed. „Cartea românească”, București, 1984, p. 454 – 455.

³ Nicolae M. Popescu, *Ediția Prohodului ieromonahului Macarie și edițiile altora*, în „Biserica Ortodoxă Română” XXXII, nr. 2/1908, p. 427 – 428.

⁴ Ibidem, p. 431

⁵ N. C., *Prohodul Domnului în traduceri românești*, în „Mitropolia Banatului”, VI, nr. 4-6/1956, p. 64 – 65.

⁶ Pr. Prof. Ene Braniște, *Câteva lămuriri în legătură cu vremea săvârșirii Utreniei Sâmbetei celei Mari*, în „Mitropolia Banatului”, VI, nr. 4 – 6/1956, p. 49.

⁷ V. Mitrofanovici, *Liturgica Bisericii Ortodoxe de Răsărit*, p. 359.

⁸ C. Erbiceanu, *Imnologia dinainte și după Sfântul Ioan Damaschinul*, în „Biserica Ortodoxă Română”, VII, nr. 3/1883, p. 145.

⁹ N. Grosu, Notă în traducerea „*Ortodoxia*” a lui Sergiu Bulgakoff, Sibiu, 1938, p. 165.

¹⁰ Tudor Popescu, *Biserica Mărturisitoare*, Ed. „Credința noastră”, București, 1995, p. 74 – 75.

¹¹ Pr. L. Magheți, *Neamurile toate, laudă-ngropării, Ți-aduc, Hristoase al meu*, în „Mitropolia Banatului”, VI, nr. 4-6/1956, p. 45.

¹² P. S. Dr. Casian Crăciun, *Iubirea lui Hristos pentru lume*, Introducere la „*Prohodul Domnului, Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*”, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1994. p. 4 – 5.

¹³ N. C., op. cit., p. 61.

¹⁴ P. S. Dr. Casian Crăciun, op. cit. p. 5.

¹⁵ De exemplu, miracolul euharistic de la Lanciano – Italia, finele sec. XIX.

¹⁶ Pr. L. Magheți, op. cit., p. 47.

Poezii

Dacă...

Dacă tu crezi că un surâs este mai puternic decât o armă,
Dacă tu crezi în puterea unei mâini întinse,
Dacă tu crezi că ceea ce îi unește pe oameni este mai important decât ceea ce
îi desparte,
Dacă tu crezi că a fi diferiți este o bogăție și nu un pericol,
Dacă tu știi să privești pe aproapele tău cu un grăunte de iubire,
Dacă tu știi să preferi speranța în locul îndoielii,
Dacă tu știi să cânti fericirea altora și bucuria lor,
Dacă tu știi să asculți pe omul nefericit care te face să-ți pierzi din timpul tău și
tu știi să-i dăruiești un surâs,
Dacă știi să accepți critica și să tragi foloase din ea, fără să răspunzi criticii cu
critică,
Dacă știi să primești o părere diferită de a ta și să o adopți,
Dacă tu crezi că trebuie să faci primul pas, mai degrabă, decât aproapele tău,
Dacă privirea unui tânăr mai reușește să-ți despietrescă inima,
Dacă tu poți să te bucuri de bucuria vecinului tău,
Dacă nedreptatea care îi lovește pe ceilalți te face să reacționezi ca și când tu
ești cel lovit,
Dacă tu știi să dăruiești în mod gratuit un pic din timpul tău pentru iubire,
Dacă tu știi să accepți ca altul să-ți facă un serviciu,
Dacă știi să împarți cu alții pâinea ta și să mai adaugi și un pic din inima ta,
Dacă tu crezi că o iertare ajunge mai departe decât o răzbunare,
Dacă tu refuzi să lovești cu greșeala ta în pieptul celorlalți,
Dacă mânia este pentru tine o slăbiciune și nu o probă de forță,
Dacă pentru tine celălalt este întotdeauna un frate,
Dacă împărtășești soarta unui sărac sau a unui oprimat fără să te crezi un erou,
Dacă tu crezi că iubirea este singura forță într-o discuție,
Dacă tu crezi că pacea este posibilă...
ATUNCI PACEA VA VENI!

*Text trimis de profesoara **LELLA CALIFORNI**, din localitatea SAN SEVERO
- ITALIA, care apreciază foarte mult munca desfășurată de revista noastră.*

Traducerea aparține elevei IULIANA DAN, clasa XI C1
Grupul Școlar de Arte și Meserii - Făgăraș

Un poet popular al Făgărașului:

Gheorghe Tulbure

Gheorghe Tulbure s-a născut în anul 1933, în Boholț, comuna Beclean. A copilărit în satul natal, unde a urmat șase clase primare. Deși studiile sale se opresc aici, Gheorghe Tulbure a studiat cu sufletul atent viața din jurul său, s-a înțeleptit din darurile date omului de către Dumnezeu prin cunoașterea marii Lui opere: NATURA, ca univers al omului și OMUL, investit de Dumnezeu cu stăpânirea ei.

Din această cunoaștere izvorăsc minunatele sale poezii, de o incantație unică și o perfecțiune ritmică care exprimă însuși cântecul sufletului său prea plin. Căci, Gheorghe Tulbure, astăzi pensionar, cu o pensie de numai 650.000 de lei, nu se plânge de neputințele bătrâneților, ci le binecuvintează, nu se destăinuiește cu jelanie de multele încercări ale vieții, ci se bucură că le-a putut purta povara, nu se îngrijorează patetic de viitor, ci are încredere în rânduile Domnului.

Rapsodul popular Gheorghe Tulbure are trei copii, toți plecați în Italia, la lucru, cărora le crește nepoții, tot trei la număr. În loc să le spună povești nepoților săi, el le recită poeziile sale din memorie, o impresionantă memorie, neostoită de incantațiile ritmurilor interioare ale sufletului.

Gheorghe Tulbure a scris peste o sută de poezii, adevărate poeme de sensibilitate unică, fiind, pe drept cuvânt, un adevărat rapsod al românilor din Țara Făgărașului, iubitor de Dumnezeu, de țară și de popor.

La cei 69 de ani ai săi, crede în viitorul României prin întoarcerea omului la sursa adevărată de fericire: CREDINȚA.

Poezia lui preferată este “*Cobori Doamne, în România!*”.

În străfundurile sufletului fiecăruia dintre noi este grăuntele de iubire divină care așteaptă să fie descoperit. Este suficient să vrei să-ți cunoști adevărata ta menire și vei afla și dumneata, cititorule, pacea și liniștea într-o lume cu grele încercări.

Este mesajul pe care îl transmite printre rânduri fiecare dintre poeziile lui Gheorghe Tulbure.

Reproducem câteva din poeziile rapsodului Gheorghe Tulbure cu încredințarea că va transmite cititorului vibrația tânără a sufletului său îndumnezeit de vocația credinței.

Rugăciune către Iisus

Iisuse, vino între noi,
Să ne întoarcem înapoi,
C-am rătăcit ca vai de noi,
Demult dormim un somn greoi.
Și nu ne mai trezim curând,
Trezește-ne, Iisuse Sfânt,
Că moartea vine în curând.
În orice zi, în orice ceas,
Se poate stinge-al nostru glas
Și nu ne mai putem ruga,
Când vom veni în fața Ta.

La Judecata de Apoi,
Va fi atât amar de noi,
Degeaba Te chemăm Iisus,
Când Soarele va fi apus.
El nu ne va mai auzi,
În veci de veci vom rătăci,
În drum pustiu, întunecat,
Că de Iisus ne-am depărtat.
Iisus e bun, ne va ierta,
De crucea n-o vom lepăda.
În țara Lui ne va primi
Și veșnic vom fi vii!

Rugăciune către Maica Domnului

Pe Tine, Maică Preasfântă
Îngerii în Cer te cântă,
Cu glas dulce și duios,
Că ești Maica lui Hristos,
Cu glas dulce de nespus,
Că ești Maica lui Iisus,
Lui Iisus, păstorul blând,
Turma Lui de pe Pământ,
Are oi multe, crescute,
Jumătate sunt pierdute,
Și umblă de capul lor,
Rătăcite de păstor.
Nimeni nu le mai păzește,
Lupul vine, le răpește
Și n-are cin' să le scape,
Că păstorul e departe,
Vin' Măicuță-n ajutor,
Să poată blândul păstor
Pe toate să le adune,
Să le ducă la pășune.
De ele să se-ngrijească,
Lupi să nu le mai răpească.
Oile deja răpite
Vor fi aspru pedepsite,
Și sfârși-vor sfâșiate

De fiarele blestемate.
Plânge Maica Domnului,
La poalele muntelui,
Pentru cei de pe Pământ
C-au uitat de Tatăl Sfânt,
Maica plânge și suspină
Nimenea nu o alină,
Nici cu vorbe, nici cu fapte,
Lumea-i plină de păcate,
Iar păcatele sunt grele
Și-o să-ajungem zile rele.
Maica plânge, lacrimi varsă,
Numai pentru mila noastră,
Că ea știe să priceapă
Judecata ce ne-așteaptă,
Când vine Judecătorul,
Ca să judece poporul
Și noi n-avem avocat,
Să ne scoată din păcat,
Și-n păcat de-om rămânea,
Viața veșnică e grea,
Este grea și cu-ntristare
Și nu e chip de scăpare,
Doar Tu, Maică Precurată,
Să ne treci de partea dreaptă.

În zadar

În zadar aleargă omul
După bani, după avere,
Toate sunt deșărtăciune,
Totul trece, totul piere.
La ce-ți folosesc acestea,
Omule, tu n-ai habar,
Tot ce-ai strâns în astă viață,
Totul este în zadar.
În zadar aduni avere
Sau hambare cu bucate,
Că, în șir aduni cu ele
Și-o mulțime de păcate.
Omul plin de lăcomie
Și văzându-se bogat,
Uită si de Tine, Doamne,
Si de tot ce e păcat.
Aleargă din zori în seară.
Plin de trudă și sudoare,
Dar nimic nu-și pregătește
Pentru viața viitoare.
Dar, când vine cruda moarte
Și îl ia nepregătit,
Atunci stă, și se gândește
Oare ce-am agonisit?
Și, când e la despărțire,
Și bea ultimul pahar,
E târziu când își dă seama
C-au fost toate în zadar!

Rugăciune la necazuri și suferințe

Auzi-mă, pe mine, Doamne,
Auzi-mă, din Cer, de sus,
La toți din jurul meu, lisuse,
La toți necazul meu am spus,
Dar nimeni dintre cei din juru-mi,
Nici unul nu m-a ajutat,
Necazul ca să mi-l aline
Sau să mi-l ia cu-adevărat.
Am fost la doctori și la preoți
Ajuns-am la cercetători,
Dar nimeni nu mi-a luat durerea
Și parcă simt că am să mor.
Mă lupt de mult c-o grea durere,
Mă zbat ca peștii pe uscat,
lisuse, acum mă-ntorc la Tine,
Ca să mă ierți de-acest păcat.

Pe toți cei ce se-ntorc la tine,
Ajută-i, Doamne, nu-i lăsa,
Când vor veni la judecată,
Să-i treci la-mpărăția Ta,
Acolo să se odihnească,
Toți care aici au suferit,
La tine-i Patria cerească
Viața-i fără de sfârșit.
Auzi-mă pe mine, Doamne,
Pe robul tău ce-am suferit
Când voi veni la judecată
Dă-mi viață fără de sfârșit!

Rapsod popular
Gheorghe Tulbure
Făgăraș

DUMNEZEU

Atunci și acum
ai existat și ești dintotdeauna,
și nu a fost nici un moment,
în care să nu fi existat.

Mereu ai fost Mișcătorul nemișcat,
ultima speranță a omenirii,
care nu putea a o înșela
în așteptările ei.

Fără tine, viața n-ar avea nici un sens,
iar lumea ar fi fără lumină.
Nimic n-ar mai avea vreun rost,
iar oamenii ar trăi într-o eternă beznă.

PĂMÂNT ȘI CER

Viețuim pe Pământ,
dar mintea noastră este îndreptată spre Cer.
Ne rugăm pe Pământ,
dar sufletele noastre stau ațintite spre Cer.
Muncim pe Pământ,
dar ființa noastră se îndreaptă spre Cer.
Murim pe Pământ,
dar sufletele noastre se înalță la Cer.

Ne-am născut pe Pământ,
dar “casa” noastră este în Cer.
Răbdăm dureri pe Pământ,
dar călătorim în Cer,
Trupul merge în Pământ,
dar sufletul se întoarce în Cer.
Suntem și vom fi mereu,
 trăitori între două lumi: Pământ și Cer.

Preot Virgil Manase

Rubrică realizată de
prof. Maria Gabor

**Dumnezeu este iubire.
Dragostea dintâi**

„Poruncă nouă...” (Ioan 13, 34)

Serom. Petroniu Cănașe

Schitul Românesc Prodromu

Sf. Munte Athos

Dumnezeu este iubire

„Toți avem nevoie de dragoste”, scria un afiș pentru „Ziua iubirii”, prin care făcea un îndemn la fapte de dragoste creștinească, față de bătrâni, săraci și suferinzi. Pe lângă latura sa practică, afișul exprima un mare adevăr: Nu numai bătrânii bolnavii și suferinzii, ci toți, dar absolut toți, avem nevoie de dragoste. Așa cum nu putem trăi fără aer, fără lumină și căldura soarelui, tot așa nu este cu puțință fără dragoste traiul omului pe pământ. Toți avem nevoie de dragoste.

Faptul acesta nu are nevoie să fie demonstrat, îl trăiește fiecare om în viața sa proprie. „Puterea de a iubi este sădită de la început în sufletul omenesc” (N. Cabasila: *Viața în Hristos*, p. 64); face parte din însăși alcătuirea ființei noastre, este pecetea chipului lui Dumnezeu „Care este iubire” (I Ioan 4, 8).

În Vechiul Testament iubirea se află în fruntea Decalogului, dar adevărata ei icoană ne-a arătat-o Mântuitorul Hristos, când s-a întrupat din dragoste pentru noi și ni s-a descoperit ca Iubirea întrupată. Atunci, El a iubit oamenii cum nimeni nu i-a iubit sau îi va iubi vreodată; le-a tămăduit bolile, le-a iertat păcatele și s-a împovărat cu păcatele tuturor, primind să moară pentru noi cu moarte înjositoare, pentru a ne deschide tuturor calea iubirii și a învierii. Apoi ne-a lăsat cel mai Sfânt Testament, pecetluit cu Sfântul și Dumnezeiescul Său Sânge: „Porunca cea nouă a iubirii”.

La cina cea de Taină, în ultimele clipe pe care le mai trăia cu ucenicii, Mântuitorul le încredințează acest Testament al Iubirii: „*Vă dau o poruncă nouă: să vă iubiți unul pe altul așa cum v-am iubit Eu pe voi. Aceasta va fi semnul după care lumea vă va cunoaște că sunteți ucenicii Mei*” (Ioan 13, 33 – 34). Și ca și cum n-ar fi fost de ajuns această așa de limpede poruncă, Mântuitorul o repetă iarăși peste puțin: „*Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiți unul pe altul așa cum v-am iubit Eu*” (In. 15, 22); pentru ca îndată să o repete încă odată și mai hotărât: „*Aceasta vă poruncesc: Să vă iubiți unul pe altul*” (In 16, 17).

Cu nici o altă poruncă evanghelică n-a făcut Mântuitorul așa. Ne-a spus că toate poruncile dumnezeiești sunt necesare mântuirii: „*De vrei să intri în viață, păzește poruncile*” (Mat. 19. 17), dar când este vorba de iubire, Domnul stăruie în chip deosebit, insistă, poruncește cu riscul de a sili voia cea liberă a omului, pentru a ne face să înțelegem cât de trebuitoare ne este iubirea, ce mare preț are ea înaintea lui Dumnezeu.

De aceea și marele Pavel, în minunatul imn al dragostei, spune și el, în acord cu Învățătorul iubirii: „*Fără dragoste, toate darurile duhovnicești, toate virtuțile și însăși mucenicia nu valorează nimic*” (ICor. 1, 3); iar Sf. Maxim Mărturisitorul, referindu-se în special la viața duhovnicească, precizează că „*Toată asceza fără iubire, e străină de Dumnezeu*” (Cuv. Ascetic, 36).

Nimic nu este mai minunat, mai mare și mai necesar oamenilor ca iubirea. Ea a fost prezentă la întemeierea lumii, prin ea lumea s-a creat a doua oară; este lege universală a existenței noastre pe pământ și va constitui bucuria cea negrăită a vieții veșnice.

Dar a vorbi despre iubire înseamnă a vorbi despre însuși Dumnezeu și lucrul acesta este primejdios pentru cel nedesăvârșit (Scara); de aceea, din noianul cel nedesăvârșit al bogăției ei, mă voi opri numai la câteva aspecte ale dragostei dintre oameni, așa cum au fost puse în lumină de unii mari părinți duhovnicești și mari trăitori ai iubirii.

La Sf. Isaac Sirul găsim acest cuvânt minunat. „*Silește-te, să întâmpini pe aproapele tău cu o dragoste care să întrecă măsura cuvenită lui. Laudă-l chiar pentru lucrurile pe care nu le are... Prin aceasta semeni sămânța virtuții în el. Îl silești să se întoarcă spre bunătate și dacă are unele scăderi, se va tămădui de ele, rușinându-se de cinstea pe care i-o arăți...*” (Cuv. 5).

Iubind pe cineva, nu faci doar o simplă faptă bună față de el, ci îl ajuți să fie mai bun; semeni sămânța virtuții în el. Dar lucru și mai minunat este că această schimbare pe care o produc eu prin iubirea mea în aproapele, se întoarce la mine și mă schimbă și pe mine. „*Fața celui iubit, zice Sf. Ioan Scărarul, ne preschimbă în chip vădit, ne face luminoși, veseli, alungă întristarea. Dar fața Stăpânului ce nu poate face când vine în chip nevăzut, în sufletul curat?*” (Scara 30, 10).

Ce făcea oare ca lumea să se adune cu miile în jurul Mântuitorului uitând de foame și de sete și de oboseală?

Era cu adevărat învățătura cea nouă

a Sa, dar mai ales puterea dragostei dumnezeiești, pe care o revărsa asupra lor Dragostea Întrupată și care îi mângâia, îi ușura, îi vindeca de suferințele cele trupești și de cele sufletești. Să ne amintim de femeia cu curgere de sânge de 12 ani: „Numai să mă ating de haina Lui, zicea în gândul ei, și mă voi face sănătoasă” (Mat. 9, 12).

Vedem acest lucru și din viața unor sfinți. Se spune, de pildă, în viața Sf. Ierarh Nicolae, că dacă cineva era cuprins de vreo boală sau durere sufletească, chiar și numai uitându-se la chipul marelui ierarh, afla mângâierea durerii sale. Dar Sf. Nicolae era mult milostiv și milostenia este semnul cel mai autentic al dragostei față de altul. Puterea dragostei marelui ierarh, cu care învăluia pe cei ce veneau la dânsul, le aducea ușurare și mângâiere sufletească. De aceea și Biserica cinstește pe Ierarhul Nicolae în fruntea tuturor ierarhilor ei.

Ai văzut om? Ai văzut pe Dumnezeu

Și numai din aceste exemple, constatăm că din ființa celui ce are dragoste se revarsă ceva tainic, o putere care face bine celorlalți. Între cei ce se iubesc se face o comunicare tainică de puteri lucrătoare, care transformă adânc toată viața lor. „*Dragostea nu se poartă cu necuviință*”, zice iarăși Ap. Pavel, *nu caută ale sale, nu se mânie, nu gândește răul... Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă*” (I Cor. 13). Aceste atitudini așa de deosebite de felul obișnuit de comportare dintre oameni, nu și le impune cu sila cel ce iubește, ci decurg în chip firesc din dragostea față de cel iubit. Nu vedem noi acest lucru și din viața de toate zilele? Când cineva iubește pe altul, îl vede cu alți ochi decât cealaltă lume. Fie un copil cât de urât, mama lui îl iubește și îl vede mai frumos ca pe nimeni altul. Aibă cineva toate defectele, prietenul său nu i le vede, nu i le știe și e în stare să moară pentru el. Pentru că „*nimic nu poate schimba pe prietenul credincios*” (Eccl. 4, 15) și pentru că „*iubirea este o putere, un foc, pe care nici răurile, nici marea nu-l pot stinge; este tare ca moartea*” (Cânt. Cânt. 8).

De unde vine această schimbare de optică, această adâncă transformare pe care o lucrează dragostea între cei ce se iubesc?

Creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, fiecare om este o ființă unică, irepetabilă, o apariție cum n-a mai fost și nu va mai fi alta pe lume, căci fiecare oglindește în chip unic, personal, pe Creatorul în ființa sa, fiecare om reflectă o strălucire unică a frumuseții și plinătății Dumnezeiești. Vedem aceasta uneori pe chipurile nevinovate ale copiilor, pe fețe curățite prin lacrimi ale cuvioșilor, pe fețele înnoite prin suferințe ale mucenicilor. Prin chipul Dumnezeiesc pe care îl poartă, fiecare om ascunde în sine o comoară neprețuită, sufletul său e mai scump decât toată lumea.

Înțelegem deci cât de adânc este acest cuvânt al Părinților: „*Ai văzut un om? Ai văzut pe Dumnezeu*”. Și înțelegem iarăși de ce ospitalitatea

se bucură de așa de mare cinste la popoarele ortodoxe. Căci primirea fratelui străin, călător sau bolnav, însemnează iarăși primirea lui Dumnezeu: „*Întrucât ați făcut acestea aceluia, Mie Mi-ați făcut*”, zice Domnul (Mat. 25, 40).

Dar această bogăție unică, pe care o ascunde fiecare în ființa sa, de obicei este o comoară ascunsă, neștiută nici de alții și de cele mai multe ori nici de cel ce o are.

Ori, singură iubirea este puterea minunată, cheia care deschide adâncul din om, în care se oglindește frumusețea dumnezeiască, care face vizibilă frumusețea chipului lui Dumnezeu din om. Dar acest Chip nu este ceva static, ci este dinamic, tinde să se realizeze în asemănare. Surprinzând frumusețea chipului, se întrevede și realizarea lui în asemănare, care este frumusețe dumnezeiască. De aici atitudinea inexplicabilă pentru ceilalți a celui ce iubește. Nu vede lipsurile, sau nedesăvârșirile persoanei iubite pentru că este uimit de frumusețea chipului dumnezeiesc din om și se minunează și mai mult de frumusețea realizabilă a chipului în asemănare. Căci „*numai cel ce iubește vede pe cel iubit așa cum este el în realitate*” (Pr. D. Stăniloae, Filocalia VIII, 197).

Cine urăște păcatul mai mult decât sfinții? Și totuși sfinții nu văd păcatele altora. Și nu le văd nu pentru că nu vor să le vadă, ci pentru că nu pot să le vadă din pricina dragostei. Ei văd în om o taină atât de adâncă și de minunată, că intuiesc în ea posibilități de depășire a oricărei stări de păcat. Și aceste posibilități se actualizează numai prin puterea dragostei (Id, vol. IX, 545). De aceea zice și Sf. Isaac Sirul că prin dragostea față de altul, „*semeni sămânța virtuții în el*”. Dragostea surprinde ceea ce este dat virtual în om, posibilități unice de devenire și îl ajută să devină așa, în realitate.

Cetățile dragostei: prietenia, familia, mănăstirea

Să ne închipuim acum un lucru, care nu este nici utopic, nici irealizabil. Și anume că creștinii ar privi cu toată seriozitatea și s-ar strădui cu toată sinceritatea și din toate puterile să îndeplinească cea mai sfântă poruncă a Domnului Hristos: „*Vă poruncesc să vă iubiți unii pe alții, așa cum v-am iubit Eu*”. Ce schimbare minunată s-ar petrece în societatea omenească! Pentru că dacă toți am iubi pe un om, ar fi aproape cu neputință ca acela să fie rău și astfel toți ar deveni buni. Lucru absolut realizabil, zic, pentru că porunca evanghelică a iubirii este dată pentru toată lumea și Dumnezeu nu a poruncit nimic imposibil. Iar dacă totuși vedem că este mult rău în lume și în jurul nostru, este semn că „*s-a răcit dragostea la mulți*” pentru că în starea de răutate a fiecăruia este implicată lipsa de iubire a celorlalți (Pr. D. Stăniloae, Ib.)

Firește, iubirea despre care a fost vorba până aici nu este iubire naturală, firească, ci iubirea ca culme, ca încununare a desăvârșirii duhovnicești. Ea este pe deoparte străduință omenească spre nepătimire, căci unde sunt patimi nu poate fi dragoste; iar pe de altă parte, este

lui Dumnezeu, coborât în sufletul despătimit. În chipul lui Dumnezeu din om este dată virtualitatea asemănării dar aceasta nu se poate realiza decât numai sub flacăra iubirii dumnezeiești. Puterea iubirii față de altul se explică prin faptul că aceasta nu este decât iubirea lui Dumnezeu, coborâtă în suflet și apoi îndreptată spre Dumnezeu și spre semenii (Pr. D. Stăniloae, Curs Mistică).

Pe măsură ce omul se apropie de Dumnezeu prin curățire de patimi și viață virtuoasă și se face tot mai apt de primirea în sine a Harului dumnezeiesc, în aceeași măsură crește în el și dragostea de aproapele, se apropie de el, cum minunat a arătat Avva Dorotei cu pilda cercului.

Privind cu luare aminte la realitatea în care ne aflăm, ce constatăm? Dumnezeu cu Harul Său cel iubitor de oameni este de-a pururi lângă noi, ne cheamă, ne așteaptă; noi de asemenea avem putere de a intra îndată în legătură cu Dragostea Dumnezeiască, dar răspunsul nostru este zăbavnic, întârzie, sau nu vine niciodată. Oamenii se întâlnesc între ei la niveluri politice, culturale, economice, iar **prietenia** despre care Sf. Ioan Hrisostom zicea că „*e mai bine să se stingă soarele decât să fim lipsiți de prieteni*”, este tot mai rară printre ei. **Familia**, acest cuib al dragostei creștine se destramă și ea tot mai mult, încât adevărata dragoste aproape de negăsit printre oameni.

Au mai rămas „*cetățile dragostei*”, care sunt **mănăstirile** (și îndeosebi Muntele Athos), care se bucură de unele privilegii deosebite. Păstrarea nealterată a Sfintei Tradiții Ortodoxe, apărarea Ortodoxiei de contrafaceri și compromisuri, rugăciunea neconținută pentru lume și tot ce fac athoniții în slujirea lui Dumnezeu și pentru mântuirea lumii sunt lucruri mari și vrednice de cinste. Ele însă culminează în realizarea adevăratei icoane a dragostei duhovnicești, care este lucrul cel mai de preț pe care Athosul îl poate oferi lumii de astăzi.

Viața călugărească a făcut totdeauna din ospitalitate o virtute de căpetenie, mai mare chiar decât rugăciunea și asceza. La Sf. Munte, și cel mai sărac pusnic păstrează ceva anume pentru tratarea celui venit. Înainte de orice, această declarație tăcută și smerită a dragostei.

Mulțimile de pelerini, care vine an de an la Athos, nu vin să vadă obiecte artistice, antichități sau muzee, de care este plină lumea de azi, ci cu totul altceva. Omenirea de azi, învrăjbită, izolată, tânjește după comuniunea și căldura dragostei și vine să o vadă la Athos. În chiliile smerite, unde în jurul unui gheronda [bătrân], câțiva frați și-au topit împreună sufletele în dragoste duhovnicească, pentru vecii vecilor. Vin să se minuneze de cei zece monahi de la chilia Sf. Treime, care uniți în dragoste nedespărțită, nici la moarte n-au voit să se despartă unul de altul. Și vecinii au găsit în biserică trupurile înmiresmate a celor zece îndrăgostiți întru Domnul, care pleaseră nedespărțiți în Împărăția iubirii (Andrei Monahu, Gheronticonul Sf. Munte, 1979, p. 231).

Și mai vin pelerinii să vadă obști duhovnicești cu mulțime de frați, care unii pe alții, mai mari cu cinstea

pe alții cu puterea dragostei dumnezeiești, care arde în fiecare din ei și revarsă în afară dragoste, bucurie și pace.

Unii din pelerini nu cunosc nici o limbă cu care să intre direct în contact cu monahii. Dar nici nu simt nevoia. Ei vin să vadă. Ca fratele acela, care mergea în fiecare an la cuviosul Antonie și nu-l întreba nimic niciodată. Iar la întrebarea nedumerită a Cuviosului, fratele îi răspunde simplu: „*Mi-e de ajuns să te văd, Părinte!*” (Pateric, Antonie 29).

Mulțimile roiesc în jurul părinților îmbunătățiți, în jurul obștii bine împlinite, ca odinioară în jurul Domnului Hristos, pentru că simt puterea Harului ce se revarsă din ei și din ele și respirând această atmosferă se simt bine, se simt ușurați de poverile sufletești, care îi apasă, li se descrețesc frunțile. Și acesta este lucrul cel mai de seamă de care are nevoie lumea de astăzi.

Prin această slujire, Athosul este deja angajat pe calea spre împărăția iubirii, care începe de aici; într-o permanentă invitație făcută lumii la urcușul spre cele înalte, pe care însăși silueta Muntelui o sugerează, după cuvântul Scărarului: „*Suiți-vă, fraților, suiți-vă! Veniți să ne suim în Muntele Domnului și în Casa Dumnezeului nostru*” (Scara, 30, final). (decembrie 2001)

Însușiri ale lui Dumnezeu în Psalmii lui David

Arhim. Teofilact Ciobica

Ucenic al părintelui Iachint Unciuleac – M. Putna

Psalmii fac parte din cărțile poetico-didactice ale Vechiului Testament și sunt în număr de 150 canonici și 1 necanonic.

Psalmii uniți la un loc formează cartea numită Psaltirea. Având în vedere cuprinsul și valoarea ei practică ea este cea mai popularizată carte din Vechiul Testament; folosită din cele mai vechi timpuri și nu trebuie să ne mire faptul că la noi românii, ca și la alte popoare încreștinate, cea dintâi traducere a unei părți din Sf. Scriptură a fost Psaltirea sau Psalmii lui David.¹

Psaltirea a fost numită de unii “Biblia mică” căci toate câte sunt pe larg în Sf. Scriptură, le găsim tâlcuite pe scurt de Duhul Sfânt în Psalmii lui David.²

Ce este soarele între celelalte corpuri cerești, aceea este Psaltirea între celelalte cărți insuflate de Dumnezeu.³

Căci precum soarele

luminează toate marginile lumii,

așa și Psaltirea luminează toate simțirile inimii, toate cugetele sufletului și toate ascunzișurile minții.⁴

Psaltirea este o carte în care sânt infinite posibilități de aplicare pentru viața creștină din toate timpurile, o carte mereu prezentă în cultul bisericii creștine și în sufletul credincioșilor ei.⁵

Sf. Ioan Gură de Aur (344 – 407), teolog și mare predicator, patriarh de Constantinopol, autor a numeroase scrieri religioase și al unei Sf. Liturghii ce se folosește în Biserica Ortodoxă, ne spune în cuvântul său despre Psalmi că vechii creștini, *“mai toți știau Psaltirea pe de rost și o cântau în Biserică cu multă evlavie”*.⁶

Cunoscând folosul citirii Psalmilor tot acest mare ierarh, adaugă în cuvântul său *“că mai bine să înceteze soarele din mișcarea sa decât să înceteze citirea Psalmilor”*.⁷

Psaltirea este oglinda dreptei credințe și a privirii către Dumnezeu, ea pentru păcate mustră, la calea dreptății aduce, spre lauda lui Dumnezeu deșteaptă, credință și dragoste a avea în Dumnezeu învață, spre iubirea de aproapele și împlinirea datoriilor îndeamnă.

Cântarea Psalmilor este izgonitoare de demoni căci aceasta în faptă ne-a arătat David, cântând în fața lui Saul.

În Psalmi găsim nenumărate însușiri ale lui Dumnezeu, care ne întărește credința, ne luminează mintea, ne veselește sufletul, cu alte cuvinte ideea de Dumnezeu este prezentă în fiecare verset al Psalmilor lui David.

În cele ce urmează, mi-am propus să schițez însușirile lui Dumnezeu în Psalmii lui David oprindu-mă ceva mai mult asupra VEȘNICIEI, însușire ce derivă din Ființa Sa.

Mai întâi să vedem ce este Psalmul și cine este autorul?

Ce este Psalmul?

Cuvântul Psalm poate însemna un nume general și unul special.

În sens general prin Psalm se înțelege un instrument muzical cu 10 corzi, pe care se cântă prin mișcarea mâinilor, în felul lirei sau harfei, care se numește PSALTIRION⁸, în evreiește peric sau mizmoerim și înseamnă cântec, de la cuvântul grecesc: ψαλλω = a lăuda prin cântări din organe.

Pe lângă muzica vocală, evreii la cult foloseau și instrumente muzicale.⁹

Din Sf. Scriptură vedem că evreii aveau instrumente cu coarde ca:

– Harfa, cu coarde inegale dispuse într-o cutie de rezonanță și o consolă ale cărei sunete se obțin

prin ciupire.¹⁰

- Chinorul.¹¹
- Nebelul.¹²
- Sambuca.¹³
- Psaltirionul cu 10 strune de formă

triunghiulară.¹⁴

Mai aveau instrumente de suflat ca:

- Ugabul, un fel de nai sau cimpoi.¹⁵
- Chalilul, un fel de flaut.¹⁶
- Hasosera, trâmbița.¹⁷
- Sofarul corn.¹⁸

La care se pot adăuga și instrumentele de lovit ca:

- Taful, un fel de tamburină.¹⁹
- Selselin, discuri de metal.²⁰
- Salisin.²¹
- Menaanim.²²

În sens special, Psalmul este o cântare ce se execută și cu instrumente muzicale ce simbolizează “faptele cele bune”, spre pildă cele 10 corzi ale Psaltirionului, închipuiesc cele 10 porunci din Vechiul Testament ce trebuie realizate de creștin pentru mântuire sa.²³

Deci Psalmul în ambele sensuri își are originea din “timpul lui David regele ludeilor” (1013-973 î.e.n.).²⁴

Așa cum în trecut la evrei, cântarea Psalmilor se acompania cu harfa sau Psaltirionul, pentru a-i da o armonie, tot așa noi creștinii trebuie să cântăm nu numai cu vocea, ci și cu faptele cele bune, știut fiind că Dumnezeu, n-aascultă armonia cuvintelor ci pe cea a faptelor bune.²⁵

Așadar a cânta Psalmi nu înseamnă a cânta numai cu vocea, ci a uni și mâna cu vocea pe instrumentul muzical.

Este adevărat că există mai multe instrumente muzicale dar nu este mai puțin adevărat că profetul David a armonizat Psalmii cu instrumentul numit Psaltirion, pentru că după cum se pare, a vrut să arate Harul Sf. Duh, care răsună în acest instrument muzical deoarece dintre toate instrumentele muzicale numai Psaltirionul își are cauza sunetelor de sus pe când la celelalte instrumente sunetul răsună dedesubtul locului unde sunt atinse coardele îndemnându-ne și pe noi să ne obișnuim a căuta la cele de sus și a nu ne deda patimilor trupului.²⁶

Sf. Vasile cel Mare (330-379) ca unul dintre cei mai reprezentativi părinți bisericești ne dă una dintre cele mai izbutite tâlcuiri asupra unui număr de 13 Psalmi lăsând și o omilie introductivă de un neîntrecut elogiu al Psalmului, ca mijloc de zidire duhovnicească.²⁷

Printre altele zice Sf. Vasile cel Mare:

*“Psalmul este armă pentru teama de noapte, liniște pentru oboseala zilei, pavăza și mângâierea oamenilor credincioși, iar pentru femeile credincioase una dintre cele mai potrivite podoabe”.*²⁸

*“Psalmul face ca pustiurile să fie locuite și patimile înfrânte, creștere pentru cei ce propășesc pe calea virtuții și sprijin pentru cei ce merg pe calea desăvârșirii”.*²⁹

*“Psalmul este glasul Bisericii, el veselește sărbătorile și face să se nască în inimile credincioșilor dorul după Dumnezeu”.*³⁰

Apoi adaugă: *“Când Psalmii se citesc cu luare aminte chiar și din inima cea mai împietrită storce lacrimi”.*³¹

Cu alte cuvinte zice: *“Psalmul este o faptă îngerească, o trăire cerească, o mireasmă duhovnicească”* comparând Psaltirea “cu o comoară bogată, pusă la îndemâna tuturor”.³²

Psaltirea a exercitat întotdeauna o atracție excepțională asupra părinților și scriitorilor bisericești care au dat cel mai mare număr de comentarii în epoca patristică, una din punct de vedere al ideilor și a formei poetice și în al doilea rând pentru folosirea zilnică la slujbele bisericești.³³

De fapt caracterul dominant al Psalmilor este cel Hristocentric și Eclesiocentric, ceea ce l-a făcut pe fericitul Augustin, episcop de Hipona (354-430) e.n. să spună, cu drept cuvânt, că este o mare muncă să studiezi și să pătrunzi adevăratul sens al Psalmilor și cu atât mai greu este să predici și să lămurești conținutul lor destul de variat.³⁴

Cine este autorul?

Autorul Psalmilor este David, regele iudeilor, după cum reiese din stihul: *“Măinile mele au făcut organul și degetele mele au alcătuit Psaltirea”.*³⁵

Noi știm că toată Sf. Scriptură *“este inspirată de Dumnezeu”*³⁶ și ca atare Duhul Sfânt³⁷ a pus în mișcare priceperea și voința scriitorului după măsura și puterea lui ca să scrie ceea ce Dumnezeu voiește și cum voiește.³⁸

Din cărțile I, II, III și IV Regi rezultă că David a fost un suveran al poporului evreu, deosebit de evlavios în felul lui Ștefan cel Mare, voievod al Moldovei (1457-1504), care a întreprins o vastă reorganizare a cultului religios la cortul sfânt, fiind un bun cunoscător al legii mozaice și inițiat în literatura veche ebraică, creând un gen de poezie religioasă Psalmul.

Prin David și apoi prin fiul său Solomon (973-933) î.e.n. literatura ebraică ajunge la apogeu, în special poezia religioasă a ajuns la

forma desăvârșită.³⁹

Autorul cu multă râvnă pentru Dumnezeu caută să-și exprime dragostea față de Dumnezeu pentru bunătatea și binefacerile nenumărate revărsate asupra sa și a poporului ales.

De aceea zice: *“Duhul Domnului grăiește prin mine și cuvântul Lui e pe limba mea”*.⁴⁰

Preocupat în toată viața lui cu coordonarea activității zilnice după preceptele legii rezultă și frumosul stih: *“Făclie picioarelor mele este legea Ta și luminează cărărilor mele”*.⁴¹

Tot din dorința fierbinte de a slăvi pe Dumnezeu zice: *“Cânta-voi Domnului în viața mea, cânta-voi Dumnezeului meu cât voi trăi”*.⁴²

Afecțiunea aceasta o laudă în cuvinte alese căutând în același timp să împărtășească și celor din jurul său dragostea sau simțămintele sale religioase.⁴³

Din studiul amănunțit al Psalmilor rezultă că nu toți Psalmii sunt ai lui David. Totuși David are cel mai mare număr de Psalmi. Apoi urmează Asaf, Moisi, Solomon și alți protoPsalti.⁴⁴

Iezechia, rege în Iuda, reînviind slujba la templul lui Solomon poruncește leviților să slăvească pe Dumnezeu cu “cuvintele lui David și ale lui Asaf”.

Ideile doctrinare nu sunt sistematizate în cartea Psalmilor ca de altfel și în celelalte cărți ale Vechiului Testament.⁴⁵

Cele mai importante idei doctrinare ce se găsesc în Psalmi sunt:

- Ideea de Dumnezeu, care se află exprimată pre-tutindeni în Psalmi și care scoate în evidență însușiri ale lui Dumnezeu ca:

I. Însușiri ce se referă la firea dumnezeiască ce derivă din infinitatea lui Dumnezeu:

- Aseitatea – Ps. LXXXIX, 2; Ps. CI, 13.
- Spiritualitatea – Ps. CIII, 31.
- Ubiquitatea – Ps. CXXXVIII, 7-16.
- Atotputernicia – Ps. XXXII, 6-7 și 9.
- Neschimbabilitatea – Ps. LIV, 22.
- Veșnicia – Ps. CI.13, 26-28.

II. Însușiri intelectuale:

- Atotștiința – Ps. CXXXVIII, 5-6.
- Atotînțelepciunea – Ps. CXLVI, 5; CIII, 25.

III. Însușiri morale:

- Sfințenia – Ps. XCVIII, 5 și 10.
- Bunătatea – Ps. XXIV, 9; Ps. LXXXV, 4.
- Iubirea – Ps. CII, 8.

- Drept judecător – Ps. XVIII, 10; Ps. CII, 6.
- Voință – Ps. CXIII, 11.

- Pe lângă ideea de Dumnezeu în Psalmi se află și alte idei ca: despre om, despre Parusie, despre Judecată și despre Viața viitoare.⁴⁶

Potrivit ideii despre om acesta este creat de Dumnezeu din două elemente constitutive: trup și suflet. Trup ca parte materială și suflet ca parte spirituală. A fost creat cu mari posibilități de a deveni nemuritor prin respectarea poruncii lui Dumnezeu.⁴⁷

Avem și idei despre existența îngerilor ca slujitori fără de trup care slujesc lui Dumnezeu, împlinesc poruncile și voia lui cea sfântă și sunt păzitori și călăuzitori ai oamenilor.⁴⁸

În fine, Psalmii au un rezumat al tuturor ideilor mesianice din părțile Vechiului Testament până și în Noul Testament găsim referiri la cartea Psalmilor.

Din cele de mai sus vedem că Psaltirea a fost folosită de-a lungul timpurilor și recomandată pentru bogăția ideilor doctrinare și constituie pentru toate timpurile o adevărată comoară la îndemâna oricui.

Pe scurt putem spune că este podoaba slujbelor bisericești și o călăuză pentru viața practică a creștinului precum și o armă de luptă a monahului împotriva patimilor.

Veșnicia în Psalmii lui David

Dumnezeu s-a dăruit omului spre cunoaștere în măsura puterii acestuia de a cuprinde ceva din ce e necuprins și în măsura în care această cunoaștere îi era de trebuință și folositoare pentru mântuirea și fericirea lui veșnică.⁴⁹

Orice încercare de a depăși limitele creaturale, de a cunoaște pe Dumnezeu mai mult decât ni s-a descoperit ar repeta jocul copilului de pe malul mării, oare voia să adune marea într-o gropiță mică de nisip, despre care vorbește Fericitul Augustin în cartea sa "Confessiones".⁵⁰

Sf. Apostol Pavel ne previne de altfel de marea greutate de a străpunge transcendentul, când ne spune: "S-a învăluit într-o lumină neapropiată"⁵¹, pentru că Dumnezeu în ființa Sa, rămâne oceanul de nepătruns, abisul insondabil, întinericul divin, care învăluie de pretutindeni în transcendența Ei, pe cel care se ispitește să cunoască, mai mult decât ni s-a dat.⁵²

Printr-o viziune Sf. Apostol Pavel a fost martor la cunoașterea slavei lui Dumnezeu, dar ezită să descrie aceste lucruri,⁵³ negăsind

cuvinte potrivite.

Omul nu are posibilitatea rațională să definească ființa lui Dumnezeu. Omul ca ființă mărginită – creată – nu găsește noțiuni corespunzătoare pentru a defini ce este Dumnezeu în ființa Sa.⁵⁴

Cea mai scurtă și completă definiție despre Dumnezeu rămâne tot ceea ce El însuși i-a descoperit lui Moise $\text{o } \phi\upsilon\tau\omega\zeta \text{ } \omega\upsilon$, “*Eu sunt cel ce sunt!*”.⁵⁵

Deci Dumnezeu este o existență Atotcuprinzătoare care întrunește, la gradul superlativ absolut, o infinitate de calități sau însușiri.

O parte din aceste însușiri ne-au fost descoperite de Dumnezeu fie în natură, fie în cuvintele revelației, iar o parte din ele rămân totuși necunoscute până în ziua când Dumnezeu își va descoperi slava Sa în fața aleșilor Săi.⁵⁶

Sf. Ioan Damaschin, mare teolog, învățat și scriitor sirian (c.700 – c.754), spune: “*Singura posibilitate de cunoaștere rămâne doar prin descrierea însușirilor lui Dumnezeu ca ființă*”.⁵⁷

Pentru a înțelege aceste însușiri Sfinții Părinți au luat ca prim element de cunoaștere – *analogia* – asemănarea omului cu Dumnezeu, pornind de la textul: “*Să facem pe om după chipul și asemănarea noastră*”⁵⁸ după care se poate stabili că Dumnezeu trebuie să fie o ființă ce posedă cele mai alese și desăvârșite însușiri, pe care le posedă și omul în mică măsură, ca ființă creată superioară.

Așadar, pentru a înțelege într-o oarecare măsură ca oameni, starea de absolut sau de infinit a lui Dumnezeu, ne vom folosi de două căi:

I. Calea pozitivă – prin care lui Dumnezeu I se atribuie toate însușirile, din care s-au formulat atributele pozitive sau amplificative ca: Atotbun, Atotputernic, etc.

II. Calea negativă, prin care lui Dumnezeu I se neagă, cu alte cuvinte I se înlătură tot ceea ce este mărginit, din care s-au formulat atributele negative sau privative ca: Dumnezeu este necuprins, nevăzut, nemărginit, neschimbat, etc.

Din aceste însușiri amplificative sau privative, ne facem o idee foarte vagă despre ceea ce este Dumnezeu, care posedă toate perfecțiunile, însușiri cărora nu li se adaugă nimic și nu li se ia nimic. O *plenitudine absolută* a tuturor însușirilor care în manifestările Sale se descoperă prin revelație, dar rămâne necunoscut în ființa, esența Sa.

“Toate însușirile lui Dumnezeu stau într-o singură simultaneitate”.⁵⁹

Pe când omul este incompatibil, nu poate gândi decât pe rând, nu simultan, ori la Dumnezeu “toate sunt cu putință”⁶⁰, are toate

Înșușirile deodată, care se concretizează sub imaginea unei clipe indivizibile, care nu vine, nici nu trece și care e simultană sub imaginea unui veșnic prezent.⁶¹

Înșușirile ce privesc infinitatea lui Dumnezeu

I. Aseitatea.

În lumea creată domnește legea cauzalității. Dumnezeu însă nu e cauzat de nimeni și de nimic.⁶²

Dumnezeu există prin Sine și nu este cauzat de o altă existență⁶³ pentru că El este plinătatea ființei și a vieții, căci Dumnezeu condiționează existența a tot ce există, deoarece *“Cine a dat lui Dumnezeu ceva?”*, *“pentru că de la El și prin El și întru El sunt toate”*.⁶⁴

Psalmistul zice: *“Mai înainte de ce s-a făcut munții și s-a zidit pământul și lumea, din veac și până în veac ești Tu”*.⁶⁵

“Eu sunt Alfa și Omega, Cel ce a fost, Cel ce va fi, începutul și sfârșitul”.⁶⁶ Cel care este mereu o $\delta\iota\ \omega\tau\ \alpha\epsilon\iota$, încât în Dumnezeu nu este trecut, nu este viitor, ci un *permanent prezent*.⁶⁷

II. Spiritualitatea.

Materia este compusă și sortită descompunerii, pe când spiritul absolut este și rămâne simplu, nelimitat de timp și spațiu, de puteri cerești și pământești, condiție absolută a libertății.⁶⁸

*“Duh este Dumnezeu”*⁶⁹ este cea mai scurtă definiție cu privire la această însușire a lui Dumnezeu, la existența lui Dumnezeu, nevăzută dar simțită. În analogie cu omul, partea cea nevăzută – sufletul, gândirea – care sunt nevăzute, dar care se manifestă concret prin lucrare. Dacă ar lipsi sufletul ar fi inexistent, deci spiritualitatea Lui Dumnezeu, se descoperă omului în mintea noastră. Cum zice Fericitul Augustin: *“Spiritualitatea lui Dumnezeu este formă proprie de existență”*.⁷⁰ Dumnezeu s-a făcut cunoscut nouă prin întrupare, care este *“marea taină a creștinătății”*.⁷¹

Psalmistul spune de spiritualitatea lui Dumnezeu: *“Doamne unde mă voi duce de la Duhul Tău”*,⁷² convins că Duhul lui Dumnezeu umple universul, cu slava Lui, fără a se confunda cu lucrarea mâinilor Lui, înzestrat cu personalitate și cu toate facultățile analoage celor omenești,⁷³ un duh absolut nelimitat, nematerial.

Psalmistul se mai roagă așa: *“Duhul Tău cel bun să mă povățuiască la pământul dreptății”*.⁷⁴

III. Ubicuitatea, Atotprezența lui Dumnezeu.

Această însușire a lui Dumnezeu se manifestă prin

aspațialitate, adică mai presus de spațiul pe care L-a creat.

Prin supraspațialitate adică depășește dimensiunile lui și prin ubicuitate: “Deus est semper et ubique”.

“Unde mă voi duce de la Duhul Tău și de la fața Ta, unde voi fugi?”, “De mă voi sui în cer Tu acolo ești, de mă voi pogorî în iad, de față ești.” Apoi continuă: “De voi lua aripele mele de dimineață și de mă voi sălășlui la marginile mării și acolo mâna Ta mă va povățui și mă va ține dreapta Ta”.

În fine, adaugă: “poate întunericul mă va acoperi... că întunericul nu este întuneric la Tine și noaptea ca ziua va lumina. Cum este întunericul ei, așa și lumina ei”.⁷⁵

Sf. Ioan Gură de Aur, când a fost exilat pentru a doua oară, în 404, de către Eudoxia – soția împăratului Arcadie (395 – 408), fiindcă criticase neorânduilele prilejuite de ridicarea unei statui aproape de Biserica unde slujea îi spune împărătesei: “Crezi tu că mă înspăimânți cu această exilare? Nu știi tu oare că Dumnezeu este pretutindeni de față? Numai atunci ai fi în stare să mă înspăimânți cu adevărat dacă ai putea să găsești un loc unde nu este Dumnezeu!” Dar un astfel de loc nu există.⁷⁶

IV. Atotputernicia.

Această însușire a lui Dumnezeu nu este mărginită cu nimic. Raportul dintre voință și putere la Dumnezeu este altul decât la om. Pe când la om voința este mai mare decât puterea la Dumnezeu puterea e în armonie cu voința căci poate face tot ce vrea: “Dumnezeul nostru în aer și pe pământ, toate câte a vrut a făcut”.⁷⁷

Sf. Ioan Damaschin referindu-se la cele de mai sus, zice: “Dumnezeu poate cât vrea, dar nu vrea câte poate; căci poate pierde lumea dar nu vrea!”⁷⁸

De fapt capodopera atotputerniciei lui Dumnezeu este creația: “A zis și s-a făcut, a poruncit și s-a zidit.”⁷⁹

V. Neschimbabilitatea.

Prin această însușire înțelegem că Dumnezeu posedă toate perfecțiunile însușirilor cărora nu li se adaugă nimic și nu li se ia nimic.⁸⁰

Dumnezeu nu se schimbă în hotărârile Lui⁸¹ și nici în ființa Sa⁸², “E liniștea veșnică și neschimbată”⁸³, căci “la Dumnezeu nu este schimbare și nici umbră de mutare.”⁸⁴

Psalmistul spune: “Dintru început Tu Doamne pământul l-ai întemeiat și lucrurile mâinilor Tale sunt cerurile”, dar spune mai departe: “Acelea vor pieri iar Tu vei rămâne și toți ca o haină se vor învechi și ca un veșmânt îi vei schimba și se vor schimba. Dar Tu același ești și anii Tăi nu se vor împutîna.”⁸⁵

VI. Veșnicia.

Fără de început, fără de sfârșit, neterminat, mereu prezent, nu are durată.

Veșnicia e o însușire a lui Dumnezeu în raport cu timpul care înregistrează schimbarea, succesiunea.

Dumnezeu însă nu este supus timpului, este supratemporal, după cum nu este supus spațiului căci timpul și spațiul sunt în dependență de El.⁸⁶

Dumnezeu creează timpul și-l umple fiind veșnic prezent în el și veșnic deasupra lui⁸⁷ ca: *“Cel ce este și Cel ce era și Cel ce va să vină.”*⁸⁸

Timpul este un mod de existență a lumii create. Viața omului se măsoară în ani⁸⁹ dar Dumnezeu n-are o măsură. Căci zice Psalmistul: *“Iar Tu același ești și anii Tăi nu se vor împuțina”*⁹⁰ și a *“născut pe Cel fără de ani sub ani.”*⁹¹

Spre a înțelege o fărmă din ceea ce este veșnicia putem să ne închipuim un munte de nisip al cărui vârf să ajungă până la cer și, chiar de ar fi să se ia în toate zilele câte un bob de nisip din acel nemărginit și nemăsurat munte, tot nu s-ar termina vreodată.⁹² Veșnicia nu se va termina niciodată pe când viața a omului e nimicnicie.⁹³

Psalmistul spune: *“O mie de ani înaintea ochilor Tăi Doamne sunt ca ziua de ieri care a trecut și ca o strajă a nopții.”*⁹⁴

Un monah cerca de multe ori să înțeleagă cu mintea sa cuvintele de mai sus și se ruga lui Dumnezeu să-i descopere taina acestui stih. Și Dumnezeu a ascultat rugăciunea sa.

Într-o zi, după serviciul divin, monahul a rămas singur și se ruga după obicei ca Dumnezeu să-i descopere sau să-l facă a înțelege când, iată, un vultur de toată frumusețea zbură prin biserică și se apropie de monah în așa fel încât să se lase prins.

Monahul cerca să prindă această frumusețe de pasăre rară dar vulturul se depărta puțin câte puțin. Astfel, urmat de monah, au ajuns într-o pădure, aproape de mănăstire, într-un loc ascuns.

Atunci a început acel vultur a cânta o cântare atât de frumoasă încât monahul a rămas în uimire ascultând fără să simtă foame, sete, frig sau altă nevoie a trupului, vreme de 300 de ani, după care vulturul s-a făcut nevăzut.

Venindu-și în fire din acea uimire s-a grăbit să se întoarcă la mănăstire gândind că numai o oră a lipsit din mijlocul fraților săi. Dar pe drum nu mai cunoștea pe nimeni iar la mănăstire totul era schimbat, alți monahi, alt stareț. Făcându-se cercetare s-a constatat că au trecut 300 de ani de când erau frații și monahii pe care îi cunoștea acel monah.⁹⁵

Un vechi dicton latin spune: *“Tempora mutantur et nos mutamur in illis.”*⁹⁶

Timpurile se schimbă și noi ne schimbăm odată cu ele. Dar acest dicton nu ne spune tot adevărul ci numai o prea mică doză din esențialul nimicniciei noastre⁹⁷ față de veșnicia lui Dumnezeu.

De aceea și Psalmistul ne spune: *“Împărăția Ta este împărăția tuturor veacurilor iar stăpânirea Ta din neam în neam.”*⁹⁸

Iar în alt loc spune: *“Iar Domnul rămâne în veac.”*⁹⁹

Dealtfel în Psalmii lui David avem și alte mărturii despre însușirile lui Dumnezeu, drept care, “având atâta nor de mărturii”¹⁰⁰, putem să spunem că “Orice concept rațional despre Dumnezeu rămâne totuși departe de ființa vie, atotputernică, atotprezentă, care este Dumnezeu.”¹⁰¹

Așadar omul, ca ființă creată, înzestrată cu însușiri dumnezeiești, nu va putea formula niciodată o noțiune corespunzătoare referitor la Dumnezeu, pe care nu-l încap cerurile cerurilor.

Căci cum va putea cuprinde omul, ce este mărginit, pe Cel nemărginit? Omul are ca început pe Cel fără de început, creația pe Creator, nimicul pe Absolutul Desăvârșit, pentru că depășește puțința de înțelegere omenească.

Și totuși omul este încununarea creației lui Dumnezeu¹⁰² pentru a cărui mântuire și fericire Dumnezeu s-a făcut om ca omul să se îndumnezeiască.¹⁰³

De aceea Psalmistul spune: *“Te voi lauda că sunt o făptură așa de minunată.”*¹⁰⁴

Căci: *“Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este îndeajuns spre lauda minunilor Tale.”*¹⁰⁵

NOTE

¹ Al.Piru, ”Literatura română veche”, ediția a II-a, București 1962, pg. 52

² Prefața Psaltirii, tipărită la Mănăstirea Neamț, 1859

³ Idem 2

⁴ Idem 2

⁵ Magistrand Gabriel Popescu, “Psalmii în predica Fericitului Augustin”, în “Studii Teologice” nr. 3–4 martie – aprilie 1963, pg. 172

⁶ Prefața Psaltirii, 1835, Iași, pg. 9

⁷ Idem, ibidem, 6, idem, pg. 8

⁸ Ps. XXXII, 2

⁹ Ps. CXLIX, 3; Ps. CL; Ps. LXX, 25

¹⁰ “Curs de arheologie biblică”, Pr. Prof. Mircea Chialda, pentru anul I licență.

¹¹ Idem 10.

¹² Idem 10.

¹³ Idem 10.

¹⁴ Ps. LXXX, 2; Ps. XXXII, 2; Ps. XCI, 3.

¹⁵ Idem 10.

¹⁶ Idem 10.

¹⁷ Ps. LXXX, 3; Numeri X, 8.

- ¹⁸ Ps. XCVII, 7-8.
- ¹⁹ Idem 10.
- ²⁰ Idem 10.
- ²¹ Idem 10.
- ²² Idem 10.
- ²³ Ieșire XX, 2-17; Decalogul.
- ²⁴ “Curs de Studiu Biblic al Vechiului Testament”, Diac. Prof. Ivan Ioan, Seminarul Teologic Neamț.
- ²⁵ Magistrand Gabriel Popescu, “Psalmii în predica Fericitului Augustin”, în “Studii Teologice” nr. 3–4 martie – aprilie 1963, pg. 163.
- ²⁶ Prefață Psaltirii, București 1971, pg. 7-8.
- ²⁷ Magistrand Gabriel Popescu, “Idei morale și sociale în comentariul la Psalmi al Sfântului Vasile cel Mare”, în “Studii Teologice” nr. 7–8, septembrie – octombrie 1958, pg. 463.
- ²⁸ Prefață Psaltirii, București 1971, pg. 6-7.
- ²⁹ Idem 28.
- ³⁰ Idem 28.
- ³¹ Idem 28.
- ³² Idem 28.
- ³³ Idem 27, pg. 463.
- ³⁴ Idem 27, pg. 170.
- ³⁵ Ps. CLI, 2.
- ³⁶ II Timotei III, 16.
- ³⁷ II Petru I, 21.
- ³⁸ Din definiția inspirației. Vezi “Curs de Hermeneutică”, Pr. Prof. Vl. Prelipceanu, an. I licență.
- ³⁹ Pildele, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor.
- ⁴⁰ II Regi XXIII, 2.
- ⁴¹ Ps. CXVIII, 105.
- ⁴² Ps. CIII, 34; Ps. CXV, 2.
- ⁴³ “Curs de Studiu Biblic al Vechiului Testament”, Diac. Prof. Ioan Ivan, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁴⁴ Prefață Psaltirii, Iași 1835, pg. 4.
- ⁴⁵ Idem 43.
- ⁴⁶ Ps. XLIX, 3-4, 22.
- ⁴⁷ Ps. VIII, 4-8.
- ⁴⁸ Ps. VIII, 5; Ps. CII, 20; Ps. CIII, 5; Ps. CXLVIII, 2.
- ⁴⁹ “Manual de Dogmatică”, București 1958, vol. I, pg. 338.
- ⁵⁰ “Mântuirea păcătoșilor” de monah Agapie Criteanu, București 1939, pg. 479.
- ⁵¹ I Timotei VI, 16; Ps. CIII, 2.
- ⁵² “Manual de Dogmatică”, pg. 337.
- ⁵³ I Corinteni II, 1-16; I Corinteni II, 9.
- ⁵⁴ “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁵⁵ Ieșire III, 14.
- ⁵⁶ “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁵⁷ Idem 56.
- ⁵⁸ Facerea I, 26.
- ⁵⁹ “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁶⁰ Facerea XVIII, 14; Ieremia XXXII, 17; Matei XIX, 26.
- ⁶¹ “Manual de Dogmatică”, pg. 358.
- ⁶² “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁶³ “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.

- ⁶⁴ Romani XI, 35-36.
- ⁶⁵ Ps. LXXXIX, 2.
- ⁶⁶ Apocalipsa I, 8; XXII, 13.
- ⁶⁷ “Curs de Dogmatică” de Pr. Prof. Vasile Ignătescu, Seminarul Teologic Neamț.
- ⁶⁸ II Corinteni III, 17; Evrei XII, 4.
- ⁶⁹ Ioan IV, 24.
- ⁷⁰ Ps. CIII, 30-31; Ps. CXLVII, 7; Ps. L, 12.
- ⁷¹ I Timotei III, 16.
- ⁷² Ps. CXXXVIII, 7.
- ⁷³ “Manual de Dogmatică”, pg. 356.
- ⁷⁴ Ps. CXLII, 10.
- ⁷⁵ Ps. CXXXVIII, 7-12.
- ⁷⁶ Pr. Toma Chiricuță – “Dogmele Bisericii Creștine Ortodoxe”, manual, pg. 26.
- ⁷⁷ “Manual de Dogmatică”, pg. 360.
- ⁷⁸ Ps. CXIII, 11; Ps. CXXXIV, 6.
- ⁷⁹ Ps. XXXII, 9; Ps. CXLVIII, 5.
- ⁸⁰ Pr. Prof V. Ignătescu – “Curs de Dogmatică”.
- ⁸¹ Marcu XIII, 31.
- ⁸² Ps. LIV, 22.
- ⁸³ “Manual de Dogmatică”, pg. 358.
- ⁸⁴ Iacob I, 17.
- ⁸⁵ Ps. CI, 26-28.
- ⁸⁶ “Manual de Dogmatică”, pg. 357.
- ⁸⁷ “Manual de Dogmatică”, pg. 358.
- ⁸⁸ Apocalipsa I, 4.
- ⁸⁹ Ps. XXXVIII, 7; Ps. LXXXIX, 10 – 11.
- ⁹⁰ Ps. CI, 28.
- ⁹¹ Axion la Înălțarea Domnului.
- ⁹² “Mântuirea păcătoșilor”, pg. 494.
- ⁹³ Ps. XXXVIII, 7.
- ⁹⁴ Ps. LXXXIX, 4.
- ⁹⁵ “Mântuirea păcătoșilor”, pg. 470.
- ⁹⁶ Prof. Univ. Dr. Docent Edwin Gloser – “De la dreptul forței la forța dreptului”, în “Contemporanul” nr. 42/11 oct. 1974, pg. 12.
- ⁹⁷ Ps. CII, 15 – 16; Iacob I, 10.
- ⁹⁸ Ps. CXLIV, 13; Daniel IV, 32; Daniel VI, 27.
- ⁹⁹ Ps. IX, 7.
- ¹⁰⁰ Evrei XII, 1.
- ¹⁰¹ Pr. Prof V. Ignătescu – “Curs de Dogmatică”.
- ¹⁰² Facerea I, 28; Facerea II, 7.
- ¹⁰³ “Slavă...” de la “Vecernia Bunei Vestiri”, “Mineiul lunii martie”, 25 de zile.
- ¹⁰⁴ Ps. CXXXVIII, 14.
- ¹⁰⁵ “Epicleza sfințirii apei”, Sf. Sofronie Patriarhul Ierusalimului, “Molitfelnic” sau “Aghiazmatar”.

Tineretul și ispitele modernismului

Pr. Mihai Iosu

Pr. Constantin Necula

Pr. Mihai Iosu: Aș dori să marchez dintru început un adevăr: cea mai mare ispită care îi paște pe tineri și nu numai, este alegerea sau chiar **preferarea facilului**, a ceea ce este mai ușor, mai la îndemână, mai accesibil, ce poate fi obținut fără prea mult efort. O ispită din segmentul de probleme pe care aș vrea să vi le aduc în atenție, spre meditație, e aceea că unii tineri preferă – vorbeam de facil – a nu agreea existența Lui Dumnezeu. Neagă existența Divină pentru că au aflat, au citit, ori s-au informat – mulți dintre tineri, totuși inteligenți – că acolo sunt niște prerogative, cerințe, niște porunci, care ar îngreuna personalitatea umană și în vremurile de astăzi ar fi niște piedici într-o societate atât de liberă și democratică. Se neagă Divinitatea tocmai pentru că gândul perspectivei nu-i prea preocupă. Prezentul și clipa sunt componentele avute în atenție. Se neagă existența lui Dumnezeu pentru că, la o adică, neavând sufletul pătruns de ofrandă, de credință, nu au reușit să priceapă rațional cum această existență a reușit să dea naștere unei realități care să țină vreme de 2000 de ani și care, iată, mai are și acum forță să ne întrețină. Se neagă existența lui Dumnezeu pentru că se contrapune celui facil de care aminteam, creând un obstacol în manifestare, un obstacol în gândire, în meditație. Și această facilitate după care se aleargă este mult mai la îndemână și mai ușor împlinită, negând această Sfântă Existență.

Pe de altă parte, tot o ispită a tineretului este și aceea a descoperirii unui *Dumnezeu facil*: bun, blând și iertător, care a lăsat lumii învățătura Sa materializată în niște semne și simboluri, care sunt folosite în

foarte multe direcții și privințe, numai în cele lăsate de Dumnezeu nu. Am așa un of la sufletul meu când văd folosirea semnului Sfintei Cruci de diferite persoane, mai ales de tineri, în fel de fel de conjuncturi; este purtat semnul acesta la o dimensiune ce bate la ochi și folosit astfel încât să epateze, nu un interes pentru cunoașterea valorii aduse de semnul acesta și de cinstirea lui, cât de folosul lui în scopuri ce aduc la îndemână facilul de care am vorbit. Ciudat, semnul este purtat astfel de grupuri de tineri, constituiți în așa numitele asociații satanice, care folosesc acest semn și alte simboluri creștine denaturându-le în totalitate sensul. Și am stat și m-am gândit la acest facil după care se aleargă. Mântuitorul nostru Iisus Hristos - Cel ce ne-a dat crucea ca semn al biruinței, al curajului, al încrederii, semn sigur al victoriei - a ales acest semn pentru a ne arăta nouă că nu facilul trebuie să fie scop al vieții, ci *jertfa*. Așadar, se neagă existența unui Dumnezeu, ce a pus la cinstire înălțarea și sacrificiul prin jertfă și se prefabrică un Dumnezeu care nu îngrădește cu absolut nimic. Am pornit la această afirmație din constatarea folosirii acestor semne într-un mod cu totul denaturat.

O altă ispitire a tineretului de azi este **negarea Bisericii și a valorilor ei**. Biserica este o instituție spre care, spun ei, ar fi fost îndreptați de mici, în mod forțat, de niște părinți care poate au încercat să forțeze această ușă a Bisericii, ascunzându-și de ei înșiși niște carențe în timpul și programul de educație. Și aici aș vrea să lansez un semnal celor ce sunt părinți sau care veți fi părinți, și anume, să luăm aminte că o instituție de mare valoare este pe cale de dispariție: *„instituția celor 7 ani de acasă”*. Și am avut ocazia să constat, din discuții purtate cu părinții, la ședințele cu părinții de la școli (unde erau și copiii mei), că: *„Nu mai avem timp de așa ceva”*. Nu mai este timp. Această societate sugerează din timpul omului și această componentă, după mine, esențială. S-a pedalat de atâtea ori pe greșeala, pe păcatul avortului, pe păcatul ce-l constituie el pentru om, pentru neamul omenesc. Dar la fel de bine ar trebui să pedalăm și să insistăm în continuare, ca să nu uităm, că lipsa educației, neimplicarea în actul educației în perioada aceasta când instituția celor „7 ani de acasă” este funcțională, este tot o crimă. Și tot în acele discuții cu părinții am aflat un lucru care pe mine m-a cutremurat vis-a-vis de insensibilitatea unora: nu ne interesează pentru că nu sunt copiii noștri. Dar acei copii pot să devină, într-un timp apropiat, ginerii noștri sau nurerile noastre. Și atunci eu, cel detașat în urmă cu 4, 5 sau 10 ani, o să suport consecințele acestei detașări. Roada acesteia este ispitirea cum că *„instituția Bisericii n-ar mai fi de actualitate*. Un mare neadevăr, care e atât de scump plătit, în timp.

În calitate de duhovnic, în 19 ani de preoție, am avut ocazia să stau de vorbă cu oameni care au fost tineri în perioada de dinainte de primul război mondial, sau între războaie, sau după aceea. La loc de frunte, prioritar în mărturisirea lor, a fost rugămintea de a nu încerca să le aduc în minte rețrăirea unei tinereți pe care acum, la vârsta senectuții, o regretă amarnic. Și să știți dragi tineri, nu unul sau doi au fost dintre aceștia, ci foarte mulți, astfel că am ajuns la concluzia aceasta: *inconsecvența*, un fruct venit direct din necunoașterea folosului și valorii Bisericii este cauza acestei stări regretabile. Să luăm aminte, să nu ne fie mâine rușine de ce am spus sau am făcut azi sau, având gândul perspectivei, în viitor să nu ajungem vreodată să ne fie rușine față de conștiința noastră, față de cei dragi, de gândurile, de afirmațiile noastre.

Nu sunt un adversar al tinerilor, cuvintele mele se referă la anumiți tineri. Nu pot să arunc tot oprobiul față de tot tineretul.

O altă ispitire, a unei părți din tineret, venită din partea modernismului, este **negarea lucrărilor Bisericii** venite în folosul lor, prin **Tainele Bisericii**. Și văd acest lucru, nu de puține ori, prin dezinteresul părinților tineri, care vin să ne informeze că Duminica viitoare vor să-și boteze copilul, dar, când are loc *botezul*, la acest mare eveniment al vieții lor și a copilului lor, sunt trimiși numai nașii! Facilitatea, scuza lor, este: "am rămas acasă să pregătim celelalte". Dar prioritatea lor, UNA, trebuie să fie ceea ce se întâmplă în Biserică, participarea la o lucrare a Bisericii, nu la ceea ce este colateral. Se neagă valoarea instituției, dar și a lucrărilor ei.

Și ajungem la un teren „drag” mie: acela al *îndepărtării tinerilor de Taina Spovedaniei*. Spovedania este angrenajul ce trebuie să pună în mișcare acest mecanism de purificare și înălțare sufletească. Inconsecvența, alegerea facilului, eliminarea, necunoașterea, necinstirile de care vorbeam până acum, se pot estompa și pot dispărea, dacă tânărul modern găsește că răul nu este în afară, ci în interiorul lui. Și acest lucru se descoperă, din păcate, nu la suficienți de mulți tineri. Acest rău avut, păstrat și întreținut în interiorul lor, le tulbură viața, le întunecă mintea, îi luminează, dar nu spre bine, ci spre rău, dacă putem vorbi de „iluminare” atunci când în mintea lor apare ca unică soluție nu viața, ci luarea vieții. Taina Spovedaniei vine ca o supapă de renaștere, de reînviere pentru tânărul debusolat. Mai ales acum, când aceste facilități (viața ușoară, distracțiile în discotecă până dimineața, drogurile) pun foarte ușor stăpânire pe tineri, când avalanșa de greșeli îi doboară nu de puține ori, găsirea unei persoane ce să le vină cu antidotul acestei căderi libere este ideea salvatoare. Pentru că duhovnicul este membrul unei „comisii de consultanță” (termen tehnic atât de mult folosit). Dar această

comisie de consultanță, alcătuită de Biserică își alege în persoana duhovnicului omul cel mai potrivit. Este diferență între duhovnic și director de conștiință, sau psiholog. Duhovnicul este omul ce lucrează cu harul lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu lucrează eficient Taina. Psihologul poate veni și el cu un balon de oxigen în eradicarea poverii sufletești, dar nu poate șterge în totalitate consecințele. Și păcatul, dragi tineri, se săvârșește rapid. Omul nu se luptă cu el, în schimb omul suportă mult și greu consecințele lui. Așadar, diferența duhovnic-psiholog este că primul operează în calitate de reprezentant al unei instituții care are o lucrare specială cu destinație precisă, deosebit de eficientă, care e *spovedania*.

Găsirea acestui "compartiment de consultanță", cum spuneam mai devreme, spovedania, este pentru tânăr ceva resurecțional, ceva asemeni unei învieri. Știm că cel care a greșit, iar astăzi a descoperit spovedania, nu ajunge neapărat la stadiul de sfânt, dar pășește în etapa a doua, a schimbării, a regretului pentru păcatul săvârșit, a urii față de păcatul săvârșit și începe încet-încet să se îndrepteze. Acesta este scopul.

Întrebări și răspunsuri

Neacceptarea existenței lui Dumnezeu de către tinerii de astăzi se datorează în mare parte faptului că, deși nu au primit o educație ateistă, ei se maturizează într-o lume materialistă, dar și datorită faptului că Biserica nu-i promovează pe tineri și nu se apropie de ei printr-un limbaj adecvat.

Pr. Constantin Necula: E drept, acest "limbaj de lemn" un limbaj "popesc" dacă vreți, este "neadecvat" la adresa tinerilor și poate să creeze o depărtare a tânărului de biserică, dacă acesta caută în Biserică numai limbajul. Dar Biserica nu-i numai limbaj. E și mimică, și gestică, și taină, și împlinirea tainei. Privind limbajul adecvat, de multe ori îmi spun și o repet cu riscul de a fi criticat: eu însumi sunt un popă de maidan. Eu am crescut pe un maidan, am jucat fotbal cu colegii mei printre scaieți. Limbajul meu e de maidan și îmi dau seama că nu este extrem de adaptat unui cadru universitar și întotdeauna mi-am cerut scuze de la Părinții mai în vârstă ai Facultății că nu mă identific la excepționala lor calitate de oameni academici. Și mi-am dat seama, ascultându-i pe ei, că nivelul meu e întotdeauna al unui „popă de maidan”. Dar mi-am dat seama că (și acum citez din Pr. Bria) *"misiunea urbană este orientată acum înspre două direcții: către împărăția lui Dumnezeu și către mulțimea fără chip"* (*Iaos tou Teou și ochlos*). Ori mulțimea fără chip stă în cămine de nefamiliști unde nu prea merge să le zici de mistagogia Sfântului

Maxim Mărturisitorul; aici se încadrează elevii de liceu care nu s-au spovedit până la 18-19 ani, și sunt suficienți; aici se încadrează vânzătoarea din colț, de la ziare, care nu știe să facă diferența între ce spune "Formula As" despre Dumnezeu și ceea ce spune Biserica despre Dumnezeu; secretarele de la unele școli generale care, săracele, văd pentru prima oară un popă în carne și oase și se întreabă cu ce se mănâncă.

Luni ne-am întâlnit cu o doamnă de 31 de ani, deci extrem de contemporană cu mine, un pic mai mare, care-mi spunea că nu s-a spovedit niciodată. Domnule, dar mi-o spunea cu o îngâmfare de m-a scos din tâțâni. Și i-am zis: "Cucoană, păi asta nu-i o chestie cu care să te dai mare!". Și stând de vorbă cu ea (dacă mai stăteam un pic – remarca un prieten cu care eram – îmi cerea s-o spovedesc), credeți-mă că a trebuit să mă "întâlnesc" cu ea undeva, ori locul de întâlnire era limbajul.

Am auzit eu odată un profesor de religie extrem de bine cotate la notă și-n carnețel, că le vorbea copiilor despre perihoresis. Și le spunea despre "kenoza" lui Hristos din Epistola către Filipeni. Și când ne-am uitat la bieții bibici de clasa a II-a ... erau entuziasmați domnule, erau electrocuțați, auziți? Nu știai ce să le mai zici bieților copii. Firesc e că atunci când te duci să le vorbești unor profesori universitari sau unor oameni de înaltă ținută academică, limbajul tău trebuie să fie unul academic. Dar să fornăi pe nas tot felul de aberații lingvistice, inclusiv pentru limbajul Bisericii ... păi e împotriva Bisericii. Căci Biserica nu e pentru elite, pentru gnostici și pentru snobi. De aceea, spusa unui fost director de ziar numit "Dilema", apoi dilematic al politicii externe a României, domnul Andrei Pleșu, cu renumitele lui articole "Biserica și intelectualii", cuprindea cele două blasfemii: ca și cum popii ar fi tâmpiții tâmpiților; și a doua: ca și cum intelectualii în Biserică ar avea nevoie de o strană aparte, unde să asculte în engleză Liturgia. Adică toată lumea să asculte în română și lor, cu căști în urechi, să li se traducă în engleză Liturgia. Adică <<ei e prea buni pentru lumea în care se dezvoltă ei intelectual>> .

Intelectualul Gabriel Andreescu, sau Andrei Cornea, cred că a văzut Biserica Ortodoxă în poze, când l-a învățat mama: "Frate, la goimi să nu mergi niciodată!" și știu ce zic. Deci ăsta să-și dea cu părerea, într-un grup de dialog social, asupra marilor probleme ale Bisericii?! De acord. Fie, ereticii sunt buni pentru că ne spun unde greșim. Dar când ereticul nu-i nici măcar eretic, e lucru grav. Limbajul acesta pe care ni-l cer câteodată intelectualii nu are cum să fie al Bisericii. Eu nu pot să vorbesc sexist. Sau nu pot să vorbesc într-un limbaj postmodern care-mi trădează patristica; sau îmi trădează adevărurile de credință revelate. În Biblie nu cred că găsești tot felul de fornăieli intelectuale. Luați

dacă vreți, există de vânzare prin librăriile noastre, sute de cărți pe care nu le poate citi nimeni, nici măcar ăla de le-a scris! E drept că uneori teologii vorbesc de cele mai multe ori de dragul de a vorbi între ei și uneori vorbesc singuri. Dar asta nu înseamnă că limbajul Bisericii, de dragul de a-l pricepe toți oamenii, să-l cobori cât mai jos. Părintele Stăniloae avea o vorbă frumoasă, teribilă, mi-a plăcut mult; am găsit-o și-n articole și-n cărți – spunea: „*Pentru a putea cineva să priceapă Liturghia n-am să cobor eu Liturghia la nivelul omului, ci mai trebuie să facă și omul un pic de efort*”.

Adică, eu sunt de acord că Biserica trebuie să se adapteze la tineri, trebuie să se adapteze la bătrâni, trebuie să-și schimbe mereu repertoriul... Dar nu putem să cerem tuturor preoților să aibă această calitate. Cu timpul, Biserica va crea, sunt convins, specialiști în comunicare. Sper să nu comunice numai între ei... Drama cea mare la noi nu este aceea a limbajului ci faptul că limbajul nu ne mai reprezintă.

la uitați-vă bine, iubiți studenți și, zic iarăși, teologi: că la școală învățați să vorbiți cumva, iar pe stradă, când trebuie să-L vestiți pe Doamne-Doamne trebuie să vorbiți altcumva. Problema este a școlii? Nu, problema este a dumneavoastră, că nu citiți cât se cade, că stați prea mult pe stradă de dragul de-a învăța limbajul cu care să vorbiți străzii. Ori ăla nu se învață de pe stradă.

Eu am văzut o dramă extrem de gravă și nu mă pot abține să n-o mărturisesc. Am văzut preoți încercând să dea lecții de genetică geneticienilor. Adică încercând să le vorbească geneticienilor în limbajul lor; și o dădeau în bară, frate... Pentru că un preot oricât de mult ar studia genetica, nu-i ca un genetician care face numai asta. Sau, eu sunt dator să-l citez pe Heidegger, dar nu sunt dator să mă exprim în limbajul lui, chiar dacă mi-a plăcut. De exemplu, “Ființă și timp”.

Sau, n-am voie să fiu de acord, ca pentru a le face pe plac unora, să scoatem din Liturghie părți întregi. Și avem noi tendința asta. E o tendință vestică, sau tocmai de la greci, de a tot decupa din Liturghie, de dragul de a intra în limbajul din timpul nostru. Păi mâine-poimâine o să zicem: “Binecuvântată este împărăția...” și celălalt o să zică: “Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până-n veac”. Pentru că, sigur, oamenii vor avea tot mai puțin timp, și limbajul va fi tot mai greu pentru ei.

Mie mi se pare că în cele din urmă una din cele mai pure și curate limbi pe care o poate exprima un om în dialogul lui, este aceasta, simplă, dar nu simplistă, a Bisericii. Dar limba corectă, bisericească, nu aceasta cu tot felul de anexări ulterioare. Eu am convingerea că cel care vorbește corect cu Dumnezeu va învăța de fiecare dată să găsească aceeași corectitudine de limbaj și-n manifestarea lui către ceilalți.

“Mai întâi rugați-vă și apoi învățați să vorbiți”, spunea Paulin de Nola și i-a răspuns unul din cei de demult: “Vom vorbi după ce vom învăța să ne rugăm”. Noi nu ne mai rugăm ca să putem să vorbim “pre” limba tuturor “paserilor” ce vor să piară pe limba lor.

Care ar fi răspunsul Bisericii la tendința tinerilor de a-și începe viața sexuală la o vârstă îngrijorător de fragedă?

Pr. Mihai Ios: Da, există o soluție. Și aș lega-o tot de acest compartiment, de acest „centru de consultații” care este scaunul spovedaniei. Acolo putem spune multe, le putem spune pe toate, la sfârșit așteptând niște muștrări care să îi distanțeze, să-i îndepărteze pe tineri, sau, din contră, să-i determine să vadă că au găsit prin preoți o soluție la acest lucru. Și-mi aduc aminte de pasajul evanghelic în care Mântuitorul, vindecându-i pe cei 10 leproși, îi trimite: “*Mergeți și vă arătați preoților*”. Dacă nu se apelează la acest instrument al Bisericii, spovedania, acest tineret riscă să ajungă să cunoască foarte repede ce înseamnă legea modernă. Deci soluția Bisericii aceasta este. Dacă nu există curaj de a se discuta cu factorii din familie sau cu alte persoane îndrituite și verificate, de la care să obțină sprijin, iată, Biserica, prin duhovnic, dă această soluție. Și vă sfătuim: apelați la această soluție, și sunteți salvați.

Care este cea mai bună soluție de a-ți găsi un duhovnic?

Pr. M. Ios: Căutându-l. Nu așteptând să vină el. Iarăși mă întorc la acel facil pe care-l așteaptă, mai ales această categorie, a tinerilor. Faceți sondaje! Încercați! În loc să mergeți la distracție sâmbătă seara, faceți un colind al bisericilor din oraș. Și este imposibil să nu găsiți la o biserică pe cineva care să vă sensibilizeze cel puțin o coardă a sufletului și să ziceți: acesta poate fi!

Sau dacă nu, iarăși, apelați la persoane care vă pot ajuta să găsiți un astfel de om. Avem destui. Și să știți, și noi apelăm la duhovnici pentru că și noi avem duhovnicii noștri. Nu vă vorbim detașați, vă vorbim de pe aceeași poziție.

Faptul că tinerii trăiesc împreună înainte de căsătorie este considerat un păcat. De ce? Vă rog să țineți cont de faptul că, biologic, este o necesitate.

Pr. C. Necula: Domnule, asta... înțeleg eu, că dacă nu mergi la toaletă o zi ești gata. Asta o înțeleg. Dacă primează necesitatea, e drept că omul trebuie să se însoare cât de repede poate. Și atunci, să fie bărbat al unei singure femei, iar femeia,

eu înțeleg că sunt unii care zic: domnule, eu am o necesitate. De acord. Cu una! Dar ce cauți cu 5-6-7-8-9-10 femei?

Știi că vin foarte mulți la spovedit înainte de cununie și ei sunt descununați de mult. Și stai și te întrebi: tu, ca preot, ce faci? Binecuvântezi concubinajul? Până când?

Mie îmi place când vin miresele astea care au pierdut miresia, vin și nu-și mai pun cununța pe cap. E dreptul lui Dumnezeu, măcar pe El să nu-L mințim. Da' mai găsești și câte una care e căsătorită,... mă rog, numai cine n-a vrut n-o trecut pe la dânsa, și-ți mai vine și cu fanfară în capelă sau în biserică, să se vadă ce tari și ce mari sunt ei. Aproape că te cuprinde durerea de stomac, să nu mai vorbim de suflet. Și eu mă întreb: când vom avea curajul să le spunem acestora: Halt! Stai că nu-i chiar așa cum vreți voi! Dacă veniți, veniți așa cum vă dictez eu ca preot și ca duhovnic. Numai că cine mai trece pe la spovedit înainte de căsătorie în ultima vreme?... Rarism. Îi vezi că vin și nu știi de unde să-i iei. Măi, ... de unde-i cunosc eu pe ăștia? Că la spovedit... nu-i așa? Ne este mai ușor aici la Capela Facultății (ca de altfel la orice parohie), căci aici toți trebuie să treacă prin această "strungă" a spovedaniei.

NU ESTE o necesitate această viață în comun înainte de căsătorie, decât pentru aceia care cred că a te căsători nu este altceva decât mâncare și băutură. Pentru cei care-și dau seama că a fi căsătorit mai implică și mucenicie în comun și răstignire în comun, apoi nici n-o să aibă curajul să e atingă unul de altul înainte de căsătorie. Noi totdeauna punem pe seama afectelor, păcatele majore pe care le facem.

Este păcat să te parfumezi, dacă parfumul este întrebuințat pentru igiena personală?

Pr. C. Necula : Depinde de parfum. În totul este o măsură. Dacă aveți acest simț al măsurii... Numai să știți că uneori miroase a parfum mai tare decât a tămâie, în biserică.

În legătură cu ispita viitorului, cum putem ști ce să alegem în viață?

Pr. C. Necula : Să știți că important este să vă sfătuiți cu oameni maturi. Nu cu oameni care au interese asupra evoluției voastre ulterioare. Deci să mergeți să audiați o "altera pars", alte părți decât acelea implicate în evoluția voastră. Eu trebuie să spun acum că mama a fost împotriva preoției mele, cu totul. Și uneori îi dau dreptate; n-a greșit. Dar am suferit enorm pentru că a trebuit să fac pentru o perioadă (mama n-o să se supere pentru asta, mă știe tipul dintr-o bucată și aia nu prea cioplită) am suferit enorm să învăț economie politică când eu uram

ființial economia politică. Sau să fac matematică – mă ierte cei cu plăceri deosebite pentru acest domeniu; am un respect enorm pentru matematicieni, tot ceea ce nu înțeleg respect enorm – și eu să nu simt nimic. Cum să bată inima mea pentru logaritm din n ...! N-aveam nici un fel de comunicare. Și văzând drama prin care am trecut atunci și bucuria pe care o am acum, simțind că fac ceea ce-mi tihnește, aproape că-mi vine nici să mă mai uit în urmă.

Uitați-vă bine câți faliți avem în învățământul universitar, la nivelul studenților, care sunt pe nicăieri. Nu au ce căuta, nu au nici un fel de chemare pentru ceea ce fac. Că te poți duce la TTPA, să faci Chimie alimentară, dacă ai cât de cât, acolo, o dragoste pentru brânză sau mai știu eu ce. Dar cum să fi un bun țesător sau un bun inginer într-ale țesutului, când tu ești pe nicăieri, n-ai văzut un război de țesut în viața ta. E o caricatură ce-am spus, căci bineînțeles că a evoluat totul, da' să știți că cine vrea să fie bun în domeniile lui, trebuie să înceapă de acolo de unde au început domeniile. Că eu nu pot să fac abstracție de perioada apostolică din biserică numai de dragul că eu vreau să fac o stație de 60W în biserică. Nu pot să fac abstracție de ele. La noi aceasta este problema.

De ce am lansat această "ispită a viitorului"? Am avut șansa aceasta uimitoare de a preda unor copii de liceu, de clasa a XII-a. Și i-am văzut cum tremurau. Tremurau pentru că nu aveau curaj. Când faci ceva ce ți-e haznă să faci, ai un curaj nebunesc, domnule; te bați cu munții. Chiar dacă unii îți vor spune că la teologie nu intră decât piloșii – ceea ce nu este adevărat - tu te vei duce și te vei lupta să arăți că nu intră numai piloșii, ci cei chemați de Dumnezeu și cei care vor cu adevărat să fie preoți. Că până la urmă Dumnezeu alege și așa. Uitați-vă bine la voi și la colegii voștri, că-i simțiți din start câți au ce căuta în cadrele în care se plimbă.

Pr. M. Ios: Atenție la facilul cu care am început. Este o piedică extremă în calea afirmării. Este atrofiată vocația prin acest facil după care se aleargă. Ne naștem cu vocație, avem chemare pentru ceva, dar la un moment dat stopăm acest început de chemare prin alegerea facilităților cu care suntem bombardați. Dacă avem și neșansa să apelăm la un "sfătuitor" care în loc să ne lumineze, mai mult ne încurcă, am ratat.

Credeți că Biserica este ostilă modernismului, în general?

Pr. M. Ios: Biserica are un singur izvor, Revelația, la rândul ei, cu două izvoare: Sfânta Tradiție și Sfânta Scriptură. Tradiția Bisericii are două aspecte: un aspect statornic și un aspect dinamic. Aspectul statornic

e constituit din fundamentul pe care-l reprezintă pentru ea învățătura apostolică. Acolo este seva, în învățătura pe care Mântuitorul a transmis-o Sfinților Apostoli și aceștia, la rândul lor, prin călătoriile misionare sau prin scrisori, au adus-o la cunoștința oamenilor.

Ei, dar nu trăim numai din ceea ce am învățat în secolele I și al II-lea. Și pentru asta este al doilea aspect, cel dinamic. Care preia această tradiție apostolică, dar o adaptează necesităților vremii. Biserica nu o putem considera niciodată anacronică. Faptul că la un moment dat are un punct de vedere mai aparte și mai drastic față de un aspect modernismului, este cu totul altceva.

Și modernistii, la o adică, ar putea avea un ghimpe împotriva Bisericii; și-l au. Vorbea părintele Necula, de acest asalt al intelectualilor. Nu vreau să-i fericesc, nici să-i nefericesc. Dar tare mult mi-ar place să discutăm cu un intelectual care știe ce înseamnă să pui cel puțin o dată pe săptămână genunchii jos în fața icoanei, sau în fața semnului Sfintei Cruci. Ei, altă bază de discuție și altă evoluție de ambele părți am putea constata.

Biserica nu este ostilă modernismului, bineînțeles, dar filtrează ceea ce acesta transmite oamenilor și societății.

Când și de ce divorțul influențează viitorul copiilor? Cunosc familii în care divorțul se repetă din generație în generație. Cât din moștenirea caracterului se poate corecta sau educa prin dragoste?

Pr. C. Necula : Am să răspund mai întâi la ultima întrebare: *tot se poate corecta prin dragoste!* Educare ("educere") înseamnă aducere către un scop. Și nu poți să duci către un scop pe cineva, bătându-l cu băta la fiecare pas. Zahărul dragostei este mai bine de pus înaintea omului decât duritatea bătei. Totul se poate educa prin dragoste. Dovada ne-o fac copiii aceștia defavorizați de societate și nu de soartă, care de fiecare dată ne dau lecții. Astăzi, la o emisiune a Pro TV, o fetiță care până la 3 ani nu a vorbit deloc, la 3 ani a rostit primul cuvânt: "E ziua ta, mamă". Toți medicii au zis că-i kaput, n-o să se aleagă nimic din ea, dar dragostea mamei ei și credința în Dumnezeu și învârtosarea ei de a face ceva pentru fetița ei, au adus-o pe fetiță până în stadiul în care merge singură, caută să bea singură apă; sigur, victorii efemere pentru un tip care zboară în cosmos, de exemplu, dar pasul, făcut de fată după ce și-a venit în fire, prin harul lui Dumnezeu, e mai important pentru omenire decât pasul pe care l-a făcut primul cosmonaut pe Lună! Clar!

Referitor la cealaltă parte a întrebării, sigur că divorțul este una din cele mai mari drame pe care

Pentru că acest divorț naște în sine, prin ruperea care are loc, răstignirea copilului. Sunt sute de copii răstigniți în România, din interese obscure. Să știți că n-am văzut moment mai penibil într-o sală de tribunal (când eram student mergeam și-mi luam notițe din sălile de tribunal), decât momentul în care un copil de 11 ani a fost întrebat:

- „Tu pe cine iubești mai mult?” – l-a întrebat, crezând că are de-a face cu vreo gorilută sau vreun papagal.

Și copilul a zis:

- Și pe tati, și pe mami.
- Dar mai mult și mai mult?
- Și pe tati, și pe mami.
- Nu măi, dar mai mult și mai mult?
- Și pe tati, și pe mami.

Nemernică întrebare, binecuvântat răspunsul. Sigur că se pot naște tot felul de “copii ai fiarei”, cum îi numește Cristian Tudor Popescu, pentru că divorțul este fiara care devorează din trupul tainic al familiei creștine.

Drama cea mai mare se naște când te întrebi de ce divorțezi, nu de ce te-ai căsătorit. De cele mai multe ori sunt niște motive de-a dreptul idioate, din care pornesc și pușcă toate către neadevăr.

Acum, în schimb, aș vrea să subliniez altceva: niciodată, ca preoți, sau ca oameni ai Bisericii, să nu socotiți omul divorțat în afara Bisericii. Ajunge că de multe ori este pus în afara societății. Noi ca preoți, și ca oameni ai Bisericii, trebuie să gândim totdeauna la recuperarea lor pastorală, la cum să îi reaşezăm pe oamenii aceștia la normalitate. Pentru că, de multe ori, mama care divorțează își crește copilul păstrând fecioria divorțului. Dacă vreți, e mai de preț înaintea lui Dumnezeu decât o mamă care se prefacă că-și crește copilul păstrând familia pentru că face niște compromisuri, nevăzând că bărbatul este alcoolic, deși atunci și ea este martiră la rândul ei, sau nevrând să vadă promiscuitatea în care trăiește soțul său. Dumnezeu să ne ferească pe noi și pe toți ai noștri de divorț pentru că este una din cele mai mari drame pe care, din păcate, societatea modernă le-a pus înaintea sufletului omenesc.

Noi tot speculăm ce-ar spune Hristos cu privire la divorț și recăsătorire. Ca-n eshatologie. Ne plimbăm cu gândul. Sunt curios să văd dacă nu cumva Maria Magdalena sau femeia aceea asupra căreia se ridicase piatra și rămăsese în aer fără să o mai lovească, nu va fi trecut cumva și prin drama aceasta a divorțului.

(Sibiu, decembrie 1999)

Tinerețe, ideal, Biserică

A apărut prima carte a **Editurii AGATON** din Făgăraș, editură care își propune să tipărească scrieri cu caracter religios ortodox.

Cartea se intitulează "***Tinerețe, ideal, Biserică***", ediție îngrijită de **Vasile Dunca și Nicolae Rădulescu de la A.S.C.O.R – SIBIU** (Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români) și deschide seria de scrieri din Colecția ***Orthopraxia*** a **Editurii AGATON**.

Deși tipărită cu mijloace economice modeste, cartea este un **nestemat** de gândire și de trăire teologică.

Născută din imperativul contemporan al nevoii unui punct de vedere creștin asupra împrejurărilor atât de diverse și de contradictorii, cartea este alcătuită din "*Întrebări și căutări ale tânărului într-o lume în criză spirituală și răspunsuri pline de înțelepciune, responsabilitate și dragoste primite de la ierarhi, teologi și duhovnici*".

Întrebările și răspunsurile sunt grupate sub forma unor interviuri tematice. Tinerii de la A.S.C.O.R. au realizat aceste interviuri cu Înalt prea Sfințitul dr. Antonie Plămădeală, Înalt Prea Sfințitul Dr. Serafim, P.S. Visarion Rășinăreanu, Prea Sfințitul dr. Daniil Partoșanul, Arhim drd. Iuvenalie Ionașcu și nu numai.

Temele sunt sugestive, tratarea lor este erudită și accesibilă în același timp, autentică și responsabilă. Numim doar pe câteva: "*Mass – Media și Biserica*" de Arhd. Dr. Ștefan Iloaie, "*Ocultism religios*" de Pr. Aristarch Cojocar, "*Căutarea tânărului. Criza spirituală*" de Pr. Drd. Cătălin Dumitrean, "*Părintele Arsenie Boca – o abordare a relației tânăr-duhovnic*" de P.S. Daniil Partoșanul.

În chiar cuprinsul cărții, interviul realizat cu Pr. Conf. Dr. Ioan Bizău și intitulat "*Conștiința religioasă și provocările modernității*" îi atenționează pe autorii cărții asupra gestului alcătuirii ei: "***se scrie și se publică în neștire, ziare și cărți. Multe dintre ele, deși au un conținut religios, sunt extrem de mediocre. A publica încă o carte, așa de dragul <afiatului în treabă>, cum ar spune Petre Țuțea, mi se pare un atentat la conștiința religioasă...***" , afirmă interviuatul.

Autorii au primit cu bucurie mesajul. Cartea nu numai că nu se află în treabă, ci ne pune la treabă.

"*Sub semnul întrebării cu rost*", cum își intitulează autorii Vasile Dunca și Romeo Petrașciuc cuvântul de introducere, aflăm din conținutul cărții nu numai opiniile autorizate ale unor adânci gânditori teologi asupra momentului în care trăim, dar și menirea răspunsului adevărat: **ROSTIREA cu ROST!**

În prezent **Editura AGATON** pregătește deja titlurile viitoarelor cărți, între care "*Predici la duminicile de peste an și la sărbători*" de Arhim. Teofil Părăian, scrierea "*Ușile pocăinței*" de Protos. Petroniu Tănase (Schitul Prodromu – Sf. Munte Athos) și cartea "*Rugăciunea lui Iisus*" de Arhim. Mina Dobzeu și Ierod. Cleopa Paraschiv.

A consemnat Prof. Maria Gabor

„Despre **Părintele Arsenie** trebuie să vină vremea, cât mai curând posibil, să se scrie mai mult, să se vorbească mai mult; și eu sunt absolut sigur și mărturisesc, cu toată responsabilitatea mea de episcop, că va veni timpul, rânduiește Dumnezeu, când **Părintele Arsenie Boca va fi canonizat**” – P.S. Dr. Daniil Partoșanul (din „Tinerete, ideal, Biserică” – ASCOR-Sibiu, Ed. Agaton, Făgăraș, 2002, pag. 48)

Legea iubirii sfinteniei sau legea sfinteniei iubirii

Pravila albă ☆

Adică darea pe față a unor lucruri privitoare la căsătorie și în afara ei, dimpreună cu urmările lor, în cea mai mare parte necazuri fără îndreptare – și rânduiala de urmat, pentru cine vrea să creadă și să nu ajungă la acestea.

Pr. Arsenie Boca

«Erau multe și mari pricinile pentru care trebuia un leac puternic ca acesta. Iată-l, dat la îndemâna tuturor - unora spre bucurie mare, altora spre supărare mare. „Cei ce au păzit cu sfințenie pravila cea sfântă, sfințise-vor și cei ce au învățat-o, vor ști ce să răspundă» (Înt. 6, 10). - Părintele Arsenie Boca

«Am vrut să pun mâna pe rădăcina durerii, care nu este alta decât păcatul... Rugându-mă „pentru Pacea a toată lumea și pentru bunăstarea Sfințelor lui Dumnezeu Biserici”, aud deodată, în urechea dinăuntru, înfruntarea amarnică: “Nu te ruga de Mine să le dau Pace, roagă-te de oameni să-și schimbe purtările, dacă vor să mai vadă pace pe Pământ”... Lămurit că lucrurile nu stau bine!» - Părintele Arsenie Boca

[Căderea de la însușirile cerești la cele dobitocești]

Cel căzut între tâlhari a fost încredințat Bisericii, ca slujitorii ei să poarte grijă de dânsul, spălându-i rănila cu vin și ungându-i-le cu untdelemn. Adică: *pocăință aspră* (ca vinul pe rană) și *împărtășirea harului celor 7 Taine* ce izvorăsc din Hristos-Pomul vieții (ca untdelemnul ce unge rănila omului și-l tămăduiesc deplin).

Căderea între tâlhari este căderea firii omenești din Rai în

lumea aceasta. Este „căderea de la desăvârșire... căci, îndată după călcarea poruncii s-a făcut în om străvezie și arătată asemănarea lui cu dobitoacele necuvântătoare, deoarece trebuia, după ce a acoperit strălucirea minții, ca firea oamenilor să fie chinuită, pe dreptate, de însușirile dobitocești... până ce omul își va veni întru conștiința de sine și la simțirea măreției sale de făptură rațională” (Sf. Maxim Mărturisitorul; Scoliiile – Răspunsuri către Talasie, Răspuns la Întrebarea 1).

Astfel, o însușire prin care omul se aseamănă dobitoacelor este înmulțirea. Chipul cunoscut al nașterii trupurilor a venit omului tocmai din pricina căderii în neascultare, căci ar fi fost cu puțință și un alt chip de înmulțire, nepătimaș și nepăcătos. Când însă a păcătuit, Adam urma să moară și să se stingă omul din zidire. Dumnezeu văzând însă peste veacurile toate, că mulți au să se întoarcă din dobitocie, l-a osândit pe calea nașterii trupești, care constă din poftă (patimă) și păcat - păcatul avându-și porneala în pofta pătimașă, iar pofta fiind dată pentru acest scop de naștere. Astfel, ca într-o lege de pedeapsă dată firii, firea și voința au fost legate într-o înlănțuire rea, căci cu cât se silea firea să dăinuiască în viața aceasta, prin naștere, cu atât se strângea pe sine

Nota redacției: Datorită copierilor repetate ale „Pravilei albe” (în majoritatea cazurilor cu scris de mână), textul își pierduse mult din claritate și originalitate. Pentru redactare am folosit mai multe variante apropiate ale „Pravilei albe”, care circulă de mai mult timp printre credincioși: câteva scrise de mână (printre care și una scrisă de Turtea Victoria, în 6 martie 1960, la Sf. Mănăstire Brâncoveanu), una dactilografiată (găsită tot la Sf. Mănăstire Brâncoveanu) și una publicată în revista „Maran atha – Vîno Doamne!” nr. 2 / 1992. Toate însă, conțin multe greșeli, lipsuri, neclarități. Menționăm că circulă și o variantă cu textul modificat, despre care Părintele Arsenie a scris: „Pravila albă – model de strâmbare a unui original furat”.

Ne-am străduit, pe cât am putut, să redăm textului claritatea și originalitatea lui inițială. Dacă la rândul nostru am greșit, vă rugăm să ne să ne transmiteți greșelile pentru a le aduce la cunoștința cititorilor. Dar chiar și așa, textul are o mare valoare spirituală și o mare putere de convingere, motiv pentru care ne-am și hotărât să îl publicăm. Sfaturile Părintelui sunt deosebit de utile credincioșilor, astăzi, când homosexualitatea, prostituția și pornografia au devenit „drepturi ale omului” și surse de venituri la bugetul statului.

Textele cuprinse în paranteze drepte (inclusiv intratitlurile), precum și sublinierile, aparțin redacției. Ele au fost introduse pentru a da mai multă claritate textului. De asemenea, moto-urile au fost alese de redacție.

În numerele viitoare ale revistei vom publica o conferință și o predică a Părintelui Arsenie Boca, având același subiect ca cel din „Pravila albă” (rânduiești privind căsătoria), pentru a întări astfel cele scrise în „Pravila albă” și apoi și alte scrieri ale Părintelui.

mai mult în lanțul legii păcatului, sporindu-se și moartea. I s-a dat deci omului, ca pedeapsă, să se lupte cu moartea, de care se atinsese cu voia sa.

Dorul după Dumnezeu s-a întors în pofta pătimasă după trup. Minte, întorcându-se de la vederea lui Dumnezeu, a căzut în hățișul simțurilor, care se lipsesc de plăcere ca de bine, și fug de durere ca de rău. Iar plăcerea este momeala cu care "hoțul" amăgea pe om să se pogoare din Ierusalim la Ierihon.

Pe drumul acestei pogorări, începătoriile și stăpâniile cele din văzduhuri, ca un puhoi, se sileau să intre, pe întrecute, în partea pătimitoare a firii (adică în poftă și iuțime) și să le povârneasă contra firii (Col.2, 15). Voința l-a împins pe om ca să vrea numai ispita vicleanului (plăcerea) și să ocolească povara nașterii de fii (ca pe o durere), căci a fost pândit omul și în latura minții și a liberei voințe. Minte, care odinioară avea și vedea pe Dumnezeu într-însa, acum e „*templu al idolilor, având, în loc de un singur Dumnezeu, multe chipuri ale patimilor necurate*” (Sf. Maxim Mărturisitorul, Scolia 9 după răspunsul la întrebarea 55). Minte, nemaidepănând în sine vederea lui Dumnezeu, stăpânitorul lumii acesteia [satana] a încalcit-o în înfățișările celor supuse simțurilor. Ea fiind o putere arzătoare, ca una ce avea să sălășluiască pe Dumnezeu într-însa, care este și El tot foc, acum „*născocеște și aprinde plăcerile trupului, ea însăși fiind reținută astfel în legătură pătimasă cu simțurile*” (Sf. Maxim Mărturisitorul, Scolia 18 după răspunsul la întrebarea 58). Și iată așa, legea păcatului (care este plăcerea simțurilor și pentru care s-a hotărât moartea trupului) s-a furișat în sfatul minții și de atunci mintea dă trupului numai sfaturi contra firii, sau sfatul fărădelegii.

„Foc de ocară este legea trupului, iar îmboldirea spre deprinderea patimilor este lumina lui, și pară de ocară este arderea cu care lucrează patimile. Sau, pe scurt: focul de ocară este păcatul; lumina de ocară – deprinderea păcatului, iar flacăra – lucrarea păcatului. Prin urmare, nu se cade minții să se încălzească la focul acesta, nici să se lumineze cu lumina aceasta, nici să ardă în această flacăra. Căci ceea ce pentru simțuri este lumină și plăcere, pentru minte este adânc de întuneric” (Sf. Maxim Mărturisitorul, Scolia 20 după răspunsul la întrebarea 54).

Simțurile nu sunt în stare decât de rătăcire și nu aprind decât stricăciunea trupurilor, iar mintea, împinsă de această stricăciune, nu este numai contra firii, ci și împotriva lui Dumnezeu. Iar o minte înnebunită de simțuri și de poftele contra firii, prin care lucrează toată puterea vrăjmașă („*fiindcă dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu*” - Rom. 8, 7), ce sfaturi poate da, decât sfaturile tâlharilor, care căsăpesc pe cei ce coboară din Ierusalim la Ierihon:

[Patimile ne distrug vloga, mintea și chiar neamul]

Mai departe să schimbăm puțin cuvintele. Știința medicinei, printre multele ei învățături, o are și pe aceasta: s-a băgat de seamă că toate țesuturile omului se pot drege, adică se tămăduiesc, numai celula nervoasă nu se mai drege niciodată; lucrul ei se oprește fulgerător.

Celula nervoasă o asemănăm cu un ghem de la care pleacă fire în multe părți, cu rost de „telefoane”. Creierul ar fi ghemul cel mare, sau „centrala telefonică”, prin care sufletul primește veștile și trimite hotărârile sale tuturor „creierașelor” mai mici, celulele nervoase împrăștiate în tot corpul. Prin șira spinării duc mii de „fire telefonice” la creier. Prin creier (celulele nervoase), mintea lucrează asupra trupului, mintea fiind o parte a sufletului nu a trupului.

Știința dovedește că desfrânarea, sau risipirea de orice fel, omoară milioane de celule nervoase. Iată cum: în tot trupul, dar mai ales cu desăvârșire în șapte locuri, izvorăște un fel de putere foarte trebuincioasă pentru bunăstarea întregului om trupesc. Asta e vloga de viață. Între cele șapte izvoare de viață, printre cele mai puternice este și izvorul care înmugurește sămânța de om. Când omul se ține de desfrânare, rob de spurcata ei plăcere, izvorul nu mai poate dovedi să mai verse și înlăuntrul trupului, în sânge, partea de vlogă neapărat trebuitoare, pentru că tot lucrul izvorului e tâlhărit în afară.

De pe urma năravului desfrânării, scade puterea izvorului de a mai vărsa în sânge felul său de vlogă. Scăderea aceasta de putere aduce moartea a milioane de celule nervoase. Căci toate țesuturile din om pot răbda de foame, sau pot lucra cu schimbul, sau se topesc, ca să se facă mâncare celorlalți și la vreme prielnică, iarăși se înmulțesc la loc, numai celula nervoasă, odată moartă de foame, nu mai învie niciodată. Iar mâncarea ei este acea vlogă a celor șapte izvoare. Acum suntem pe cale de a înțelege ce se întâmplă cu mulți care slăbesc la minte, văzând cu ochii. Școlarii, de unde la început învățau foarte bine, acum, de când practică onania, le slăbește mintea și trebuie să părăsească școala. Dar la năravul lor mai este cineva răspunzător și să nu ne grăbim.

Iată pe nume câteva feluri de patimi prin care oamenii își prăpădesc sămânța și vloga, aprinși de pofte contra firii:

1. Onania sau malahia;
2. Curvia;
3. Sodomia;
4. Bestialitatea (cu dobitoacele).

Iar în căsătoria legitimă:

1. Desfrânarea;
2. Fereala de zămislire;

3. Crima de avort;
4. Preacurvia;
5. Necurăția;
6. Nesocotirea vremurilor oprite;
7. Alte nenumite spurcăciuni.

Dar ce-i atunci după fire? Numai și numai zămislirea de prunci.

*Căsătoria este o Taină din cele șapte, tocmai ca să nu îngăduie într-însa atâta șerpărie de fărădelegi. Cu toate acestea, în zilele noastre trebuie să strigăm amarnic: „**Ridicați căsătoria din desfrânare, măcar la rânduiala dobitoacelor. Binecuvântarea lui Dumnezeu nu s-a dat fărădelegilor!**”* E așa de greu de înțeles? Dar zic unii: „Noi putem și fără binecuvântarea lui Dumnezeu!” Iertați de întrebare: „Unde?”. Da, pentru cine nu vrea să înțeleagă, nici Dumnezeu n-a avut ce să zică decât aceasta: *“Cine este nedrept, să nedreptățească mai departe, cine e spurcat, să se spurce și mai rău, cine e drept, să facă dreptate și mai departe, cine stă sfânt, să se sfințească și mai mult. Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia după fapta lui”* (Apoc. 22, 11 – 12).

Și mai zice știința că tot omul vine pe lume cu un anumit număr de celule nervoase. Prin faptele lui cele de desfrânare, pierde un număr mai mic sau mai mare de celule. Și pentru că peste toate fărădelegile atârnă legile, așa atârnă ele și peste viața desfrânatului: faptele sale sunt descrise în sămânța sa, astfel încât copilul este îmbinarea celor doi părinți și a celor patru bunici, a celor opt străbunici și a celor 16 stră-străbunici (aceasta este o moștenire numai până la al patrulea neam, dar și ceilalți înaintași își dau partea lor de zestre, însă din ce în ce mai mică). Ne putem da seama cât au de ispășit copiii din greșelile părinților! Și ce moștenesc? Forma și întocmirea trupului, precum și numărul de celule nervoase pe care îl aveau părinții când au chemat copilul în lume. De la numărul și sănătatea acestui număr, atârnă multe pentru viața urmașilor. Sau mai pe înțeles, un copil are scrise în sine toate înclinările unui număr mare de părinți, atât cele bune cât și cele rele (jumătate de la cei doi părinți, a patra parte de la cei patru bunici, a opta parte de la cei opt străbunici și așa mai departe).

Acum, din toate înclinările acestora, vor veni la arătare mai întâi cele mai puternice, de la părinții cei mai apropiați, dar pot veni la arătare și porniri de la moși-strămoși, atunci când împrejurările din afară, sau tocmierea dinăuntru, înlesnește ca să se arate moșteniri îndepărtate. Firea ține la sănătate: de aceea, moștenirii bolnave de la un părinte îi sare în ajutor cu partea sănătoasă de la celălalt, dar neputința o poartă totuși, nearătată, în joc.

Acestor înclinări să le zicem grâu și neghină. Vom pricepe că în copil se arată și sămânța celui rău, care va trebui să o răbdăm până la seceriș, fiindcă semănătorii, lucrătorii și economii tainelor au mai adormit, încât acum vedem cam multă neghină în țarina aceasta. Iar somnul de care e vorba, e adormirea străjii minții, toropeala în patimile fărădelegilor. Omul vrăjmaș, diavolul, a strecurat în firea omenească, din neam în neam, tot mai multă neghină, sau înclinarea drăcească a fărădelegii.

Dar nu numai patima desfrânării omoară grăuncioarele nervoase, ci toate patimile. Mânia aprinsă, durerea peste măsură pentru o dragoste pământească, la câți nu le-a făcut sânge rău și nu i-a pălit guta? Dărâmarea cea mai cumplită însă, vine de la patima beției. Otrava băuturii, pe lângă amonșirea și arderea tuturor nervilor, strică sămânța toată, într-un chip nemaivăzut – după cum mărturisește știința. Dacă cineva cheamă copii la viață în starea aceasta, peste bietul copil atâră necaz greu, boala îndrăcirii. Căci, oriunde este dărâmare, vine și puterea rea, diavolul, ca la o ispravă a sa și se arată prin chinuirea ce o face copilului nevinovat. Așa se face că vedem nesfârșitul șir de urmași nenorociți: orbi, șchiopi, uscați sau putrezind de vii, alții strâmbi în fel și chip și mai greu decât toate, chinuiți de draci. Iar alții, în ce privește mintea, porniți de mici spre rele, când vor fi mai mari vor azvârli în părinți, în Dumnezeu și vor sfârși năpraznic. Mare dărâmare în firea omenească! Acestea sunt fărădelegile, în chip de om, ce plângând, strigă vinovățiile părinților și aduc mare durere în toate părțile. Iar dacă vreți: **singura scăpare sigură este de a nu ajunge aici** (există cale care n-are fărădelegi: aceasta este dată de taina cununiei). Aceștia sunt „*pruncii născuți din somnul necurat, martori ai nelegiuirilor părinților, dacă stai să cercetezi*” (Întel. 4, 6). Legea atotputernică ce întoarce faptele oamenilor în brațele lor, o strigă Sfânta Carte în fiecare veac de oameni. “*Fii desfrânaților nu vor avea desăvârșire și sămânța ieșită din patul nelegiuit se va stinge. Că de vor avea viață lungă, nu vor fi de nici o treabă și bătrânețea lor, la urmă de tot, va fi fără cinste. Iar de vor muri de timpuriu, vor fi fără mângâiere și fără nădejde vor fi în ziua judecării. Căci neamul celui nedrept are groaznic sfârșit*” (Întel. 3, 16-19). “*...Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu gelos, care pedepesc pe copii pentru vina părinților ce mă urăsc pe Mine, până la al 3-lea și al 4-lea neam și mă milostivesc până la al milea neam, către cei ce Mă iubesc și păzesc Poruncile Mele*” (Ieș. 20, 5 – 6).

Dar milostivirea lui Dumnezeu, care nu de bunăvoie pedepsește și umilește pe fiii oamenilor (Plâng. Ieremia 3, 3) aduce în câte unii înclinările bune ale străbunilor și copilul de mic ajunge la deosebirea dintre bine și rău. Despre aceștia zice Dumnezeu: “*Dacă un copil care văzând păcatele toate câte a făcut tatăl*

asemenea... acest om nu va muri pentru păcatele părinților săi, ci în veci va trăi... pentru că fiul a făcut ceea ce este drept și legiuit și toate legile Mele le-a ținut și le-a împlinit: de aceea va trăi”. (Iez. 18, 14-19; 17, 19).

[Singura scăpare: Pocăința și ridicarea căsătoriei din desfrânare la înălțimea Tainei]

Iată cât de cât înțeleasă sporirea pustiirii, ce se lucrează în ascuns în firea fiecărui rând [generație] de oameni, care acum, în zilele noastre, s-a arătat în afară cu urgie mare. Căci: *“De unde vin războaiele și de unde certurile dintre voi? Nu oare de aici: din poftele voastre care se luptă în mădularele voastre?”* (Iac. 4, 1).

Cine va opri prăpădul pustiirii? *“Fără Mine nu puteți face nimic”* zice Domnul (Ioan 15, 5). Prăpădul pustiirii nu se va opri până nu vor scoate oamenii desfrânarea din inimile lor și până nu vor să știe de Dumnezeu (Osea 4, 1-6). *“Cei ce țin de trup, poftesc pe cele trupesti, iar cei ce țin de duh, poftesc cele duhovnicești. Căci pofta cărnii este moarte, iar dorința Duhului este viață și pace. Fiindcă pofta cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune Legii lui Dumnezeu, că nici nu poate. De aceea cele ce sunt în carne (în curvie) nu pot să placă lui Dumnezeu”*. (Rom. 8, 5 – 8). Cei ce sunt ai lui Hristos, și-au răstignit trupul, împreună cu patimile și cu poftele. *„Nu suntem datori trupului ca să trăim după trup. Căci dacă viețuiți potrivit trupului, veți muri, iar dacă ucideți cu Duhul poftele trupului, veți fii vii. Fiindcă toți câți sunt mânați de Duhul lui Dumnezeu, fiii lui Dumnezeu sunt”*. (Rom. 8, 12 – 14). *“Căci voința lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră, să vă feriți de desfrânare, ca să știți fiecare dintre voi să stăpânească vasul său în cinstire și în sfințenie, nu în patima poftelor, cum fac necredincioșii, care nu cunosc pe Dumnezeu... căci Dumnezeu nu ne-a chemat la necurăție, ci la sfințire”* (I Tes. 4, 3-7).

Pe vremea Sfântului Apostol Pavel încă sufla urgie mare, mai ales peste creștini. De aceea mulți își luau de la ei înșși sfat să se înfrâneze desăvârșit în căsătorie, cu gând să fie gata oricând de Sfânta Împărtășanie și de mărturisirea muceniei. Sfântul Pavel însă, socotind copiii mugurii căsătoriei, n-a îngăduit înfrânarea desăvârșită decât pentru vremurile de post și rugăciune (I Cor. 7, 5). Socotind însă și *„nevoia ceasurilor de față”* (urgia vremurilor de atunci) le da sfatul acesta: *“Bine este pentru oricine, să fie așa cum se găsește. Legat ești cu femeie, nu căuta desfacere. Dezlegat ești de femeie, nu căuta femeie... Că de acum vremea s-a scurtat. Așa încât cei ce au femei, să fie ca și cum nu ar avea... cei ce cumpără ca și cum n-ar stăpâni și cei ce se folosesc de lumea*

aceasta, ca și cum nu s-ar folosi de ea. Căci fața acestei lumi trece” (I Cor. 7, 25 – 40).

În zilele acestea mai de pe urmă, când și nouă ni se pare că “*de acum vremea s-a scurtat*”, cercetând firea durerilor, am aflat desfrânarea încleștând pe oameni și lucrându-le de zor dărâmarea în întindere și în adâncime. Iar pe de altă parte, preoții vremurilor noastre n-au mai urmărit-o ca păcat și ca atare să o măture afară din Taina lui Dumnezeu, adică din căsătoria creștină. Așa se face că, “*lipsind preotului cunoștința legii și bătrânului sfatul*” (Iez. 7, 26), oamenii orbecăie în mulțimea neștiinței și a lipsei de sfat, care s-a întins ca o noapte de osândă peste bieții oameni, care dorm liniștiți somnul de primejdie, de bună credință că aceea [desfrânarea între soți] nu-i păcat.

Dar fiind rânduie să văd și să ascult mereu durerile oamenilor, care vin de pe urma păcatelor și a lipsei de sfat și ajungând adesea una cu durerea lor, într-o zi, slujind Sfânta Liturghie, rugându-mă “*pentru Pacea a toată lumea și pentru bunăstarea Sfintelor lui Dumnezeu Biserici*”, aud deodată în urechea dinlăuntru înfruntarea amarnică: “*Nu te ruga de Mine să le dau Pace, roagă-te de oameni să-și schimbe purtările, dacă vor să mai vadă pace pe Pământ*”.

Și am înțeles pe urmă multe lucruri... Drept aceea, ascultător Poruncii, trebuie să strig cuvântul Scripturii ca o sunare de alarmă: “***Dumnezeu vestește acum pe oameni, ca toți, de pretutindeni, să se pocăiască***” (Fapte 17, 30). Adică să vină la viață curată, după învățătura drept măritoare a Bisericii lui Hristos, iar când vremea o va cere, să mărturisească pe Hristos cu prețul vieții, netemându-se de moarte. Altfel, nu se poate ridica o stavilă pustiirii ce se întinde peste bieții oameni. Iar ridicarea stavilei este ridicarea căsătoriei din desfrânare, la înălțimea de Taină, între cele 7 Taine, ca oamenii să nu îngăduie șerpăria fărădelegilor.

lubirea desfrânării îi face pe oameni groși la minte și la obraz și nu înțeleg cinstea. De aceea, mugurii căsătoriei lor, copiii, îi dau pe părinți cu capul de toți pereții și prin purtările lor rele le azvârle cu copite în obraz, iar la rândul lor îndoite vor lua și ei de la copiii lor.

Lămurit că lucrurile nu stau bine!

Nu fără înțeles “*a fost chemat și Iisus la nuntă, cu ucenicii săi*” (Ioan 2, 2), ci ca să pricepem că la nuntă se face prima minune dumnezeiască, spre bine. Numai prin tocmita căsătoriei după Hristos, care este mintea desăvârșită stăpână pe patimi, se pot scoate înclinările rele din fire și să nu mai fie date moștenire (sporită) din neam în neam și să chinuiească pe oameni. Iar viața curată a căsătoriei, după cinstea ei de Taină, este aceasta:

1. Binecuvântată este numai rodirea de copii. Iar tot ce-i în afară de rostul acesta, în privința trupească, este desfrânare și păcat și să nu se mai facă;
 2. Vremi îngăduite pentru chemarea copiilor sunt numai zilele între posturi, însă numai dacă soții amândoi sunt învoiți la rostul rodirii de copii;
 3. Vremi oprite sunt acestea:
 - a) Cele patru posturi mari;
 - b) Cele trei zile de post pe săptămână (miercuri și vineri, iar luni numai dacă este voință);
 - c) Sărbătorile și zilele asupra sărbătorilor [inclusiv duminica – ziua Domnului și sâmbăta];
 - d) Vremea necurăției;
 - e) Vremea de slăbiciune sau de boală a unuia din soți;
 - f) Vremile de tulburări și războaie precum și oarecare vreme după acestea, pentru cei ce au luat parte la ele;
 - g) Vremea oprită cu mare asprime este toată vremea sarcinii, precum și vremea alăptării.
 4. Cei ce se dovedesc neroditori, să se înțeleagă la petrecerea frățească, evitând păcatul;
 5. De la încetarea semnelor femeii, încetează și datoria căsătoriei, a chemării de copii.
 6. Urmând așa, nu se mai întâmplă:
 - a) Crime de avort;
 - b) Blestemăția ferelii;
 - c) Fărădelegea desfrânării;
 - d) Și alte spurcăciuni.
- Iată cu ce rânduială să fie soții de un înțeles. De ce așa?

Lămuriri:

O căsătorie creștină nu e cu putință decât între creștini convinși. Necredincioșii în Dumnezeu nu pot avea parte de Taina lui Dumnezeu, în care nu cred. Până când cineva e în afara credinței dreptmăritoare, tot ce face e păcat și păcatul îi este lege. Cu necredincioșii nu e cu putință viața curată. Prin răbdarea chinurii de la ei, pot fi biruți de Dumnezeu și înviați din moartea în care trăiesc. Căci câtă vreme sunt numai trup, sunt printre morți și când află despre Dumnezeu și suflet, învie din morți și încep pocăința.

Ajutați-le, răbdând toate de la ei, dar împotrivindu-vă păcatului, chiar dacă ar fi aceasta o mucenicie neîntreruptă. *“Femeia să se teamă de bărbat”* când Hristos este capul bărbatului (Efes. 5, 22-24; 1Cor.

11, 3), dar când capul lui e păcatul și "Dumnezeul lui e stomacul" n-are ce sfat de mântuire lua de la dânsul. Fără Hristos este mort, iar sfatul morților duce la moarte; acolo să nu mergeți. De morți să n-aveți frică. De cei ce nu se tem de Dumnezeu, nici vouă să nu vă fie teamă. Toată teama să fie de păcat, căci pe aceasta au avut-o și sfinții.

De aceea sunt **opriți de la căsătorie**:

- a) Nebunii, îndrăciții, băutorii, slabii de minte și cei cu boli lumești;
- b) Rudeniile de sânge până la gradul 8 (verii de gradul 4 îi îngăduie pravila bisericească, însă am văzut și la depărtarea aceasta, copii însemnați de păcatul amestecării de sânge și cu sănătatea zdruncinată pentru totdeauna);
- c) Cei prea deosebiți de vârstă. Depărtarea cea mai mare ce poate fi îngăduită este de 7 ani (maxim 10). Ce trece peste aceștia dovedește patima desfrânării, care se răzbună. Văduvii să ia văduve.
- d) Vârsta îngăduită pentru fete, de la 18 la 20 de ani, iar pentru băieți spre 25 de ani, adică la o vârstă la care să priceapă pe ce cale merg și cum trebuie să meargă. Și încă ceva: trebuie să se aștepte o vârstă mai mărișoară, ca să se vadă, pe cât e cu putință, toate înclinațiile din cei doi tineri, care numai cu vârsta se arată. Altfel, se mai întâmplă că înainte de căsătorie au o purtare, iar după căsătorie, după oarecare vreme, au alte purtări pentru care bucuros ai fi căutat tovărășia vieții în altă parte.
- e) Căsătoriile făcute după sfatul sau sila părinților, care socotesc averea – patima lăcomiei – n-au dus la capăt bun; averea toată s-a împărțiat.
- f) Cercetați ce purtări au avut părinții, cei 4 bunici, căci așchia nu sare departe de butuc.
- g) Nu începeți căsătoria cu păcatul, că siliți Taina lui Dumnezeu și-L veți avea împotrivă. Până la Cununia Bisericească, toți sunt datori a avea fecioria nestricată, și fete și băieți. Celui ce crede în Dumnezeu și ține posturile și are duhovnic, îi este cu putință. Celuilalt, nu i-a fost cu putință întâi, nu-i va fi nici pe urmă. De aceea, cei ce robesc la patimi, trebuie să dovedească întâi îndreptarea din toate patimile și să ajungă la credința lucrătoare, apoi să întemeieze căsătorii, căci altfel numai înmulțesc răul în oameni, osândind și pe alții împreună cu ei.

[Binecuvântată este numai rodirea de copii (pct.1 de mai sus)]

Înainte de Hristos, Tobit a zis cuvântul: *"Doamne, iau pe această soră a mea, nu pentru împlinirea poftelor mele, ci o fac cu inimă curată"* o iau într-adevăr ca femeie (Tobit 8, 7). Cine în vremea noastră mai crede așa. Căsătoria este numai aprindere de trupuri, iar unde este numai atâta, vine ura și face rău.

Nunta este mai mult decât aceasta, este chip al unirii sufletului cu Dumnezeu. De aceea, numai când cei doi soți sunt uniți cu sufletul în Dumnezeu, dăinuiește și unirea cea trupească și aduce roade după Dumnezeu: copii curățți și trăgători spre El.

[Vremi oprite chemării copiilor la viață (pct. 2-3 de mai sus)]

E oprită *vremea posturilor și a sărbătorilor*. Întâi e sufletul și Dumnezeu și apoi trupul. Când poartă omul grijă de suflet, iese din pofta trupească, o stinge chiar, ca să poată primi Sfânta Împărtășanie - mângăierea sufletului și de care trebuie să se apropie tot creștinul, măcar de patru ori pe an. Postul e rânduit tocmai spre stingerea poftelor trupului. Câtă vreme omul nu iese din poftă, nu se poate apropia de Dumnezeu. Copiii chemați în sărbători și posturi, toți poartă în ei păcatul părintesc. Așa cum părinții n-au ținut seamă de ziua Domnului, așa nici copiii nu vor ține seama de voia Domnului și de sfatul părinților.

E oprită *vremea necurăției*. În lege, cei ce călcau rânduiala aceasta erau omorâți cu pietre, pentru că pruncul ce se zămislea în necurățenie, la evrei, avea înclinări spre lepră, fiind o țară caldă, iar la noi va avea orice altă înclinare spre putrezirea de viu.

E oprită *vremea de tulburări, războaie, pentru cei ce iau parte la ele*, fiindcă în acestea li se zdruncină nervii și au pornire spre vărsare de sânge. Apoi, mai e știut că pruncul ce se naște, se alătură părintelui slab, ca să țină cumpăna; se înțelege astfel, de ce în rândul de copii ce se nasc după războaie, sunt mai mulți băieți și moștenesc apucăturile războinice ale taților și zdruncinarea lor nervoasă, din vremea când au fost chemați la viață; se mai înțelege de asemenea și de ce copiii aceștia vor face revoluții și vor sfârși cam prost, ca unii ce vor fi mereu în război cu ceilalți oameni. Mai așteaptă puțin, până ce se mai liniștesc nervii și nu mai ai vise tulburătoare, cu spaimă de război. În starea aceasta nu poți chema decât un băiat, care, și din graba ta, poate apuca calea pușcăriei.

De ce *este oprită toată vremea sarcinii*? O dată, pentru că nu mai are rost [copilul nu mai trebuie chemat la viață căci el este deja în pântecel!], apoi, pentru că toate simțirile celor doi părinți, mai ales ale mamei, prin care trece în vremea aceea, se întipăresc cu deosebire în mugurele ce s-a plămădit. Deci, iată o mare cheie a lucrurilor: precum au fost purtările și toate simțămintele mamei, în vremea celor nouă luni, așa va fi și moștenirea copilului ce se va naște, pe toată viața sa. Dacă părinții i-au tulburat tocmita cu fărâdelegea desfrânării, aceasta se va întipări într-însul cu tărie mare. Iar când se va naște, până nu ajunge să priceapă, se va juca cu sora

la 7 ani. Mai târziu, va cerca la dobitoace, sau se va deda la curvie cu mâna, pe urmă curvie în regulă, patimi care îi vor omorî milioane de celule nervoase. Și de nu se va întâlni cu cineva care să-i cunoască boala, pe la vârsta căsătoriei va ajunge în doaga nebuniei. Despre sporul la carte nici nu mai vorbesc; patima aceasta le tâmpește mintea, căci începe să se poată face pe la 14 ani, iar dacă nu i se dă de leac, nu lasă pe om să ajungă nicidecum la 70 de ani. Toate patimile slăbesc puterea de împotrivire a sufletului, pustiind și trup și suflet și pierzându-le pe amândouă pentru totdeauna. Cei ce pătimesc de aceasta, întâi să se tămăduiască, apoi să se căsătorească.

Doctorii dau sfatul căsătoriei numaidecât, fără să socotească roada bolnavă ce vor chema-o pe lume să se chinuiască, dacă aduc vre-o roadă.

Prin urmare, înclinările ce le-au avut părinții în timpul sarcinii, acelea vor fi conducătoare în toată viața copilului ce se va naște. Acum e vremea cea mai scumpă de a îngriji de purtările viitoare ale copilului, căci acum poți semăna într-înșii înclinările unui sfânt sau apucăturile unui tâlhar. Să se roage părinții în vremea aceasta, să se împărtășească cu Sfintele Taine, să petreacă cu dragoste de Dumnezeu; așa va fi și în viața copilului ce sa va naște și nu veți avea bătaie de cap cu el, că nu crede, că nu ascultă și umblă după rele. Întors – știți cum e.

Dar și *vremea alăptării* trebuie ținută curată, că încă e legat de mamă și de purtările ei. Apoi, nu poate rodi copil nou, pentru că nu-și poate împărți sângele în 3 părți și toate să meargă bine; o parte cu laptele, alta pentru sine și a 3-a pentru cel de pe cale. Dacă sunt mai deși decât îngăduie firea rânduiala aceasta, toți sunt slabi și nu-s de trai. Dar aici se mai înțelege ceva: că pe măsură ce s-a întărit desfrânarea în măduarele oamenilor, a scăzut și puterea lor de apărare împotriva bolilor de tot felul, iar căzând în acestea, foarte greu se tămăduiesc, deși mijloacele de vindecare sunt din ce în ce mai bune. Orice desfrânare este o putrezire înceată (ca gunoiul care arde) ce scurtează zilele oamenilor.

Luați aminte, că pentru osteneala părinților, după voia lui Dumnezeu, se milostivește spre copii și-i binecuvintează cu daruri, precum însuși a zis: *“până la al miilea neam”* pentru cei ce-L iubesc pe El.

[Părinți neroditori (pct. 4-5 de mai sus)]

Întrebați medicul înainte de căsătorie, cum stați [dacă sunteți roditori]. Cei n-ați făcut-o înainte de căsătorie, întrebați-l acum ce se mai poate face (drege). Se poate întâmpla ca amândoi soții să fie roditori și totuși roade nu aduc. Ce să fie? Pe unul din soți, cu deosebire pe bărbat, l-au ajuns faptele lui din tinerețe:

chip pătimaș și mult făcând fărădelegile acelea, i-a slăbit frâna și repede îl trece firea, înainte de clipa când s-ar fi deschis, tot pentru o clipă, mitrasul femeii, să-i primească sămânța. Femeia nu are așadar nici o descărcare, bărbatul nu o mulțumește, i se face scârbă de el, iar dacă se duce la doctori, aceștia cunoscând și ei pricina, că n-au potrivit timpurile, dau sfaturi păcătoase, de a cerca cu altul și iată stricându-se o căsătorie. Și de unde începătura la toate acestea? Din păcatele tinereții, pe care atotputernicia și rânduiala firii le-a întors, să ți le duci în spate. Tinerețea se răzbună, dacă n-a fost bună. Iată de ce trebuie fecioria nestrucată să o aibă și feciorii [nu numai fecioarele].

Faceți bine și țineți posturile, osteniți-vă trupul să nu zburde și nu uitați că este Dumnezeu care ajută pe tot omul ce zice: "Doamne ajută!". Întăriți-vă cu Sfânta Împărtășanie și nu se poate să nu se poată. Iar dacă n-ați făcut aceasta și ați ajuns aici [neroditori], plecați-vă puterii mai mari și petreceți pentru suflet. Că tot ce se dovedește fără rost pentru Dumnezeu, tulbură conștiința și ea mărturisește că-i păcat. Ajunși aici, să ținem partea conștiinței [glasul lui Dumnezeu din om], ca să fim pe placul lui Dumnezeu și să dobândim iertare.

Un sfat: e bine să vă doriți copii de la început, din tinerețe, până ce nu v-ați hodorogit de grijile vieții și de atâtea păcate, căci [copii din tinerețea părinților] sunt mai ageri și de mai bună nădejde de viață; copiii de la bătrânețea părinților sunt mai stinși, parcă le lipsește vlaga din ei și duc o viață chinuită, pentru că au moștenit o zestre slăbită. Căci, dacă viața ta este o cheltuire neîndrumată și dacă mai ești și cu greșeli, le dai povară copiilor. Totuși, se poate ajunge până la 12 copii fără cusur, cărora le va veni vremea să fie o datorie, prin greutățile și osteneala de a-i crește.

[Urmând sfaturile de mai sus, nu ajungeți la necazurile de mai jos (pct. 6 de mai sus)]

a) *Crima de avort* este mai mare decât crima simplă, pentru că se face împotriva unui copil fără apărare. De aceea, cere cap de mamă și de tată. Sângele lor strigă la cer „Răzbunare” și puțini sunt cei ce scapă de ea. Nenorocirile între oameni, războaiele, au și rolul acesta, de a face dreptate acolo unde nu s-a făcut pocăință. „Să nu spurcați pământul pe care aveți să trăiți; că sângele spurcă pământul și pământul nu se poate curăți de sângele vărsat, altminteri decât cu sângele celui ce l-a vărsat”. (Numeri 35, 33).

b) *Blestemăția ferelii de zămislire*, iată unde poate duce: la îmbolnăvirea nervilor interni ai soției, care răspund cu un capăt în șale, încât soția (femeia) nu mai poate ridica de jos nici un braț de lemne

și nu mai poate merge. Vin și durerile de stomac și rărunchi și acestea ușurează căpătarea diferitelor boli care greu se mai vindecă, printre care și „poala albă” [leucoreea]. Iar a treia supărare este că strică rânduiala dinăuntrul femeii, care ajunge desăvârșit neroditoare. Așa se răzbună firea pentru fapta aceasta. De aceea nu trebuie să îndrăznească fetele a gândi la căsătorie înainte de vârsta de 18 – 20 de ani, când să fie în stare a naște copiii. Sfatul greșit al părinților de a se căsători cât mai repede, cu soți prea deosebiți ca vârstă, îi face pe aceștia să se ferească de sarcină, neștiind urmările, care sunt cu mult mai multe decât înșirai aici. Așa se întâmplă că neamul celui fără de sfat se stinge.

c) Nu apărați *desfrânarea*, că nu are nici o apărare. Ea nu întreține, ci (mai curând sau mai târziu) macină dragostea între soți și duce la ură, ca orice păcat.

Alte lucruri de știut: Văd oamenii chinându-se, dar mai ales copiii, între a crede în Dumnezeu și nu a crede. Lupta lor între bine și rău, de multe ori, e așa de mare, încât se tem să nu-și piardă mintea. Iar ei încă sunt copii. De unde vin chinurile acestea? De la părinții și bunicii care sunt într-însul. Se aflau între dâșii unii care credeau în Dumnezeu și alții care credeau în cel rău. Se moștenește atât înclinarea de a crede în Dumnezeu cât și înclinarea de a nu crede. Tot ce este sănătos în părinți înclină spre Dumnezeu, iar tot ce-i păcătos sau bolnav, înclină spre începătorul răutății; iar în copil se bat cap în cap aceste înclinări potrivnice. Dacă nu este cineva ca să-l ajute în vremea lui de cumpănă, se poate întâmpla să fie biruită partea cea bună de către cea rea, căci mai întotdeauna imboldurile din afară așa ajută; dacă însă are parte de un sfat la vremea chinurii sale, își mai vede binele, [partea bună]. Cunoaște deci, că firea părintelui necredincios, cât a moștenit-o, trebuie să o biruiască, lipindu-se de Dumnezeu, care nu are de lepădat pe nimeni. Unii ca aceștia trebuie să călătorească în viață cu foarte mare grijă și să nu cadă de la poruncă, la desfrânare, că se pot stârni la bătrânețe gânduri împotriva lui Dumnezeu, chiar în vremea rugăciunii și gata-gata să dea în deznădejde de mântuire. Mântuirea se află răbdând însă toată supărarea aceasta. Iată de ce nu e bine nicidecum să-ți dai copilul în casa necredinciosului, că e chinuire și pentru el și pentru urmașii lui, din neam în neam.

*

Erau multe și mari pricinile pentru care trebuia un leac puternic ca acesta. Iată-l, dat la îndemâna tuturor - unora spre bucurie mare, altora spre supărare mare. „*Cei ce au păzit cu sfințenie **pravila cea sfântă**, sfințise-vor și cei ce au învățat-o, vor ști ce să răspundă*” (Înt. 6, 10).

Pentru necredincioși, după sfatul Părinților, n-am nici un

cuvânt, iar pe desfrânați îi va judeca Dumnezeu.

Păstorul își păzește oile... iar lupii îi găsesc vină... nimic nou.

Chemăm însă din nou pe Iisus la nuntă... căci cei ce se pogoară în lumea aceasta [copiii], vin în vremea noastră peste măsură de răniți și urmările cele mai grele abia de acum vin.

Doamne, ajută-ne să facem voia Ta!

Amin.

[“Să stăm bine, să stăm cu
frică, să luăm aminte”]

Să se fi inventat mama artificială?

Pr. Constantin Necula

Primăvara anului 1997 marca - în Italia și întreaga Europă de Vest - o săptămână dedicată copilului nenăscut. Ziarele susțineau și ele întreaga acțiune, titrând pe prima pagină: „*Embrionul, unul dintre noi*” (L'Espresso, 5/1997), „*Împreună pentru drepturile copilului nenăscut*” (Messagero, februarie 1997), „*Pentru copii nenăscuți! E vremea pentru susținerea lor*” (La Croix, februarie 1997). Marșuri de susținere, în care au fost integrate nu numai asociații creștine, implicate în militantismul activ în această direcție, ci și oameni implicați chiar în cercetarea genetică, conferințe, o campanie de televiziune excelent susținută și multe alte acțiuni, păreau să pună la punct o întreagă strategie duhovnicească de rezistență în favoarea drepturilor copilului nenăscut, marcată de concluzia pozitivă că, într-adevăr, se poate face ceva pentru ca embrionul să nu mai fie situat în afara drepturilor umane.

Primăvara anului 2002. O campanie de presă – începută în SUA prin 5–6 februarie – continua, în 11 februarie, în mass-media occidentală. O nouă provocare „made in USA”, făcută după toate regulile unei provocări. La patru ani după ce „experimentul Dolly” arăta, sferei emancipate a Vestului, că se poate realiza clonarea (ca principiu și, mai ales, care realizare tehnică), după ce s-a trecut din sfera animală în cea umană (la Massachusetts Institute), după ce în planul geneticii animale apăruse și, de acum renumita dinastie a clonării: Elsie, vițelul neozelandez; Noel, Star și Angel, trei purceluși scoțieni precum Dolly, precum și prima pisică CC (Carbon Copy) americană din Texas (ieșită urmare a unei încercări de clonare a unei ... cățelușe!), etape care au depășit demult simpla sferă a disputelor medicale, un anunț șoc – după cum titra „Leggo” în numărul din 11 februarie 2002 – venea să arunce iarăși în aer liniștea prefabricată a falșilor moraliști, apărătorii clonării și ai creșterii bugetelor pentru cercetare în acest domeniu:

În laboratoarele Centrului de Medicina Reproducției Umane de la Cornell University s-a realizat și utilizat primul prototip al unui uter uman artificial. O imitație a uterului uman, o structură din țesuturi de collagen – biodegradabil – copiind, pe cât posibil tehnicii umane, uterul uman natural, transformă astfel taina

tehnică și design (cel puțin după schemele propuse și publicate).

Cercetătoarea, o taiwaneză, Hung-Ching Liu și-a prezentat deja datele experimentului său înaintea participanților unui seminar cu nume amintind de filmografia SF de prost gust: „*Sfârșitul maternității naturale?*”. Recunoaște că nu poate prezenta decât primii pași ai cercetării și, că va trebui de-acum să lucreze la următorul pas, dezvoltarea embrionului peste limita de 14 zile (limita admisă până acum cercetării pe embrionul uman), continuarea cercetării pe modele animale aflate la dispoziția Centrului Medical amintit, pentru a vedea dacă gestația (dacă tot vorbim de animale!) își urmează etape normale – cu apariția placentei și primele diferențieri de organe ș. a.

Desigur pentru gânditorii liberali, se iscă întrebarea: „Ce e grav în toate acestea?”. Grav este că uterul acesta artificial se dezvoltă, tehnic vorbind, în afara mamei. Ca un frigider pus la colțul camerei care, în loc să păstreze produsele alimentare, păstrează fetusul uman și, mai mult, ți-l aduce viu după ce ceasul, probabil fixat pe uși, avertizează că au trecut 9 luni. Cu toată „literatura”, care prezintă ca o etapă intermediară realizarea unui „pachet” de uz extern: mamă-făt, doar până la o vreme.

Carlo Flamingni, unul dintre părinții procreației, într-un interviu acordat lui Michelle Smargassi (La Repubblica) adresa, din Bologna, un apel „liniștitor” cu atât mai mult cu cât în el neamul omenesc pare redus la o simplă materie de negoț între „inteligenții” lumii. Întrebat dacă lui, ca membru al Comisiei Naționale (Italienne) de Bioetică, „nu-i face frică ideea” unei maternități fără mamă umană, C. F. răspunde: „*Despre ce stăm să vorbim? Și dacă într-o zi uterul artificial va fi utilizat cu adevărat, ce-i? Va fi un lux pentru proștii ultrabogați! Stupizi sunt destui, dar foarte, foarte bogați extrem de puțini... Nu. Cred în continuare că în sine va învinge „dormitorul”. Că avem de-a face cu o nebunie, încercare din urmă, utilă doar pentru elemente patologice particulare...*” (La Repubblica, 12 februarie, pagina de actualitate).

Liniștitoare spusă? Să vedem. În comentariul său specific, Nicolae Constantin Munteanu [într-o revistă aflată la îndemâna oricui, Formula As, nr. 506 (10) martie 2002, p.2] pune „sub lupă” capul pisicuței pe care am amintit-o deja: CC. „*Invers decât în poveștile cu câinele și pisica, CC datorează totul unei cățeleușe mult iubite de stăpânul ei, John Sperling un excentric iubitor de animale și miliardar american. Acesta a pus la bătaie circa patru milioane de dolari pentru realizarea unei tehnologii capabile s-o cloneze pe Missy, o corcitură de Husky la care ținuse foarte mult. Încercarea a eșuat, deoarece cățelele nu ovulează cu regularitate, iar ovulele nu se dezvoltă normal în condiții de laborator. Tehnologia pusă la punct pe spinarea câinilor*

Nu fără probleme (...). John Sperling iubitorul de câini care s-a trezit cu clona unei pisici în brațe, își freacă mâinile cu gâtul la afacerile viitoare. El deține ansamblul licențelor universității texane. Iar prin intermediul unei firme proprii, excentricul milionar are de gând să pună la punct o nouă industrie! Ca să vedeți cum de pricep americanii să scoată dolari din orice! Chiar și din pisici!” Și noi știm ce mult iubesc americanii animalele!

Sigur, articolul nostru nu se vrea un atac la adresa culturii americane. În fond este de remarcat ceea ce Ștefan Nicolae, în cronica la cartea Gretei Tarlet „*Europa națiunilor. Europa rațiunilor*” (Ed. Cartea Românească, 2002) zicea: „Ceea ce lipsește proiectului european (...) este lipsa unui „suflet”. Vaticanul, dar și Bisericile Ortodoxe, au identificat acest suflet în creștinism. Or exprimarea unei dimensiuni ideale, metafizice a identității europene, lipsește din Carta drepturilor fundamentale recent adoptată” („România liberă”, nr. 10/2002, 13 – 19 martie 2002, p. 3).

În prima fază (remarca „The Observer” din 9 februarie preluat deja în 11 februarie „La Croix”) s-a văzut, în această rezolvare tehnică, o posibilitate ca femeile cu probleme în ceea ce privește nașterea să aibă un sprijin prin această găselniță. Sau cele care au în calcul avortul, pot păstra la „frigiderul – uter” copilul pe care altfel l-ar arunca. Sigur că în celofanul sclipitor al bunelor intenții putem să ascundem, oricând, această amăgeală nenorocită. Dar ceea ce rămâne până la urmă este această piatră la noul Babel în care, încercând să-L atingă – pentru detronare – pe Dumnezeu, făuritorii noii babilonii riscă nu doar să-și amestece limbile, ci să dărâme – a câta oară? – relația cu Creatorul lumii.

11 septembrie 2001 – 11 februarie 2002. cinci luni de când în World Trade Center tineri și vârstnici, femei însărcinate și oameni bolnavi, cădeau jertfă unor nebuni denumiți rapid și corect, teroriști. Cine va purta însă în grijă terorismul genetic prin care rasa umană este din ce în ce mai aproape de degenerare?

De la avort la BTS (Boli cu Transmitere Sexuală),

societatea a plătit foarte scump educația sexuală

Brian Clowes,

director al Institutului de Instruire Pro-Vita al Human Life International

Europa moare. Numai două țări europene, Irlanda și micuța Maltă, își înlocuiesc populația proprie. Odinioară perechile căsătorite din Europa aveau în medie cinci copii; acum însă idealul este doar un băiat și o fetiță. Treizeci și opt din cele patruzeci și șapte de națiuni ale Europei (33 din 35, dacă nu luăm în considerare fosta U.R.S.S.) se află fie la nivelul, fie sub nivelul fertilității de înlocuire. Din 1965 încoace, 12 popoare europene au rămas continuu sub nivelul de înlocuire al populației.

Ce se întâmplă?

Una dintre cauzele fundamentale este aceea că programe generale și obligatorii de educație sexuală „value-free” („liberă de valori”), au separat relațiile sexuale de contextul căsătoriei, familiei, procreației și chiar al iubirii în mințile a milioane de europeni, conducând la o largă acceptare a contracepției, sterilizării și avortului. Cei mai mulți oameni consideră acum actul sexual ca nefiind altceva decât o sursă de plăcere, iar sarcina a devenit o boală înspăimântătoare ce trebuie evitată cu orice preț. Pentru a elimina această „boală”, avortul și contracepția sunt universal accesibile pe banii publici, cu foarte puține excepții.

(...)

Implicațiile unor astfel de programe, instituționalizate la scară continentală, sunt cutremurătoare. Și deplin previzibile.

Danemarca este un exemplu. Îngrijorată de creșterea numărului nașterilor nelegitime, țara a introdus în 1970 educația sexuală obligatorie. Rezultatul? În 30 martie 1985 Human Events raporta că „nașterile nelegitime, despre care se presupunea că vor scădea, de fapt aproape s-au dublat; rata avorturilor, despre care se prezicea că va coborî prin accesul imediat la prezervative și alte anticoncepționale la chioșcuri, în realitate s-a dublat; bolile venerice au crescut de mai mult de două ori, iar divorțurile s-au dublat”.

Așa cum spunea Alan Guttmacher: „Singurul drum pe care pot merge International Planned Parenthood Federation și aliații ei pentru a câștiga bătălia pentru avortul la cerere este cel al educației sexuale.”

Experții se pronunță

„Sexologiști” de frunte din SUA au recunoscut că a preda adolescenților o educație sexuală totală – incluzând informație contraceptivă – este complet inefficient în ceea ce privește oprirea gravidității la adolescenți. Jane Mauldon și Kristin Luker afirmă că „în ciuda sprijinului public de lungă durată pentru educația sexuală în școli, e dificil să se vadă efecte concrete ale educației sexuale asupra comportamentului sexual și contraceptiv.”

Cercetătorul D.A. Dawson găsește că „este important să notăm de la bun început că cei mai mulți dintre cercetători sunt de acord că educația sexuală nu scade rata gravidității la adolescenți sau incidența activității sexuale... Este larg răspândită credința că este crucial să oferi adolescenților informații despre sarcină și controlul nașterii dacă se urmărește reducerea incidenței gravidității la adolescenți și că programele sistematice de educație sexuală sunt un mijloc important pentru furnizarea informației... Cu toate acestea, analizele efectuate de noi nu reușesc să demonstreze nici o legătură consistentă între supunerea subiecților la educația contraceptivă și inițierea ulterioară a relației sexuale. Concluzia finală care rezultă din aceste cercetări este că nici educația privitoare la graviditate, nici educația contraceptivă nu produc nici un efect semnificativ asupra riscului gravidității premaritale printre adolescenții activi sexual, concluzie care pune sub semnul întrebării argumentul că o educație sexuală sistematică ar fi ar fi un instrument eficace pentru reducerea gravidității la adolescenți.”

William Marsiglio și Frank Mott au publicat rezultatele unui studiu de amploare printre adolescentele de liceu: „În 1982, 1888 de femei (între 15 și 18 ani) au fost urmărite în cadrul studiului și cercetătorii au descoperit că, frecventarea anterioară a unui curs de educație sexuală este asociată pozitiv și semnificativ cu inițierea activității sexuale între vârstele de 15-16 ani.”

Comentatorul Thomas Sowell relatează în Forbes:

Programele de educație sexuală au pătruns în sistemul școlilor publice americane în anii 1970, subvenționate masiv de la bugetul federal, adesea sporite de clinici aflate în școli, oferind informații

suplimentare și referințe în chestiuni de relații sexuale, graviditate și avort. Înainte de începerea acestor programe, graviditatea în rândul adolescenților se afla deja în scădere de mai bine de un deceniu. Apoi acest lung declin al gravidității adolescente a suferit o răsturnare și sarcinile printre adolescente au crescut rapid pe măsură ce „educația sexuală” s-a răspândit și a pătruns pretutindeni în școlile publice. Rata gravidității printre femeile între 15 și 19 ani era în 1970 de 68 la mie, iar în 1980 de 96 la mie...

După Sowell, ratele în creștere ale avortului dezvăluie tocmai rate în creștere ale gravidității. De pildă, între 1970 și 1987, numărul avorturilor a crescut cu 250.000, deși numărul adolescenților a scăzut cu 400.000.

Uimitor, dar chiar și un veteran „sexologist” ca Sel Gordon spune că „e nevoie ca adolescenții să fie din nou asigurați că este normal să nu aibă relații sexuale. Iar cei mai potriviți să-i învețe aceasta sunt proprii lor părinți. Nu există nici un înlocuitor al îndrumării din partea părinților. O educație sexuală fără etică și valori este inutilă.”

Cu excepția lui Sowell, citatele reproduse mai sus sunt exclusiv din surse general proavortioniste și favorabile unei educații sexuale integrale, așa încât nu se pot invoca „prejudecăți pro-vita” pentru a suspecta aceste surse.

De ce continuă un program care a eșuat?

Investiția psihologică și financiară în programele de educație sexuală integrală este imensă. A părăsi sau a schimba această direcție atât de târziu ar însemna nu doar *recunoașterea greșelii* ci și *a responsabilității*. Totodată, experții în educație sexuală sunt deja angrenați în propriul lor *sistem birocratic* auto-generator, al cărui scop principal este, ca în orice birocrăție, supraviețuirea și, pe cât posibil, extinderea. Astfel că, pe măsură ce ratele gravidității adolescente cresc, „sexperții” continuă să prescrie doze mereu mai mari din otrava care a fost principala cauză generatoare a bolii.

Educația sexuală integrală a contribuit în mod hotărât la o rată explozivă a gravidității adolescente încurajând creșterea desfrâului. În 1970, doar 4,6% dintre fetele de 15 ani avuseseră relații sexuale înaintea căsătoriei. În 1990, acest procent crescuse de mai bine de 7 ori, la 33,1%. Dintre toate fetele cuprinse între 15 și 19 ani, în 1970 desfrânaseră 28,6%. Procentul era mai mult decât dublu în 1990, adică 61,4%.

În 1986, Harris și colaboratorii au realizat pentru Planned Parenthood o anchetă completă privind activitatea

sexuală la adolescenți și efectele pe care le are educația sexuală în această privință. Iată rezultatele:

- Adolescenți care primesc educație sexuală integrală – 46% au intrat în relații sexuale
- Adolescenți care nu primesc nici un fel de educație sexuală – 32% au intrat în relații sexuale
- Adolescenți care primesc educație sexuală biologică – 26% au intrat în relații sexuale

Din această statistică este evident că un program de educație a castității bine pregătit, prezentat de părinți care trăiesc într-o căsătorie așa cum a lăsat-o Dumnezeu să fie, ar conduce la un nivel mult mai scăzut al desfrâului decât oricare dintre cele trei variante de mai sus.

Rezultatele pe termen lung

Educația sexuală obligatorie o avem deja de multă vreme. Nu este deloc de mirare că Washington, D.C., primul oraș important care a impus programe obligatorii de educație sexuală, are cele mai mari rate ale gravidității adolescente și ale avortului din toată țara.

Fără nici o îndoială, o educație sexuală „liberă” de criterii morale și valorice a avut un efect profund asupra societății americane. Când oameni cu autoritate spun unei întregi generații de copii că sexul este pentru distracție sau recreiere și că toate manifestările sexuale - atât în cadrul căsătoriei cât și în afara ei - sunt bune, aceste atitudini vor fi transpuse și întrupate în stiluri de viață. Așa cum spunea Dr. Donald McDonald, fost administrator al Alcohol, Drug Abuse, and Mental Health Administration: „A pretinde școlilor să predea o educație sexuală neutră din punct de vedere etic și moral înseamnă a pretinde eșecul.”

Și e cât se poate de sigur că am eșuat. Din 1960 până în 1991, într-un interval de abia 30 de ani, am asistat la următorul curs al societății americane, pentru care o mare parte de vină le revine educatorilor sexuali:

- Avorturile au crescut cu 800%
- Rata nașterilor nelegitime a crescut cu 457%
- Abuzul sexual de copii a crescut cu peste 500%
- Rata divorțurilor a crescut cu 133%
- Procentul familiilor cu un singur părinte a crescut cu 214%
- Concubinajul a crescut cu 279%
- Incidența BTS a crescut cu 245%
- Rata sinuciderilor printre adolescenți a crescut cu 214%
- Rata crimelor violente juvenile a crescut cu 295%

Nu e deloc surprinzător că educatorii sexuali au avut un efect atât de profund asupra societății. Puterea și scopul lor au cuprindere mondială. Rețeaua lor este extrem de bine organizată și de abundent finanțată, și controlează drastic moravurile sexuale din această țară.

Castitatea conjugală

Adevăratul înțeles al castității este aproape universal falsificat ca fiind doar completa abținere de la raporturi sexuale înainte de căsătorie. În realitate, „cei căsătoriți sunt chemați să trăiască în castitate conjugală, alții practică o castitate în înfrânare (totală).” Ce anume înseamnă aceasta poate fi ușor rezumat: *abstenență înainte de căsătorie și fidelitate deplină după aceea*.

Fructele desfrâului sunt putrede, așa cum s-a văzut mai sus, însă cele ale adulterului, avortului și contracepției sunt încă și mai amare. Vătămare fizică și moarte, divorț, cămine ruinate, sărăcie generalizată pentru femei și copii, abuz de copii și o adânc înrădăcinată neîncredere între soți.

Castitatea dintre soț și soție trimite direct la problema educației sexuale, deoarece din adolescență copii sunt perfect conștienți de sexualitatea părinților, de felul cum o evaluează și o trăiesc ei. Părinții fideli unul față de altul în gândire și fapte, care respectă darul fertilității și îi prețuiesc pe copiii iviți astfel, vor fi capabili să transmită asemenea valori copiilor lor. Părinților care folosesc anticoncepționale, care „se opresc la doi” și apoi se sterilizează, care consumă pornografie sau urmăresc emisiuni ori filme TV dubioase, le va fi imposibil să-i învețe castitatea pe copiii lor. Într-adevăr, părinții nu pot preda castitatea fără s-o înțeleagă, și n-o pot înțelege fără s-o practice.

(din cartea „*The Facts of Life*”; Traducere: Valentin Moga)

Scrisoare deschisă către medicii participanți la întâlnirea cu primul ministru și cu ministrul sănătății

(Snagov, decembrie 2001)

DOMNILOR COLEGI,

La întrebarea primului ministru referitoare la oportunitatea legii prostituției, v-ați grăbit să ridicați mâinile afirmativ. Aceasta l-a determinat pe primul ministru - care vi se adresase ca unor competențe responsabile, iar nu ca unei adunări conjuncturale de *yesmen* – să considere că problema trebuie tratată cu seriozitate.

Asociația CHRISTIANA vă aduce aminte că aprobarea, încuviințarea, legiferarea și practicarea prostituției reprezintă un păcat. Orice lezare a integrității anatomice și spirituale a ființei umane este condamnată și sancționată în consecință de Dumnezeu.

În Biblie, *ridicarea mâinilor* este un strigăt către Dumnezeu. Ridicarea mâinilor dumneavoastră – ca reprezentanți ai județelor țării – în favoarea legiferării permissive a prostituției este una dintre cele mai tragice întâmplări ale zilelor noastre. Am fi curioși să știm dacă a fost măcar un singur medic care să se fi împotrivit.

Medicina umană – spre deosebire de cea veterinară – nu se ocupă numai de *trup*, ci și de *suflet*. Mai mult, conceptul de **medicină creștină** vizează deopotrivă sănătatea trupestă și sufletească atât a bolnavului, cât și a medicului. Un medic cu sufletul bolnav și mâna ridicată la Snagov – este oare capabil să vindece sufletul unui bolnav pe care îl tratează?

Dacă vă mai rămâne puțin timp pentru documentare, vă rog să studiați statisticile americane (unde prostituția este ilegală) și pe cele vest-europene (unde prostituția este legalizată) și veți putea observa că rata sifilisului primar și secundar nu diferă semnificativ.

În aceeași ordine de idei, vă reamintim că, în perioada de incubație a sifilisului și a SIDA, prostituata poate transmite boala chiar dacă e seronegativă sau „clinic sănătoasă”. Oricare dintre bărbații țării (pentru a căror stare de sănătate dumneavoastră, desigur, meditați și suferiți îndelung), inclusiv propriii dumneavoastră fii, pot fi contaminați în această perioadă.

Poate că s-ar cuveni să reamintim, în acest context, cuvintele – de o tristă actualitate – rostite cândva de la catedră de marele savant și medic creștin Nicolae C. Paulescu: „*Din nefericire, puțini sunt astăzi medicii capabili să îndeplinească această funcție socială; cei mai mulți, împotmoliți în mocirla materialismului, ignorând instinctele și patimile, sau alteori fiind pătimiși ei înșiși, nu se preocupă decât de latura comercială a profesiei medicale (...). Sper că măcar studenții în medicină sunt conștienți de sublimitatea rolului ce le va reveni și că vor ține la onoarea de a-și innobilă meseria, ridicând-o la rangul de sacerdoțiu*”.

Cu stimă și cu încredere

În discernământul dumneavoastră de pe urmă,

Dr. Pavel Chirilă,

Președintele

Asociației „Christiana”

În această rubrică se dezbăt:

1. probleme deosebite privind sfârșitul (Ω): sfârșitul lumii, moartea și sufletul după moarte
2. probleme prioritare privind mântuirea sufletului:

- **mijloacele de mântuire** (Biserica și Sfintele Taine, Sfânta Scriptură, postul și rugăciunea neîncetată, iubirea și jertfa creștină, părintele duhovnic, etc.)

- **piedicile din calea mântuirii omului ca persoană și ca neam.**

Subiectele Ω rămân deschise. Așteptăm completări și de la cititori.

Biserica Mileniului 3

(4)

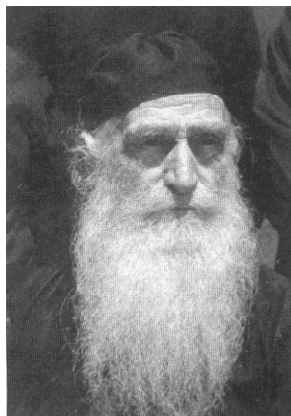
Viitorul ortodox al României

Despre călugărie, preoție, căsătorie, familie, școală

Ierosch. Dionisie Ignat

Chilia Sf. Gheorghe – Colciu

(Sf. Munte Athos)

Ce ați dori poporului român și Bisericii Ortodoxe Române în mileniul al III-lea?

Ce altceva decât spor într-un adevăr și băgare de seamă. Dorim să se respecte ceea ce am moștenit de la vechii creștini, prin hotărârea celor 7 Sfinte Sinoade Ecumenice. Biserica a fost bântuită de mulți eretici și mulți răuvoitori, dar cele 7 Sfinte Soboare Ecumenice au curățat drumul ortodoxiei. Noi

nu avem altceva a face decât să călătorim pe drumul curățit de toate greutățile. Dacă respectăm ceea ce ne-au lăsat Sfinții Părinți îndumnezeiți de harul Sfântului Duh... dacă facem faptele cele bune.... sperăm să căpătăm Sfânta Mântuire. Sigur, Biserica Ortodoxă Română a

trecut prin multe necazuri, prin multe greutăți. Cel mai dureros a fost presată Biserica pe timpul comuniștilor când, chiar din partea Bisericii, s-au dus la mănăstiri arhieriei și au spus că tot tineretul să plece afară, că așa trebuie, că așa avem ordin de la autorități. Este un lucru dureros. Mi-a spus cineva la mănăstirea Țigănești și nu mai știu la ce altă mănăstire, că stareța a spus: „Ce-ai spus preasfinte?! Să dau tineretul afara?! Dar până acuma ne-ai spus să păstrăm curățenie, să nu facem sminteală, că nu se poate mântui nimenea decât prin curățirea trupului și a sufletului, iar noi ca călugărițe - miresele lui Hristos, să fim exemplu la toată lumea. Cum acuma spui să dau tineretul afara! Bucăți ne vei scoate de aici dacă vine armata, dar noi nu ieșim din mănăstire”. S-a dus și a reclamat-o la „direcție” și i s-a zis: „Lăsați-o. Lăsați-o, că se face tulburare”. A fost stareța „bărbat” și nu s-a reușit. Dar la celelalte mănăstiri... câți nu s-au pierdut...

Socotim însă că nu se va mai întâmpla așa ceva în ortodoxia noastră, cu toate că avem mulți-mulți dușmani contra ortodocșilor. N-au reușit dușmanii, dar ne trebuiește și nouă răbdare, să arătăm lumii întregi că suntem ortodocși și să respectăm ceea ce am moștenit de la Sfinții Părinți.

Avem dușmani, nu numai nevăzuți... avem și dușmani văzuți. Mai cu seamă în timpurile de față, că suntem ca în scrierile Sfinților Părinți, în cel de pe urmă veac. Dar suntem cu nădejdea la Dumnezeu, la bunătatea Domnului, să ne fie întru ajutor.

Maica Domnului este ocrotitoarea Sfântului Munte. Cum simțiți prezența ei?

De când am venit în Sfântul Munte, până astăzi, eu socotesc că sunt într-un Rai pământesc. Ori de câte ori am avut fel de fel de necazuri și ispite și am strigat la Maica Domnului, nu a fost niciodată să nu-mi ajute. Foarte grabnică folositoare a tuturor necazurilor și ispitelor... și nevoilor. De aceea, eu am socotit, încă de când am venit, că am trăit într-un Rai pământesc. Necazuri și ispite au fost, dar dacă n-are ispite, omul, monahul, nu se poate mântui. Chiar Sfântul Antonie cel Mare spune: „Ai luat ispitele de la monah... i-ai luat mântuirea”. Adică, prin ispite omul se experimentează, omul se oțelește, dar Maica Domnului nu ne lasă să fim biruiți de ispite.

Sunt tineri care vor să intre în monahism. Am un prieten care termină facultatea, teologia, și vrea să intre în monahism. Cu ce gânduri ar trebui să intre? La ce să se aștepte?

Zice așa Sfânta Carte: „Dacă vrei să-i slujești lui Dumnezeu, pregătește întâi inima de ispite și necazuri. Strămtă și

necăjăceasă este calea care duce la Împărăția Cerurilor". Să nu te gândești că „mă duc la mănăstire ca să trăiesc bine și am să mă duc deodată în Rai”. Sunt necazuri multe, ispite mari, și dacă te hotărăști a pleca la mănăstire, să te gândești că „orice s-ar întâmpla, cu ajutorul lui Dumnezeu, o să rabd”, și să socotești că orice funcție ai avea, și orice înțelepciune ai avea, trebuie să spui că „eu sunt nimica”. Astfel, mergi cu multă smerenie: „*Smeritu-m-am și m-am mântuit*” spune Sfânta Carte. Oricare se duce la mănăstire să nu se gândească numai: „mă duc să fac o ascultare, sau două, să citesc, să mă sfințesc, să mă pregătesc de necazuri, că necăjăcească este calea care duce la cer”. Foarte bine, foarte bine, dar dacă te hotărăști și te gândești că „orice s-ar întâmpla o să am răbdare”, atunci îți ajută darul Sfântului Duh. Cu greutate, deci. Numai în modul acesta mergi la Sfânta Mântuire, pe calea aceasta strâmă și necăjăcioasă.

Scriu Sfinții Părinți, că „*dacă ar ști fiecare creștin, pentru viața monahală, ce bunătăți îi hărăzește Dumnezeu în altă lume și ce îndrăzneală mare are la părintele ceresc, toți s-ar face călugări, dar ispitele vieții acesteia, dacă le-ar ști, cu anevoie s-ar face călugări*”. Capeți harul mântuirii și de mari bunătăți te-nvrednicești, dar trebuie răbdare multă. De aceea au lăsat Sfinții Părinți, ca fiecare care se duce la călugărie, 3 ani de zile să se încerce, după 3 ani de zile să-l facă călugăr. În 3 ani de zile să te duci să te convingi: pot să rabd sau nu?. Dar mai de mult, în Sfântul Munte, au redus Părinții perioada de încercare la 1 an de zile. Cine știe de ce au hotărât așa, ca după 1 an de zile dacă arată purtări frumoase are dreptul să se facă călugăr, dar cu toate acestea, după ideea mea și după cum și alți părinți consideră, tot e mai bine mai mult timp să se încerce.... 2-3 ani de zile, mai de folos e. E bine să preia cineva urma noastră, dar se întâmplă și necazuri. Chiar aici, la Mănăstire Ivirului, era un preot, credeai că-i îngerul lui Dumnezeu, și l-au făcut și Duhovnic, l-a băgat și-n conducere, dar în cele din urmă o alunecat și s-o dus. Iar conducătorii lui erau părinți duhovnicești, cu harul cuvântului (vedeți, eu nu pot vorbi). De aceea este mai bine, încercătorul care vine, să steie mai mult timp, căci ispitele sunt mari.

Pentru cei care vor să se preoțească, ce gânduri de întărire le dați?

Preoția e un mare har dumnezeiesc. Dar trebuie să fie făcută corect, după cum cer canoanele, să aibă curăția sufletească și trupească prima dată. Să se gândească că preoția nu este ca un serviciu, ci e un har dumnezeiesc. Ca preot, trebuie să fii cum au fost și sfinții apostoli, căciiei o sarcină nu ușoară,iei o sarcină grea-grea. Nu se poate fără preoție, căci fără ea, nu merge

care se face preot, trebuie întâi să se judece singur, să se vadă pe sine cum se găsește: „Mă fac preot, dar am eu ceea ce mi se cere ca preot?”. Trebuie tu să fii ca un soare, ca o lumină, să luminezi la toți enoriașii, la toți creștinii ortodocși când te-or vedea, nu numai cu uniforma, dar și cu faptele. Ești păstor sufletească, trebuie să dai sama pentru toate oile cele cuvântătoare pe care le păstorești. Dacă din lenevirea ta și din nepurtare de grijă se pierde un suflet, trebuie să dai samă înaintea lui Dumnezeu. Deci preoția nu-i o misiune lumească, e un lucru duhovnicesc. Trebuie să ai grijă de tot sufletul, ca să nu se piardă. De aceea trebuie pregătire, căci numai așa poate să se facă preot bun. Dar dacă socotești preoția ca orice funcție lumească, atunci e o greșală, nu ești de nici un folos pentru creștinii care-i păstorești și nici pentru sufletul tău. De aceea trebuie să fii cu băgare de samă mare.

Cei doi stâlpi ai bisericii ortodoxe sunt monahismul și familia creștină. Vă rugăm să ne spuneți câteva gânduri despre familia creștină, acum când statisticile spun că tot a 3-a căsătorie ajunge la divorț. În țara noastră sunt 5 milioane de oameni care trăiesc singuri și tot mai mulți copii n-au decât un părinte. Vedeți, atacurile celui rău sunt îndreptate spre familia creștină, ca s-o distrugă.

Să mă ierte Dumnezeu, dar eu socotesc că toate aceste nenorociri sunt din cauza conducerii bisericii. Conducătorii n-au fost silitori, ca ziua și noaptea să sfătuiască oile cele cuvântătoare, de ce anume să se păzească și ce anume să agonisească, nu le-a arătat primejdia și urgia lui Dumnezeu care vine peste familiile care divorțează. Dacă conducătorii bisericii, preoții și arhierii, mereu ar vorbi și mereu le-ar arăta primejdia sufletească și națională, poate n-ar fi progresat spre rău atât de mulți oameni, care se numesc creștini dar toate faptele lor sunt păgâne. Divorțurile sunt ale păgânătății. Ești creștin ortodox, ai copii și divorțezi, dar n-ai minte sănătoasă dacă nu te întrebi: copii aceia unde merg? De aceea, preoții și conducătorii bisericii trebuie să fie neadormiți, zi și noapte să se roage lui Dumnezeu ca să-i înțeleptească, ca să-i poată converti la creștini. Se cheamă el creștin, dar nici Tatăl Nostru nu știe a-l zice în casă. Sunt creștini dar nu se duc la biserică cu anii. Ce poți să găsești într-un suflet sălbăticit, căci așa este cel care nu se duce la biserică să se spovedească? De aceea, conducătorii bisericii sunt obligați de Dumnezeu ca să arate primejdia și să-i sfătuiască ca un părinte iubitor de fii, pe toți, mic, mare, mijlociu, să le arate drumul pierzării și drumul mântuirii, cât se pricepe. Dacă conducătorii nu prea vorbesc, de unde să învețe copiii aceia. Dacă părinții știu câteva rugăciuni, atunci au învățat și copii, dacă nu, trăiesc

să fie el, căci trăiește dar nu știe drumul obligatoriu al mântuirii lui. Preotul, dacă n-are harul cuvântului, iar e primejdie mare. Nu-i lesne de a lua sarcina preoției peste tine, că te așteaptă osteneală, te așteaptă greutate. N-ai făcut nimica dacă ești slugă leneșă și netrebnică. Dar nici fără preoți ortodoxia nu poate înainta. Sunt preoți divorțați?

Sunt, dar puțini.

Mi-a spus cineva, că i-a murit preoteasa și s-a însurat a 2-a oară, și a 3 – oară, că i-a murit și aceea. Permite Biserica Ortodoxă lucrurile acestea?! Biserica Ortodoxă sub nici un motiv nu permite a doua căsătorie a preotului.

Vedeți asta înseamnă să spui adevărul, dar care e raportul între a spune adevărul și a judeca pe aproapele.? Cum să nu cazi în judecata aproapelui când spui adevărul? Cum e aicea... cum să înțelegem?

Spunând adevărul l-ai atacat cumva pe acela... dar nu l-ai judecat. Spui „Uite, așa e scris”, nu te referi la persoana cutare... că uite așa a făcut... ci spui că oricare face greșeala asta, e sub canoane, e o urgie, nu ca să judeci, ci spunând adevărul, arăți drumul după care poate să se mântuiască, după cum ne-au sfătuit Sfinții Părinți. Cel ce face toată fărădelegea n-are mântuire.

La ora actuală se face religie în școală, dar cei care sunt acum la liceu n-au făcut, ei n-au educație religioasă nici din familie. Sunt mulți așa, căci părinții la rândul lor au trăit în comunism. Cu această categorie de oameni ce se mai poate face? Cine mai poate să-i mai îndrepte? Și sunt foarte mulți. Învățământul nostru a fost îndepărtat de Dumnezeu. Profesorii s-au obișnuit așa. Și atunci, ce se mai poate face pentru acești tineri?

Sunt greutăți mari, totuși conducerea Bisericii să-și facă datoria. Sigur, nu e o greutate din cele mici, e o greutate titanică, dar conducătorii Bisericii să nu înceteze a spune adevărul. Semănând sămânța Cuvântului lui Dumnezeu, năpădește inimile cele nevinovate. Fiindcă ei sunt nevinovați căci nu au avut de unde învăța. Nu au avut, nu au auzit cuvântul mântuirii, dar ei în fond, nu sunt oameni răi.

Dar cum poți să îndrăznești să spui ceva conducătorilor Bisericii, chiar dacă spui adevărul? Nu înseamnă că lovești în Biserică? Căci mărești puțin câmpul de acuze împotriva ierarhiei și abia așteaptă dușmanii Bisericii să arate cu degetul.

Adevărat, aveți dreptate, dar dacă episcopii de la sine, dacă ei înșiși ar vedea primejdia nu s-ar irita, nu s-ar enerva, dacă un altul i-ar aminti: „Preasfinte, bine ar fi să facem așa”. Să ai grijă cum o spui, nu ca și cum l-ai învăța, nu ca și cum i-ai ordona, ci ca și cum ai cere sfatul lui: „N-ar fi bine Preasfinte să facem așa? Că uite, ne prăpădim cu totul”. Pentru că dacă omul este pe o scară mai înaltă apare primejdia mândriei. Dacă are smerita cugetare, el primește sfatul și de la un copil; se gândește ce a zis copilul ăsta.... Sfântul Duh l-a înțelepțit să zică, și poate îndrepta lucrurile, dar dacă sunt biruiți de slava deșartă, primejdie ne așteaptă.

Vom mai ajunge vreodată să avem o conducere politică creștină în țară?

Tare greu, tare greu. În politică, în țară și pe tot pământul, acum conduce răutatea, masonii; ei se tot înmulțesc și numai Dumnezeu știe ce ne așteaptă. Noi, cel puțin, să ținem cu multă strictețe și cu respect ceea ce am apucat: Creștinătatea Ortodoxă. Știm cine vatămă și cine folosește, iar dacă conducătorii sunt de partea stângă, atunci sunt greutăți mari. Aici, de partea noastră, este Iisus, este un loc pe vecie. Aici erau niște părinți foarte înaintați în cele duhovnicești, iar starețul îi vedea pe vrăjmași. Acolo, în fața ruinelor unde a fost mănăstirea, mai departe era un izvor de apă, și acolo se adunau diavolii, acolo îi vedea părintele, și făceau discuții cum să distrugă Sf. Munte, cum să aducă aici lume și fel de fel. Și Sfântul îi auzea cum discutați și îi blestema, îi afurisea și ei fugeau. Odată, unul din ei mergea cu niște căpestre puse pe mână, iar Sfântul îi spunea:

- „Vezi, dacă ești diavol faci numai nebunii, prostii. Ce umbli acum cu căpestrele celea?”
- „Păi da nu știi?! Uite, căpăstrul ăsta îl am pentru regele, ăsta-i pentru primul ministru, ăsta-i pentru arhiereul..., ăsta-i pentru patriarhul...” și spunea numai nume mari”.
- „Vezi, dacă ești diavol numai minciuni spui. Dar al meu unde-i?”
- „Păi da tu nu știi?! Eu dacă pun căpăstru la conducători, îi duc unde vreau, iar tu mergi în urma lor jucând, ca și cum faci fapta cea mai bună. După ce am pus căpăstrul la conducători, voi veniți singuri”

Ne spun Părinții ce vicleșuguri poate vrăjmașul... cum se luptă dușmanii ortodoxiei să prindă conducătorii... Dacă conducătorii nu vorbesc, nu au grijă.... ce să facă bietul popor din urmă.

De la alți părinți, mai cunoașteți întâlniri cu Cel Rău?

Au fost mulți, dar toți care aveau îndrăzneala asta se ascundeau, nu-mi spuneau mie. Ei vedeau dracii, vedeau vicleșugurile vrăjmașilor și se luptau, dar toți

pentru că dacă spui că vezi ceva poți să cazi în mândrie și pierzi drumul. Numai prin smerenie poate omul progresa. Sunt și acum oameni buni în Sf. Munte.

... E greu acum în țară la noi, dar cu ajutorul lui Dumnezeu vom înainta. Când aud atâtea, așa de rău îmi pare ca și cum aș pătimi eu.

Totuși avem peste 300 de mănăstiri și schituri, și tot mai mulți tineri se îndreaptă spre viața monahală.

Acesta e un har dumnezeiesc deosebit. Cu toate că o trecut țara noastră prin iadul comunismului, care a distrus atât și a dat înapoi cu credința, acum tineretul înclină iar spre monahism și spre ortodoxie. Dacă suntem ortodocși, sângele și trupul lui Hristos e în noi și cu toate că ne-a făcut să uităm și ne-a aruncat în prăpastie, tot ne sculăm înapoi. Acesta e harul Duhului Sfânt, darul Domnului, care face atâtea tineri să se îndrepte spre mănăstiri, deși țara a trecut prin mocirlă spirituală. E un har, o economie dumnezeiască, ca astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se refacă Ortodoxia, să revină acolo de unde a plecat.

Părintele Stăniloae credea că odată cu căderea comunismului lucrurile se vor îndrepta, dar a constatat cu îndurerare că răul a apărut cu măști mult mai perfide și mai înșelătoare. Înainte, ideologia era ceva clar, de care te puteai feri și nu erai obligat să activezi... dar acum răul are atâtea forme, încât nici nu realizezi că e rău, ci crezi că e bine. Înșelăciunea e mult mai perfidă și mult mai periculoasă decât înainte, astfel încât foarte mulți sunt înșelați și cad nevinovați. Mai ales tinerii, ei nu realizează, ei sunt sinceri și cred că și alții sunt sinceri și sunt înșelați. Ce poți să faci?

Ce greuțăți! Trebuie rugăciune, rugăciune la Dumnezeu, să se milostivească.

Aici rolul profesorilor ar fi imens, dar cum spuneam, puțini dintre ei sunt creștini și nu au obligația asta, să facă educație creștină.

Biserica a luat multe atitudini clare împotriva răului, însă puterea și conducerea politică le ignoră. Printre primele decrete care s-au dat după revoluție este și cel prin care s-a dat voie să se facă avort. Biserica a protestat și bineînțeles guvernul a ignorat acest protest.

Cu toate că Guvernul nu bagă în samă ce a spus Biserica... totuși Biserica să învețe la fel, să-și facă datoria față de națiune. Biata lume!

Dar simți o strângere de inimă și când vezi copiii mici. N-au fost avortați, dar ce viitor îi așteaptă în lumea asta atât de îndepărtată de Dumnezeu?

Cei care au copii trebuie să aibă grijă de ei ca de sufletul lor, să-i crească de mici cu frica de Dumnezeu și să-i lumineze după priceperea lor. „Așa mi-a spus tata.... așa mi-a spus mama.... Iisus mă pedepsește dacă fac rău”. Dacă aduci omul în lume și nu ai grija lui, e în mare primejdie.

Dacă nu le e dată educația de mici, la copii... i-ai pierdut din mână, s-a terminat. Atunci când sunt mari, spre 20 de ani, ce mai poți să faci?

Nu mai poți să faci nimic... nu te ascultă... s-a terminat... Din lipsa educației, acum, de mici sunt egoiști.... nici nu te socotește ca tată și ca mamă. De mici copii trebuie educați.

E un duh foarte puternic, al mâniei, care există în lume. Unii sunt conștienți că sunt atacați de acest duh. Cum pot să lupte cu el?

Asta-i firea. Și ea se face de când ești mic, de copil. Mânia îți crește față de părinți din cauza mândriei. De aceea ești mânios, că ești mândru, că dacă ai fi smerit nu te-ai putea mânia din toate nimicurile. Îs legate una de alta patimile astea. Vrăjmașul pune mândria în toți. Ei, după cum se vede treaba... se apropie împărăția lui antihrist.

Cum să începem despățimirea?

Dacă ești pătimăș... în orice lucru... trebuie o mare silință ca să scoți din rădăcină patima. Dacă ești creștin și știi drumul Bisericii, drumul mântuirii, poți birui patimile... dar trebuie multă răbdare și multă muncă. Dacă patima nu o ai de mic copil, e mai ușor să o dezrădăcinezi.

Părinte, am încercat să spun „rugăciunea lui Iisus” și n-am putut să fiu constant și m-am oprit. Ce se întâmplă cu mine?

„Rugăciunea lui Iisus” e ca o nevoie. Ca să o câștigi, ca să o poți agonisi, întâi trebuie să te dezrădăcinezi de toate patimile. Dar nu te lăsa, cât poți zi, pentru că, spun sfinții părinți, și numai o cruce clară dacă faci o să ai parte de la Dumnezeu. Îngerul păzitor scrie tot ce faci. Cu atât mai mult, când zici mereu „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” nu ești în pagubă. Chiar dacă nu o poți agonisi, ca veșnic să se spună în trupul tău și în inima ta „Doamne, Iisuse Hristoase...”, dar tot să zici că nu ești în pagubă. Ca să agonisești trebuie osteneală mai multă... dar nu te lăsa.

Deci recomandați Rugăciunea lui Iisus la toți tinerii, la toată lumea?

La toată lumea. Chiar dacă

nu poți căpăta harul cel

dumnezeiesc, ca să zică „Doamne, lisuse...” cugetul tău și inima ta, dar păgubaș nu ești, căci prin rugăciune ești aproape de Dumnezeu. Mulți-mulți părinți sunt necăjiți pentru că nu au putut-o agonisi, dar nu au avut pagubă ci numai câștig.

Spun unii părinți că Rugăciunea lui Iisus e cea mai directă cale către Dumnezeu.

Sigur, cea mai scurtă, cea mai importantă, cea mai puternică și cea mai apropiată de Dumnezeu. De aceea, la creștinul ortodox din vechime, care a căpătat harul rugăciunii, la fiecare respirație... vrând și nevrând, s-a instalat rugăciunea „Doamne, lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Nu-i grea. Încet-încet, dacă poți să te dezrădăcinezi de patimile celelalte, o să o agonisești. *(Interviu realizat de George Căbaș)*

CONȘTIINȚA ECLESIALĂ

Dialog I.P.S. Serafim cu Christos Yannaras

Problemele cu care se confruntă Ortodoxia astăzi sunt mai ales de ordin interior

Î.P.S. Serafim: Domnule Profesor, care ar fi după părerea Domniei Voastre problemele majore ale Ortodoxiei de astăzi?

Ch. Yannaras: Cred că problemele cu care se confruntă Ortodoxia astăzi sunt mai ales de ordin interior. Desigur, sunt și probleme de ordin exterior, dar primele mi se par mai importante, în sensul că de rezolvarea lor depinde în mare măsură și rezolvarea celorlalte. După părerea mea, cea mai mare problemă este o anumită **occidentalizare a gândirii ortodoxe**, occidentalizare care, din păcate, nu este totdeauna sesizată. Astfel, se poate constata aproape pretutindeni un spirit care pune accentul pe eficacitate, pe organizare, pe metodele actuale ale lumii moderne. Cred că aici se află cel mai mare pericol. După părerea mea, cea mai mare putere a Bisericii Ortodoxe – eu prefer să spun simplu, a Bisericii, pentru că Biserica Ortodoxă este continuitatea istorică a Bisericii – este viața eclesială, sau realizarea (trăirea) Evangheliei Bisericii în

Liturghie, care, desigur, nu se limitează la slujba propriu-zisă, ci îmbrățișează toată viața credinciosului. Și de asemenea, Cuvântul teologic sau gândirea teologică. Dar o gândire care să libereze spiritul de această mentalitate raționalistă, scolastică, pe care tradiția occidentală ne-a transmis-o încă de la începuturile învățământului nostru teologic (sec. XVII).

Î.P.S. Serafim: Referitor la acest «spirit de organizare» – pe care văd că îl condamnați, chiar dacă nu direct – nu credeți, totuși, că Biserica Ortodoxă are astăzi nevoie tocmai de un astfel de spirit. Mai ales în țările fost comuniste, unde aproape totul a fost distrus de regimurile totalitare ateiste? Mă gândesc la învățământul teologic și cel religios în general, la asistența socială sau la nevoia extremă de înmulțire a eparhiilor. Astăzi, de pildă în România, deși s-au făcut mari eforturi în toate aceste direcții, rămânem încă, foarte deficitari în domeniul asistenței sociale și al împărțirii teritoriale a eparhiilor. Majoritatea eparhiilor noastre ca și a parohiilor de oraș sunt, datorită extinderii lor exagerate, unități pur administrative, care nu permit o legătură personală, vie și permanentă între ierarh, preot și credincioși. Or, numai o astfel de legătură creează organismul viu care este Biserica locală.

Trebuie, însă, început cu formarea „conștiinței eclesiale” care să se poată exprima cu totul liber

Ch. Yannaras: Aveți perfectă dreptate. Chiar și noi în Grecia, unde avem foarte multe eparhii (aprox. 90) nu reușim, din păcate, să creăm întotdeauna adevărate parohii, mai ales la orașe. Tocmai de aceea, eu insist asupra faptului că trebuie început prin formarea conștiinței eclesiale. Dacă avem conștiința eclesială putem realiza orice reformă organizatorică necesară propășirii vieții eclesiale. Putem, chiar, să asumăm posibilitățile oferite de lumea modernă. Ceea ce am condamnat mai înainte este această nevoie, pe care o resimt mulți, de a imita în Biserică spiritul de organizare și eficacitate al lumii moderne, care duce încetul cu încetul la desacralizarea ei. Trebuie, însă, început cu formarea conștiinței eclesiale care să se poată exprima cu totul liber. Dacă Biserica încearcă să imite Confesiunile occidentale, care pun accentul pe comportamentul omului, pe morală socială, pe problemele lumii a treia, pe feminism, etc., jocul este pierdut.

Î.P.S. Serafim: Totuși, am impresia că, la noi mulți intelectuali așteaptă din partea Bisericii să ia poziție față de numeroasele probleme care confruntă societatea astăzi. Și pentru că Biserica nu se exprimă

după dorința lor este acuzată de imobilism sau socotită ca ruptă de realitate.

Ch. Yannaras: Eu cred că aici se află o mare cursă pentru Biserică. Bineînțeles, Biserica poate răspunde acestor oameni care cer, în definitiv, o reformă corespunzătoare timpului prezent. Trebuie însă să li se răspundă cu un alt limbaj. Adică, să-i facem să înțeleagă că Ortodoxia – iertați-mi expresia – reprezintă aristocrația în cultură. Noi reprezentăm un alt nivel al culturii. Dacă pătrundem în cultul ortodox, în Liturghie, ne găsim la un nivel de cultură (și civilizație) extrem de înalt. Cum nu este cazul la celelalte confesiuni creștine, care au simplificat la extrem cultul religios... Trebuie să înțelegem că vorbim de viață și de moarte, că răspundem la aceste întrebări care privesc profund pe toți oamenii. Pentru problemele politice, economice, sociale... există și alți factori care dau răspunsuri. Aceștia sunt diferitele ideologii, știința. Instituțiile specializate... Dar Biserica este singura care poate răspunde la problemele existențiale. Adică, pe scurt, răspunde la: ce înseamnă existența, care este sensul existenței, al materiei, al timpului; ce înseamnă devenirea, istoria...? Există posibilitatea de a trăi real după moarte? În Tradiția, în Teologia și mai ales în cultul Bisericii, găsim răspunsuri bine asumate la toate aceste probleme. Răspunsuri pe care noi le cântăm. Cred că aceasta este cu adevărat minunat. Căci ele nu sunt simplu răspunsuri teoretice, intelectuale. Ci avem o experiență, o trăire, a acestor răspunsuri. De aceea le cântăm.

Adevărata Ortodoxie este o elită, o minoritate, un mic aluat care dospește toată frământătura

Î.P.S. Serafim: Dar cum să procedăm pentru ca Liturghia noastră minunată să fie înțeleasă de credincioși și mai ales de tineri, care n-au nici o educație creștină? Cum să facem, deci, cultul Bisericii mai inteligibil și mai atrăgător pentru lumea de astăzi, care se complăce mai ușor în vidul spiritual înconjurător decât în atmosfera credinței care cere, totuși, un efort?

Ch. Yannaras: ... adevărat că omul modern este mai puțin capabil de efort, tocmai pentru că umanitatea a slăbit spiritual. Și totuși, fără efort nimic nu este posibil. Din cele două aspecte ale cultului pe care le-ați pomenit, cel de-al doilea mi se pare mai important. Liturghia ortodoxă nu dă prioritate intelectului. Trebuie să participi la ea, s-o trăiești. În Liturghie trebuie să te simți la tine acasă, în casa Tatălui. Acesta este esențialul. Celălalt aspect este mai dificil: cum să transmitem, mai ales

generației tinere, sentimentul unei alte posibilități de trăire (decât cotidianul banal), sentimentul unei alte culturi, al unei alte civilizații? Eu cred că trebuie să schimbăm, în măsura posibilului, limbajul nostru. Iertați-mă că repet expresia de mai înainte: tineretul trebuie să înțeleagă că Biserica reprezintă «aristocrația» în sensul că este o noblețe să fi creștin, să fi ortodox. Iar aceasta nu este pentru toată lumea. În cele din urmă trebuie să ne împăcăm cu ideea că Biserica Ortodoxă nu vizează masele, că Ortodoxia nu este o Biserică a maselor. Nu, ea este o elită. Iertați-mi din nou expresia. Dar eu cred că a fi ortodox, astăzi înseamnă să aparții unei elite, unei elite nobile. Ce zice Evanghelia? Biserica este asemenea aluatului care dospește toată frământătura. Biserica a fost, și este mereu acest mic aluat. Trebuie deci să regăsim dinamica acestui mic aluat.

Î.P.S. Serafim: În acest sens, putem vorbi de o sfințenie colectivă? În istoria Bisericii noastre avem o mulțime de sfinți, persoane care s-au sfințit prin rugăciune și asceză. Dar nu știu să existe și colectivități (familii, parohii, mănăstiri) sfinte.

Ch. Yannaras: Dacă îmi permiteți, eu aș zice «din fericire». Pentru că o familie, o parohie sau o mănăstire sfinte ar exclude pe cei păcătoși, ca mine. Dacă aș auzi că parohie cutare este sfântă n-aș îndrăzni să fac parte din ea. De aceea, Tradiția noastră insistă asupra faptului că sfințenia este personală, ascunsă, iar «comuniunea sfinților» care constituie ființa însăși a Bisericii include pe toți cei botezați, buni sau răi. Împreună tindem spre sfințenie, punându-ne toată nădejdea în Hristos, în dragostea Sa. Eu cred deci, că sfințenia este ascunsă. Și totuși, Biserica avansează în istorie prin pașii sfinților. Nu cred că Biserica a înaintat vreodată prin entități globale, nici prin structurile ei administrative. Prea rari sunt în istoria ei episcopii sau patriarhii sfinți. Biserica înaintează, repet, cu pașii sfinților. Adeseori, noi facem experiența eșecului adică a păcatului. De aceea, Dumnezeu ne oferă din când în când revelația adevărului Său, care nu este o revelație teoretică ci o persoană. Pentru mine, Sfântul Isaac Sirul sau Maxim Mărturisitorul sunt revelația adevărului Bisericii. Tot astfel și ceilalți sfinți. Iar aceasta mă consolează, mă umple de nădejde.

Î.P.S. Serafim: O altă problemă internă a Ortodoxiei este, cred, lipsa ei de unitate în relațiile dintre diferitele Biserici Autocefale. Care ar fi, după părerea dumneavoastră, rolul patriarhului ecumenic în manifestarea unității ortodoxe?

Ch. Yannaras: Eu cred că nu trebuie să punem această problemă în termenii și cu mentalitatea care ne vin din Biserica Romano-Catolică. Cred, de asemenea, că patriarhul ecumenic devine, cu adevărat, ecumenic din momentul în care

Î.P.S. Serafim: Dar cum se manifestă practic aceasta?

Ch. Yannaras: Nu pot să spun. Aceasta este o problemă personală și nu de organizare. Eu cred că un patriarh care vrea să slujească cu adevărat unitatea Bisericii trebuie să se exprime foarte personal și va găsi întotdeauna posibilitatea să o facă. În plus, aş vrea să adaug, că unitatea Bisericii este o viziune eshatologică. Nu putem aştepta unitatea Bisericii – vorbesc de unitatea Bisericilor Ortodoxe – decât în această perspectivă eshatologică. În viața aceasta noi facem mereu experiența păcatului, deci a eșecului. Totuși, în această realitate tristă a păcatului, sfințenia personală, care apare din când în când, ne arată calea adevărului. Cu alte cuvinte, aşteptăm din partea patriarhilor, a episcopilor ca ei să fie cu adevărat servitori ai poporului lui Dumnezeu, servitori ai comunității euharistice care constituie acest popor a lui Dumnezeu. Din momentul în care ei vor fi servitori ai comunității euharistice, vor fi servitori ai unității ecumenice a Bisericii. Dar dacă episcopii noștri vor avea doar o conștiință de administratori ai Bisericii, sau de prinți care exercită o putere, unitatea este imposibilă...

Biserica a fost întotdeauna întrupată într-un *popor* concret, cu propria limbă, cu propriile rădăcini, cu propriile obiceiuri și tradiții...

Este necesară o separare netă între *Biserică* și *Stat*

Î.P.S. Serafim: În legătură cu aceasta, nu credeți că problema naționalismului (filetismului) religios joacă un rol foarte negativ.

Ch. Yannaras: Fără îndoială. Însă este vorba de o boală pe care n-o putem lecu prin metode eficace. Nu! De aceea, trebuie să cultivăm conștiința eclesială, adică prioritatea apartenenței la acest organism viu al Bisericii în care se realizează viața veșnică sau viața liberă de timp, de spațiu, de moarte, de corupție și aceasta încă de aici de pe pământ. Numai în aceste condiții vom ști să apreciem fiecare lucru la justa sa valoare, să redescoperim dialogul teologic, susținut de rugăciune și asceză.

S-a vorbit mult contra filetismului care torturează Bisericile Ortodoxe și care este, cum am spus, o adevărată boală. Există însă, în același timp, un alt risc și anume, acela de a considera Biserica și Ortodoxia ca o realitate abstractă. Vreau să spun că Biserica a fost întotdeauna întrupată într-un popor concret, cu propria limbă, cu propriile rădăcini, cu propriile obiceiuri, tradiții... Nu putem să ignorăm acest lucru. Biserica se hrănește cu experiențele locale.

este o tradiție intelectuală, ci tradiția experienței poporului. Nu putem fi împotriva acestui caracter local specific Bisericii Ortodoxe. Naționalismul este o exagerare a localului sau, mai degrabă, o ideologizare a lui. Eu sunt grec, născut în Grecia, ca atare, particip la experiența eclesială a părinților, moșilor și strămoșilor mei, trăiesc în climatul și experiența duhovnicească concretă a acestei țări, care este Grecia. Dar, în același timp, ca membru al Bisericii sunt cu adevărat frate, nu numai la nivel intelectual, ci existențial, cu românii, cu bulgarii, cu rușii, cu sârbii. Noi aparținem cu toții aceluiași organism viu al Bisericii. Bineînțeles, fiecare din noi trăiește experiența proprie a tradiției poporului său, chiar într-o Biserică locală, fiecare are trăsăturile spiritualității mamei sale. Dar aceasta nu ne împiedică să fim împreună.

Î.P.S. Serafim: Adică trebuie să depășim localul pentru a ne regăsi toți în universal.

Ch. Yannaras: Da. Însă cred că trebuie insistat asupra localului.

Î.P.S. Serafim: În acest context, puteți să-mi spuneți un cuvânt despre relația Biserică-Stat?

Ch. Yannaras: Aceasta este o problemă foarte delicată. Eu vă exprim aici o opinie foarte personală. Chiar în Grecia, unde avem un Stat cu cea mai mare tradiție de coexistență cu Biserica, cred că trăim astăzi realitatea unui Stat laic cu totul descreștinat (extra-eclesial). După părerea mea, o separație certă între Biserică și Stat este necesară. Cu condiția ca Statul să respecte Biserica în realitatea ei de «trup al lui Hristos» care include întregul popor al lui Dumnezeu. Însă nu este drept (ținând seama și de vechime) să avem o separație ostilă Bisericii, cum a fost cazul Franței. Nu. Dar trebuie să avem o separație netă, fiind vorba de două realități diferite. Astăzi nu mai putem vorbi de o societate creștină. Biserica trebuie, deci, să înțeleagă că reprezintă efectiv doar o minoritate. Iar Statul trebuie să respecte această minoritate pentru că ea reprezintă întruparea culturii. Toată tradiția, civilizația, cultura unei națiuni sunt întrupate în viața Bisericii. Este cazul tuturor țărilor ortodoxe și nu numai. Trebuie deci să pretindem acest respect din partea Statului și, în același timp să separăm clar responsabilitățile.

Î.P.S. Serafim: În ce privește Biserica și politica putem spune același lucru?

Ch. Yannaras: Aproape. Uneori, încerc să explic prietenilor noștri catolici și protestanți, în legătură cu faimoasa teologie a Revoluției sau Eliberării, că noi, de exemplu, în Grecia am avut în timpul Revoluției contra turcilor preoți și episcopi care au luat arme și s-au luptat alături de popor. Ori, se știe că aceasta este absolut incompatibil cu misiunea lor. Dar aceștia au preferat să-și piardă sufletul lor pentru a salva

poporul. În timp ce un creștin din Occident are nevoie de garanție. Să ai o teologie a Revoluției pentru a face revoluție, o teologie a profesiei pentru a face o profesiune... Acesta este egoismul ce refuză să-și asume un risc. Preotul ortodox știe însă să-și ia asupra sa riscul, să-și piardă chiar sufletul, cum spune Sfântul Apostol Pavel.

Mărturia Bisericii se face prin lucrarea personală a fiecăruia, nu prin strategii bine organizate sau ideologii

Î.P.S. Serafim: Iertați-mă că revin la problema nevoii de acțiune într-o perioadă în care majoritatea Bisericilor Ortodoxe ies foarte slăbite din punct de vedere al organizării și al misiunii îndreptate spre lume. Cred deci, că Bisericile noastre trebuie să acționeze mai mult.

Ch. Yannaras: Da. Sunt întru totul de acord cu Prea Sfinția Voastră. Dar nu pot înțelege imperativul trebuie! Cu alte cuvinte, dacă dumneavoastră ați ajuns la maturitatea să înțelegeți că trebuie lucrat astăzi pentru ameliorarea acestei situații, aveți datoria s-o faceți, dar ca o datorie personală. Pentru că ați ajuns la maturitatea înțelegerii că mărturia Bisericii astăzi trebuie începută prin această lucrare. Dar nu puteți să impuneți conștiința dumneavoastră celorlalți episcopi. Aceasta nu înseamnă că trebuie să demisionăm. Nu. Trebuie să ne luptăm. Însă lupta începe cu maturitatea personală. Insist asupra faptului că, nimic în Biserică nu poate avea caracterul unei strategii bine organizate. Aici este greșeala multora care vor să transforme Biserica în religie, adică într-o realitate mai mult sau mai puțin terestră, formată dintr-o suită de reguli și interdicții.

Î.P.S. Serafim: Deci, trebuie să acționăm însă pe aceste baze pe care le-ați subliniat.

Ch. Yannaras: Da. De aceea, avem nevoie de martiri noi. Cum știți, cuvântul martir în limba greacă înseamnă mărturisitor. Care era mărturia martirilor Bisericii puși în situația de a alege între viața pământească (biologică) și relația lor cu Hristos? Bineînțeles, preferința absolută pentru relația cu Hristos. Noi trebuie să fondăm mereu mărturia noastră pe exemplul martirilor. De ce? Pentru că mărturia Bisericii nu este ideologică, ci mărturia unui mod de viață. Iar acest mod de viață este întrerupat de martiri și de sfinți.

Î.P.S. Serafim: Pe aceeași linie a lipsei de acțiune, revin la o problemă foarte concretă de organizare a Bisericii în România și anume aceea a extinderii exagerate a eparhiilor noastre, situație pe care prea puțini o sesizează ca fiind una din cele mai grave probleme ale Bisericii, astăzi.

Ch. Yannaras: Aceasta este crucea Bisericii. Păcatul omenesc. Nu știu dacă pot să compar situația dumneavoastră cu aceea din Grecia, unde există episcopi, care nu vor să diminueze eparhiile lor, prin crearea altora, pentru rațiuni pur economice. Acesta este, evident, un păcat. Trebuie însă să luptăm. Dar nu pentru administrație mai eficace ci în numele eclezilogiei noastre, pentru care episcopul este părintele comunității euharistice, părintele tuturor credincioșilor dintr-o eparhie. Evident, nu poți fi părintele unei mulțimi care nu permite contactul personal cu cei mai mulți, dacă nu cu toți. Aveți deci perfectă dreptate. Din păcate, Biserica noastră este aproape inexistentă în viața publică. Avem emisiuni de radio, edituri, reviste, jurnale... Dar toate acestea nu au impactul dorit asupra vieții oamenilor. Este o activitate marginală, care nu atinge viața societății.

Î.P.S. Serafim: Care ar fi cauza?

Ch. Yannaras: Cred că toată această activitate este o imitație a lumii actuale. Ea nu reprezintă acel alt nivel sau altă calitate pe care Biserica o poate oferi oamenilor. De aceea, Biserica este aproape inexistentă pentru opinia publică. Bineînțeles, există credincioși care umplu bisericile prin participare la Sfintele slujbe, dar la nivelul responsabilității față de Biserică eșecul este aproape total. Rari sunt episcopii sau preoții care să vorbească un limbaj convingător pentru omul actual. Un limbaj care să reprezinte cu adevărat mărturia unei vieți diferite, a unei alte posibilități de trăire. Aproape toți folosesc un limbaj ideologic. Am transformat credința creștină, această experiență de viață în Hristos, în cuvânt vid, în cuvânt ideologic care se confruntă cu ideologiile actuale, la nivelul acestora și cu aceleași criterii. Este cu adevărat o tragedie. De aceea, trebuie să luptăm cu toate puterile noastre, însă la nivelul conștiinței eclesiale.

Î.P.S. Serafim: Unde să găsim astfel de oameni martiri-martori? Nu-i deloc ușor. Tot ce spuneți nu se învață în Facultățile noastre de teologie. Aceasta se învață trăind efectiv Evanghelia. Trebuie să fim oameni harismatici.

Ch. Yannaras: Nu neapărat harismatici, ci, simplu, conștienți. Însă, cum am spus, Biserica înaintează printr-un mic nucleu, un mic aluat. Trebuie să cultivăm acest mic aluat.

Î.P.S. Serafim: Aici, cred că școlile teologice au un mare rol. Aș zice că teologii sunt ca profeții în Biserică. Ei trebuie să arate calea Bisericii, să observe lipsurile din Biserică. Mă întreb dacă sunt toți conștienți de rolul lor?

Ch. Yannaras: În România aveți un exemplu frapant în persoana părintelui Dumitru Stăniloae, care a influențat inteligența românească într-un mod, cu adevărat, extraordinar. Eu am cunoscut filozofi români, în Congrese

despre Părintele Stăniloae cu mare admirație. Vocea părintelui este cu adevărat vocea Bisericii. El este Biserica. O singură voce, o singură prezență poate fi adevărul Bisericii. Pentru a reveni la școlile teologice, trebuie să observăm că întâlnim aici o occidentalizare teribilă. N-am vizitat, din păcate, niciodată România și nu cunosc deci facultățile dumneavoastră. Dar aici în Grecia, dat fiind faptul că facultățile de teologie sunt incorporate în Universitățile de Stat, întâlnim în ele o atmosferă academică, străină de duhul Ortodoxiei. Este o atmosferă asemănătoare cu cea din facultățile de teologie din Occident, de unde s-a luat modelul.

Î.P.S. Serafim: Ce am putea face pentru a ameliora această situație care este în linii mari specifică și facultăților noastre?

Ch. Yannaras: Nu se poate acționa prin scheme de organizare. Trebuie ca profesorii să vorbească altfel. Trebuie formate conștiințe care să aibă exigența unei alte teologii. Cred că fiecare personalitate, ca de exemplu Părintele Dumitru Stăniloae sau mitropolitul Ioan Zizioulas, în Grecia, poate crea în jurul său un fel de școală, prin ucenicii săi. Trebuie deci cultivat *un mic cerc de discipoli* care vor fi aluați pentru transformarea care va veni cu trecerea timpului [micii discipoli ajung mari duhovnici]. Avem nevoie de maturitate duhovnicească. Nu putem avansa prin salturi. Eu sunt ca și Prea Sfinția Voastră un om pasionat de toate aceste probleme. Mă lupt și eu pentru a ameliora lucrurile, structurile. Dar trebuie să fim realiști și să ne dăm seama că nu putem transforma ușor oamenii. Dacă ascultăm, astăzi, cursul de Dogmatică de la Facultatea de teologie din Atena ne dăm, imediat, seama că el nu are nimic de a face cu viața Bisericii. Este o ideologie sau un sistem de idei și de principii.

Dar cum să transformăm oamenii? Trebuie să facem ucenici care, să înainteze spre maturitatea de a pretinde ei înșiși, un alt mod de a preda Dogmatica. Un mod care să lege Dogmatica de experiența euharistică, de experiența eclesială.

Ascultarea conștiință în Biserică este un triumf al libertății responsabile.

Nu putem schimba lumea decât schimbându-ne pe noi

Î.P.S. Serafim: Care credeți că este raportul între regulă și libertate. Avem nevoie de regulă (disciplină) pentru a ajunge la libertate? În Biserică și mai ales în școlile de teologie facem, din păcate, această experiență tristă a lipsei de regulă, lăsând adeseori totul pe seama libertății. Dar a unei libertăți care se dovedește, de prea multe ori, a nu fi altceva decât libertinaj sau sclavie a păcatului.

Ch. Yannaras: Cred că trebuie să înțelegem că regulile în viața Bisericii nu joacă rolul unei legi. Regula ne arată limita în care suntem și devenim Biserica lui Hristos, felul în care, deci, aparținem acestui organism viu care este Biserica. Dacă transgresăm această limită nu suntem pedepsiți de vreo autoritate exterioară. Nu. Ci ne pedepsim noi înșine, situându-ne în afara trupului lui Hristos, în afara Bisericii. Iar când Biserica oprește, de exemplu, un credincios de la Sfânta Împărtășanie, nu face aceasta pentru ca să-l pedepsească ci pentru ca să-i arate că prin ceea ce a făcut, el se află în afara organismului eclesial. Trebuie deci ca el să facă un efort pentru a se reintegra în organismul eclesial. Deci, trebuie schimbat modul de înțelegere. Disciplina necesară într-o școală de teologie, nu este o disciplină militară, totalitară, ci o disciplină care arată realitatea unei comunități eclesiale, [iar cine încalcă această disciplină] se găsește, prin voința sa proprie, în afara acestei comunități.

Î.P.S. Serafim: Trebuie atunci luată o decizie.

Ch. Yannaras: Bineînțeles, trebuie exercitată o anumită pedagogie. Și anume, să i se arate că într-o școală teologică, în Biserică, este vorba de un mod precis de viață. Ceea ce ne preocupă pe toți este realizarea unui mod de viață care depășește moartea și corupția. Cel ce nu înțelege aceasta, se exclude pe sine însuși iar decizia autorității nu face decât să sancționeze o realitate pe care nu ea a creat-o.

Deci, trebuie să ne luptăm să ne ostenim, cu toate lipsurile și neputințele care ne caracterizează, dar totuși cu conștiința că este vorba de o problemă de libertate sau de non libertate. Ascultarea în Biserică este un triumf al libertății. Pentru că este o *ascultare conștientă*, care este, cu adevărat, un succes personal. Disciplina impusă de sus împiedică omul să ajungă la o maturitate adevărată. Trebuie să trecem prin această peripeție a libertății, care se exprimă prin nevoia de disciplină. O disciplină însă înțeleasă într-un alt sens, într-un sens mai profund, mai eclesial.

Î.P.S. Serafim: Această problemă a libertății se pune astăzi foarte acut la noi după așa zisa eliberare. Dar, ce înseamnă practic această eliberare: liberalizarea avortului, înmulțirea crimelor, degradarea morală și socială... care se accentuează pe zi ce trece, paradoxal, în numele libertății? Lumea nu înțelege ce înseamnă libertatea, nu înțelege, că *libertatea este unită cu responsabilitatea*.

Ch. Yannaras: Eu am înțeles, e adevărat, destul de târziu că *nu putem schimba lumea. Însă putem schimba lumea noastră interioară*, personală care va exercita asupra celorlalți o influență foarte puternică. Cum v-am spus, o singură persoană care întrupează această înaltă concepție despre libertate, despre viața Bisericii, despre maturitatea duhovnicească

poate schimba felul vieții unei mulțimi. Soljenițan zice într-una din nuvelele sale că o singură persoană poate schimba un sat întreg, că o singură persoană poate schimba o întreagă țară, că *o singură persoană poate schimba întreaga lume*. Este foarte frumos dar și foarte adevărat! Această putere imensă pe care o are [acea persoană] reprezintă un adevăr divin întrupat cu adevărat. El zice, de asemenea, că un mare scriitor este un al doilea guvernator al unei țări... (*Deisis* 3-4/1996)

Răbdare, veghere și vindecare în Biserică

**Reflecții asupra evenimentelor din viața Bisericii Ortodoxe
în ultimul deceniu al mileniului al doilea.**

Ieromonahul Damaschin

I. Definiția și scopul Bisericii

Biserica lui Hristos, Biserica Dreptmăritoare (Ortodoxă) a fost definită, în cadrul teologiei dogmatice ortodoxe, Organism Theandric (dumnezeiesc – omenesc). Fiind Trupul lui Hristos, Dumnezeu – omul, Biserica unește în Sine cele două firi, dumnezeiască și omenească, cu puterile de lucrare și voință proprii fiecăreia din ele. Biserica a apărut atât prin lucrarea mântuitoare înfăptuită de Fiul trimis de Tatăl, cât și prin lucrarea sfințitoare a Sfântului Duh, Care a coborât în ziua Cincizecimii.

Hristos este Capul Bisericii, Sfântul Duh dă viață Bisericii, iar credincioșii – atât cei încă viețuitori pe pământ în “Biserica luptătoare, cât și cei deja în Cer în “Biserica biruitoare” – fac parte (intrinsecă) din Trupul Bisericii. Așa cum zice Apostolul Pavel: “[Tatăl] toate le-a supus sub picioarele Lui [ale lui Hristos] și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți” (Efeseni 1, 22 – 23). Întocmai cum toate membrele propriului nostru corp alcătuiesc un organism viu complet care depinde de cap, tot astfel, Biserica lui Hristos este un organism spiritual în care nu se află nici un loc unde să nu lucreze puterile lui Hristos (cf. pr. Mihail

Pomazonschi, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*). După cum spune Sfântul Teofan Zăvorâtul *“Biserica este PLINĂ de Hristos”*.

Sfântul Justin Popovici din Serbia (†1979) scrie că *“Biserica este un organism Dumnezeiesc – omenesc și nu o organizație omenească”*. La fel ne spune și părintele Mihail Pomazonschi din Jordanville, New York (†1987) *“În esența sa, viața Bisericii este mistică; cursul, desfășurarea vieții sale, nu se poate cuprinde total în nici o istorie. Biserica este complet distinctă de orice fel de societate organizată pe pământ”*.

Înainte de a merge spre Patimi, Hristos a spus ucenicilor – și prin ei Bisericii Sale – că vor “rămâne” sau trăi întru El (Ioan 15, 4 – 7). Când trăim în Biserica lui Hristos, trăim *cu adevărat* în El, ca parte a Trupului Său. Fiecare din noi, cei ce suntem în Biserica Ortodoxă (Biserica Dreptmăritoare), este un mădular al Trupului tainic (mistic) al lui Hristos; fiecare din noi este ca o celulă din organismul teandric.

Sfântul Justin Popovici explică: *“Organismul Bisericii este cel mai complex organism cunoscut de spiritul omului. De ce? Fiindcă este un organism unic, unicul organism Dumnezeiesc – omenesc în care toate tainele lui Dumnezeu și ale omului, toate puterile dumnezeiești și omenești, alcătuiesc un singur Trup. Numai atotînțeleptul, atotputernicul Dumnezeu-om, Domnul nostru Iisus Hristos, a fost în putere să pună în legătură și să unească toate acestea într-un singur Trup, Trupul Său, al cărui Cap este El Însuși, Capul veșnic. El conduce întreaga viață în acest minunat și de minuni făcător Trup. Fiecare mădular al lui trăiește pentru întregul Trup, dar, totodată, întreg Trupul trăiește în fiecare din măduarele Lui. Toate trăiesc în fiecare din ele și pentru fiecare din ele. Dar, de asemenea, fiecare în parte trăiește în tot și pentru tot. Fiecare mădular (membru) crește odată cu creșterea comună a Trupului, dar și întregul Trup crește întru creșterea fiecărui mădular. Toate aceste numeroase mădule ale Trupului, toate aceste organe, organe ale simțurilor, celule, se leagă, într-un unic veșnic-trăitor Trup Dumnezeiesc-omenesc, de Dumnezeu-omul, Hristos Însuși, adăugând și primind energiile, puterile, fiecărui mădular în viața întregului Trupului. Lucrarea evanghelică a fiecărui membru al Bisericii, chiar dacă este una cu totul specială și personală, este totdeauna și din orice punct de vedere universală și generală. Ascultarea (= sarcina, îndatorirea) fiecărui membru al Bisericii este totdeauna personală și totuși colectivă, personală și totuși universală. Chiar dacă se pare că un membru al Bisericii lucrează doar pentru el însuși (de pildă nevoița unui sihastru), în realitate el lucrează pentru acest întreg. Acest fel este alcătuirea organismului Dumnezeiesc-omenesc al Bisericii pe care îl îndreaptă și-l conduce Hristos Însuși (cf. Efeseni 4, 16)”*.

Scopul Bisericii este de a-i aduce pe toți membrii săi la veșnică unire cu dumnezeescul ei Cap. Și Sfântul Justin (Popovici) continuă astfel: *“Misiunea Bisericii este de a face pe fiecare din ai săi plin de credință, (în mod) organic și (în chip) personal, una cu Persoana lui Hristos; de a schimba simțirea lor de sine într-o simțire a lui Hristos și cunoașterea de sine (conștiința de sine) în cunoaștere—a-lui—Hristos (conștiință—de—Hristos); pentru ca viața lor să devină viață în Hristos și pentru Hristos; individualitatea lor să devină personalitate în Hristos și pentru Hristos; astfel ca în ei să nu mai trăiască ei, ci Hristos să trăiască în ei (Gal. 2, 20).*

Biserica este Dumnezeesc-omenească, veșnicie întrupată înăuntrul hotarelor timpului și spațiului. Ea se găsește aici, în lumea aceasta, dar nu este din lumea aceasta (Ioan 18, 36). Se află în lume pentru a o ridica la înălțimea unde își are ea însăși, Biserica, izvorul său” (Sfântul Justin Popovici, *Orthodox Faith and Life in Christ*, Belmont, Mass; Institute for Byzantin and Modern Greek Studies, 1994 p. 23 – 24/214 – 215).

Scopul Bisericii este scopul pentru care a fost creată întreaga lume vizibilă. Așa cum scrie Vladimir Lossky: *“Biserica este inima universului, centrul în care se hotărăsc destinele sale. Toți sunt chemați să intre în Biserică, pentru că, dacă omul este un microcosmos (= lume în mic), Biserica este un macroanthropos (= om în sens mare), după Sfântul Maxim (în Mystagogia, cap. II – IV. P. G., t. 91, col. 668 – 672). Ea crește și se compune în istorie, aducând la sânul său, unind cu Dumnezeu pe cei aleși. Lumea îmbătrânește și cade în gârbovire, în timp ce **Biserica este neconținut reîntinerită și înnoită de Sfântul Duh Care este izvorul vieții sale.** La un moment dat, Când Biserica va ajunge la plinătatea creșterii sale, hotărâtă de voința lui Dumnezeu, lumea din afară va muri, isprăvinduri și resursele sale vitale; cât despre Biserică, ea se va arăta în veșnica sa slavă, ca Împărăție a lui Dumnezeu. Ea se va descoperi atunci ca adevărata temelie a fapturilor care vor învia în nestricăciune, pentru a fi unite cu Dumnezeu devenit totul în toate”* (Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de răsărit*, trad. Pr. V. Răducă, Ed. Anastasia, pag. 209).

II. Grâul și neghina în Biserică

Având în față o atât de înaltă viziune spirituală despre Biserică, ne punem întrebarea pe bună dreptate, atunci când privim înapoi, în istorie, dar și în jurul nostru: cum de suntem izbiți de atât de evidente semne de păcat, de meschinărie, compromis și corupție [tocmai] în Biserică?!

Răspunsul este simplu și ușor de înțeles – deși poate că greu de acceptat. Hristos, în calitatea Sa de Cap al Bisericii Sale, acceptă și ia în Trupul Său ființe omenești care se află încă în stare de

cădere și sunt pline de păcate, supuse corupției, spiritual și fizic. După cum a explicat recent Adunarea Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse: *“Biserica, fiind Trupul Dumnezeu-omului Hristos, este dumnezeesc-omenească. Cu toate acestea, chiar dacă Hristos este Dumnezeu-omul desăvârșit, Biserica nu este încă desăvârșită în omenitatea ei dumnezeiască, tocmai pentru că pe pământ ea are de luptat cu păcatul, iar omenitatea ei, deși unită cu Dumnezeuul Capul ei, prin chiar nașterea ei (inerent), este departe de a-L exprima și de a-L corespunde în toate”* (13 – 16 august 2001, Moscova).

Dacă fapăturile omenești care intră în Biserică cred cu adevărat în Hristos, dacă își iau crucea și urmează Lui, fiind cu adevărat devotate, fideli Lui în Biserica Sa, atunci vor fi curățiți de păcat și stricăciune, vindecați de bolile spirituale, rezidiți întru ființa cea nouă după asemănarea lui Hristos Însuși și, atunci când va fi vremea rânduită, înviate spre viața de veci. Hristos este Cel ce vindecă și curăță Trupul Său! În cuvintele lui Vladimir Lossky: *“Biserica este ceva mai mare decât raiul pământesc; starea creștinilor este mai bună decât condiția celor dintâi oameni. Nu există visul pierderii iremediabile a comuniunii cu Dumnezeu, fiind cuprinși într-un singur trup în care circulă Sângele lui Hristos care <<ne curăță de tot păcatul, de toată întinăciunea>>”* (op. Cit. Pag. 210). La fel cum organismul fizic elimină factorii patogeni și vindecă rănilor în mod natural, prin procese biologice proprii lui, tot așa Trupul Bisericii vindecă prin puterea lui Hristos prezentă și lucrătoare în El.

“Sfințenia Bisericii”, scrie pr. Mihail Pomazonschi, *“nu este întunecată prin pătrunderea lumii în Biserică sau prin păcătoșenia oamenilor. Orice element păcătos și lumesc care pătrunde în sfera Bisericii rămâne străin ei și va fi inevitabil decantat, cernut și distrus ca pleava la treieriş. Părerea că Biserica este compusă doar din oameni drepecți, cuvioși, sfinți, fără de păcate nu concordă cu învățătura explicită a lui Hristos și a Apostolilor Săi. Mântuitorul vorbește de Biserica Sa ca de un ogor pe care grâul și neghina cresc amestecat, sau ca de un năvod care scoate din apă și pești buni și pești răi (Matei 13, 24 – 30; 47 – 50), fecioare înțelepte și fecioare fără de minte (Matei 25, 1 – 13)”*

III. Răbdare

De aceea, când vedem în Biserică lucruri care sunt cu totul departe de “perfectiune”... și cunoaștem probleme îngrozitoare, aparent insurmontabile, nu trebuie să disperăm! Hristos ne-a făgăduit că *“forțele iadului nu vor birui”* Biserica Sa (Matei 16, 18). Dacă, în mulțimea de păcate ale omului căzut, în

și murdării, noi trebuie să-L rugăm pe Hristos să-l curețe; dacă este o rană undeva, trebuie să-l cerem să o vindece, după voia Sa cea dumnezeiască și la vremea pe care El o știe potrivită.

Nu este al nostru a judeca asupra căilor Providenței divine. Dacă devenim neliniștiți și nerăbdători fiindcă “timpul trece” și murdăria se elimină prea încet din Trupul Bisericii, iar rănilile se vindecă greu, este semn al propriei noastre sări de cădere, a puținătății sau lipsei noastre de credință în Biserica lui Hristos. Dacă dorim (și dorim!) să aducem roadă în viața aceasta și să primim mântuirea sufletelor în cea viitoare, trebuie să ne rugăm pentru răbdare, pentru îndelungă răbdare, pentru că așa ne-a spus Domnul despre *“cei ce, cu inimă curată și bună, aud cuvântul, îl păstrează și rodesc întru răbdare”* (Luca 8, 15) și ne-a învățat că *“prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”* (Luca 21, 19). Devenind nerăbdători în fața lungimii procesului de vindecare, sau, mai rău, disperând asupra lui, nu-l vom grăbi cu nimic! *“Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot?”* (Matei 6, 27).

A avea credință în Biserică nu înseamnă a-ți pune ultima nădejde în cei care sunt conducătorii ei “oficiali”. Sfintele Scripturi ne atrag atenția: *“Nu vă încredeți în cei puternici, în fiii oamenilor, în care nu este izbăvire”* (Psalm 145, 3). Arhiepiscopul Averchie de Jordanville se făcea ecoul acestui avertisment când spunea: *“<<Porțile iadului>> nu vor birui împotriva Bisericii, dar ele au biruit și în mod sigur pot birui asupra multora ce se consideră pe sine drept stâlpi ai Bisericii, așa cum ne arată istoria”*.

Persoane individuale – da, pot cădea chiar dacă fac parte din Biserică. Dacă ajung în situația aceasta, este drept urmare a propriilor lor opțiuni greșite. Iar dacă rămân în starea de cădere, de biruiți, este în îndărătnicia lor, perseverența trufașă de a persista în greșeală – sau, cu alte cuvinte, refuzul de a se căi. Câteodată, unii dintre ei se rup de Trup și astfel pun un zid între ei și mântuirea pe care Hristos o oferă în Biserică. Dar de îndată ce se deschid pentru pocăință, deschid drumul spre însănătoșire prin puterea dătătoare de viață a lui Hristos.

Dumnezeu îngăduie căderea în păcat și chiar închistarea unor oameni în această stare, pentru că a interveni înseamnă a interfera, un amestec în libertatea omului spre alegerea binelui, alegere liberă necesară pentru mântuirea lui. Dar, cu toate căderile și slăbiciunile omenești, lucrătoare chiar și *“în cei ce se consideră stâlpii Bisericii”*, Biserica lui Hristos, Biserica Ortodoxă (Dreptmăritoare), nu va dispărea niciodată de pe pământ. La sfârșitul timpurilor, Biserica Ortodoxă va rămâne singurul păstrător al deplinătății revelației și singurul depozitar al întregului, Adevărului – pentru că a spus Capul ei, Hristos: *“Eu sunt Adevărul”* (Ioan 14, 6).

Și ne-a mai spus Hristos: “*Credeți în Mine*” (Ioan 14, 1). Și fiind Biserica Trupul Lui, crezând în El trebuie să credem și în Biserică. Dar a crede în Biserică nu înseamnă a crede în fiii oamenilor!! Înseamnă de fapt a crede în Hristos Care răscumpără, restaurează și mântuiește omul, precum și în Sfântul Duh Care învață, îndrumă omul la tot Adevărul.

Când se produce o ruptură de Biserică, atunci când un grup se separă de unitatea Trupului, cauza frecventă este lipsa de credință în Biserică și în puterea lui Hristos de a-i vindeca și împăca pe membrii ei. Este ușor să vezi probleme în Biserică, să vezi erori făcute de preoți și arhieriei, de păstori și arhipăstori. Dar noi trebuie să privim deasupra și dincolo de aceste probleme și greșeli, să înțelegem că Biserica este mult mai mult [și altceva] decât o organizație pusă pe picioare de niște biete făpturi omenești de după căderea în păcat. Ea este un organism Dumnezeiesc-omenesc în care Hristos primește cu bunăvoință oamenii plini de păcate și le dă posibilitatea să fie salvați de învinăciune. Înțelegând limpede aceasta realitate, vom fi mai răbdători când observăm greșeli omenești în Biserică. Vom fi mai pregătiți să acceptăm purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Providența divină care, așa cum ne-a spus chiar El, îngăduie neghinei să crească lângă grâu până la Ziua Judecării din Urmă. Pe de altă parte, dacă refuzăm să înțelegem și să acceptăm toate acestea, vom ajunge cu înverșunarea până la a fi în stare să ne separăm de Trup și să ne plăsmuim propria noastră “ecleziologie a împotrivirii” spre a ne îndreptăți ruptura – vom fi prinși să încercăm să creăm propria noastră Biserică Ortodoxă “fără-de-neghine” – iar rezultatul inevitabil va fi că, într-o bună zi, vom descoperi că, din potrivă, am creat o “biserică de fapt plină până la refuz tocmai de neghină, adică de cei ce sunt în afara Bisericii!” (n.red.: o critică acerbă a preoților și ierarhilor Bisericii Ortodoxe este adusă de „Noul Ierusalim” da la Pucioasa – format îndeosebi din credincioși ortodocși cu studii, dar și de „Casa Desanka” din Arad – formată îndeosebi din credincioși ortodocși de rând; în ambele cazuri credincioșii au devieri de la ortodoxie, fiind înșelați și înșelând la rândul lor, fără să-și dea seama și să accepte că sunt în rătăcire, în afara Bisericii).

Așa cum a subliniat Mitropolitul Amfilohie din Muntenegru, “o << *ecleziologie a împotrivirii* >> prin **SEPARARE** de organismul Bisericii este [total] necunoscută la Sfinții Părinți, de aceea Biserica este **REZISTENȚA** împotriva oricărui rău; rezistența dinăuntru Bisericii, fără îndepărtare de ea, este singura împotrivire la rău, binecuvântată și salvatoare” (Convorbire din 1997).

Un prim exemplu din istoria Bisericii este Sfântul Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareii Capadochiei (†379), care nu s-a

despărțit de trupul Bisericii deși o parte a trupului era bolnavă de boala arianismului și de alte erezii, ci, dimpotrivă, a rămas deplin unit cu organismul Bisericii și a lucrat cu dârzenie să alunge boala din el.

Ca părți ale Trupului Bisericii, când vedem alte părți ale lui bolnave, nu se cuvine să încercăm imediat să le tăiem de la Trup, ci să ne rugăm pentru însănătoșirea părții bolnave, iar noi înșine să ne păstrăm în unire cu Trupul. Fiindcă, dacă ne despărțim de el și Capul lui, ne vom lipsi de însușirile vindecătoare și dătătoare de viață ale Trupului, precum și de conducerea Capului și s-ar putea să suferim noi înșine de o cangrenă spirituală, să ne veștejim și să murim ca o ramură tăiată din pom.

În tot ce facem, unitatea cu Biserica trebuie să ne fie grija de căpetenie, pentru că în acest fel suntem uniți cu Hristos. Hristos dorește să fim una. În rugăciunea dinaintea de Patimi, El L-a rugat pe Tatăl să ne facă pe noi, ucenicii Lui, una, atât între noi, cât și cu El în Biserica Lui. Atunci când ne punem micile noastre “adevăruri” deasupra Singurului Adevăr care este Hristos, ne rupem de această unitate. Iar de divizat Biserica ne va fi pururi cu neputință! Biserica rămâne pentru totdeauna Una, putem doar să ne separăm noi înșine de ea.

Dacă vedem ceva nesănătos în Biserică, zadarnic vom încerca să îndreptăm lucrurile dacă mai înainte de toate nu ne străduim să ne corectăm pe noi înșine, sau, mai curând, să ne predăm voia lui Hristos, astfel încât să ne poată îndrepta El. Întrucât fiecare din noi este o celulă din Trupul lui Hristos, trebuie să avem grijă ca această celulă să fie una sănătoasă duhovnicește. Când ne îndreptăm pe noi înșine lăsându-L pe Hristos să ne vindece și să ne curețe de orice înținăciune, îndreptăm o parte a Bisericii.

IV. Veghere (vigilență)

Când privim înapoi, în istoria creștinismului, putem vedea nenumărate cazuri în care Biserica a fost vindecată de teribile boli spirituale prin puterea înnoitoare și curățitoare a lui Hristos și prin lucrarea Sfântului Duh, care ne ferește de toată greșeala. Exemplele cele mai izbitoare rămân victoriile Bisericii împotriva erezilor. Au fost momente, perioade chiar, în care Împărați, episcopi, patriarhi (!) au îmbrățișat învățături eretice și, cu toate acestea, în cele din urmă a triumfat Adevărul – otrava rătăcirii a fost izgonită din ortodoxie, iar credința ortodoxă susținută și afirmată de sfinții ierarhi, care au lucrat sub oblăduirea Sfântului Duh la Sinoadele Ecumenice.

În același timp, trebuie să reamintim că această vindecare nu s-a produs fără sinergia (împreună lucrare) a voinței omenești cu voința Dumnezeiască: natura omenească a Bisericii împreună

cu natura ei Dumnezeiască. Așa cum am spus, Hristos vindecă Biserica Sa, iar omul trebuie să accepte și să primească aceasta vindecare! Altfel omul acela se va despărți în cele din urmă de Biserică.

La Sinoadele Ecumenice, Adevărul a izbândit nu numai datorită prezenței Sfântului Duh, dar și pentru că poporul lui Dumnezeu și păstorii lui, Sfinții Părinți, au primit călăuzirea Sa întru smerenie și duh de pocăință. Smerenia lor s-a arătat în grija lor de a păstra, întregă și neschimbată Sfânta Tradiție, dată și ea Bisericii prin lucrarea Sfântului Duh. Așa cum au scris de altfel Patriarhii Ortodocși în Scrisoarea lor din 848 către Papa Pius IX: *“Printre noi, nici Patriarhi și nici Sinoade nu pot aduce și statornicii noi învățături pentru că păzitorul religiei este chiar Trupul Bisericii, adică poporul (laos în grecește) însuși”*.

Creștinii Dreptmăritori (Ortodocși) de astăzi sunt chemați și au datoria să dea dovadă de aceeași vigilență în păstrarea integrității Credinței. La recentul lor Sinod Jubiliar, Episcopii Bisericii Pravoslavnice Ruse au afirmat necesitatea vigilenței, a stării de veghe: *“Ortodoxia (Dreapta credință și slăvire a lui Dumnezeu) nu este un atribut național sau cultural al Bisericii Răsăritene, Ortodoxia este o calitate interioară a Bisericii. Este păstrarea și păzirea adevărului de învățătură, a ordinii și rânduielii liturgice și ierarhice și a principiilor vieții spirituale, a duhovniciei, care, neschimbate și neîntrerupte, au fost prezente în Biserică din timpurile apostolice. Nu trebuie să cedăm tentației de a idealiza trecutul sau de a face uitate tragicele greșeli și căderi care au marcat istoria Bisericii. Cu atât mai mult, cu cât înșiși marii Părinți ai Bisericii sunt un exemplu de autocritică spirituală [pildă de aspră cercetare de sine]. Istoria Bisericii din secolul IV până în secolul VII cunoaște nu puține situații în care o proporție semnificativă de credincioși au căzut în erezii. Dar istoria ne mai arată totodată că Biserica a luptat la nivelul conceptual (dogmatic) fundamental cu ereziile care infectau pe fii ei și au fost cazuri în care cei ce se rătăciseră s-au vindecat de erezie, au trăit efectiv experiența pocăinței (schimbarea minții) și s-au întors la sânul Bisericii. Această tragică experiență a neînțelegerilor apărând chiar înăuntrul Bisericii și a luptei cu ele de-a lungul perioadei Sinoadelor Ecumenice i-a învățat pe fiii Bisericii Ortodoxe să fie vigilenți.*

Afirmând și aducând cu smerenie mărturia sa în păstrarea Adevărului, Biserica Ortodoxă își aduce totodată aminte de toate ispitele care s-au ridicat în istoria sa” (“Principii de Bază ale Atitudinii Bisericii Ortodoxe Ruse față de Alte Confesiuni Creștine” – Document al Jubileului Episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse, august 13 – 16, 2000 Moscova; <http://www.russian-otodox-church.org/e200013.html>).

V. Semne de însănătoșire în ultimii zece ani

Nu este nevoie să căutăm departe în istorie ca să găsim exemple de felul în care vindecă Hristos și îndrumă Biserica Sfântul Duh, lucrând prin membrii ei care-și supun voința lor omenească voinței Dumnezeiești și care-L așteaptă pe Domnul lor întru răbdare și veghere.

În 1965, pe vremea când revista "The Orthodox Word" își începea apariția, în Biserică erau multe probleme, sursă de mare preocupare pentru numeroși membrii ai Bisericii. Acum, 35 de ani mai târziu, am văzut depășite unele din ele, iar altele se află în curs de rezolvare, din puterea mântuitoare a lui Hristos lucrând în Biserica Sa. În multe cazuri, aceste tămăduiri s-au produs așa cum nimeni nu s-ar fi așteptat. Vom arăta în continuare patru asemenea exemple de schimbări binefăcătoare în Biserică, toate împlinite în ultimii zece ani – ultimul deceniu al veacului al douăzecilea:

➤ **Prăbușirea regimului comunist în Rusia și sfârșitul dominației lui asupra ierarhiei Bisericii; canonizarea noilor martiri ruși de către Biserica din Rusia.**

În 1927, Mitropolitul Serghei Staragorodski a dat publicității infamanta sa Declarație în care afirma că bucuriile și succesele Uniunii Sovietice sunt și cele ale Bisericii Ortodoxe Ruse. Exact în aceeași perioadă Guvernul Sovietic desfășura un asalt împotriva Bisericii de o violență fără precedent în istorie, chiar și în comparație cu persecuțiile din Imperiul roman păgân. Prăbușindu-se sub povara presiunilor și a temerii de închisoare, Mitropolitul Serghei (care va ajunge ulterior Patriarh!) a negat public existența persecuției din motive religioase. Ceilalți ierarhi ai Bisericii au refuzat să se alăture programului său, au fost etichetați drept "criminali politici" și trimiși în lagărele de exterminare sovietice.

"Sergheianismul" a devenit numele acestei politici de capitulare în fața regimului ateu și mulți au considerat-o drept o trădare. În deceniile următoare, după înlăturarea oricărei urme de opoziție, Biserica din Rusia – Patriarhia de la Moscova – a continuat silind această politică. Ea a devenit o sursă de diviziune în Biserica Rusă, unii ierarhi din Rusia intrând în clandestinitate, iar alții, aflați în afara hotarelor U. R. S. S., formând Sinodul Bisericii Ruse din Străinătate.

În cele din urmă, în 1988, la aniversarea a o mie de ani de la Botezul Rușilor, rugăciunile fierbinți ale credincioșilor, atât din Rusia cât

și din străinătate, au primit răspuns de la milostivul nostru Dumnezeu și situația din Rusia a început să se schimbe. În 1991, câteva luni după descoperirea moaștelor Sfântului Serafim de Sarov și aducerea lor, în procesiuni, de la Moscova la mănăstirea Diveievo, regimul totalitar ateu a căzut și odată cu el și situația care produsese boala spirituală a sergheianismului.

În cei zece ani care au urmat, prin mijlocirea cerească a Sfântului Serafim și a multîmilor de sfinți ai Rusiei, Rusia a trăit ceea ce s-a numit cea mai mare reînviere religioasă din istorie.

În cartea *“Sfinții din catacombe ai Rusiei”*, publicată în 1982, pr. Serafim Rose a avut previziunea să afirme că atunci când regimul fără Dumnezeu va cădea organizația *“bisericii sergheianiste și întreaga ei ideologie justificativă se va face praf și pulbere”*. Efectiv așa se petrec lucrurile în prezent în Rusia. Pentru cei ce privesc doar din afară, de pe pozițiile organizației externe, se pare că “organizația bisericii sergheianiste” – Patriarhia Moscovei – este vie și activă, nici pe departe nu s-ar putea vorbi de un colaps. Dar pentru cei ce văd Biserica așa cum este ea, un organism teandric de neînvins, așa cum o vedea preasfântul Serafim Rose, este limpede că sergheianismul ca organizație și *“întreaga lui ideologie justificativă”* este în curs de înlocuire cu ceva diferit, pe măsură ce organismul Bisericii este vindecat și îndreptat de Hristos cu împreună lucrarea membrilor ei – o dovadă clară o putem găsi în faptul că pe 7/20 august 2000, Soborul (Sinodul) Episcopilor Patriarhiei Moscovei, răspunzând cererii insistente a poporului care formează Trupul lui Hristos, a canonizat 1200 de noi mucenici și mărturisitori ruși. Printre noii slăviți sfinți se află familia imperială rusă și numeroși episcopi – martiri care au protestat împotriva Mitropolitului Serghei atunci când acesta s-a închinat în fața autorității lor anticreștine. În timpul vieții patriarhului Serghei, politica lui de capitulare părea plină de succes, dar în cele din urmă nu el, Serghei, ci episcopii expulzați, chinuiți în lagărele de exterminare sovietice au fost sărbătoriți ca sfinți de Biserica Ortodoxă. Biserica din Rusia nu și-ar fi putut exprima pocăința sa mai impresionant și eficace decât prin acest act de canonizare.

Aceste considerații ne oferă o lecție plină de învățăminte despre ceea ce este efectiv Biserica lui Hristos și în ce fel “porțile iadului nu o biruie”. Până la urmă în Biserică victorios este Adevărul, chiar dacă pentru un răstimp oarecare, unii conducători religioși sunt biruiți și sucombă în fața ispitelor și presiunilor lumii.

Cu această schimbare din Rusia, culminând anul acesta prin canonizarea Noilor Mucenici și Mărturisitori, la Moscova, este din nou deschis drumul pentru refacerea comuniunii Bisericii

Ruse din Străinătate cu Trupul principal al Bisericii Ortodoxe Ruse. Scriind în anii 1978 și la începutul anilor '80, pr. Serafim Rose exprima speranța că se va produce o astfel de reunificare. El subliniază că diviziunea Bisericii Ruse este doar temporară și va lua sfârșit atunci când se va prăbuși comunismul, Biserica din Rusia devenind iar liberă, așa cum este acum. În calitate de membru la Bisericii Ruse din Străinătate, pr. Serafim scria despre un curajos mărturisitor ce aparține de Patriarhia Moscovei, pr. Dimitri Dudko: *“Biserica noastră nu se află în comuniune cu Moscova, dar Biserica noastră consideră că aceasta este o situație temporară, care va lua sfârșit odată cu sfârșitul regimului comunist... Lipsa noastră de comuniune cu Patriarhia Moscovei este doar un lucru trecător, fiindcă ortodoxia unuia ca pr. Dimitri este una cu a noastră”* (scrisoare a pr. Serafim din 3/16 sept 1980). Și din nou: *“Problema Episcopilor ei, intercomuniunea, etc., încă rămân – dar pe măsura scurgerii timpului devine tot mai evident că aceste chestiuni, ale Bisericii Ruse în ultimă instanță, sunt tranzitorii și superficiale și nu împiedică unitatea mai de profunzime dintru noi și adevărații fii ai Bisericii Ruse, așa cum este pr. Dimitri”* (scrisoarea din 8/21 noiembrie 1979). Odată ce situația politică din Rusia care a produs “sergheianismul” se va fi schimbat, o deplină unitate de credință va deveni posibilă cu astfel de luptători curajoși ca pr. Dimitri (pr. Serafim în “The Orthodox Word” nr 92/1980 p. 127).

Mulți clerici din Biserica din Străinătate doresc în prezent comuniune liturgică și cu Patriarhia Moscovei, liberă acum. Recent s-a dat un răspuns pozitiv din partea Sinodului Episcopilor Bisericii din Străinătate la canonizarea familiei imperiale și a noilor martiri și de asemenea, la declarația Soborului Episcopilor Patriarhiei Moscovei că Biserica nu poate și nu se va supune nici unui decret al guvernului care ar încălca principii ale moralei creștine [<http://www.russian-orthodox-church.org.ru/sdoee.html>]. Epistola sinodală a Sinodului Bisericii din Străinătate din 13/26 octombrie 2000 stabilește: *“Ne-a dat nădejde adoptarea unei noi doctrine sociale de către acest Sobor, care, în esență, anulează Declarația Mitropolitului Serghei din 1927”*. Pentru mulți, toate acestea sunt semne de speranță pentru restaurarea comuniunii întru Biserica din Străinătate și Patriarhia Moscovei. Dacă se va înfăptui această reunificare, Biserica Rusă din Străinătate ar urma exemplul a două Biserici Ortodoxe Sârbe care s-au unit din nou după decenii de separare în timpul epocii comunismului.

- Canonizarea Sfântului Ioan (Maximovici) de Shanghai și San Francisco

În timpul vieții și cel puțin douăzeci de ani după moartea sa, marele nevoitor și făcător de minuni Arhiepiscopul Ioan Maximovici († 1966) a fost privit drept o figură controversată. Deși mii de credincioși ortodocși din lumea întreagă consideră că a fost un Sfânt, erau mulți și dintre cei ce au fost tulburați de înfățișarea sa (a fost văzut frecvent desculț și cu părul vâlvoi), de comportarea sa câteodată inexplicabilă, strictețea sa și lipsa totală a unor luări de poziție în sfera politică.

Opoziția față de arhiepiscopul Ioan a ajuns la apogeu în 1964, când noul consiliu parohial al Catedralei Sfintei Fecioare din San Francisco a fost dat în judecată pentru delapidarea de fonduri, cu Arhiepiscopul Ioan ca inculpat principal pentru pretinsă tăinuire a delapidării. S-au format tabere opuse în această dispută înfierbântată și plină de emoție. Unii credincioși, preoți și ierarhi, susținând aprins pe Sfântul Arhiepiscop, iar alții acționând și depunând mărturie împotriva lui. Arhiepiscopul Ioan și consiliul parohial au fost achitați de toate acuzațiile și la funeraliile lui, doi ani mai târziu, mulți din cei care fuseseră împotriva Arhiepiscopului au plâns lângă sicriu, cerând iertare. Dar emoțiile stârnite de controversă s-au stins foarte încet. Conducători ai Bisericii au încercat să limiteze venerarea postumă a Arhiepiscopului Ioan ca mijlocitor în cer și făcător de minuni spre a nu învăța pe cei ce încă se mai îndoiau de sănătatea lui mintală, nu numai de sfințenia lui! Aceasta l-a determinat pe pr. Serafim Rose să scrie în 1972: *“De ce atâtea eforturi spre a limita venerarea unui atât de evident făcător de minuni și Sfânt al timpurilor noastre? Tocmai pentru că <<eroismul>> ortodox a unui om ca Vlădica Ioan este ceva care poate aprinde în tinerețe favoare pentru ortodoxie!”* (scrisoare din 12/25 iunie 1972). Doi ani mai târziu, după ce participase la liturghia anuală de la mormântul Arhiepiscopului Ioan, pr. Serafim nota: *“Pr. Mitrofan a rostit o predică de foc – cu toată vârsta lui înaintată și lipsa danturii – despre rușinea pentru ruși de a nu prețui propriul lor făcător de minuni, Arhiepiscopul Ioan, în timp ce alte neamuri, de pildă grecii, deja îi pictază icoane și-l cinstesc deschis drept sfânt.* (Așa ceva nu se mai spusese în public până atunci!!!)” (pr. Serafim Rose în “Chronicle of the Sf. Hermann Brotherhood, 19 iunie/2 iulie 1974).

Războiul purtat împotriva Arhiepiscopului Ioan spre sfârșitul vieții sale, împreună cu efectele rămase după adormirea sa, au fost un alt exemplu al “bolilor” ce afectează Biserica – rezultat al meschinilor patimi omenești. A fost un moment când, luând în considerare întreaga

controversă generată în jurul lui, ne-am fi îndoit că Arhiepiscopul Ioan va fi vreodată venerat de Biserica Ortodoxă. Dar aceste dubii izvorau din puterea de percepție limitată a noastră, ca oameni. Hristos, Capul Bisericii, vedea toate și prin El Adevărul s-a dovedit încă o dată biruitor, răsturnând patimile și temerile omenești. În 1993 Arhiepiscopul Anthony Medvedev, urmașul Arhiepiscopului Ioan la amvonul din San Francisco, a văzut că a sosit vremea să fie canonizat Arhiepiscopul Ioan. Inspirat de venerarea deschisă a Arhiepiscopului Ioan de către Patriarhul Pavle al Serbiei (atunci când acesta a venit la mormântul Sfântului din San Francisco), Arhiepiscopul Anthony a susținut ferm canonizarea, care a și avut loc la a 28-a aniversare a adormirii Sfântului, pe data de 19 iunie/2 iulie 1994.

În prezent Arhiepiscopul Ioan este cinstit ca Sfânt de Biserica Ortodoxă din întreaga lume și într-adevăr, înflăcărează tineri și vârstnici deopotrivă cu zel pentru credință, arătând că în timpurile noastre vlăguite spiritual, Dumnezeu ridică un Sfânt de statura marilor făcători de minuni din vechime.

® Anemia participării ortodoxe la “mișcarea ecumenică”

La mijlocul anilor '60, “mișcarea ecumenică” părea să pună o problemă majoră pentru lumea ortodoxă. În acea epocă de tulburări sociale și schimbări radicale pe toate fronturile, s-ar fi zis că puritatea credinței ortodoxe se afla pe punctul unei întinări fără speranță cu învățături eretice și că Biserica Ortodoxă însăși urma să se unească în curând cu trupul eretic al Romei. În 1967, Patriarhul de Constantinopol, Athenagoras I a făcut o tentativă bine coordonată de a uni Biserica Ortodoxă și cea a Romei, dar fără a cere mai întâi, clar, ca cea din urmă să se lepede de învățăturile ei greșite. Așa cum scria ulterior unul din urmașii săi în patriarhat: *“Schisma din anul 1054 care a despărțit Biserica Ortodoxă de cea Romano Catolică nu mai este în vigoare. Ea a fost anulată prin înțelegere mutuală și semnăturile Patriarhului de Constantinopol Athenagoras I și Patriarhul Apusului, Papa Paul VI”* (cf. Faith Press, 1975, p. 68).

În decembrie 1968, Patriarhul Athenagoras anunța că a introdus numele Papei Paul VI în diptice, ceea ce însemna că Papa se afla în comuniune cu Biserica Ortodoxă.

Desigur, Biserica Ortodoxă neavând un singur Cap “infaibil” așa cum pretinde romano-catolicismul că are, Patriarhul nu putea face aceasta fără consimțământul altor Biserici Ortodoxe locale! Au fost unii care l-au aclamat pe Patriarhul Athenagoras ca pe un “profet” al

unei noi ere (new age!), dar mulți din credincioși nu au mers cu el. Ca și în alte epoci când au apărut ierarhi care au trădat credința ortodoxă, cei care iubeau cu adevărat Credința au rămas vigilenți și astfel s-au păzit de întinăciunea teologică și dogmatică. Conștiința universală, sobornicească (în grecește catolică) a Bisericii Ortodoxe, învățată fiind de Fiul Unul Născut și susținută de Sfântul Duh care purcede din Tatăl, ne-a păzit de primejdia ca erezia să cuprindă Trupul lui Hristos.

Dar amenințarea unirii Bisericii Ortodoxe cu Roma – și în cele din urmă cu alte trupuri eretice – plutește în continuare la orizont. Totuși în ultimii zece ani a crescut continuu și o mișcare de rezistență împotriva acestei amenințări înăuntrul Bisericii lui Hristos.

Pe măsură ce dominațiile nou-ortodoxe (și în special cele mai liberale, care fac parte din “mișcarea ecumenică”) se depărtează tot mai accentuat de creștinismul de bază, conducătorii ortodocși au început să-și dea seama de fundătura în care au ajuns ultimii 30 de ani de activități ecumenice. La începutul anilor 1990, ortodocșii americani care participau la ecumenicul “National Council of Churches” au protestat împotriva orientărilor lui moderniste. În Soborul său din mai 1997, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe a luat decizia să se retragă din organizația-lider a ecumenismului mondial, “World Council of Churches” (WCC), iar în 1997 și respectiv, 1998, Bisericile ortodoxe din Georgia și Bulgaria s-au retras complet din WCC. Pe 29 aprilie/2 mai 1998, conducători din întreaga lume ai Bisericilor Ortodoxe s-au întrunit în Tesalonic, Grecia, unde și-au exprimat nemulțumirea cu activitatea în WCC și au ridicat probleme asupra naturii și chiar a continuării participării ortodoxe la WCC. Mai recent, la Sinodul lor Jubiliar din 13 – 16 august de la Moscova, în anul 2000, episcopii Bisericii Ortodoxe au publicat un document care, deși accepta continuarea participării ruse la organizațiile inter-creștine, definea foarte amănunțit criteriile acestei participări și respingea categoric concepția care stă la baza “mișcării ecumenice” și țintele acestei mișcări. Se specifică în mod explicit că Episcopii ruși resping ideea că Biserica Ortodoxă s-ar putea uni cu formațiuni heterodoxe fără ca aceste formațiuni să renunțe mai întâi la ereziile lor pentru a îmbrățișa Credința Dreptmăritoare (Ortodoxă). “Biserica Ortodoxă” statuează Episcopii, „*nu poate recunoaște așa zisa <<egalitate a denomi-națiunilor>>. Cei ce au căzut afară din Biserică nu se pot uni cu ea în starea lor actuală. Deosebirile dogmatice existente trebuie depășite, nu simplu trecute cu vederea! Iar aceasta înseamnă că drumul spre unire merge prin pocăință, convertire și reînnoire*” (“Basic Principles of the Attitude of the Russian Orthodox Church toward Other Christian Confessinos” Doc. Of the

Jubilee Bishop's Council of the Russian Orthodox Church, august 13 – 16, 2000, Moscow).

Toate aceste desfășurări de evenimente reflectă o tendință generală, dacă nu chiar universală în lume, și ne arată cum privesc Bisericile Locale Ortodoxe poziția lor față de “mișcarea ecumenică” și participarea lor la organizațiile inter-creștine. Ele dau mărturie lumii că Biserica Ortodoxă este cu adevărat Trupul cel Unu al lui Hristos.

Ț Reîntinerirea spirituală a Arhidiocezei Grecești a Americii sub influența monahismului tradițional ortodox.

O altă maladie sesizabilă în anii '60, mai ales în America, era cea a modernismului și a nominalismului în Bisericile Ortodoxe. În 1964, pr. Serafim (pe atunci Eugene Rose) făcea un comentariu pe acest subiect în a sa “Chronicle of the St. Herman Brotherhood”. Scriind despre doi preoți ortodocși care vizitaseră librăria Sfântului Herman din San Francisco, el remarcă la ei *“un ton zeflemitor, modernist și (cel puțin în cazul unuia din ei) o îngrozitoare ignoranță și indiferență față de cărțile despre viața duhovnicească. Unul părea să nu fi auzit niciodată de Filocalie, iar celălalt i-a recomandat-o totuși ca pe << o carte bună >>. Dacă aceștia sunt păstorii de azi, ce se mai poate aștepta de la turmă?”*.

Și aceste lucruri s-au schimbat radical în anii care au trecut de când pr. Serafim scria rândurile de mai sus. Mai ales în Arhidioceza Grecească a Americii schimbările au luat un curs neașteptat și de-a dreptul miraculos în ultimul deceniu, datorită activității foarte eficace a unui renumit conducător mănăstiresc de la Muntele Athos, starețul Efraim de la Philothera. Văzând că grecii ortodocși din America se aflau într-o disperată nevoie de reconectare la izvoarele vieții spirituale autentice ortodoxe (adică rugăciune lăuntrică, respectarea ritualului de cult tradițional, disciplină ascetică, spovedanie și îndrumare de la duhovnici, pelerinaje la mănăstiri ș. a. m. d.), starețul Efraim s-a simțit chemat să ridice nivelul spiritual al credincioșilor greci din America. În acest scop a început din anul 1992 să întemeieze mănăstiri ortodoxe grecești în S. U. A. și Canada cu binecuvântarea ierarhilor Arhidiocezei Grecești a Americii de Nord și de Sud. Că a fost într-adevăr o chemare de la Dumnezeu o dovedește efectul de necrezut pe care l-a avut apariția acestor mănăstiri – în prezent în număr de 18 – și aceasta nu numai asupra grecilor din America, dar și pentru creștinii ortodocși de orice proveniență. Nu este deloc o exagerare și spunem că mănăstirile au revitalizat Biserica Greacă din America prin roadele purtătoare de har ale monahismului tradițional athonit.

Și este foarte semnificativ că ele au realizat aceasta nu separându-se de arhidioceza canonică grecească pentru a protesta împotriva modernismului ei, ci, dimpotrivă, lucrând înăuntrul ei, cu răbdare, prin rugăciune și post, spre a fi aluatul din Biserica lui Hristos.

Așa după cum ne-a spus Mântuitorul și așa cum ni s-a repetat prin sfinții Săi prooroci, ca Sfântul Serafim de pildă, sfârșitul lumii va fi precedat de tot mai grele încercări, necazuri și dureri pentru Biserica Sa, cum nu s-au mai văzut niciodată de la începutul lumii (Matei 24, 21). Cu toate acestea, organismul teandric al Bisericii Dreptmăritoare (Ortodoxă), având la temelie o stâncă de neclintit (Mat 16, 18) nu va fi biruit. Așa cum a spus noul martir, Patriarhul Tihon (†1925): *“Se ivesc momente în care vrăjmașii bisericii lui Hristos sunt gata să proclame și să sărbătorească o victorie completă asupra ei; li se pare lor că i-au pus capăt. Dar ce descoperă tot ei? Ca valurile umflate ce izbesc în corabie doar pentru a se prăbuși înapoi în mare topindu-se acolo, făcându-se la fel cu toate celelalte valuri, tot așa vrăjmașii lui Hristos, lansând un atac împotriva Bisericii, se reîntorc în nimicnicia, în nulitatea din care au fășnit, în timp ce corabia Bisericii continuă să înainteze pe victoriosul său drum. Fiecare an ce trece aduce o nouă confirmare certitudinii că Adevărul Domnului s-a sălășluit pe vecie și că nici porțile iadului nu vor putea birui Biserica lui Hristos”* (Noul Martir Patriarh Tihon, “Gânduri despre Biserica” în Orthodox America no. 165 (2000) pag. 2).

Prin toate aceste binecuvântări și bucurii pe care le-a rânduit Dumnezeu Bisericii Sale la acest început de nou mileniu, avem un semn în plus că El apără și călăuzește Trupul Său pe furtunoasa mare a patimilor acestei lumi. Poate că aceste daruri sunt menite să îmbărbăteze Biserica pentru suferințele încă și mai mari dar curățitoare, ce urmează să vină. Dar nu este nici o îndoială că acum este “vremea să zidești” (Ecclesiastul 3, 3), o vreme în care să ne adunăm binecuvântări, nu să le risipim și irosim, vremea să le întoarcem spre slava lui Dumnezeu, cel ce va întări Biserica Sa, să le folosim spre mântuirea sufletelor noastre și a tuturor celorlalte. Aceasta este încrederea, starea de spirit optimistă cu care a salutat Patriarhul Pavle al Serbiei noul mileniu, în Cuvântul său de Crăciun către poporul ortodox al țării sale, devastată nu cu mult timp în urmă:

“Dorim cu tărie să credem că <<vremea de a plânge, vremea să jelești, vremea să urăști>> pentru noi a trecut și, odată cu începutul unui nou veac și unei noi mii de ani, va fi pentru neamul nostru și pentru Biserica lui o <<vreme să zidești, vreme să dănțuiești și vreme să iubești>> (Ecclesiastul 3, 3 – 8). Dar, deși suntem acum plini de încredere și

de nădejde că acest popor mai poate trăi odată aici în pace și demnitate, suntem tot atât de deplin conștienți că ne este cu neputință să aducem vreodată cerul pe pământ – dar putem evita să facem iad pe pământ. De aceea, noi toți trebuie să trăim și să folosim cu seriozitate acest << timp să zidești >> întrucât căminul nostru comun îl zidim!”.

Acum, pe când Biserica sărbătorește praznicile împărătești ale Domnului nostru Iisus Hristos, ale Preacuratei Maicii Sale și ale Sfinților Săi, să fim și noi plini de o astfel de bună nădejde: nu un optimism întemeiat pe vreo speranță din lumea aceasta sau bizuindu-se pe bieteale ființe omenești căzute în păcat, ci senina nădejde în Ziditorul lumii și în zidirea Sa Dumnezeuiesc-omenească, Biserica. (*The Orthodox Word*, nr. 214 / 2000)

Al 5-lea dialog Parlamentul European – Biserica Ortodoxă:
Reuniunea din insula Creta: 7-8 iunie 2001
- extrase din comunicări -

Mileniul 3 va fi ortodox ...

Moștenirea dar și perspectiva creștină a Europei

Hans-Gert Poettering – președintele Partidului Popular European:

„...Suntem deschiși față de viziunea unei Europe din perspectiva creștinismului răsăritean (ortodox)... Lărgirea în acest deceniu va îmbogăți Uniunea Europeană cu popoare puternice, cu un mare patrimoniu creștin. Cheia de boltă a acestor popoare este majoritar ortodoxă în Bulgaria, Cipru și România, luterană în Estonia, ortodoxă și catolică în Slovacia și majoritar catolică în Polonia, Republica Cehă, Ungaria și Slovenia. Scopul nostru, în cadrul acestui dialog, este de a construi pe moștenirea părinților noștri fondatori, vizionari, o Europă conform valorilor și obiectivelor lor. Rolul nostru, ca parlamentari europeni, este de a ne face avocații acestor valori și obiective, contra valului pseudointelectual al valorilor seculare și liberaliste”.

Dialogul Biserică – lumea politică

Costas Karamanlis – președintele Partidului Grec Noua Democrație:
„Se reliefează pericolul iminent al unui enorm deficit social și moral pentru societatea noastră, datorită revoluției tehnologice. Numai dialogul permanent între Biserică și lumea politică poate să fie util de ambele părți: politicienilor, pentru că prezența valorilor și a tradiției creștine este necesară vieții politice, iar oamenii politici trebuie să fie pătrunși de aceste valori; și Bisericii, pentru că, în calitate sa de membru cu drepturi depline în societatea europeană, ea joacă un rol important în procesul dificil și ambițios al integrării comunitare”.

Apostolatul în Biserică și în stat. Drepturile Domnului!

P.S. Casian Crăciun – Episcopul Dunării de Jos (din rezumatul comunicării):

*“Am propus o viziune globală asupra **slujirii** – valoarea diaconiei în Biserică și în stat. Bineînțeles, în privința păstrării identității, Biserica rămâne tot Biserică și statul tot stat. Am pledat împotriva unei reglementări legale a raportului dintre aceste două instituții și am propus ca obiectiv comun **slujirea omului de către omul lui Dumnezeu**. Revenind la tema mea preferată, **am propus apostolatul, atât în Biserică, cât și în stat**. Dacă suntem trimișii lui Hristos către poporul român și trimișii statului democratic către poporul român, nu vor mai exista priorități inutile. Vom descoperi prioritățile Bisericii ca instituție, și ale statului ca instituție și vom identifica prioritățile omului de rând, care are nevoie de Biserică pentru a-i zidi mereu în interior speranța și puterea de a birui răul și ispitele, și de Stat, pentru a-i reda mijloacele necesare unui trai normal. În apostolat, trebuie să existe un dialog permanent între **spiritual și util**. Gândindu-mă la Sf. Andrei și la Sf. Tit, am arătat că România, prin apostolat și-a refăcut imaginea spirituală pentru viitorul creștinismului. Cândva, lumea își va aduce aminte că înainte de încheierea mileniului II creștin, P.F. Patriarh Teoctist și Papa Ioan Paul al II-lea au fost primiți de un întreg popor ortodox ca adevărați apostoli ai revenirii la unitatea creștină. Nu s-a făcut unitatea la București, dar se va vorbi despre cei doi apostoli, exponenți ai Ortodoxiei și Catolicismului, care au mers, nu unul împotriva celuilalt, ci împreună, în egalitatea apostolatului”.*

*

“Am mulțumit înalților demnitari europeni, pentru că au

demonstrat încă o dată că nu e nevoie să-ți schimbi credința pentru a deveni european și că Ortodoxia nu este o piedică în traseul nostru firesc spre o democrație autentică”.

Grupul parlamentarilor a cerut Bisericii Ortodoxe să formeze viitori deputați cu profunde convingeri creștine și morale, în: Bulgaria, Cipru, Estonia, România ș.a. și s-a afirmat că prioritatea în integrare trebuie să aparțină tinerilor:

În comunicatul Reuniunii din Creta există, de altfel, formularea: *“Noi toți ne-am dat seama de această evoluție, mai sănătoasă, a tinerilor din Răsărit, decât căutarea pierzătoare către o oarecare salvare oferită de sectele semireligioase sau panteiste, adesea de origine asiatică sau americană”.*

Pentru ca Drepturile Omului să fie reflectat și în lumina Evangheliei lui Iisus Hristos, P.S. Casian a formulat un nou concept: **“Drepturile Domnului”**: *„Are și Dumnezeu dreptul de a ne iubi. Nu-L izgoniți, nu-L etichetați, nu-L trimiteți în transcendent, pentru că El este atât de aproape de noi, în copilul de pe stradă, în orfan, în văduvă, iar cine îi ajută pe cei «mai mici» primește dreptul de a fi omul lui Dumnezeu. În fața globalizării, fiecare creștin trebuie să aibă demnitate și responsabilitate individuală”.*

A fost salutat efortul Bisericilor Ortodoxe în favoarea Uniunii Europene a valorilor și a fost nuanțat rolul culturii, realizarea dezideratului social, cu colaborarea sf. sinoade naționale ale tuturor Bisericilor autocefale și angajarea comunitară pentru a crea armonia între dimensiunile naturale și supranaturale ale existenței.

“O victorie nu ți se dă, ea este rezultatul unei bătălii – a spus P.S. Casian. Și România are cu cine să ducă bătălia de refacere de pe principiile ei sănătoase, ca ele să devină un instrument atractiv pentru confrății din Europa. Să ne ajute Dumnezeu... ca avocații poporului român pentru o viață mai bună, indiferent de pe ce poziții ar veni ei, să fie bine construiți ei înșiși, creștini valoroși.

A fost, poate, cea mai convingătoare întrunire europeană, în care Ortodoxia a fost elogiată, nu de ortodocși, ci de occidentali aflați chiar în vârful Parlamentului Europei”.

(extrase din „Călăuză Ortodoxă” nr. 152-153 / 2001)

Relațiile juridice între stat și comunitățile religioase în Europa

Prof. Gerhard Robbers

*Directorul Institutului pentru Drept Constituțional European
al Universității din Trier – Germania*

Diversitate și convergență. Religiozitate și laicitate

Cine uită de religie, ratează viața. Religia reprezintă un factor determinant implicat în toate relațiile de viață. Statele europene au ținut cont în constituțiile lor de această realitate în complexitatea ei. Conștiința religioasă crescândă se confruntă cu o schimbare de perspectivă generată de noul context al Comunității Europene.

Spectrul larg al relațiilor juridico-religioase privitoare la Bisericile de stat și laicitate, neutralitate și cooperare își are originea în imanența diversitate din țările comunitare. De exemplu: **Franța** prezintă șapte sisteme legislative religioase diferite, particularitățile se întâlnesc în Alsace-Moselle, în Guyana sau La Mayotte. **Regatul Unit** trebuie să țină cont de nevoile (cerințele) religioase începând cu cele din Anglia și Scoția și continuând cu cele din Irlanda de Nord până în Țara Galilor și cu altele. **Grecia** are un statut aparte prin Muntele Athos, iar **Germania** prin particularitățile legate de fiecare land în parte. Unele **țări comuniste** acordă o atenție sporită anumitor nevoi religioase ale diferitelor comunități prin încheierea de tratate între stat și acestea (aceste comunități religioase).

Această *diversitate* se află într-o permanentă mișcare în statele Comunității Europene. Dar este vorba de o mișcare ce tinde spre convergență. *Sistemele legislative religioase în Europa converg*. Legăturile Stat-Biserică pot cunoaște soluții de tipul celei din Suedia sau se pot prezenta sub forma unei destinderi ce caracterizează aceste relații în Anglia. În Germania schimbările au vizat probleme (aspecte) cum ar fi predarea religiei, jurisdicția bisericească sau statutul diferitelor asociații. Structuri care erau inițial antagonice își dovedesc acum forța de cooperare. Există o convergență spre o autodeterminare a

elementului religios (a ceea ce este religios) precum și o convergență în sensul cooperării între stat și comunitățile religioase.

Trebuie să vedem diferențele existente între statele comunitare europene și să ținem cont de ele. O schimbare a raporturilor juridico-religioase în Irlanda de Nord venită din partea Uniunii Europene nu ar însemna decât o mare imprudență. Pe de altă parte, nu trebuie să se ajungă nici la o supraestimare a acestor diferențe. La nivel european nu trebuie să existe o concurență între sisteme. Uniunea Europeană nu poate prelua pur și simplu unul din sistemele existente. Se impune o rezolvare pragmatică a problemelor apărute la acest nivel cu luarea în considerare a fiecărui caz în parte și în același timp cu privirea orientată în direcția corectă.

Structurile de fond din sistemele legislative religioase ale statelor membre se constituie în parte componentă a identității înseși a acestora. Dacă este asigurată păstrarea competenței *specificității* fiecărui stat membru trebuie pus un accent mai mare pe ceea ce este *comun*. Pentru a da doar un exemplu: sistemul de drept al laicității franceze nu se deosebește de sistemul german de cooperare atât de mult cât se afirmă. Laicitatea franceză cunoaște clauza politică atât la numirea de episcopi, cât și în domeniul păstoririi la nivel militar. Școala publică din Franța are loc și pentru orele de religie. Poziția specială a asociațiilor culturale (*associations culturelles*) sau a asociațiilor diocezane (*associations diocesaines*) este evidentă la fel ca și promovarea religiei în locașurile din proprietatea catolică sau în sprijinul acordat pentru construcțiile de interes cultural-bisericesc.

Constituția franceză cunoaște indemnul „Ființei Supreme”; în Germania se vorbește despre răspunderea în fața lui Dumnezeu și orele de religie din școala publică sunt expresie a separării dintre Stat și Biserică.

Statutul de asociație juridică publică deținut de multe comunități religioase în Germania pune în evidență deosebirea Stat-Biserică. Impozitul către Biserică este o contribuție ce ține strict de Biserică. În măsura în care statul încasează aceste impozite, Bisericile plătesc la rândul lor o taxă către stat. Preoții din armată nu dețin în Germania nici un rang militar, și rămân încorporați atât din punct de vedere religios cât și organizatoric Bisericii lor.

Noua laicitate franceză sau laicitatea pozitivă sau neutră, nu ar mai trebui pusă mereu în opoziție cu sistemele de cooperare din Spania, Italia, Germania sau Austria.

Termenul de laicitate există desigur și ca noțiune latentă, ca noțiune (concept) ce include un sens relevant din punct de vedere istoric, sens ce depășește sfera juridică concretă. Acest conținut

al laicității constă dintr-o percepție exterioară într-o dispoziție reținut antireligioasă în viața publică, care este străină altor sisteme din domeniul legislativ religios din Europa.

Din acest motiv nu ar fi corect să se vorbească de laicitatea Comunității Europene, lucru ce ar fi periculos și pentru integrarea europeană. Mai corect ar fi să se vorbească de neutralitatea religioasă a Uniunii Europene sau mai degrabă de deschiderea religioasă europeană.

Marginalizarea religiei în UE este moartea sufletului UE

Încercările istorice de marginalizare a religiei ca un fenomen social printre alte fenomene sociale au eșuat în statele membre ale comunității. Problemele religioase dețin pretutindeni un loc aparte în viața publică. Dar modelul societății centrat în ultima vreme pe ideea de stat nu poate asimila în mod corespunzător religia în unicitatea ei. Acest *in-finitum internum* împiedică orice încercare de mediatizare continuă a elementului religios (a religiosului) prin atribuirea acestuia unor sfere de interese limitate.

Având ca fundament libertatea religioasă, sistemele legislative religioase converg și în sarcinile fixate pentru viitor. Într-o libertate religioasă recunoscută, care sprijină activ religia, aceasta trebuie să se bucure de locul corespunzător. Pe cât de puțin se poate lipsi de religie în transmiterea rădăcinilor ei culturale – dacă se vrea cu adevărat europeană – pe tot atât de puțin îi este permis Uniunii Europene să minimalizeze rolul religiei la cel de simplu furnizor de valori.

Religia nu este o *ancilla in ethicis* pentru stat. Ea nu este un idiot folositor doar pentru diferite interese economice și religioase și nici un muzeu cultural-istoric pentru Uniunea Europeană. Religia trebuie să aibă locul ei propriu. Uniunea Europeană deține și ea un rol la realizarea libertății oamenilor. Ea are misiunea de a asigura oamenilor o viață împlinită din punct de vedere religios atâta timp cât deține și anumite competențe. A da suflet Europei nu înseamnă să cumperi dintr-o brutărie ce este necesar religiei. *A da suflet Europei înseamnă a-i arăta ținta spre care să se îndrepte.*

Uniunea Europeană trebuie să includă religia în dimensiunea sa instituțională. Ignorând acest lucru, nu face decât să conteste aspectele esențiale ale vieții cetățenilor ei. Religia există în cadrul instituțiilor cu viața ei specifică, iar Uniunea Europeană este obligată să respecte acest lucru. Ca un garant al principiilor democratice, Uniunea

Europeană trebuie să răspundă în mod corespunzător la nevoile populației. Acest lucru e valabil și pentru nevoile religioase ale oamenilor și ale instituțiilor.

Uniunea Europeană are obligația să intre în dialog oficial cu Bisericele și comunitățile religioase. În sfera competențelor pe care le dețin, comunitățile europene se află în dialog cu cele religioase. Drepturile statelor comunitare trebuie respectate într-un astfel de dialog. Acest angajament de dialog între uniunea Europeană și comunitățile religioase presupune respectarea unei serii întregi de drepturi comunitare primare și secundare.

Uniunea Europeană trebuie desigur să țină seama de situația juridică a Bisericilor precum și a comunităților religioase sau ideologice deținute de acestea în statele membre. În construirea unui sistem legislativ religios european, fundamentul trebuie să fie și să rămână respectarea sistemelor din fiecare țară a comunității.

Comunitățile religioase europene dețin însă propriile drepturi de suveranitate și acestea nu există în mod izolat. A le prelua de la statele comunitare nu echivalează cu a tăia pur și simplu bucăți separate din maiestuoasa prăjitură și a le așeza deoparte pe o farfurie pentru a le servi. Drepturile de suveranitate sunt și rămân în relație cu alte îndatoriri de ansamblu ce vizează binele comun. Aceasta presupune să se țină seama și de religie, și de nevoile religioase aflate azi la latitudinea Uniunii Europene.

Uniunea Europeană trebuie să țină cont mai mult ca înainte de ceea ce reprezintă religia în sine. Sistemul ei legislativ trebuie să includă structurile și necesitățile religioase dar **fără a le transforma în mecanisme de piață. Călugărul nu este un angajat al ordinului său, misionarul nu este un întreprinzător independent.** Patria unui om a fost recunoscută dintotdeauna după limba vorbită de acesta; astfel și spiritul unui sistem legislativ se dezvăluie în limbajul și conceptele sale.

Uniunea Europeană trebuie să manifeste o deschidere mai mare ca până acum la vocea și sfatul ce se fac auzite din partea Bisericilor și a comunităților religioase. Cunoștințele și înțelepciunea sunt punctul de plecare pentru o decizie corectă de care Uniunea Europeană – dacă vrea să aibă suflet – nu trebuie să facă abstracție. În toate țările comunitare, bisericile sunt implicate în luarea unei decizii politice, adesea în mod formal. Bisericile au o misiune publică și pentru Uniunea Europeană. Acest lucru este rezultatul tradițiilor constituționale din statele membre, al libertății religioase, al democrației și al determinării juridice a comunității religioase.

Uniunea Europeană trebuie să conștientizeze mai

mult ca până acum, ce forță de integrare și ce nevoie de integrare se află în actualele condiții religio-democratice ale uniunii. Nordul predominant protestant și sudul catolic manifestă trăsături relevante pentru Uniunea Europeană în timp ce Ortodoxia dispune la rândul ei de experiențe noi. Dialogul cu Islamul este de mare însemnătate din punct de vedere al politicii interne cât și externe și poate avea loc numai cu aportul Bisericilor creștine. Nici îndatorirea Germaniei față de iudaism nu trebuie trecută cu vederea la nivel european.

Raportul UE cu Bisericile trebuie consfințit în Constituția Europei

Uniunea Europeană trebuie să respecte specificul Bisericilor și al comunităților religioase. Dialogul cu acestea nu trebuie să depindă de anumite runde de discuții sau de organizații ce au aceleași interese comune. *Un ecumenism obținut prin constrângere din partea Uniunii Europene sau dirijat de aceasta ar contrazice principiul libertății religioase și al dreptului de autodeterminare al Bisericilor și comunităților religioase. **Toate statele comunitare își reglementează raportul lor cu religia, Bisericile și comunitățile religioase la nivel constituțional: Franța, Regatul Unit, Italia, Spania, Danemarca. De aceea se cuvine ca și Uniunea Europeană să facă același lucru. În aceasta rezidă răspunderea Uniunii, forța ei integratoare, viitorul ei.***

Sistemul legislativ european trebuie să se dezvolte în respect față de religie și particularitățile ei. Un sistem legislativ religios la nivel european trebuie să crească în respectul față de statele membre și identitățile lor relevante din punct de vedere religios.

Acestea sunt primele trepte din piramida unui sistem legislativ religios în Uniunea Europeană, sistem care să se dezvolte într-un mediu de libertate religioasă, neutralitate și deschidere religioasă. („*Candela Moldovei*” nr. 12 / 2001; Traducere de Ana-Maria RACU)

Conferința a fost susținută la Seminarul internațional cu tema: „Relația dintre Comunitatea Europeană și comunitățile religioase”, Bruxelles, Belgia, din 12-13 noiembrie 2001, organizat de Programul „Une Ame pour l’Europe” („Un suflet pentru Europa”).

Sf. Andrei – Apostolul românilor

= Pelerinaj =

(cu realizarea unui film documentar)

= Simpozion național =

(conferințe pe secțiuni; film documentar; proiecte de lege)

*Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit
Antonie al Ardealului*

Organizatori

1. Asociația Pentru Isihasm (Cercul Misionar „Rugul Aprins”)

API este o organizație creștin-ortodoxă înființată în anul 1990 cu scopul de a participa la revigorarea vieții moral-spirituale din România.

Obiectivele API sunt:

- înnoirea omului prin credința și morala creștină;
- ajutorul social (inițierea și sprijinirea acțiunilor de *binefacere*);
- păstrarea tradiției *isihaste* (a apropierii de Dumnezeu prin rugăciune neîntreruptă)
- trezirea în inimile tinerilor a *dorinței de slujire a semenilor* , a *dragostei de carte* și a *dorului pentru rugăciune* (acestea au caracterizat viața Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, patronul spiritual al asociației noastre).
- Un important obiectiv al API este revigorarea (alături de alte organizații, parohii și mănăstiri), a misionarismului laic, printr-o Mișcare în duhul **Rugului Aprins**, pentru a reduce acțiunea, pe plan spiritual, a secularizării și globalizării.

2. Mănăstirea Brâncoveanu (Sâmbăta de Sus, jud. Brașov)

3. Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național – Brașov

4. ASCOR Sibiu (inclusiv Departamentul Făgăraș)

5. Seminarul Ortodox din Făgăraș

6. Protopopiatul Ortodox din Făgăraș

7. Fundația „Negru Vodă” – societate culturală, înființată în 1994, are ca scop stimularea renașterii culturale și economice a Țării Făgărașului, prin punerea în valoare a resurselor, tradițiilor și talentelor locale.

8. Casa de Cultură Făgăraș

9. Muzeul Țării Făgărașului

Coordonator de proiect

Asociația Pentru Isihasm-Filiala Făgăraș – Cercu Misionar „Rugul Aprins”

Sediul oficial: str.M.Viteazul, nr.1 (Casa de Cultură), Făgăraș, jud. Brașov;
Tel. 068.219357

Adresa de corespondență : OP 4 , CP 4, cod 2300 Făgăraș, jud. Brașov;

Hot.Jud.: 3342/153/19.06.1997; CF 9682963; Cont (lei): 240.1 / ROL,
Cont (\$): 240.2 / USD, Cont (€): 240.3 / EUR deschise la B.C.R.- Suc. Făgăraș

Coordonator: Ioan Cișmoleanu (str. Luncii, bl.2, sc.A, ap.9, Făgăraș;
Tel.218883).

Expunerea de motive

- Redescoperirea bazelor morale și spirituale creștine ale devenirii noastre ca neam, redescoperirea creștinismului ca suflet al neamului românesc. În acest scop se va face și un film documentar și un pelerinaj **pe urmele Sf. Apostol Andrei , a urmașilor săi** și a misionarilor creștini veniți odată cu armatele romane. Lor se datorează caracterul **apostolic** al Bisericii Ortodoxe Române și implicit **nașterea creștină a poporului român**.
- Păstrarea sentimentului național în rândul tinerilor, prin **cunoașterea istoriei neamului, înfrățite din totdeauna cu credința creștină** (cunoașterea adevărilor istorice și religioase îi va păzi pe tineri de propaganda anticreștină și antinațională).
- Reducerea decalajului dintre nivelul de educație morală și nivelul educației științifice, tehnice și economice, cauza marilor probleme ale societății românești (corupția, drogurile, criminalitatea, avorturile, etc). În acest scop se va întocmi un proiect de lege în vederea creării unui fond național de educație moral-religioasă, precum și alte proiecte de lege.
- Formarea unei concepții de viață și a unei moralități bazate pe Cuvântul lui Dumnezeu și transmiterea acestora, prin modul de viață și de comportament, prietenilor, colegilor și membrilor de familie.
- Prin transformarea simpozionului într-o activitate regulată (anuală) – la fiecare întâlnire s-ar putea stabili *probleme* de rezolvat până la următoarea întâlnire, mijloacele de realizare, responsabilii și voluntarii. Astfel, proiectul nu riscă să fie doar o scânteie efemeră, ci cu timpul poate deveni o flacără, un adevărat rug aprins.

Prezentarea acțiunii

1. Pelerinaj „Pe urmele Sfântului Apostol Andrei și a urmașilor săi”

PERIOADA DE DESFĂȘURARE: **1-10 iulie 2002**

LOCUL DE DESFĂȘURARE:**Dobrogea și Buzău**

NATURA ACTIVITĂȚII:**Pelerinaj** la mănăstiri, combinat cu vizitarea de muzee istorice, situri arheologice și monumente ale naturii (Expediție de documentare) + realizarea unui **film documentar**

2. Simpozion Național „Sfântul Andrei – Apostolul românilor”

PERIOADA DE DESFĂȘURARE: **23 - 28 sept. 2002**

LOCUL DE DESFĂȘURARE: ... **Mănăstirea Brâncoveanu** (Sâmbăta de Sus) și **Făgăraș**

NATURA ACTIVITĂȚII: **Simpozion pe secțiuni**, susținut de istorici, arheologi, lingviști, ierarhi, teologi și duhovnici (conferințe, comunicări, referate, etc.)

PROGRAMUL DE DESFĂȘURARE:

Susținerea lucrărilor se va face pe două secțiuni:

- **Creștinismul în trecutul nostru istoric** (23-24 sept. 2002)
- **Viitorul creștinismului în România** (25 – 28 sept. 2002)

Vor fi 30-40 de invitați.

- ✓ Concluziile rezultate în finalul simpozionului se vor concretiza și în propunerea luării unor măsuri de către autoritățile centrale și în elaborarea unor **proiecte de lege** privind însănătoșirea morală și sufletească a românilor (crearea unui Fond național de educație moral-religioasă; anularea TVA pentru revistele culturale și religioase și subvenționarea revistelor religioase acreditate de către Ministerul Culturii și Cultelor; sărbătoarea națională a României să fie în 30 noiembrie–1 decembrie – *Sărbătoarea Națională de Încreștinare și Unire a Românilor* - , adică să cuprindă și ziua Sfântului Apostol Andrei – Ocrotitorul românilor, 30 noiembrie; etc.)

Pentru cei care doresc să sprijine realizarea acestor acțiuni, prin donații și sponsorizări, dăm în continuare conturile Asociației Pentru Isihasm: 240.1 / ROL (pentru lei) și 240.2 / USD, 240.3 / EUR, deschise la BCR – Sucursala Făgăraș.

Pentru cei care doresc să participe cu lucrări la seminar (la una sau la ambele secțiuni), îi informăm că ne pot contacta la telefon 068.219357 - Ioan Cișmoleanu și 069.211334 - George Căbaș, sau prin e-mail: rugulaprins@go.ro. Lucrările trebuie trimise până cel târziu pe 20 august 2002, pentru a putea fi incluse în cartea ce se va publica cu ocazia simpozionului.

**NE RĂSPUNDE PĂRINTELE
... DE LA INIMĂ LA INIMĂ**

Publicăm răspunsurile date de duhovnici, teologi și creștini angajați, la întrebări mai des puse. Vom încerca să creștem numărul celor ce răspund întrebărilor, pentru că varietatea răspunsurilor duce la o mai deplină lămurire.

Mulțumim, în numele nostru și al cititorilor, celor care, lăsând la o parte unele treburi poate mai importante, s-au străduit să răspundă, cu responsabilitate și cu dragoste.

Întrebare:

Teoria evoluționismului în general și cea a descendenței biologice a omului în particular, slăbesc sau chiar răcesc credința multor oameni. Evoluționismul, sub diversele lui aspecte, se poate adapta la creștinism?

Cum poate rezolva credinciosul creștin ortodox conflictul interior dintre cunoștințele bine structurate și însușite în anii de școală, cu învățătura creștină? De ce nu există material apologetic pe această temă, sau de ce nu are difuzarea care s-ar impune prin importanța problemei?

P.S. Corneliu Bârlădeanu (*Episcopia Hușilor*): Evoluționismul și teoria lui nu prea au nimic în comun cu creștinismul, care ne vorbește de Creator și creația Sa. Evoluționismul este doar o teorie nu o certitudine cum este creația, lucrul mâinilor lui Dumnezeu, pe care o vedem, o simțim, trăim cu ea și în mijlocul ei. În mare parte învățământul este materialist, manualele școlare sunt încă tributare vechii epoci, deoarece sunt alcătuite cam tot de aceiași autori din trecut. Un creștin rămâne fidel Evangheliei Mântuitorului cu toate impulsurile intelectuale valorificate și susținute de unul sau altul. Cine are credința statornică rămâne cu ea, care-i dă certitudinea și sensul vieții. Materialul apologetic există la marii Părinți ai Bisericii, la marii teologi români, greci, însă trebuie publicat. De aceasta ar trebui să se ocupe ierarhia Bisericii, fiindcă ierarhul este în Eparhia sa un vestitor și apărător al credinței creștine.

Arhim. Mina Dobzeu (*Mănăstirea "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" - Huși*): Având libertatea de a cerceta, omul a ajuns la unele excese căutând argumente raționale, elaborând teorii care să explice apariția și

evoluția ființelor vii. Darwin, prin teoria evoluționistă, se străduiește să ofere un răspuns după concepții materialiste. Această teorie își are limitele sale, ea nu poate fi acceptată de creștinism, care opune acestor concepții adevărul Scripturii: *“Dumnezeu toate cu înțelepciune le-a făcut”*. (Psalm 135, 4-9). Căderea din Rai a dus la degradarea naturii omului. Revenirea omului, revenirea la starea ideală de desăvârșire, se poate manifesta prin ridicarea morală, culturală, creativă. Studiile genetice au progresat mult, experiențele făcute dovedesc un adevăr, că toate cunoștințele noastre nu ne permit să creăm viață din materie nevie. Dumnezeu are puterea de a da viață și tainele universului creat de Atotputernicul Dumnezeu au fost prea puțin pătrunse de mintea omenească. Oricât ar înainta știința, rămâne la un moment dat în fața unui mister pe care nu-l poate explica și care îi determină pe mulți savanți să vorbească de ideea de Dumnezeu.

Arhim. Teofil Păraian (Mănăstirea Brâncoveanu): Da, evoluționismul se poate adapta la creștinism. Și e foarte simplu: este indiscutabil că există o scară biologică da la simplu la complicat. Evoluționismul accentuează această scară biologică și vrea să explice niște lucruri ca și când s-ar fi întâmplat de la sine. Creștinismul ține seama de Dumnezeu și explică totul prin Dumnezeu - creatorul și proniatorul. Nu ne stingherește cu nimic faptul că viețuitoarele ar putea decurge unele din altele, dacă credem că aceasta se realizează după planul lui Dumnezeu. Important este să știm că Dumnezeu este autorul vieții și că viața decurge după planurile lui Dumnezeu. Omul ca ființă biologică este cea mai înaltă formă de viață. Lui îi premerg toate celelalte viețuitoare cu care omul are o înrudire. Ființa umană există prin intervenția lui Dumnezeu, care după expresia biblică: *“I-a dat omului suflare de viață”*. Sufierea de viață la nivelul omului sunt darurile, înzestrarea de la Dumnezeu care îl fac pe om, om. În concluzie nu ne stingherește cu nimic nici scara evolutivă, nici constatarea înlănțuirii de viață dacă credem că toate s-au realizat de către Dumnezeu după un plan bine stabilit.

Maica Stareță Iustina Popovici (Mănăstirea Sf. Ana - Orșova): Evoluționismul, după câte știu, nu se poate adopta învățături noastre creștine cu privire la facerea lumii.

Credinciosul creștin ortodox poate rezolva conflictul interior mai întâi prin rugăciune, apoi, în mod fericit, printr-o acoperire și luminare a acestuia cu Darul lui Dumnezeu, printr-un discernământ serios și apoi gândindu-se că și Sf. Părinți ai Bisericii noastre, majoritatea dintre ei, au avut la început o formație școlară păgână.

Ce fel de material apologetic? Pe tema evoluționismului? Dar dacă Sf. Scriptură spune clar că Dumnezeu a făcut lumea în atâtea zile ... ce ne mai trebuie alte mărturii? (nu știu cine a zis *“pentru cine crede am o mie de motive, iar pentru cine nu, nici unul!”*)

Monahia Roșu Marina (*Maică Stareță la Mănăstirea Miclăușeni*): Teoria evoluționismului și a descendenței omului au rolul de a slăbi și a răci credința acelor oameni care se limitează a citi numai cărți care fac apologia acestei teorii și trăiesc cu impresia falsă că știu totul, că dețin adevărul. Un creștin adevărat este de plâns dacă se limitează prin a-și explica existența, limitându-se doar la cunoștințele “bine structurate” și însușite în școală. Un asemenea om se află sub influența unui drog de natură intelectuală, care, așa cum drogul adevărat influențează trupul și sufletul și acest drog al intelectului își lasă amprenta asupra acestora pe care le-am amintit. Acaparează rațiunea, apoi după ea și inima, iar prin aceasta își împlinește scopul, căci stă în chip îndrăzneț pe locul pe care în mod legitim este al lui Iisus. Așa se face că, cei care cred în evoluționism nu pot crede în Iisus Hristos.

Nu este necesară o adaptare a evoluționismului la creștinism căci este același lucru cum ai spune să adaptezi întunericul la lumină. Adevărul nu face concesii!

Soluția salvatoare pentru cei care suferă de această boală a credinței în evoluționism ar fi să citească cărți științifice care sunt scrise în afara influenței Bisericii, care demonstrează cu argumente falsitatea evoluționismului. Și nu numai cărți științifice ci și istorice, filozofice, care arată în ce condiții a apărut materialismul și evoluționismul. Mai mult decât atât, ar trebui să citească cărți din Istoria Bisericii prin care să înțeleagă că Biserica lui Hristos, adevărata credință a fost lovită de valuri mult mai mari decât evoluționismul și faptul că a rezistat și rezistă acestora arată caracterul divin, revelat al credinței noastre.

Materialismul și evoluționismul sunt doar un aspect al luptei pe care satana o duce împotriva Bisericii.

Prin urmare conflictul interior creat între cunoștințele bine structurate în școală și învățătura creștină este rezultat al lipsei de informare, de comoditate intelectuală, mai exact o formă de mândrie luciferică. Se ajunge la ceea ce spunea François Rebelais, un autor laic: *“Știința fără conștiință este ruina sufletului”*.

Dacă cei care pretind că sunt bine documentați în școală ar citi din cărțile sfinte, din vieți ale sfinților, ar înțelege cum omul supune materia prin Hristos, detașându-se de aceasta, ar arde pe foc orice carte de ma-

terialism și evoluționism care subjugă pe om materiei. Nu trebuie să ne smintim de aceste cărți anticreștine, deoarece sunt din îngăduința lui Dumnezeu pentru a ne verifica cât de mult dorim să găsim adevărul sau ne mulțumim, din comoditate specifică omului, să-i dăm minciunii numele de adevăr.

Mai mult decât atât, pentru cei împovărați cu aceste teorii, cel mai mare remediu pentru atenuarea conflictului conștiinței este de a avea curajul și demnitatea să le mărturisească sub epitrahil la spovedania unui preot ortodox și Dumnezeu va vei cu mila Sa pentru a ajuta sufletul care Îl caută pe El.

Este adevărat, nu există material apologetic pe această temă, însă creștinul care vrea să-l găsească va căuta în tot ceea ce spune cultura și civilizația umană și va găsi răspuns. Câteva cărți apologetice în acest sens ar fi suficiente pentru deplina lămurire a problemei, care este de o așa mare complexitate și acaparează milioane de suflete de pe pământ. În ultimă instanță materialismul și evoluționismul ne îndeamnă la cunoaștere, atribut pe care l-a sădit Dumnezeu de la naștere în sufletul omului, făptură făcută după chipul Său. Omul caută să cunoască căci este atras de Acela care este Cunoașterea.

Maica Siluana Vlad (Mănăstirea Christiana): Da și nu. Problema creștinului nu este adaptarea cunoștințelor mintale la viața lui de creștin, ci problema creștinului este înduhovnicirea persoanei umane și pe măsură ce ne înduhovnicim vom găsi răspunsuri adecvate la răspunsurile teoretice, științifice, lumești ale lumii în care trăim. Și aceasta ne va duce la un război lăuntric pentru că noi cunoaștem din propria noastră experiență slăbiciunea minții omenești și vom înțelege că atât este posibil pentru mintea umană ajunsă în stadiul în care este în cunoașterea lumii pe care i-a dat-o Dumnezeu. Și noi înțelegem că adevărata cunoaștere nu poate fi decât aceea care este în Duhul Sfânt. Atunci când vom dobândi Duhul Sfânt vom cunoaște lumea așa cum este, așa cum a făcut-o Dumnezeu, așa după cum o cunoaște Dumnezeu pentru că Duhul Lui Dumnezeu va fi în duhul meu și voi cunoaște toate tainele lumii. Până atunci nici un răspuns nu-l consider valabil, dar dacă eu lucrez ca inginer voi folosi toate cunoștințele pe care le am, dacă lucrez ca biolog voi folosi toate cunoștințele lumești pe care le am ca să rezolv problemele mele de muncă sau să-i explic elevului meu ce știe lumea despre această problemă până la ora actuală, dar în același timp voi spune elevilor mei și eu voi crede și voi mărturisi că aceasta este o cunoaștere în parte, o cunoaștere lumească și trecătoare și că adevărata cunoaștere se dobândește de la Dumnezeu prin

Harul Duhului Sfânt.